

Barnerepresentantens

Julita perm

Forord

Som voksne har vi et spesielt ansvar for å sikre at barn og unges interesser og behov blir ivaretatt, og at de blir gitt muligheter til innflytelse over sin egen situasjon. Barn og unge har rett til å bli sett, få si sin mening og bli hørt - både i familien, på skolen, og i fritiden. Alle som har ansvar og innflytelse i forhold til barn og unges oppvekst, bør stille seg spørsmålet om vi kan prioritere og velge løsninger som gir barn og unge et oppvekstmiljø der hensynet til trygghet, trivsel og helse er satt i høysetet, og som har de fysiske, sosiale og kulturelle kvaliteter som til enhver tid er i samsvar med eksisterende kunnskap om barn og unges behov.

Dette var bl.a. bakgrunnen for at det i 1989 ble vedtatt rikspolitiske retningslinjer for å styrke barn og unges interesser i planleggingen. Samme år ble det vedtatt en endring i plan- og bygningslovens § 9-1 om at kommunestyret skulle utpeke en tjenestemann som talsperson for barns interesser i utarbeidelse og behandling av planer i det faste utvalg for plansaker.

Hvordan har så ordningen med en slik "barnerepresentant" fungert? Har barn og unges interesser blitt tilstrekkelig ivaretatt i kommunal planleggingen? Bedre enn tidligere, men ikke godt nok vil mange si. Fremdeles planlegges nye boligområder uten at det er satt av tilstrekkelig og gode nok utearealer til barn og unge. Når det gjelder deltagelse i planprosesser, er det fortsatt mange kommuner som ikke har rutiner for medvirkning fra barn og ungdom.

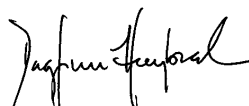
Barnerepresentantens faktaperm er ikke ment som en fasit på hvordan vervet som barnerepresentant skal løses, men mer som et oppslagsverk til støtte i ulike situasjoner i den kommunale planhverdagen. Her finnes bl.a. informasjon om barn og unges behov og interesser, kommunal arealplanlegging og hvordan du som barnerepresentant kan spille inn i planprosessen.

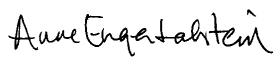
At arbeidet med å sikre tilstrekkelige leke- og oppholdsområder for barn og unge er viktig, understrekes av de folkevalgte og gjenspeiles i at en rekke departement har vært med i utarbeidelsen av faktapermen.

Det handler om våre barns muligheter til lek og opphold i trygge, trivelige og varierte omgivelser. Det handler også om helse, læring, kultur og demokrati.

Lykke til!

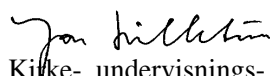

Sosialminister

Helseminister

Kulturminister

Barne- og familieminister

Miljøvernminister

Kirke-, undervisnings- og forskningsminister

Samferdselsminister

Leder i Kommunenes Sentralforbund

Sammendrag

”Barnerepresentantens faktaperm” kan leses i sammenheng eller brukes som oppslagverk for barnerepresentanten i den kommunale planhverdagen, og erstatter faktapermen fra 1993. Faktapermen trekker opp roller og ansvar både for barnerepresentant, kommune og fylke. Den beskriver også bestemmelser, retningslinjer og plantyper etter plan- og bygningsloven.

Flere departement har deltatt i arbeidet. Disse er Sosial- og helsedepartementet, Kirke-, undervisnings- og forskningsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Samferdselsdepartementet, Kulturdepartementet og Miljøverndepartementet. I tillegg har Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag fylkeskommune og Barnerepresentanten i Hemne kommune deltatt.

Det er Miljøverndepartementet som har det planfaglige ansvaret knyttet til veiledning av plan- og bygningsloven og rikspolitiske retningslinjer for barn og unge (RPR BU), mens Barne- og familiedepartementet har det barnefaglige ansvaret.

Kapittelet om ”Roller og ansvar” trekker opp linjen mellom barnerepresentantens og kommunens ansvar og rolle i henhold til plan- og bygningsloven og de rikspolitiske retningslinjene for barn og unge (RPR BU). Videre er fylkesnivåets, med vekt på fylkeskommunen og fylkesmannen beskrevet. Barnerepresentantens rolle er grundig beskrevet i en erkjennelse av at de færreste har fått avsatt tid til vervet og at det derfor blir viktig å prioritere riktig i forhold til plan- og bygningsloven og RPR BU.

Når det gjelder barnerepresentantens rolle og ansvar er det viktig å understreke at det er mange måter å utføre vervet sitt på. Forhold som kan spille inn er for eksempel tid avsatt og hvor godt kommunen kjenner til de rikspolitiske retningslinjene for barn og unge. Det som er riktig et sted behøver derfor ikke være riktig i et annet.

Kapittel 2 ”Planer og prosedyrer i arealplanlegging” gir generell informasjon om plantypene hjemlet i plan- og bygningsloven og som barnerepresentanten i sitt verv skal forholde seg til. Videre er det gitt en oversikt over hvilke planer som det faste utvalg for plansaker (planutvalget) behandler.

Kapittel 3 ”Fakta om barn og unge” gir innblikk i barn og unges ulike utviklingstrinn, deres behov og interesser og hvilke konsekvenser det har for planleggingen. Dette er informasjon som barnerepresentanten kan bruke som grunnlag for argumentasjon i konkrete enkeltsaker, men også kunnskap som de planansvarlige i kommunen burde kjenne til.

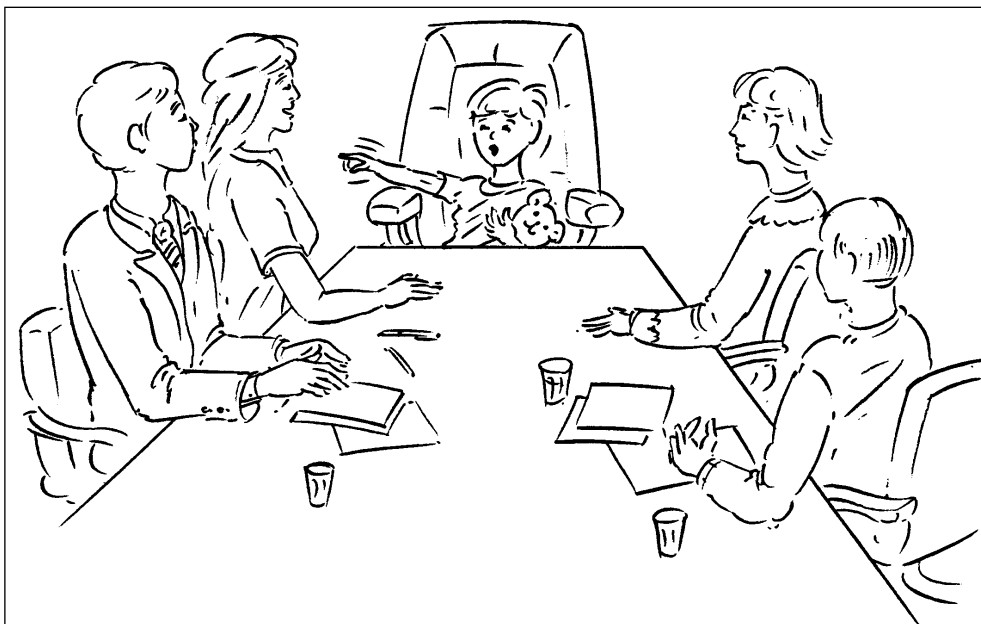
Kapittel 4 ”Barnerepresentantens samarbeidspartnere” inneholder tips til hvem som kan være aktuelle støttespillere i vervet som barnerepresentant.

Kapittel 5 ”Barns medvirkning” beskriver ulike metoder for barn og unges medvirkning. Det er kommunen sitt ansvar å sørge for at dette skjer. Metodene som er beskrevet er derfor i første omgang ment som innspill til de planansvarlige i kommunen.

Foruten kapitlene 6 og 10, som inneholder lover, forskrifter og informasjonsmateriell, vil de resterende kapitler inneholde informasjon som barnerepresentanten selv samler og legger inn i perm.

1 Roller og ansvar

I videste forstand kan vi si at alle har et ansvar for å ivareta barn og unges interesser i planlegging etter plan- og bygningsloven. Noen har imidlertid fått mer ansvar enn andre. Dette gjelder kommunen, fylkeskommunen og fylkesmannen. Som barnerepresentant skal du forholde deg til mange aktører, og du har kanskje opplevd at det kan virke uklart hvem som har ansvar for hva når det gjelder barn og planlegging. I dette kapitlet skal vi forsøke å beskrive ansvar og rollefordelingen mellom lokalt, regionalt og nasjonalt nivå.

Kommunestyret har ansvar for å ivareta barn og unges interesser i sin planlegging.

1.1 Kommunen

I medhold av plan- og bygningsloven er det kommunestyret som har øverste ansvar for planleggingen i kommunen og som vedtar kommunens planer. Når kommunen planlegger legger den til rette for en ønsket utvikling, samtidig som planen er et styringsverktøy for å unngå uønsket utvikling. Kommunen har det primære ansvaret for å påse at barn og unges interesser ivaretas. Kommunene skal i følge plan- og bygningsloven organisere planprosessen på en slik måte at barn og unge og barnerepresentanten får muligheten til å delta. Økt deltagelse i planleggingen er et viktig prinsipp i Lokal Agenda 21 (Mer informasjon om Lokal Agenda 21 finner du i kapitlet om "Barns medvirkning i planleggingen").

Det er kommunen som planlegger og avgjør hvordan arealene i kommunen skal benyttes og gjennom kommuneplanens arealdel legger rammer for hvor skoler, industri, butikker, boliger osv. skal ligge. Kommunen har ansvar for utarbeiding av forslag til

Kommunene skal i følge plan- og bygningsloven organisere planprosessen på en slik måte at barn og unge og barnerepresentanten får muligheten til å delta.

arealplaner, et arbeid som vanligvis utføres av kommuneplanleggere (i kommunens teknisk etat eller hos rådmannen). For enkelte plantyper (regulerings- og bebyggelsesplaner) kan planforslag også komme fra private initiativtagere. Kommunen har ansvar for å innhente synspunkter fra ulike interesser når slike spørsmål skal behandles. I planprosessen er det viktig at alle berørte parter får uttale seg. Næringsdrivende ønsker gjerne mer plass for å etablere nye bedrifter, mens andre ønsker å ha de samme områdene som friareal. Kommunen må derfor avveie mellom ulike interesser i planarbeidet.

Kommunen skal:

- **utnevne barnerepresentant (også vararepresentant anbefales)**
- **organisere planprosessen slik at barn og unge og barnerepresentanten blir hørt**
- **planlegge i tråd med pkt 5 i rikspolitiske retningslinjer for barn og unge**

Plan- og bygningslovens § 9-1

I drakampen mellom ulike interesser blir ofte barn og unge oversett. Som en følge av dette ble plan- og bygningsloven endret i 1989. I § 9-1 heter det nå at *“kommunestyret skal peke ut en etatsjef eller annen tjenestemann som skal ha særlig ansvar for å ivareta barns interesser når det faste utvalget etter denne paragraf (altså det faste utvalg for plansaker) utarbeider og behandler forslag til planer”* Det er dette vervet som til daglig kalles barnerepresentanten. Barnerepresentanten bør ha barnefaglig kompetanse. Vervet som barnerepresentant kan ikke delegeres.

Plan- og bygningslovens § 2

Også formålsparagrafen til plan- og bygningsloven (§ 2) ble endret i 1989. I tredje ledd heter det nå *“Ved planlegging etter loven her skal det spesielt legges til rette for å sikre gode oppvekstvilkår”* Hensikten med disse endringene var å styrke barn og unges interesser i planleggingen.

Rikspolitiske retningslinjer for barn og unge (RPR BU)

I 1989 kom også *“Rikspolitiske retningslinjer for å styrke barn og unges interesser i planleggingen”* (RPR BU), hjemlet i plan- og bygningslovens §17-1.

RPR BU stilles flere krav til kommunen. Under pkt. 3 Ansvarsforhold c) heter det *“kommunene skal sikre at pkt. 4 og 5 i retningslinjene blir ivaretatt og klargjøre hvor i kommunen ansvaret med å følge opp retningslinjene skal ligge”*.

Punkt 4 stiller følgende krav til den kommunale planleggingsprosessen:

Kommunen skal:

- vurdere konsekvenser for barn og unge i plan- og byggesaksbehandling etter plan- og bygningsloven
- foreta en samlet vurdering av barn og unges oppvekstmiljø for å innarbeide mål og tiltak i kommuneplanarbeidet
- utarbeide retningslinjer, bestemmelser eller vedtekter om omfang og kvalitet av utearealer og anlegg av betydning for barn og unge som skal sikres i planer der barn og unger er berørt
- organisere planprosessen slik at synspunkter som gjelder barn som berørt part kommer fram og at ulike grupper barn og unge selv gis anledning til å delta

Punkt 4 i rikspolitiske retningslinjer for barn og unge stiller krav til planprosessen.

Dersom punktene ovenfor ikke overholdes kan dette gi grunnlag for fylkesmannen å påberope feil saksbehandling i forbindelse med arealplansaker.

Punkt 5 stiller krav til fysisk utforming. Kommunen skal vise spesiell oppmerksomhet på følgende:

- arealer og anlegg som skal brukes av barn og unge skal være sikret mot forurensning, støy, trafikkfare og annen helsefare
- i nærmiljøet skal det finnes arealer hvor barn kan utfolde seg og skape sitt eget lekemiljø. Dette forutsetter blant annet at arealene:
 - er store nok og egner seg for lek og opphold
 - gir muligheter for ulike typer lek på ulike årstider
 - kan brukes av ulike aldersgrupper, og gir muligheter for samhandling mellom barn, unge og voksne
- kommunen skal avsette tilstrekkelige, store nok og egnet areal til barnehager
- ved omdisponering av arealer som i planer er avsatt til fellesareal eller friområde som er i bruk eller er egnet for lek, skal det skaffes fullverdig erstatning. Erstatning skal også skaffes ved utbygging eller omdisponering av uregulert areal som barn bruker som lekeareal, eller dersom omdisponering av arealer egnet for lek fører til at de hensyn som er nevnt i punkt b ovenfor for å møte dagens eller framtidens behov, ikke blir oppfylt.

Punkt 5 i rikspolitiske retningslinjer for barn og unge stiller krav til fysisk utforming av arealer som barn og unge skal bruke.

Dersom punkt 5 ikke overholdes kan dette gi grunnlag for innsigelse fra fylkesmannen eller fylkeskommunen. Konkret betyr dette at kommunen ikke kan godkjenne plan selv, noe som igjen betyr at de foreslåtte tiltakene ikke blir gjennomført.

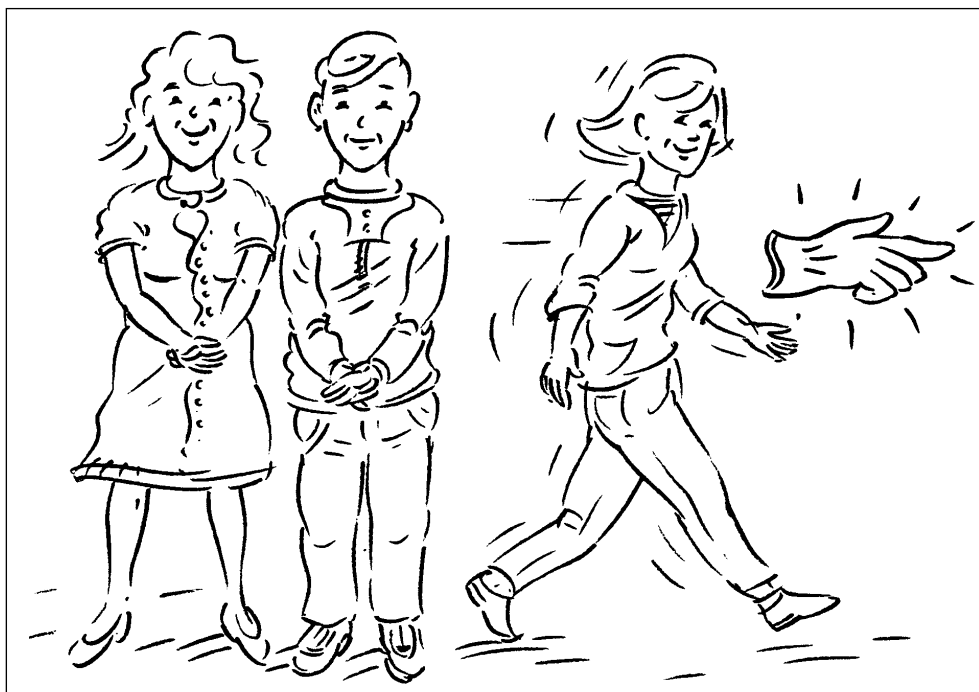
Det er kommunestyrets ansvar å påse at kravene til planprosessen og at kravene til fysisk utforming blir fulgt. Administrativ plassering av dette ansvaret vil variere fra kommune til kommune. Når det gjelder pkt. 4 og 5 i retningslinjene er det mest hensiktsmessig at den etat med ansvar for utarbeiding av planene (kommuneplanen, kommuneplanens arealdel, reguleringsplaner, bebyggelsesplaner) har ansvar for oppfølging. Av saksframlegget skal det komme klart fram hvordan barn og unges interesser er ivaretatt.

Kommunestyret har ansvar for å peke ut en barnerepresentant.

Kommunestyret har ansvar for at det utpekes en barnerepresentant samt å klargjøre hvor i kommuneadministrasjonen ansvaret skal ligge og evt. fastsette arbeidsinstruks. Det anbefales at det velges en vara for barnerepresentanten.

Erfaringene viser at det er en fordel om kommunen utnevner kontaktpersoner for barnerepresentanten. Kontaktpersonene bør komme fra kommunens ulike avdelinger og vil fungere som støttespillere for barnerepresentanten (jfr. rundskriv fra Miljøvern-departementet T-1/95).

1.2 Barnerepresentanten

Hva er barnerepresentantens rolle?

Innledning

Vervet som barnerepresentant kan utføres på mange ulike måter. Noen har fått avsatt tid til å bruke på vervet, men for de aller fleste kommer barnerepresentantoppgavene i tillegg til andre oppgaver uten at det er avsatt tilstrekkelig med tid.

En utfordring i arbeidet med faktapermen har vært å tydeliggjøre barnerepresentantens rolle i forhold til kommunen sin rolle. I dette ligger en erkjennelse av at:

- Det er svært ofte ikke avsatt tid til vervet som barnerepresentant
- Planansvarlig (teknisk etat, rådmann) kjenner ikke tilstrekkelig til innholdet i de rikspolitiske retningslinjene for barn og unge (RPR BU) og at
- Barnerepresentanten (som har barnefaglig og ikke planfaglig kompetanse) skal arbeide i henhold til plan- og bygningsloven og RPR BU

Med utgangspunkt i punktene over bør barnerepresentantens "minimumsrolle" beskrives, og det er denne innfallsvinkelen som er benyttet i perm.

Forhold som spiller inn på hvordan barnerepresentanten kan arbeide, er for eksempel tid avsatt til vervet, kontaktpersoner internt i kommunen (samarbeid), administrasjonens innarbeiding av RPR BU i kommunale planer, elevrådene og skolens arbeid med kommunale planer, samt bevisstheten om barnerepresentantordningen blant lag og organisasjoner. Avhengig av disse forholdene kan det derfor være mulig å innta en litt annen rolle enn "minimumsrollen". Dette kan for eksempel innebære at barnerepresentanten er mer aktiv i forhold til å aktivisere barn og unge til medvirkning. Det er barnerepresentanten selv som må vurdere hva som er mest hensiktsmessig i sin kommune.

I brev fra Kommunal- og arbeidsdepartementet (KAD) til Kommunenes Sentralforbund datert 30.08.96 ble instruksjonsmyndighet for administrasjonssjefen i forhold til barnerepresentanten tatt opp. KAD mener, i samråd med Miljøverndepartementet (MD), at det ikke er i samsvar med lovens (plan- og bygningsloven) intensjon at administrasjonssjefen skal ha instruksjonsmyndighet overfor barnerepresentanten når det gjelder dennes lovbestemte faglige gjøremål. Utover dette har imidlertid administrasjonssjefen instruksjonsmyndighet (Kopi av brev vedlagt 1 kap. 1.6). Barnerepresentanten kan i sitt verv altså betraktes som "fristilt".

Barnerepresentanten som barn og unges talerør i den kommunale planhverdag

Barnerepresentanten skal delta i kommunens faste planutvalg (tidligere bygningsrådet) for å sikre at barn og unges interesser ivaretas i planleggingen. Barnerepresentanten skal være barn og unges talerør i den kommunale planhverdag og se til at barn og unges interesser er ivaretatt i planer etter plan- og bygningsloven bl.a. når det gjelder barns leke- og oppholdsarealer og skoleveier. Barnerepresentanten fungerer altså som en "vaktbikkje" innad i kommunen.

Barnerepresentanten har møteplikt i det faste utvalg for plansaker (tidligere bygningsrådet).

Som barnerepresentant ("vaktbikkje") er det påkrevd med innsikt i:

1. Kunnskap om lovverk og planprosesser. Dette gjelder i første rekke plan- og bygningsloven siden barnerepresentanten og RPR for barn og unge er hjemlet der.
2. Hva som er barn og unges interesser. Dette gjelder i hovedsak "arealrettede" interesser som f.eks. leke- og oppholdsområder, skoleveier, barnehagelokalisering, etc.

Det er viktig å være oppmerksom på at barnerepresentanten ikke skal fungere som et lokalt barneombud, men konsentrere sin virksomhet rundt barn og unges interesser i arealplanleggingen. Du finner utfyllende stoff i kapitlet om "Planer og prosedyrer i arealplanleggingen".

Barnerepresentanten skal ikke fungere som et lokalt barneombud, men konsentrere sin virksomhet rundt barn og unges interesser i arealplanleggingen.

I henhold til plan- og bygningsloven har barnerepresentanten møteplikt, talerett og rett til å stille forslag overfor det faste utvalg for plansaker.

Barnerepresentanten skal gis innsiktsmulighet og uttalerett i de deler av denne planleggingen, og saksbehandling som er tillagt det faste utvalg for plansaker.

I praksis betyr dette i hovedtrekk følgende planer:

- bebyggelsesplaner
- reguleringsplaner
- kommuneplanens arealdel
- kommuneplanen (inkludert økonomiplan/årsbudsjett)

Dette er oppgaver som bør prioriteres foran f. eks. detaljerte uttalelser til lekeplasser, inneklima i barnehager, deltagelse i grupper, registreringer, etc.

Barnerepresentanten må få tilsendt sakspapirene før møter i det faste utvalg for plansaker.

For å sikre at barnerepresentanten deltar i planprosessen skal kommunen v/teknisk sjef/plansjef sørge for at barnerepresentanten, på lik linje med det faste utvalg for plansaker, får tilsendt sakspapirer før møtene. Dette gir barnerepresentanten anledning til å sette seg inn i planene og være forberedt. Barnerepresentanten kommer da tidlig inn i prosessen og har evt. rukket å be ulike hørings- og medvirkningsfora for barn og ungdom om å komme med sine synspunkt. Representanten bør bidra til at disse selv gir uttrykk for sine interesser i planarbeidet.

Barnerepresentanten kan selv presisere overfor teknisk sjef/plansjef hvilke planer utenom arealplanene han/hun ønsker tilsendt. I forbindelse med møter i det faste utvalg for plansaker kan barnerepresentanten be om at saker hvor barn og unge blir berørt, settes opp først på sakslisten. Dette er tidsbesparende, samtidig må saksbehandler tenke gjennom hva barnerepresentanten skal delta på.

Kommunen bør avsette tid til vervet som barnerepresentant.

Møte i det faste utvalg for plansaker er en ting, forberedelser til møtet noe annet. Alt dette tar tid. De aller fleste barnerepresentantene har ikke avsatt tid til vervet. For å kunne gå inn i ulike plansaker anbefales det at kommunen avsetter tid til vervet som barnerepresentant. I noen kommuner er rollen som barnerepresentant innbakt i f.eks. en stilling som oppvekstkoordinator, mens andre har avsatt 20% av arbeidstiden til bruk til vervet som barnerepresentant.

I utgangspunktet er det ønskelig at barnerepresentanten deltar i planprosessen så tidlig som mulig, og det er gjerne før planer behandles i politiske utvalg.

Barnerepresentanten og Rikspolitiske retningslinjer for barn og unge (RPR BU)

RPR BU forutsetter at barn og unges interesser i sterkere grad blir tatt hensyn til i planleggingen. For å bidra til dette er det ønskelig at barn og unge medvirker i planprosessen. En forutsetning for medvirkning er kunnskap om rettigheter, planprosesser og plantyper. Som nevnt tidligere er det primært kommunenes ansvar å sørge for at barn og unge gis anledning til å medvirke i planlegging. Barnerepresentanten har imidlertid en viktig funksjon. Barnerepresentanten skal påpeke om medvirkning har skjedd eller ikke, men kan også ta initiativ til at medvirkning skjer.

Barnerepresentanten skal påpeke om medvirkning har skjedd eller ikke.

Dersom kommunen og barnerepresentanten har funnet en samarbeidsmodell som ivaretar barn og unges interesser på en god måte, kan barnerepresentanten fylle vervet sitt på en annen måte enn dersom dette ikke hadde vært tilfelle. Barnerepresentanten kan f.eks. ta kontakt med lag og organisasjoner, skoler, barne- og ungdomsråd o.l. for å få inn synspunkter og forslag. Slik informasjonen vil være nyttig for å kunne fungere som "talerør" for barn og unge. Samtidig kan barnerepresentanten informere barn og unge i kommunen om hvilke rettigheter de har i forhold til RPR BU og stimulere til aktiv medvirkning i planprosesser. Gjennom en aktiv og utadvendt rolle kan barnerepresentanten bidra til at barn og unge taler sin egen sak og selv tar initiativ i saker som angår dem. Ønsker barnerepresentanten å sette igang særskilte tiltak for å øke barn og unges medvirkning, bør dette gjøres i samarbeid med andre i kommunen f.eks. planansvarlig/teknisk etat, skole- eller kulturetat.

Barn og unges medvirkning skjer ofte gjennom skolen. Dette er i tråd med læreplan for grunnskolen (L97) der samfunnsengasjement og arbeid med nærmiljøet er vektlagt, og elevenes mulighet for å delta i planlegging er spesielt nevnt. Enkelte kommuner har utpekt elevråd som høringsinstans i plansaker som gjelder utvikling av skolens nærmiljø. I andre tilfeller har kommuner invitert skoler til å bidra med synspunkt eller registreringer ved utarbeiding av f.eks. grønnturplan eller plan for gang- og sykkelveier. Enkelte skoler har selv engasjert seg i plansaker og tatt initiativ til omregulering av områder i skolekretsen. Så langt det er mulig, bør barnerepresentanten i samarbeid med kommunens skoleetat bidra til at skoler blir kjent med barnerepresentantordningen og RPR BU f.eks. via informasjonsmøter på skolene, kontakt lærerkurs eller kurstilbud for lærere og elevrådsrepresentanter. I enkelte tilfeller kan barnerepresentanten også fungere som kontaktperson og katalysator for å få skoler til å engasjere seg i aktuelle plansaker.

Medvirkning fra barn og unge skjer ofte gjennom skolen.

Barnerepresentanten betraktes som en "vaktbikkje" som i første rekke skal:

- Se til at kommunen gjør jobben sin i henhold til RPR BU (Barnerepresentanten skal IKKE gjøre jobben for kommunen).
- Så langt som råd er bidra til at barn og unge (lag, organisasjoner, elevråd, ungdomsråd etc) kjenner sine rettigheter på en slik måte at de selv kan spille inn i planprosesser etter plan- og bygningsloven.

Barnerepresentantens rolle ("hatter") sett i forhold til kommunens ulike virksomheter

Barnerepresentanten har først og fremst en rolle i forhold til kommunens forvaltningsvirksomhet. Barnerepresentanten skal synliggjøre barnas interesser i kommunens arealforvaltning, dvs. i problemsløsningsprosesser og beslutninger som tas etter plan- og bygningsloven. Av den grunn er det viktig for barnerepresentanten å bli kjent med og forstå kommunen som forvaltningsorganisasjon - det vil si å bidra til at barns interesser blir synliggjort som en del av beslutningsgrunnlaget til de kommunale politiske myndighetene. Barnerepresentanten skal altså være en "vaktbikkje" i forhold til kommunens forvaltning.

Kommunen kan imidlertid også betraktes som service- og kunnskapsorganisasjon. Den enkelte barnerepresentant og kommune må avklare hvilke avgrensninger som skal gjelde her i forhold til barnerepresentantens rolle (evt. gjennom instruks/arbeidsavtale).

De fleste barnerepresentantene har andre ordinære hovedoppgaver knyttet til kommunens servicevirksomhet, for eksempel innen helse-, skole- eller kulturetat. Det er en utfordring for barnerepresentanten å avgrense sin rolle fra disse arbeidsoppgavene slik at vedkommende selv, kollegaene, de politiske myndighetene og barna vet hva slags type hatt barnerepresentanten har i de enkelte sakene. Hvis ikke, kan det lett oppstå rollekonflikter.

Det er ikke alltid like enkelt å vite hvilken "hatt" man skal ha på.

Som medarbeider i en kommune og med vervet som barnerepresentant har du to ulike roller;

- "vaktbikkje-rollen"
- "kunnskapsmedarbeider-rollen" (en rolle som alle ansatte i en kommune har)

Som barnerepresentant har du "vaktbikkje-rollen", mens du som medarbeider i kommunen har "kunnskapsmedarbeider-rollen". Det er ikke enkelt, verken for barnerepresentanten eller for vedkommendes kolleger, å skille mellom vaktbikkjerollen og kunnskapsmedarbeider-rollen. I vaktbikkje-rollen skal øke (som barnerepresentant) først og fremst si tydelig fra når kommunen er i ferd med å gjøre saksbehandlingsfeil eller vedtak som kan føre til innsigelse (se side 9). "Vaktbikkja" er i hovedsak problemorientert.

I kunnskapsmedarbeider-rollen er du imidlertid i større grad prosessorientert og skal bidra med kunnskap allerede i de tidligste fasene av problemløsningsprosessen. Kunnskapsmedarbeideren er i hovedsak ressursorientert.

Det å betrakte barnerepresentantens rolle som ”vaktbikkje” og talsperson i en forvaltningsorganisasjon er preget av en konfliktorientert organisasjonssyn. Det å betrakte kommunen som en service- og/eller kunnskapsorganisasjon er i sterkere grad preget av harmonisyn. Kommunen er en kompleks organisasjon og det er neppe mulig for barnerepresentanten å helt unngå rollekonflikter hvis vedkommende deltar i ulike funksjoner og på ulike arenaer i denne organisasjonen. Her finnes ingen fasitløsninger. Barnerepresentanten må finne sin egen form og bidra til å utvikle en rolle som best passer den kommunen som vedkommende tilhører.

1.3 Fylkesnivået

Rikspolitiske retningslinjer for barn og unge er uttrykk for nasjonal politikk knyttet til barn og unge som interessegruppe og således et sterkt virkemiddel. Dette understrekes også i St. meld. nr. 29 ”Regional planlegging og arealpolitikk” (1996-97). Her heter det blant annet ”Muligheten for naturopplevelse og mosjon, enten dette gjelder tilgang til park i nærområdet eller mer naturpregede arealer, er en sentral ressurs for befolkningen. Dette er spesielt viktig for barn og unge, som tilbringer store deler av oppveksten i de nærmeste tilgjengelige områdene. Sikring av nære områder for allsidig lek og opphold er derfor et prioritert område i planleggingen. Trafikksikker adkomst til skole er en viktig og nødvendig kvalitet, ikke minst på bakgrunn av seksårs reformen”.

Fylkeskommunen og fylkesmannen har overlappende ansvar når det gjelder oppfølging av barnerepresentantene og sikring av barn og unges interesser i kommunal planlegging. Hensynet til barn og unge ivaretas på mange måter, både gjennom de ulike regionale myndigheters og fagavdelingers arbeidsområder og gjennom et særlig ansvar i henhold til plan- og bygningsloven og de rikspolitiske retningslinjene. Hvordan samordningen og ansvarsfordelingen er løst vil variere noe fra fylke til fylke. I flere fylker er det etablert faste kontaktmøter mellom fylkeskommune, fylkesmannen og sentrale etatsjefer. Kontaktmøtene blir også kalt planforum, og skal bl.a. bidra til å samordne fylkeskommunen og fylkesmannen sitt arbeid med plansaker generelt. Dette er en arbeidsform som alle fylker burde utvikle.

Fylkeskommunen og fylkesmannen må sørge for å spille på lag med andre etater på fylkesnivå. I enkelte fylker er fylkeslegen og statens utdanningskontor involvert i oppfølgingen av barnerepresentantene. Dette er en praksis som gjerne kan følges av flere fylker. Samarbeid med disse etatene er svært relevant både fordi mange barnerepresentanter har sitt daglige arbeid i skole- eller helsesektoren, og fordi arealplanlegging og oppfølging av RPR BU i høy grad kan berøre forhold som gjelder helse og opplæring. Kjennskap til arealbruk og planprosesser og økt samhandling mellom skole og nærmiljø, er elementer både i læreplanverket for grunnskolen og det nasjonale miljølæreprogrammet ”Nettverk for miljølære”. Det er derfor naturlig at utdanningskon-

Rikspolitiske retningslinjer for barn og unge er uttrykk for nasjonal politikk som St. meld. nr. 29 ”Regional planlegging og arealpolitikk” (1996-97) også understreker.

Fylkeskommunen og fylkesmannen har overlappende ansvar vedrørende oppfølging av barnerepresentanten og sikring av barn og unges interesser i kommunal planlegging.

Det er ønskelig at fylkeskommunen og fylkesmannen samarbeider med fylkeslegene og utdanningskontorene vedr. oppfølging av barnerepresentantene.

torene bidrar til å gjøre skolene oppmerksomme på barnerepresentanten og hvilke føringer RPR BU legger for kommunal planlegging.

Fylkesmannen skal bidra til at nasjonal politikk ivaretas i kommunal- og fylkesplanleggingen.

Fylkesmannen er statens representant i fylket og er tillagt ansvaret med å påse at alle kommunene til enhver tid har oppnevnt barnerepresentant. Fylkesmannen skal melde tilbake til statlige myndigheter om hvordan den statlige politikken fungerer. Fylkesmannen skal bidra til at nasjonale målsettinger ivaretas i kommune- og fylkesplanleggingen.

Fylkeskommunen har som regionalpolitisk organ ansvar for å ivareta nasjonale målsettinger i sin fylkesplanlegging. I enkelte fylker utarbeides det i tillegg til fylkesplanen en egen fylkesdelplan for barn og unge. I en fylkesdelplan for barn og unge er det naturlig at bl.a. RPR BU følges opp i ulike satsingsområder.

Plan- og bygningsloven pålegger fylkeskommunen et planfaglig veiledningsansvar overfor kommunene. RPR BU utdyper dette veiledningsansvaret til også å gjelde veiledning i forhold til barnerepresentantordningen.

Plan- og bygningsloven pålegger fylkeskommunen et planfaglig veiledningsansvar overfor kommunene. RPR BU utdyper dette veiledningsansvaret til også å gjelde veiledning i forhold til barnerepresentantordningen. Denne veiledningen kan skje på flere måter, f.eks. i form av seminarer, distribusjon av veiledningsmateriell og som tilbagemelding på konkrete henvendelser. Dette bidrar til bl.a. at barnerepresentantene i fylkene blir bedre kjent med hverandre og lettere kan utveksle erfaringer.

Fylkesmannen skal ved utøvelse av sin virksomhet etter plan- og bygningsloven påse at kravene til behandling i punkt 4 i RPR BU er ivaretatt og kan påberope saksbehandlingsfeil dersom dette ikke skjer (T-2/92).

Både fylkesmannen og fylkeskommunen har ansvar for å påse at barn og unges interesser ivaretas i de kommunale planprosessene. RPR BU gir begge, som høringsorgan for kommuneplaner og regulerings- og bebyggelsesplaner, anledning til å fremme innsigelse til planer som ikke oppfyller kravene til fysisk utforming gitt i retningslinjenes punkt 5. Fylkesmannen skal ved utøvelse av sin virksomhet etter plan- og bygningsloven påse at kravene til behandling i punkt 4 i RPR BU er ivaretatt og kan påberope saksbehandlingsfeil dersom dette ikke skjer (T-2/92).

Fylkesmannen forestår mekling mellom kommunen og etater som har reist innsigelse til planer. Fylkesmannen er dessuten klageinstans i klager på regulerings- og bebyggelsesplaner, dispensasjoner og byggesaker.

1.4 Roller - sammendrag

Under er det gitt en oversikt over hvordan du som barnerepresentanten bør forholde deg til ulike plantyper. Det er også satt opp noen anbefalte handlingsmønstre i bestemte situasjoner. Til slutt beskrives hvordan barnerepresentanten skal forholde seg til planprosessen i reguleringsplansaker (Informasjon om plantypene, se kapittel om planer og prosedyrer.)

1.4.1 Barnerepresentanten og forvaltningsnivåenes rolle i plansaker

Hvordan barnerepresentanten, kommunen og fylkesnivået skal forholde seg til ulike plantyper hjemlet i plan- og bygningsloven er vist i tabellen under. I kap. 2 om planer og prosedyrer i arealplanleggingen vil de ulike plantypene og retningslinjene beskrives nærmere.

Retningslinjer/ Plantype	Barnerepresentanten bør	Kommunen skal	Fylkeskommunen (FK) Fylkesmannen (FM)
RPR for barn og unge, evt. andre RPR (totalt 5 stk)	Kjenne RPR BU godt og bruke dem aktivt som argumentasjonsgrunnlag. Påpeke ovenfor kommunen at kommunen har et ansvar for å ivareta punkt 4 og 5 i RPR BU. Ta kontakt med Fylkeskommunen eller fylkesmannen dersom du mener at kommunen ikke legger tilstrekkelig vekt på RPR BU.	Innarbeide retningslinjene i alle kommunale planer. Dette kan for eksempel gjøres ved at forhold som berører barn og unges interesser kan innarbeides i reguleringsbestemmelser.	FK skal innarbeide retningslinjene i fylkesplan og fylkesdelplan. FM skal påse at kommune og fylke innarbeider disse i sine planer. Dersom RPR ikke ivaretas i planene er det muligheter for å reise innsigelse. Veilede kommunene og barnerepresentantene.
Fylkesplan	Se til at din kommune gjennom utarbeiding av planer følger opp tiltak knyttet til barn og unge som er vedtatt i fylkesplanen. Evtnt. bruke planen som argumentasjonsgrunnlag.	Komme med innspill i startfasen. Ha planen på høring. Innarbeide retningslinjene i fylkesplanen de kommunale planene.	FK utarbeider planen FM spiller inn til planen Andre statlige sektorer spiller også inn. FK bidrar til iverksetting av planen.
Fylkesdelplan	Som fylkesplanen.	Som fylkesplanen.	Som fylkesplanen.
Kommuneplan	Delta i prosessen. Sjekke at barn og unges interesser er ivaretatt og komme med merknad, innspill der du mener det er nødvendig. Se til at arealdelen ikke inneholder disponeringer som skader barn og unges interesser, enten ved at eksisterende muligheter for utfoldelse er tatt bort, eks grøntdrag eller ved at plasseringen av nye elementer skaper farlige eller skadelige forhold (for eksempel trafikkfarlig skoleveg.) Passe på at kommunen følger opp gode tiltak i kommuneplanen. Ta om nødvendig kontakt med ansvarlig etat for å purre på saken. Være oppmerksom på søknader om dispensasjon fra kommuneplanens arealdel! En utstrakt dispensasjonspraksis kan uthule en ellers god kommuneplan. Be om å bli holdt orientert om dispensasjonssakene som behandles administrativt (ved delegasjon), i tillegg til de sakene som legges	Utarbeide og setter i verk planen. I forbindelse med utarbeiding av plan sørge for at barn og unges interesser ivaretas. Kommuneplanen skal legges til grunn for detaljplaner (regulerings- og bebyggelsesplaner). Kommuneplanen bør også si noe om hvordan barn og unge skal delta i planprosessene i kommunen ved f.eks. å utarbeide rutiner for hvordan barnerepresentant evt. skoler skal delta/høres.	FK/FM skal spille inn regionale og nasjonale mål (jmfr. RPR) og se til at de innarbeides. Sjekke om krav til planprosess er fulgt, hvis ikke kan saksbehandlingsfeil påberopes.

Retningslinjer/ Plantype	Barnerepresentanten bør	Kommunen skal	Fylkeskommunen (FK) Fylkesmannen (FM)
	sakene som legges frem for planutvalget. Passe på at gode tanker og omforente løsninger i kommuneplanen ikke forsvinner når detaljplanen lages.		
Kommunedelplan	Som kommuneplan.	Som kommuneplan.	FK/FM skal spille inn regionale og nasjonale mål og se til at de innarbeides i planen.
Reguleringsplan	<i>Planprosessen:</i> Ta initiativ til regulering der du mener det trengs, evt. foreslå for barn og unge at de selv lager planforslag. Vær aktiv i oppstartfasen av planprosessen, kom med innspill og pek på viktige momenter som må ivaretas. Diskuter innholdet i planen med teknisk etat – ikke vent til planutvalgsmøtet. Kom med merknader i høringsfasen. Krev at konsekvensene av planen for barn og unge blir beskrevet i plandokumentene som fast rutine. Bruk sjekkliste for å se om barn og unges interesser er ivaretatt. Ser du alvorlige forhold som krever inngrep utenfra, ta kontakt med etater som har innsigelsesrett, som fylkeskommunen eller fylkesmannen. <i>Gjennomføringen:</i> Pass på at tiltak for barn og unge blir gjennomført som beskrevet i planen. Dersom planen inneholder bestemmelser om tidspunkt for ferdigstillelse av slike tiltak, se til at de ikke blir utsatt! Arealbruksformål på reguleringsplannivå som bidrar til å ivareta arealer nyttet til lek og opphold for barn og unge er bl.a.: • friområder • spesialområde; naturvern og/eller friluftsområder • fellesområder	Utarbeide og sette i verk planen. Innarbeide nasjonale og regionale mål i planen. Planen skal samsvare med kommuneplanen. Dersom det er private firma eller andre enn kommunen som utarbeider planen, skal kommunen påse at plan- og bygningsloven følges.	FK: sjekke om regionale mål er ivaretatt, hvis ikke kan innsigelse fremmes. FM: sjekke om nasjonale mål er ivaretatt, hvis ikke kan innsigelse fremmes. Sjekke om krav til planprosess er fulgt, hvis ikke kan saksbehandlingssfeil påberopes.

Fakta perm for Barnerepresentanten

Retningslinjer/ Plantype	Barnerepresentanten bør	Kommunen skal	Fylkeskommunen (FK) Fylkesmannen (FM)
	Ved intern høring på reguleringsplaner kan det f.eks. innarbeides bestemmelser knyttet til tilrettelegging og opparbeidingsrekkefølge på lekeområder. Tromsø kommune har f.eks. innarbeidet en praksis på at det i reguleringsbestemmelsene stilles krav til opparbeidingsplan til lekeområder ved utbygging av større boligfelt. Opparbeidingsplanen skal godkjennes av kommunen før opparbeiding skjer.		
Bebyggelsesplan	<i>Planprosessen:</i> Behandles på samme måte som reguleringsplaner. Undersøk om planinnholdet (arealbruk og funksjoner) er i samsvar med overordnet plan. Ved vesentlige avvik kan du om nødvendig ta kontakt med etater som har innsigelserett, som fylkeskommunen eller fylkesmannen. Vær oppmerksom på at ikke alle fylker mottar bebyggelsesplanene til gjennomsyn, derfor blir det ekstra viktig å følge opp barn og unges interesser her. <i>Gjennomføringen:</i> Som reguleringsplan. <i>Annen bruk:</i> En planprosess innebærer avklaring mellom interesser. Pass på at denne verdifulle prosessen ikke uthules gjennom ”lettvinne” dispensasjoner.	Som reguleringsplanen.	Varierer fra fylke til fylke om FK og FM får planen tilsendt for uttalelse.
Dispensasjoner	Undersøke hvorvidt barn og unges interesser er berørt. Dersom disse interessene er berørt sjekk hvorvidt barn og unge har fått uttalt seg. Evt. kom med protokolltilførsel til saksframlegget.	Vurdere om det foreligger ”særlige grunner”. (”særlige grunner” beskrives nærmere i kapitlet 6.4 ”om dispensasjon fra reguleringsplan”. Varsle naboer og gjenboere før vedtak treffes (§94 nr. 3). Gi berørte interesser muligheter til å uttale seg (barn og unge). Gi FM og FK anledning til å uttale seg.	Uttaler seg dersom FM og FK sitt saksområde berøres (barn og unge).

1.4.2 Barnerepresentantens medvirkning i plansaker - anbefalte handlingsmønstre.

Nedenunder er det satt opp ulike problemstillinger som barnerepresentanten kan komme bort i. For hver problemstilling foreslås det hva barnerepresentanten bør og ikke bør gjøre. I handlingsmønstrene er det lagt vekt på at det er kommunen som har ansvaret mens barnerepresentanten fungerer som en "vaktbikkje".

Situasjon/problemstilling	Handlingsmønster:
Om organisering	
Kommunen har ikke pekt ut kontaktpersoner i de andre avdelingene i kommunen (nettverk).	Barnerepresentanten BØR Skriftlig kontakte rådmannen og be om at kontaktpersoner oppnevnes. Vis til erfaringene og rundskriv T-1/95 (fra Miljøverndepartementet) som sier at dette er hensiktsmessig. Be om politisk behandling da kommunen har et ansvar for at barn og unges interesser ivaretas. Barnerepresentanten bør ikke Selv kontakte aktuelle personer og be om nettverk uten at det er avklart med de aktuelle personers overordnede.
Kommunen har ikke plassert ansvaret for oppfølging av RPR BU administrativt (plasseringen avklarer hvem som skal ha ansvar for utsendelse av saker til barnerepresentanten og hørings- og medvirkningsfora for barn og unge).	Barnerepresentanten BØR Skriftlig ta forholdet opp med rådmannen/administrasjonssjefen og be om at dette blir gjort. Vis til punkt 3 C i RPR BU.
Barnerepresentanten sitter i kommunens faste planutvalg og får sakene tilsendt først når de er til behandling. Dette gjør at han/hun kommer sent inn i planprosessen.	Barnerepresentanten BØR Skriftlig ta opp forholdet med planansvarlig (rådmann/teknisk sjef/plansjef) og be om at barnerepresentanten blir kontaktet (får tilsendt materiale, evt. blir innkalt til møte) ved oppstart av alle planer etter plan- og bygningsloven. Barnerepresentanten bør ikke Gjøre det til en vane å selv innhente synspunkter fra barn og unge for så å få dette innarbeidet i saksframlegget.
Barnerepresentanten får kun utsendt tittel på saker som skal behandles og er usikker på sakens innhold.	Barnerepresentanten BØR Skriftlig kontakte planansvarlig (rådmann/teknisk sjef/plansjef) å be om at hele saken sendes barnerepresentanten (på lik linje med planutvalget). Be om at det utarbeides rutiner for dette.

Situasjon/problemstilling	Handlingsmønster:
	<i>Barnerepresentanten bør ikke</i> Påpeke problemet til alle saksbehandlere uten å kontakte planansvarlig for å få endret rutinene.
Om planprosessen	
Planprosessen er ikke organisert slik at barn og unge gis anledning til å delta.	<i>Barnerepresentanten BØR</i> Skriftlig be planansvarlig (rådmann/teknisk sjef/plansjef) organisere planprosessen slik at kommunen ivaretar RPR BU pkt. 4d. Gjør oppmerksom på at dersom ikke dette gjøres kan dette gi grunnlag for å påberope saksbehandlingsfeil fra fylkesmannen. Dersom planprosessen er kommet så langt at planen er lagt ut på høring uten at barn og unges interesser er hørt, varsle FM og FK om forholdet. <i>Barnerepresentanten bør ikke</i> Kontakte saksbehandler i hver eneste sak hvor planprosessen ikke er organisert i henhold til RPR BU uten å kontakte planansvarlig (rådmann/teknisk sjef/plansjef) for å få endret rutinene.
Barnerepresentanten får beskjed om at det ikke er nødvendig å delta i behandlingen av en plansak (eller plansaker.)	<i>Barnerepresentanten BØR</i> Skriftlig gjøre kommunen oppmerksom på at RPR BU inneholder nasjonale mål som kommunen er pliktig til å innarbeide i alle sine planer etter plan- og bygningsloven. Dersom kommunen organiserer planprosessen slik at synspunkter vedrørende barn og unge ikke kommer frem, er dette saksbehandlingsfeil som fylkesmannen bør reagere på. Dersom planprosessen er kommet så langt at planen er lagt ut på høring uten at barn og unges interesser er hørt, bør FM og FK varsles om forholdet.
Om mangelfulle vurderinger	
Barn og unges interesser er ikke vurdert i saksframlegget (mangler opplysninger).	<i>Barnerepresentanten BØR</i> Påpeke i brevs form at disse interessene ikke er tilstrekkelig belyst i henhold til RPR BU pkt. 4a og 4b. Gjør oppmerksom på at fylkesnivået kan reise innsigelse. Dersom planprosessen er kommet så langt at planen er lagt ut på høring uten at barn og unges interesser er vurdert bør FM og FK varsles om forholdet.

Situasjon/problemstilling	Handlingsmønster:
	<i>Barnerepresentanten bør ikke</i> Selv samle inn opplysninger til bruk i saksframlegget.
Barn og unges interesser er vurdert i saksframlegget, men ikke tilstrekkelig ivaretatt.	<i>Barnerepresentanten BØR</i> Påpeke i brev form at barn og unges interesser i henhold til RPR BU pkt. 5a og evt. 5b ikke er ivaretatt. Gjør oppmerksom på at kommunen har et ansvar for dette og at dersom kommunen ikke følger opp kan dette føre til innsigelse fra fylkesnivået. Dersom planprosessen er kommet så langt at planen er lagt ut på høring uten at barn og unges interesser er vurdert bør FM og FK varsles om forholdet.
Kommunen har ikke foretatt en samlet vurdering av barn og unges oppvekstmiljø i sine planer.	<i>Barnerepresentanten BØR</i> Skriftlig gjøre kommunen oppmerksom på at kravene i RPR BU pkt. 4b. Gjør videre oppmerksom på at fylkesnivået kan levere innsigelse dersom dette ikke utføres. Dersom planprosessen er kommet så langt at planen er lagt ut på høring uten at barn og unges interesser er vurdert, bør FM og FK varsles om forholdet. <i>Barnerepresentanten bør ikke</i> Selv foreta en slik vurdering.
Om arealbruk	
Kommunen har bestemt at deler av planlagt areal til f.eks. lekeplass skal brukes til andre formål	<i>Barnerepresentanten BØR</i> Skriftlig gjøre kommunen oppmerksom på at erstatningsareal må finnes. Vise til RPR BU pkt.5d. og at fylkesnivået kan levere innsigelse dersom ikke kravene i 5d ivaretas. Dersom planprosessen er kommet så langt at planen er lagt ut på høring uten at det er funnet tilfredsstillende erstatningsareal bør FM og FK varsles om forholdet. <i>Barnerepresentanten bør ikke</i> Gå inn i en diskusjon om hva som kan nedbygges evt. ikke bygges ned.
Reguleringsplanen er forholdsvis gammel (ca10 år eller eldre) og område brukt til lek og opphold skal tas i bruk til boligformål (evt. andre formål). I reguleringsplanen er området avsatt til bolig (evt. andre formål).	<i>Barnerepresentanten BØR</i> Dersom forholdene har endret seg siden planen ble laget (barn og unges interesser er f.eks ikke ivaretatt, eller barn og unge har fått større interesser i området) bør barnerepresentanten be kommunen vurdere om det ikke er hensiktsmessig å lage ny plan. Dette for bedre å belyse barn og unges interesser som er i området.

Situasjon/problemstilling	Handlingsmønster:
	Dersom utbyggingen bidrar til å redusere arealer i nærmiljøet som brukes eller kan brukes til lek og opphold: gjør kommunen oppmerksom på pkt.5 d (siste ledd) og pkt. 5 b i RPR BU.
Reguleringsplanen er forholdsvis <u>ny</u> (maks 5 år) og ett område brukt til lek og opphold skal tas i bruk til boligformål (evt. andre formål). I reguleringsplanen er området avsatt til bolig (evt. andre formål).	Barnerepresentanten BØR Dersom utbyggingen bidrar til å redusere arealer i nærmiljøet som brukes eller kan brukes til lek og opphold: gjør kommunen oppmerksom på pkt.5 d (siste ledd) og pkt. 5 b i RPR BU. Undersøk om kommunen har bidratt til medvirkning fra barn og unge under planutarbeidelsen. Dersom medvirkning ikke har funnet sted er dette en klar mangel med planen og be kommunen vurdere om det ikke er hensiktsmessig å lage ny, eller justere eksisterende plan. Dette for bedre å belyse barn og unges interesser som er i området. Dersom utbyggingen bidrar til å redusere arealer i nærmiljøet som kan brukes til lek og opphold: gjør kommunen oppmerksom på pkt.5 d (siste ledd) og pkt. 5 b i RPR BU.
Kommunen gir dispensasjon fra gjeldende plan uten at barnerepresentanten informeres.	Barnerepresentanten BØR Skriftlig gjøre kommunen oppmerksom på at dette strir mot bestemmelsene i plan- og bygningsloven hvor berørte skal informeres om tiltaket. Send kopi til FM og FK.
Avsatt område til lek og opphold i regulerings- eller bebyggelsesplan oppfyller ikke krav til fysisk utforming.	Barnerepresentanten BØR Skriftlig (evt. muntlig i planutvalgsmøtet) vise til RPR BU pkt. 5a og 5b og at det er kommunens plikt å bidra til dette. Dersom ikke dette gjøres, kan det føre til innsigelse fra fylkesnivået. Evt. påpeke at den etat i kommunen som har mest kompetanse på området ikke har uttalt seg. Dersom planprosessen er kommet så langt at planen er lagt ut på høring uten krav til fysisk utforming ikke er ivare tatt varsle FM og FK om forholdet.
Kommunen foretar endringer i plan uten å varsle barnerepresentanten/fylkeskommunen/ fylkesmannen.	Barnerepresentanten BØR Skriftlig gjøre kommunen oppmerksom på at dette strir mot bestemmelsene i plan- og bygningsloven. Send kopi til FM og FK.

Situasjon/problemstilling	Handlingsmønster:
Om rammevilkår	
BR har ikke fått avsatt nok tid til oppgaven.	Barnerepresentanten BØR Skriftlig be rådmannen utarbeide arbeidsavtale og evt. instruks som avklarer slike forhold. Evt. spill inn forslag til arbeidsavtale, evt. instruks selv. (Se kap. 1.6).
BR har ikke fått veiledning ved behov.	Barnerepresentanten BØR Skriftlig ta opp forholdet med fylkeskommunen (fylkeskommunen har et veiledningsansvar) helst i samarbeid med rådmannen. Evt. ta opp problemstillingen med andre barnerepresentanter.
BR har ikke arbeidsavtale/ instruks.	Barnerepresentanten BØR Skriftlig be rådmannen om at det utarbeide arbeidsavtale og evt. instruks som avklarer slike forhold. Evt. spill inn forslag til instruks og arbeidsavtale selv. (Se eks. i denne permen).

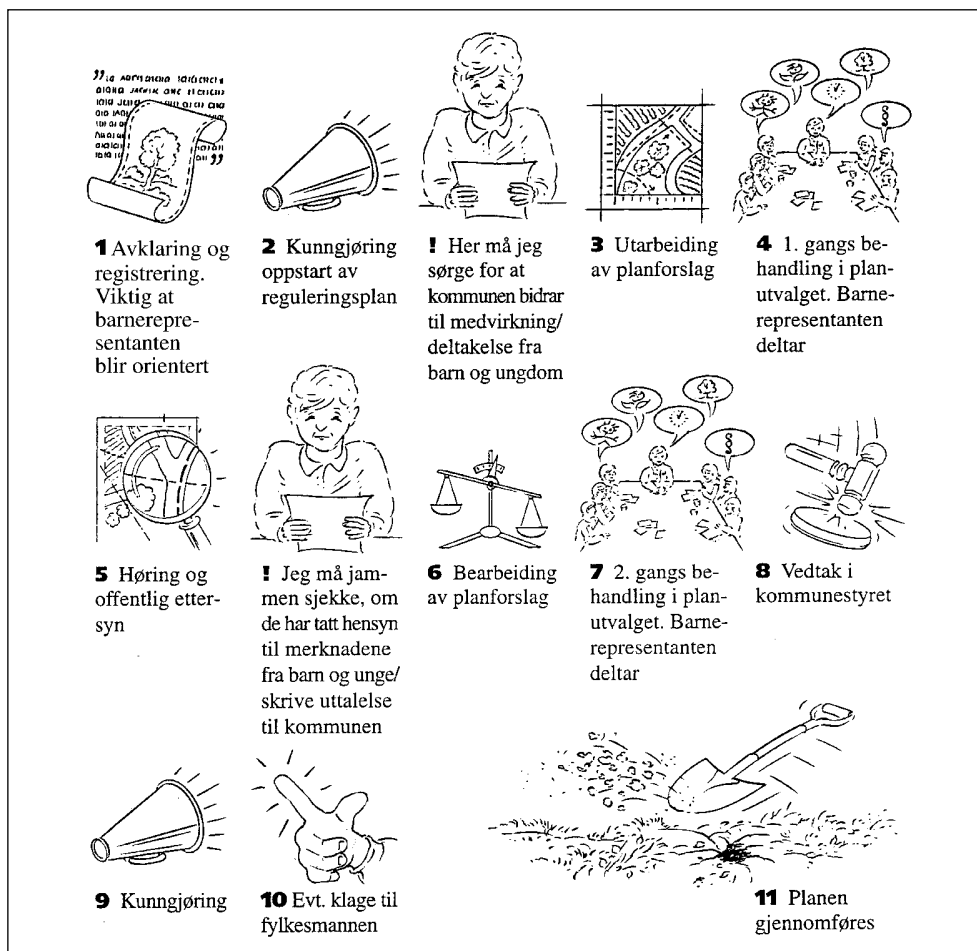
1.4.3 Barnerepresentantens rolle i utarbeiding av reguleringsplaner

Barnerepresentanten skal "ha særlig ansvar for å ivareta barns interesser når det faste utvalg for plansaker etter denne paragraf utarbeider og behandler forslag til planer".

I henhold til plan- og bygningsloven har barnerepresentanten møteplikt, talerett og rett til å stille forslag overfor det faste utvalg for plansaker. Loven sier i tillegg at barnerepresentanten skal "ha særlig ansvar for å ivareta barns interesser når det faste utvalg for plansaker etter denne paragraf utarbeider og behandler forslag til planer". For å få til dette er det en stor fordel om barnerepresentanten kommer så tidlig inn i planprosessen som mulig og det kan i enkelte tilfeller være før det formelle rundt planprosessen settes i gang. Hvordan og når barnerepresentanten deltar i prosessen avhenger, som nevnt tidligere, av flere forhold. Tid til disposisjon og administrasjonens kjennskap til rikspolitiske retningslinjer for barn og unge er to viktige forhold. Det er kommunen som har ansvar for at barnerepresentanten holdes orientert om saker hvor barn og unges interesser berøres.

Under skisseres barnerepresentantens ideelle deltagelse i en reguleringsplansak. Dette vil naturlig nok være forskjellig fra kommune til kommune og barnerepresentanten må selv vurdere hva som er mest hensiktsmessig i forhold til tiden som er til disposisjon.

I kapitlet om "Barns medvirkning i planleggingen" beskrives den samme planprosessen. Her rettes det imidlertid fokus på barns medvirkning.

Saksgang for reguleringsplaner med fokus på deltagelse fra barnerepresentanten.

En reguleringsplan kan deles inn i følgende faser:

- **Avklaring og registrering:** Planarbeidet starter med at kommunen foretar en avklaring i forhold til eksisterende planer (f.eks. om påtenkt arealbruk er i samsvar med gjeldende planer) og om det er særlige hensyn som skal ivaretas (f.eks. barns interesser eller om området har spesielle naturverdier eller kulturminner). Her er det naturlig at barnerepresentanten orienteres for evt. å påpeke interesser. Barnerepresentanten kan gi tips til kommunen om hvordan barn og unges interesser kan synliggjøres (vis for eksempel til kapitlet om Barns medvirkning og be planansvarlig innhente informasjon om barn og unges interesser). Dette kan f.eks. gjøre ved at lag og organisasjoner, hvor barn og ungdom er en viktig gruppe kontaktes.
- **Kunngjøring - oppstart av reguleringsplan:** Oppstart av reguleringsplanarbeid for et område skal varsles gjennom annonser i avisene. I tillegg bør berørte grunneiere og beboere i området kontaktes direkte. Det settes en rimelig frist til å uttale seg. På dette tidspunktet bør barnerepresentanten sørge for at kommunen tar kontakt med skoler, barn og unge, lag og organisasjoner. Innspill knyttet til barn og unges arealinteresser spilles inn til kommunen. Med arealinteresser tenkes det her f. eks. på områder nytt til lek og opphold (både mindre og større) og viktige gang- og sykkel-

forbindelser (snarveier til skoler etc), evt. annet. Foreldre, skoler, barnehager, organisasjoner, barn og unge kan alle bidra med å registrere områdene for i neste omgang spille inn til kommunen. En av forutsetningene for dette er at kommunen gjør disse oppmerksom på at de kan delta i registreringsarbeidet samt komme med innspill til kommunen. Barnerepresentanten kan også selv komme med innspill. Barnerepresentanten kan fungere som bindeledd mellom kommunen og skoler, lag og organisasjoner, etc.

- **Utarbeiding av planforslag:** I starten av planarbeidet skal kommunen samle inn opplysninger fra alle aktuelle parter (fra barn og unge, men også fra fylkeskommunen og fylkesmannen) og avklare interessemotsetninger mellom ulike grupper i området f.eks. mellom utbyggings- og verneinteresser eller mellom ulike brukergrupper. Opplysninger om eksisterende arealbruk innhentes av kommunen før den planlagte arealbruken tegnes på et egnet kart. For de som har interesser i området er det viktig å komme med synspunkte er slik at disse kan bli vurdert tidlig i planarbeidet. Under utarbeidelse av planforslaget er det nyttig om barnerepresentanten har kontakt med saksbehandler i kommunen blant annet for å sjekke om det er kommet bidrag fra barn og unge. Vær imidlertid oppmerksom på at det også utarbeides private reguleringsforslag (av arkitektfirma, etc) og kontakten rettes da mot det firma som har planen under utarbeidelse. Dersom det er sendt inn registrering av barn og unges arealinteresser kan barnerepresentanten spørre om registreringen er tatt i bruk. Dersom det ikke er gjort slike former for registreringer kan barnerepresentanten likevel gi innspill på hvilke områder kommunen bør ta hensyn til under planutarbeidelsen. Barnerepresentanten kan også kontakte saksbehandler og forsikre seg om at RPR BU legges til grunn i planen.
- **Førstegangsbehandling i planutvalget:** Planforslaget legges fram for kommunens faste utvalg for plansaker, hvor barnerepresentanten har møteplikt, tale- og forslagsrett. Dersom utvalget godkjenner planen, sendes den ut til offentlig ettersyn. Dersom det er utydelig, bør barnerepresentanten stille spørsmål om hvordan barn og unges interesser er innarbeidet og omtalt i planen. Dersom prosesskravene i punkt 4 i RPR for BU ikke er overholdt, kan dette gi grunnlag for å påberope feil saksbehandling. Barnerepresentanten bør i møtet gjøre planutvalget oppmerksom på dette. Før møtet kan evt. barnerepresentanten kontakte velforeninger, skoler, etc for å sjekke i hvilken grad de mener barn og unges hensyn er ivaretatt i planutkastet.
- **Offentlig ettersyn:** Dette er betegnelsen på en høringsprosess der parter som er berørt av planforslaget får rett til å uttale seg. I tillegg kan planen legges ut til allment gjennomsyn dvs. at planene kan vises fram på offentlig sted f.eks. i rådhuset eller på biblioteket. På dette tidspunktet kjenner barnerepresentanten til om barn og unges interesser er godt nok ivaretatt. Dersom barn og unges interesser ikke er tilstrekkelig ivaretatt er det viktig å komme med synspunkt- og alternative forslag. Fortrinnsvis bør foreldre, skoler, barnehager gjøre det. Men også barnerepresentanten kan også komme med synspunkter og forslag. I forbindelse med offentlig ettersyn legges saken også fra for fylkeskommunen og statlige fagorganer (f. eks. fylkesmannen).

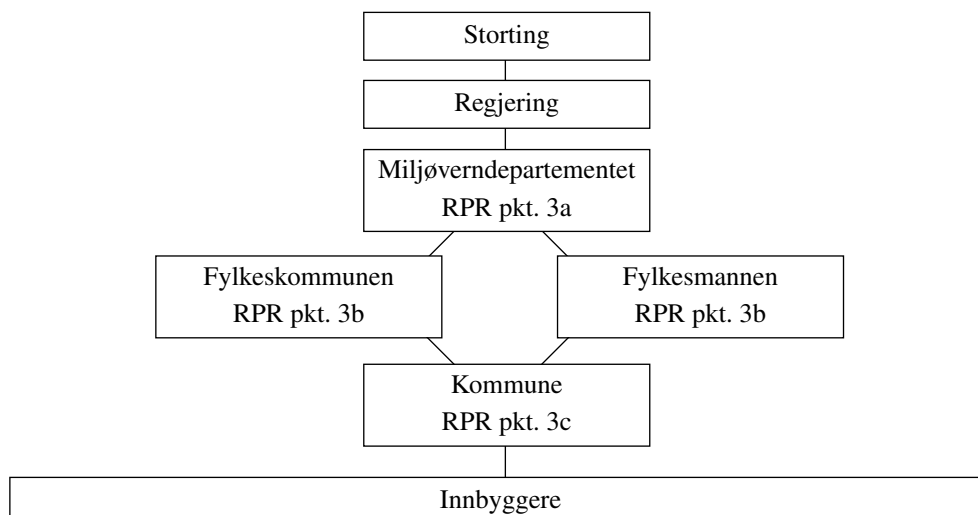
- **Bearbeiding av planforslag:** Etter at høringsfristen er ute, samler kommunen de innkomne uttalelsene og korrigerer planen. Noen endringsforslag blir innarbeidet i planen, mens andre ikke blir tatt hensyn til.
- **Andregangsbehandling i planutvalget:** Planutvalget (hvor barnerepresentanten er med på møtet) får planen til ny behandling. Hvis endringene i planforslaget har vært store og kontorversielle, kan utvalget vedta nytt offentlig ettersyn. Hvis det ikke er tilfelle, går planen til godkjenning. Barnerepresentanten kan, som tidligere nevnt, også denne gangen komme med synspunkter og forslag.
- **Vedtak i kommunestyret:** Etter andregangsbehandling i planutvalget skal planforslaget behandles i formannskapet før endelig vedtak fattes i kommunestyret.
- **Gjennomføring av planen:** Når planen er vedtatt kan den settes ut i livet.

Dersom fylkesmannen eller fylkeskommunen mener at nasjonale eller viktige regionale interesser ikke er godt nok ivaretatt i planen, kan de avgi såkalt innsigelse til planen. Dette innebærer at kommunen ikke kan egengodkjenne planen selv før de har endret planen i samsvar med innsigelsen. Det kan være grunn til innsigelse dersom de riks-politiske retningslinjene for barn og unges interesser ikke er ivaretatt i planen.

For i størst mulig grad å innarbeide barn og unges interesser er det særdeles viktig å være med tidlig i planprosessen. Som nevnt innledningsvis vil ulike forhold i kommunen styre hvor aktiv barnerepresentanten kan være i de ulike fasene i en planprosess. Dette er forhold som den enkelte barnerepresentant selv må vurdere.

1.5 Sammendrag

Under vises en skjematisk framstilling av hvor ansvaret med RPR BU er plassert (jmf. avsnittene ovenfor). Som vi ser har alle forvaltningsnivå et ansvar.

Departementene

Miljøverndepartementet har det overordnede ansvaret for generell oppfølging, utvikling og veiledning i forhold til de rikspolitiske retningslinjene for barn og unge (RPR BU). Ansvaret skal utøves i nært samarbeid med andre berørte departement. Barne- og familiedepartementet har et barnefaglig ansvar i forhold til RPR BU.

Når saker har nasjonal eller regional interesse, kan for eksempel et utbyggingsprosjekt påklages. Miljøverndepartementet har delegert muligheter til å avgjøre klage til settefylkesmannen. (Settefylkesmann er fylkesmannen i et av nabofylkene). Når statlig eller fylkeskommunalt organ har innsigelse til en plan, behandles denne av miljøverndepartementet. (Kommunens kompetanse til egengodkjenning av plan faller bort).

Fylkeskommunen

Fylkeskommunen har en koordinerende rolle i plansammenheng. Fylkeskommunen utarbeider fylkesplanen og fører tilsyn med kommunens virksomhet i arealplanarbeidet, samt veileder kommunene i planspørsmål. Men det er stort sett bare i plansammenheng at fylkeskommunen kan betraktes som overordnet organ for kommunene. I andre sammenhenger er de likestilte, med klar oppgavefordeling. For eksempel er den videregående skole og grunnskolen henholdsvis fylkeskommunens og kommunens ansvar. Fylkeskommunen kan reise innsigelse med bakgrunn i RPR ISU.

Fylkesmannen

RPR BU inneholder nasjonale mål som fylkesmannen skal bidra til innarbeides i kommunale og fylkeskommunale planer. Fylkesmannen skal sammen med fylkeskommunen veilede kommunene i planspørsmål og om nødvendig framsette innsigelse til planer.

Under behandlingen av innsigelse skal fylkesmannen fungere som meglingsinstans, slik at plankonflikten eventuelt kan løses lokalt. Hvis ikke kan innsigelsen avgjøres av miljøverndepartementet.

Fylkesmannens sosial- og familieavdeling har fagkompetanse på det barnefaglige, mens det planfaglige ofte ligger på en annen avdeling. Hvilken avdeling som har det planfaglige ansvaret knyttet til barn og unges interesser vil variere mellom fylkene.

Kommunen

Kommunen har ansvar for å vurdere konsekvenser for barn og unge i ulike plan- og byggesaker. Kommunen skal videre organisere planprosessen slik at synspunkter som gjelder barn og unge som berørt part kommer fram og at ulike grupper barn og unge gis anledning til å delta. Utarbeiding av retningslinjer, bestemmelser eller vedtekter om omfang og kvalitet av områder nytt til lek og opphold har kommunen også ansvar for. Kommunen skal også foreta en samlet vurdering av barn og unges oppvekstmiljø for å innarbeide mål og tiltak i kommuneplanarbeidet.

1.6 Eksempler

I dette kapitlet finner du eksempler på følgende:

Instrukser

- Instruks for barnerepresentanten i Levanger kommune
- Instruks for barnerepresentant i Namsos kommune
- Instruks for barnerepresentant i Øvre Eiker
- Forslag til retningslinjer for barnerepresentant i Ås kommune

Sjekklister

- Sjekkpunkter for barne -og ungdomsrepresentanter i bygningsrådet
- Sosial -og familieavdelingen - barn og plansjekkliste
- Sjekkliste for reageringsplaner/bebyggelsesplaner

Barn og unge - innsigelser

- Eksempler på plansaker hvor barn og unges interesser er benyttet i argumentasjon

Eksempler på brevmalen fra barnerepresentanten til

- lag/organisasjoner/skole/barnehager/etc
- kommunen angående melding om planoppstart
- til kommunen vedrørende kommunens ansvar for medvirkning i kommunale planprosesser

Eks på brev fra Frøya kommune vedr. rutiner i forbindelse med barnas representant i plan -og byggesaker.

Eksempler på brev fra barnerepresentanten til teknisk etat (Levanger kommune)

Kopi av brev fra Kommunal- og arbeidsdepartementet til Kommunenes sentralforbund datert 30.08.96 vedr. barnerepresentanten i det faste utvalg for plansaker – instruksjonsmyndighet for administrasjonssjefen.

INSTRUKS FOR BARNEREPRESENTANT I LEVANGER KOMMUNE

(vedtatt i kommunestyret den 20.02.97)

Rikspolitiske retningslinjer (heretter RPR) skal, sammen med egne kommunale bestemmelser, ligge til grunn for barnerepresentantens arbeide.

Barnerepresentanten skal drive aktivt informasjonsarbeid om sin funksjon overfor barn/ unge, foreldre og andre som kan ha spesiell interesse og ansvar for barn og unges situasjon og oppvekstmiljø.

Vervet som barnerepresentant deles inn i 2 hovedområder:

A. BARNAS REPRESENTANT I DET FASTE UTVALG FOR PLANSAKER (Plan og bygningsloven § 9-1)

1. Barn og unges representant i det faste utvalg for plansaker skal påse at barn og unges interesser blir ivaretatt i henhold til plan- og bygningslovens bestemmelser.
2. Barnerepresentanten har et særlig ansvar for å se til at barn og unges interesser blir ivaretatt i den kommunale planlegging.
3. Barnerepresentanten har tale- og forslagsrett i det faste utvalg for plansaker.(FUP)
4. Teknisk sjef har ansvar for å se til at barnerepresentanten på et tidligst mulig tidspunkt blir orientert om alle planer som kan ha betydning for barn og unges vilkår. (arealplaner, reguleringsplaner, bebyggelsesplaner)
5. Barnerepresentanten har ansvar for å se til at barn og unge gis anledning til å delta i planprosessen og til å bli hørt i plansaker som vedrører barn og unge.

B. BARNEREPRESENTANTEN HAR ET SÆRLIG ANSVAR FOR Å SE TIL AT BARN OG UNGES INTERESSER BLIR IVARETATT I HHT. RIKSPOLITISKE RETNINGSLINJER (RPR.)

1. Kommunestyret har det politiske ansvaret for å følge opp RPR.
2. Barnerepresentanten møter fast i det faste utvalg for plansaker, og kan møte i øvrige hovedutvalg med tale- og forslagsrett i saker som kan ha konsekvenser for barns - og unges oppvekstvilkår.
3. Tilknyttet kommuneadministrasjonen skal det være en tverrsektoriell arbeidsgruppe, som sammen med barnerepresentanten har ansvaret for oppfølging av RPR.

Det legges opp til rutiner som sikrer at barn og unge selv kan delta i gruppens arbeide. Arbeidsgruppen skal sette opp mål for arbeidet, og arbeidet evalueres enn gang per år. Arbeidsgruppen skal samles etter behov.

Alle arbeidsgruppens medlemmer er ansvarlig for å framlegge saker for arbeidsgruppen.

Barnerepresentanten og arbeidsgruppen skal hvert år, som en del av kommunens årsmelding, legge fram en evaluering av barne- og ungdomsarbeidet.

KOMMUNESTYRET SKAL VED BEGYNNELSEN AV HVER VALGPERIODE VELGE UT DEN PERSON SOM SKAL VÆRE BARNEREPRESENTANT.

INSTRUKS FOR BARNEREPRESENTANTEN I NAMSOS KOMMUNE
(Vedtatt av Namsos kommunestyre / 1997)

Rikspolitiske retningslinjer (heretter R.P.R.) skal sammen med egne mer detaljerte kommunale bestemmelser, ligge til grunn for barnerepresentantenes arbeid.

Barnerepresentanten skal drive aktivt informasjonsarbeid om sin funksjon over barn/unge, foreldre og andre som kan ha spesiell interesse og ansvar for barn og unges situasjon og oppvekstmiljø.

Vervet som barnerepresentant deles i 2 hovedområder:

A. BARNAS REPRESENTANT I DET FASTE UTVALG FOR PLANSAKER
(Plan og bygningsloven § 9-1.)

B. BARNEREPRESENTANT SOM HAR ET SÆRLIG ANSVAR FOR Å SE TIL AT
BARN OG UNGES INTERESSER BLIR IVARETATT I H.H.T.
RIKSPOLITISKE RETNINGSLINJER (R.P.R.)

1. Barn og unges representant i det faste utvalget for plansaker skal påse at barn og unges interesser blir ivaretatt i h.h.t. plan og bygningslovens bestemmelser.
2. Barnerepresentanten har et særlig ansvar for å se til at barn og unge blir ivaretatt i den kommunale planlegging.
3. Barnerepresentanten har tale- og forslagsrett i det faste utvalg for plansaker (Komite Drift).
4. Barnerepresentanten skal på et tidligst mulig tidspunkt bli orientert om arealplaner og reguleringsplaner (jfr plan- og bygningsloven om samordnet prosess) som kan ha betydning for barn og unges oppvekstvilkår.
5. Barnerepresentanten har ansvar for å se til at barn og unge gis anledning til å delta i planprosessen og til å bli hørt i plansaker som vedrører barn og unge.
6. Barnerepresentanten skal i h.h.t. de rikspolitiske retningslinjene medvirke til å
 - a Synliggjøre og styrke barn og unges interesser i all planlegging og byggesaksbehandling etter plan- og bygningsloven.
 - b Gi kommunene bedre grunnlag for å integrere og ivareta barn og unges interesser i sin løpende planlegging og byggesaksbehandling.
 - c Gi et grunnlag for å vurdere saker der barn og unges interesser kommer i konflikt med andre hensyn/ interesser.
7. Barnerepresentanten skal hvert år, som en del av kommunens årsmelding legge frem en evaluering av barne- og ungdomsarbeidet.

KOMMUNESTYRET SKAL VED BEGYNNELSEN AV HVER VALGPERIODE VELGE UT DEN PERSON SOM SKAL VÆRE BARNEREPRESENTANT, SAMT VARAREPRESENTANT.

INSTRUKS FOR BARNEREPRESENTANT I ØVRE EIKER KOMMUNE

vedtatt i kommunestyret 31.8.94

Rikspolitiske retningslinjer (heretter R.P.R.) skal, sammen med egne mer detaljerte kommunale bestemmelser, ligge til grunn for barnerepresentantenes arbeide.

Barnerepresentanten skal drive aktivt informasjonsarbeid om sin funksjon overfor barn/unge, foreldre og andre som kan ha spesiell interesse og ansvar for barns og unges situasjon og oppvekstmiljø.

Vervet som barnerepresentant deles i 2 hovedområder:

A. BARNAS REPRESENTANT I DET FASTE UTVALG FOR PLANSAKER (PL.& BYGN. LOVEN §9-1).

1. Barns og unges representant i det faste utvalget for plansaker skal påse at barn og unges interesser blir ivaretatt i h.h.t. plan og bygningslovens bestemmelser.
2. Barnerepresentanten har et særligt ansvar for å se til at barn og unge blir ivaretatt i den kommunale planlegging.
3. Barnerepresentanten har tale- og forslagsrett i det faste utvalg for plansaker.
4. Teknisk sjef har ansvar for å se til at barnerepresentanten på et tidligst mulig tidspunkt blir orientert om arealplaner og reguleringsplaner som kan ha betydning for barns og unges oppvekst vilkår.
5. Barnerepresentanten har ansvar for å se til at barn og unge gis anledning til å delta i planprosessen og til å bli hørt i plansaker som vedrører barn og unge.

B. BARNEREPRESENTANT SOM HAR ET SÆRLIGT ANSVARLIG FOR Å SE TIL AT BARN OG UNGES INTERESSER BLIR IVARETATT I H.H.T. R.P.R.

1. Kommunestyret har det politiske ansvaret for å følge opp R.P.R.
2. Barnerepresentanten har tale- og forslagsrett i kommunestyre, formannskap og i alle fagkomiteer og øvrige politiske nemder og utvalg, i saker som kan ha konsekvenser for barns og unges oppvekstvilkår.
3. I kommuneadministrasjonen skal det være en tverrsektoriell arbeidsgruppe, som sammen med barnerepresentanten har ansvaret for oppfølging av R.P.R.
Det legges opp til rutiner som sikrer at barn og unge deltar aktivt i barnerepresentantgruppens arbeide.
Arbeidsgruppen skal samles etter behov.
Alle arbeidsgruppens medlemmer er ansvarlig for, hver på deres område, å fremlegge saker for arbeidsgruppen.
Arbeidsgruppen skal arbeide i h. h. t. egen instruks.
Barnerepresentanten og arbeidsgruppen skal hvert år, som en del av kommunens årsmelding legge frem en evaluering av barne- og ungdomsarbeidet.

KOMMUNESTYRET SKAL VED BEGYNNELSEN AV HVER VALGPERIODE VELGE UT DEN PERSON SOM SKAL VÆRE BARNEREPRESENTANT.

FORSLAG TIL RETNINGSLINGER FOR REPRESENTANT OPPNEVNT ETTER PARAGRAF 9.1 I PLAN- OG BYGNINGSLOVEN FOR Å IVARETA BARN OG UNGES INTERESSER I KOMMUNEPLANLEGGINGEN.

1. Kommunestyret skal i begynnelsen av hver valgperiode utpeke barn og unges representant (m/vararepr.). Vedkommende skal være en tjenestemann eller prosjektleder med særlig barnefaglig kompetanse.
2. Barn og unges representant skal ha særlig ansvar for å ivareta barn og unges interesser i saker som behandles etter plan- og bygningsloven.
3. Barn og unges representant skal ikke være underlagt administrasjonens ledelse i utøvelse av denne funksjonen. Funksjonen er politisk uavhengig.
4. Barn og unges representant har møte-, tale- og forslagsrett - men ikke stemmerett - i kommunens faste utvalg for plansaker og kommuneplanutvalget.
5. Barn og unges representant kan i nevnte utvalg selv reise saker som er av betydning for barns og unges oppvekstvilkår.
6. Rådmannen har ansvar for at barn og unges representant blir orientert om saker som er under forberedelse, slik at hensynet til barn og unge blir ivaretatt tidlig i planprosessen.
7. Barn og unges representant skal se til at barn og unge gis anledning til å delta i planprosessen og/eller avgi uttalelse der dette er naturlig.
8. Barn og unges representant skal innenfor sitt daglige arbeid ha mulighet til å ivareta sitt verv etter en konkret avtale med sin overordnede. Avtalen bør inneholde bestemmelser om :
 - Tidsbruk
 - Overtidsgodtgjørelse/møtegodtgjørelse
 - Avspasering
 - Kjøre/reisegodtgjørelse
 - Telefongodtgjørelse
 - Kursmidler
9. Barn og unges representant skal informere om sin funksjon overfor barn og unge, foreldre, velforeninger, skoler og andre som kan ha spesiell interesse i barns og unges situasjon og oppvekstmiljø.
10. Barn og unges representant skal utarbeide årsmelding om sitt arbeid til kommunestyret.

SJEKKPUNKTER

FOR BARNE- OG UNGDOMSREPRESENTANTER I BYGNINGSRÅDET

A SAKSBEHANDLING

- 1 HAR KOMMUNEN RETNINGSLINJER, BESTEMMELSER ELLER VEDTEKTER OM OMFANG OG KVALITET AV AREALER OG ANLEGG FOR BARN OG UNGE?
- 2 BLIR DISSE FULGT I BEHANDLINGEN AV DEN ENKELTE SAK?
- 3 ER BARNES INTERESSER KOMMET GODT NOK FREM I PLANPROSESSEN?

B PLANINNHOLD

- 1 STILLER KOMMUNEPLANENS AREALDEL AREAL- OG FUNKSJONSKRAV TIL LEKEAREALER OG ANDRE UTEOPPHOLDSAREALER?
- 2 ANGIR REGULERINGSBESTEMMELSENE MINSTE LEKEAREAL PR. BOENHET OG NÆRMERE REGLER FOR INNHOLD OG UTFORMING AV SLIKE AREALER?
- 3 ER DET AVSATT TILSTREKKELIGE AREALER FOR BARN OG UNGE?
- 4 EGNER AREALENE SEG FOR VARIERT LEK OG OPPHOLD?
 - FLATE PARTIER?
 - BAKKER?
 - SOLFORHOLD?
 - VINDSKJERMING?
 - VEGETASJON?
 - TILPASSING TIL FUNKSJONSHEMMEDE?
 - MULIGHET FOR SYKLING?
 - MULIGHET FOR SKIGÅING?
 - TILKNYTNING TIL GANG- OG SYKKELVEGNETT?
 - KAN SMÅ BARN LEKE NÆR EGEN BOLIG?
 - ER AREALENE INNBYDENDE TIL LEK, ELLER ER PARKERINGSPLASSENE BEDRE?
 - GIR AREALENE MULIGHET FOR ULIKE TYPER LEK PÅ ULIKE ÅRSTIDER?
 - KAN AREALENE BRUKES AV ULIKE ALDERSGRUPPER?
 - GIR DET MULIGHETER FOR SAMHANDLING MELLOM BARN, UNGE OG VOKSNE?
 - AREALENE ER VEL IKKE "RESTAREALER"?
 - INGEN OPPHOLDSAREALER UNDER HØYSPENTLEDNINGER!

- 5 ER AREALENE TILSTREKKELIG SIKRET MOT FORURENSNING OG FARE?
 - VEGTRAFIKK- OG INDUSTRISTØY?
 - LUFTFORURENSNINGER?
 - TRAFIKKFARE?
 - GIFTIG VEGETASJON?
- 6 SIKRER PLANEN AT AREALER OG TILTAK FOR BARN OG UNGE BLIR GJENNOMFØRT SAMTIDIG MED UTBYGGINGEN FORØVRIG?
- 7 ER DET SATT AV TILSTREKKELIGE OG EGNEDE AREALER TIL BARNEHAGER?
- 8 MEDFØRER PLANEN OMDISPONERING AV TIDLIGERE PLANLAGTE AREALER FOR BARN OG UNGE, AREALER SOM ER I BRUK SOM LEKEOMRÅDE ELLER AREALER SOM EGNER SEG TIL SLIK BRUK?
- 9 HVEM ER FELLESAREALENE FELLES FOR?
- 10 TAR PLANEN HENSYN TIL BEHOVENE BÅDE FOR EKSISTERENDE OG NY BEBYGGELSE?
- 11 LEGGER PLANEN FORHOLDENE TIL RETTE FOR KONTAKT MED NATUREN?
- 12 ER DET SØRGET FOR TRAFIKKSIKKER ADKOMST MELLOM HJEM OG SKOLE, FORRETNING, FRIAREAL, FRILUFTSOMRÅDER?
- 13 VIL ADKOMSTEN VÆRE LIKE TRAFIKKSIKKER MED STOR SNØMENGDER OG GLATT FØRE?
- 14 ER DET LAGT TIL RETTE FOR BRUK AV KOLLEKTIVTRANSPORT?
- 15 VIL DEN FORESLÅTTE AREALBRUKEN ØKE ELLER MINSKE BEHOVET FOR BRUK AV PRIVATBIL?

Sjekkliste
for reguleringsplaner/
bebyggelsesplaner

SOSIAL- OG FAMILIEAVDELINGEN - BARN OG PLAN - SJEKKLISTE.

Kommune :

Type plan :

Område :

OMRÅDE	HVORDAN BEHANDLES FØLGENDE FORHOLD I PLANFORSLAGET ?	Gjen nom gått	Svar: Ja/OK Nei
1. Er planprosessen organisert slik at: (Jfr. Rikspolitiske retningslinjer, RPR, for barn og unge, punkt 4).	* Synspunkter som gjelder barn og unge som berørt part kommer fram? * Barn og unge i ulike aldre gis anledning til selv å delta aktivt i planprosessen - i tilfelle på hvilken måte er det gjort? * Får barna muntlige forklaringer fra barne- og planfaglig kompetente folk om mulige konsekvenser av planen for barna?		
2. Inholdet i planen (jfr. punkt 5 i RPR).	* Er konsekvensene av planen for barn og unge vurdert og kommer det fram i dokumentene? * Hvis arealer og anlegg som brukes/skal brukes av barn, berøres av planen, er disse sikret mot forurensning, støy - (lavere enn 55 dBA), trafikkfare (går trafikken i boligområder på barnas premisser, skoleveier o.l.?) helsefare (eks. avveining mellom ulykkesrisiko og behovet for spenning og utfordring i ulike aldersgrupper, gutter og jenter o.l.). * Det skal finnes arealer i nærmiljøet hvor barn kan utfolde seg og skape sitt eget lekemiljø. I saksframstillingen må det gå fram om : a. arealene er store nok. b. om de egner seg for lek og opphold (solfylt, vindskjermet, innbydende utforming og vegetasjon m.m.). c. om arealene gir mulighet for ulike typer lek til ulike årstider? d. om arealene kan brukes av ulike aldersgrupper? e. om arealene gir mulighet for samhandling mellom barn , unge og voksne? f. om arealenes estetikk og trivsel. * Fører planen til en omdisponeringen i nærmiljøet som gjør at barn taper arealer hvor de kan utfolde seg og skape sitt eget lekemiljø? I så fall skal barna ha fullverdig erstatning. Foreligger det en beskrivelse av erstatningsarealet? I tilfelle, er dette tilfredsstillende. * Er de fremtidige behovene tatt hensyn til/tatt med i planen? * Eventuelt andre konsekvenser for barn og unge.		

.....
dato - underskrift

FYLKESMANNEN I VESTFOLD

STATEN TIL TJENESTE - TEMA BARN

Til mottaker

Tønsberg, 27.5.92

SJEKKLISTE FOR (VARSEL OM/FORSLAG TIL) REGULERINGSPLANER/ BEBYGGELSESPLANER

Fylkesmannen i Vestfold arbeider i 1992-93 med et større prosjekt, kalt "Staten til tjeneste". Prosjektet er delt i 4 satsningsområder, hvorav barn og unges oppvekstkår er ett tema. Foruten statsetatene på fylkesnivå, deltar bl.a. Vestfold fylkeskommune i prosjektet.

Vedlagt følger en sjekkliste for (varsel om/forslag til) reguleringsplaner/bebyggelsesplaner.

Denne er for det første et bidrag til å nå vårt hovedmål: God brukerservice. Den er videre vår måte å følge opp de rikspolitiske retningslinjer for å styrke barns interesser i planleggingen på (jfr. rundskriv T/2-92 fra Miljøverndepartementet).

Sjekklisten er del av en samlet veiledningspakke på temaet barn og planlegging. Pakken inneholder

1. en veilednings- og sjekkliste
2. rene arbeids-sjekklistene for
 - a. kommuneplaner/oppvekstkårplaner
 - b. regulerings-/bebyggelsesplaner (som vedlagt)

Forsøk - tilbakemeldinger ønskes

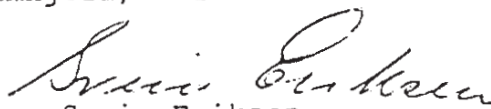
Vedlagte sjekkliste er lagt tett opptil de rikspolitiske retningslinjene i sin utforming. Som arbeidsredskap er den imidlertid under utvikling, og vi er derfor interessert i tilbakemeldinger fra brukerne (planleggere og 10-2-representanter) med tanke på forbedringer.

Sjekklistene er et tilbud til kommunene. Vi håper tilbudet følges opp, at sjekklistene tas i bruk og får følge plansakene.

Rundreise i kommunene høsten 1992

Høsten 1992 har vi lagt opp en rundreise til kommunene, hvor barns interesser i planleggingen generelt og bruken av sjekklisten(e) spesielt står på dagsordenen.

Eventuelle spørsmål kan stilles til prosjektleder Eva Almhjell, telefon 033-19915.

Svein Eriksen
ass.fylkesmann

RIKSPOLITISKE RETNINGSLINJER

Rikspolitiske retningslinjer for å styrke barns interesser i planleggingen passerte statsråd i september 1989 (jfr. Plan- og bygningslovens § 17-1).

Fylkesleddets medansvar for oppfølging av de rikspolitiske retningslinjer for å styrke barns interesser i planleggingen
Veilednings- og sjekklisten er også en oppfølging av fylkesmannens og fylkeskommunens generelle medansvar for oppfølging av de rikspolitiske retningslinjene for å styrke barns interesser i all planlegging (jfr. plan- og bygningslovens § 2 og rikspolitiske retningslinjer pkt.3).

Kommunenes ansvar for å følge opp de rikspolitiske retningslinjene for å styrke barns interesser i planleggingen
Kommunenes ansvar er nedfelt i retningslinjenes punkt 4 (krav til planprosessen) og punkt 5 (krav til fysisk utforming)

Veilednings- og sjekklisten er en konkretisering av punkt 4 og 5 i de rikspolitiske retningslinjer for å styrke barns interesser i planleggingen. Målgruppen er planansvarlige i kommunal forvaltning og politikk.

KRAV OM EGNE RETNINGSLINJER ELLER BESTEMMELSER VEDR. BARN
Kommunene skal utarbeide egne retningslinjer eller bestemmelser om omfang og kvalitet på arealer og anlegg av betydning for barn og unge (jfr. RPR pkt. 4c).

Retningslinjene kan gis som
- vedtekt (jfr. PBL §3 og § 69.3)
- del av kommuneplanen (jfr. PBL § 20-1)

Retningslinjene innarbeides i enkeltsaker, bebyggelses- og reguleringsplaner og kommuneplanens arealdel.

Utviklingen av **kommunale retningslinjer** samt aktiv anvendelse av disse, er grunnleggende for ivaretagelse av barn og unges interesser i planleggingen.

Veilednings- og sjekklisten er bygget opp slik:

- I. Oppvekstkårplan - kommuneplan, med sjekkliste
- II. Reguleringsplan/bebyggelsesplan, med sjekkliste
- III. Omdisponering av arealer - krav om fullverdig erstatning
- IV. Innsigelse

II. (VARSEL OM/FORSLAG TIL) REGULERINGSPLAN/BEBYGGELSESPPLAN

A. Plankrav

Plankart og annet illustrasjonsmateriale må lages slik at det også egner seg som grunnlag for samarbeid mellom kommunen og barn og unge. Det er spesielt viktig at situasjonen før og etter planlagt utbygging går tydelig fram (se pkt. C nedenfor)

Avstanden til nærmeste barnehage(r), skole(r), fritidsarealer og -anlegg, og trafikksikringsforhold i samband med disse, må fremgå av illustrasjonsmaterialet - selv om tilbudene fysisk ligger utenfor reguleringsgrensene.

Reguleringsbestemmelsene skal inneholde egne bestemmelser om omfang og kvalitet av arealer/anlegg av betydning for barn og unge som skal sikres i planer der barn og unge er berørt. (RPR pkt. 4c og PBL § 26).

B. Saksfremstilling

Kommunens ansvar for punkt 4 og 5 i retningslinjene får konsekvenser for saksfremstillingen i plansaker. Kravene til medvirkning fra barn og unge selv, og kravet til vurderinger av konsekvensene for barn og unges oppvekstkår i nå og fremtid av byggeprosjekter i kommunen, skal gå tydelig frem i saksfremstillingen.

I saksfremstillingen må beskrivelser, vurderinger og konklusjoner vise både til forhold innenfor og utenfor den enkelte reguleringsplan.

Stoffet redigeres med egne avsnitt/punkter mht. oppvekstkår. Utfylte sjekklister bør følge hver enkelt sak.

C. Barns medvirkning

Å bruke barn som informanter og medarbeidere i planprosesser betyr ikke at vi skal overlate ansvaret til dem. Det er kommunen som har ansvaret. Til dette ansvaret hører det å ta barns interesser på alvor, slik de nedfelles i de rikspolitiske retningslinjene.

Det krever spesiell omtanke og spesielle metoder for å tilrettelegge for barns medvirkning i planleggingen. Kravet gjelder heller ikke all planlegging, men de saker barn og unge berøres av, og der de har ønsker om eller forutsetning for å delta. Som voksne står vi overfor flere utfordringer: Utvikling av godt gangsyn for hvor barns interesser berøres, og utvikling av en planleggings-praksis som stimulerer barn og unges ønske om og forutsetninger for deltakelse i planleggingen.

**Sjekkliste for planprosesser knyttet til
reguleringsplaner/bebyggelsesplaner:**

Dersom kommunen har egne bestemmelser til kommuneplanens arealdel vedr. barn, må reguleringsplanene sammenholdes både i forhold til disse - og i forhold til de rikspolitiske retningslinjene.

Til A: Plankrav

1. Dersom barn bruker hele eller deler av det regulerte området - er denne faktiske bruken registrert? ☐ ja ☐ nei
2. Er registreringene evt. en del av planunderlaget i kommunen? ☐ ja ☐ nei
3. Er illustrasjonsmaterialet (plankart, modeller o.l.) laget slik at tilstanden før og etter utbygging går tydelig fram? ☐ ja ☐ nei
4. Får barna muntlige forklaringer fra barne- og planfaglig kompetente folk om (mulige) konsekvenser av planen for barna (f.eks. gjennom et samarbeid mellom 10-2, planavd. og skole, velforening e.l.)? ☐ ja ☐ nei
5. Er illustrasjonsmaterialet laget slik at man får frem opplysninger om
 - a. adkomstmuligheter til nærmeste friområde/utmark/skog? ☐ ja ☐ nei
 - b. adkomstmuligheter til skole? ☐ ja ☐ nei
 - c. adkomstmuligheter til fritidsanlegg- og arealer? ☐ ja ☐ nei
 - d. trafikksituasjonen for barn - også utenfor det regulerte området? ☐ ja ☐ nei
 - e. eksisterende planer for omliggende områder, som får konsekvenser for bruken av de leke- og grøntarealer som evt. er avsatt i foreliggende reguleringsplan? ☐ ja ☐ nei

Kommentarer:.....
.....
.....
.....
.....
.....

6. Inneholder reguleringsbestemmelsene egne bestemmelser om omfang og kvalitet av arealer/anlegg av betydning for barn og unge der barn og unge er berørt? ☐ ja ☐ nei
7. Inneholder reguleringsbestemmelsene tidspunkt og rekkefølge for utbygging av tiltak hvor barns interesser berøres (jfr. PBL §26)? ☐ ja ☐ nei

Kommentarer:.....
.....
.....
.....
.....

Til B: Saksfremstilling

Gjøres det i saksfremstillingen rede for

1. Om/at det i planen er avsatt arealer for barns lek? ☐ ja ☐ nei
- a. om/at arealene er store nok? ☐ ja ☐ nei
- b. om/at arealene egner seg for lek og opphold (solfyllt, vindskjermet, innbydende utforming og vegetasjon mm.)? ☐ ja ☐ nei
- c. om/at arealene gir mulighet for ulike typer lek til ulike årstider? ☐ ja ☐ nei
- d. om/at arealene kan brukes av ulike aldersgrupper? ☐ ja ☐ nei
- e. om/at arealene gir mulighet for samhandling mellom barn, unge og voksne? ☐ ja ☐ nei
- f. om/at arealene er sikret mot forurensing? ☐ ja ☐ nei
- g. om/at arealene er sikret mot støy (lavere enn 55 dBA)? ☐ ja ☐ nei
- h. om/at arealene er sikret mot trafikkfare? ☐ ja ☐ nei
- i. om/at arealene er kontrollert med tanke på forebygging av ulykker? ☐ ja ☐ nei

Kommentarer:.....
.....
.....
.....
.....

2. Om/at anlegg som skal brukes av barn og unge er sikret mot
- a. forurensing? ☐ja ☐nei
 - b. støy (lavere enn 55 dBA)? ☐ja ☐nei
(Ved anlegg som motorcross o.l. er det hensynet til naboene~som må vurderes!)
 - c. trafikkfare? ☐ja ☐nei
 - d. annen helsefare (avveining mellom ulykkesrisiko og behovet for spenning og utfordring i ulike aldersgrupper, gutter og jenter mm.)? ☐ja ☐nei
3. At saksfremstillingen i reguleringsplanen er slik redigert at beskrivelser, vurderinger og konklusjoner knyttet til punktene 1 a-i og 2 a-d er samlet i eget avsnitt/egne punkter? ☐ja ☐nei

Kommentarer:.....
.....
.....
.....
.....
.....

Til C: Barns medvirkning

Er planprosessen slik organisert at

- 1. synspunkter som gjelder barn og unge som berørt part kommer frem? ☐ja ☐nei
- 2. barn og unge selv gis anledning til å delta aktivt i planprosessen (f.eks. gjennom et samarbeid mellom 10-2,planavd. og skole, velforening e.l.)? ☐ja ☐nei
- 3. ulike aldersgrupper av barn og unge er med i planprosessen? ☐ja ☐nei

Kommentarer:.....
.....
.....
.....
.....

Sjekkliste for reguleringsplanen/bebyggelsesplanen
i forhold til RPR pkt. 5c

1. Er det avsatt areal til barnehager
som er
a. solvendt?	☐ ja	☐ nei
b. lekinnbydende mht. underlag,
vegetasjon o.l.?	☐ ja	☐ nei
c. store nok?	☐ ja	☐ nei
d. skjermet mot støy (lavere enn 55 dBA)?	☐ ja	☐ nei
e. skjermet mot forurensing?	☐ ja	☐ nei
f. vindskjermet?	☐ ja	☐ nei
g. ulykkes-sikret (mht. trafikk
og annen helsefare)?	☐ ja	☐ nei
2. Er adkomst vurdert med tanke på
trafikksikkerhet for barn som bor
nær det avsatte arealet til barnehage?
☐ ja	☐ nei

(Litteratur: Bang, Chr., Baute, J. og Koen, B.
"Naturleikeplassen", Univ.forl. 1989)

Kommentarer:.....
.....
.....
.....
.....
.....

III. OMDISPONERING AV AREALER - KRAV OM FULLVERDIG ERSTATNING

Krav om erstatning skal gjelde all slags omdisponering, dvs. både nybygging og omregulering.

Kravet gjelder uavhengig av om endringen skjer som

- a. vesentlig reguleringsendring
- b. mindre vesentlig reguleringsendring
- c. dispensasjon fra gjeldende regulering

Kravet om erstatning tar utgangspunkt i

- a. barns faktiske bruk av arealet
- b. arealets nytteverdi for lek og opphold idag
- c. arealets nytteverdi i fremtiden

Kravet tar ikke utgangspunkt i arealets formelle eller reguleringsmessige status.

Sjekkliste i forhold til kravet om fullverdig erstatning:

1. Er det omdisponerte areal
avsatt til fellesareal eller
friområde i tidligere planer?	☐ ja	☐ nei
2. Er det omdisponerte areal
i faktisk bruk av barn
og/eller unge idag?	☐ ja	☐ nei
3. Har det omdisponerte areal
vært i faktisk bruk av barn
tidligere?	☐ ja	☐ nei
4. Er det omdisponerte areal
egnet for lek -
idag eller i fremtiden?	☐ ja	☐ nei

Dersom spørsmål 1-4 besvares med JA,
så har barna krav på andre, like gode arealer, dvs.
fullverdig erstatning.

Kommentarer:.....
.....
.....
.....
.....

5. Er det omdisponerte areal tidligere uregulert? ☐ ja ☐ nei
6. Brukes det av barn som lekeareal idag? ☐ ja ☐ nei
7. Har det vært i bruk av barn tidligere? ☐ ja ☐ nei
8. Egner det seg som lekeareal idag eller i fremtiden? ☐ ja ☐ nei

Dersom spørsmål 5-8 besvares med JA, så har barna krav på andre, like gode arealer, dvs. fullverdig erstatning.

Kommentarer:.....
.....
.....
.....
.....

9. Fører omdisponeringen til at nærmiljøet taper arealer hvor barn kan utfolde seg og skape sitt eget lekemiljø (jfr. også RPR pkt. 5b)? ☐ ja ☐ nei

Dersom spørsmål 9 besvares med JA, så har barna krav på andre like gode arealer, dvs. fullverdig erstatning.

Kommentarer:.....
.....
.....
.....
.....

IV. INNSIGELSE

Dersom det er nødvendig for å ivareta formålet med retningslinjenes punkt 5, skal fylkeskommunen og fylkesmannen eventuelt fremsette innsigelser til kommuneplanen og reguleringsplanen/bebyggelsesplanen (RPR pkt. 3b).

BARN OG UNGE INNSIGELSE

SANDNES KOMMUNE

Innsigelse fra FMs miljøvernadv. til reguleringsplan. Omregulering fra friområde til boligområde for eldre i Sandnes . Begrunnelsen for innsigelsen var at oppvekstvilkårene for barn og unge ville bli forverret dersom friarealet ble utlagt til byggeområde for boliger uten at det ble skaffet erstatningsarealer i et område der det var lite arealer disponible til lek og opphold for barn og unge. Innsigelsen ble tatt til følge.

Begrunnelsen for innsigelsen:

Omr. lå i en del av Sandnes med knappe friareal og lite andre aktuelle lekeareal. Omr. ble brukt av barna i området til lek. Arealet var ikke innløst eller opparbeidet og var et viktig potensiale for å bedre situasjonen.

Det ble påpekt at et sentralt statlig mål innenfor miljøpolitikken er å verne om og bedre forholdene for friluftsliv og lek i nærmiljøet og det ble vist til stm. 40 "Om friluftsliv" og RPR. FM bemerket videre at man ikke hadde skaffet fullverdig erstatning for friområdet og at konsekvensene for barn og unge ikke var vurdert.

Barne- og Familiedepartementets uttalelse:

Endringen ville føre til en forringelse av barns muligheter til lek og til å skape eget lekemiljø, og til en forringelse av barn og unges muligheter til egne aktiviteter på uformelle treffsteder. Dette i et tettbebodd bystrøk hvor friarealer er verdifulle. BFD påpekte at fortetting ville øke behovet for større åpne arealer. Det ble også lagt vekt på at det i området var få arealer til lek og opphold for barn og unge og behovet for et mangfold i oppvekstmiljøet. Det ble understreket at grønne områder var vel så viktige som idrettsanlegg og opparbeidede lekeplasser.

«Konklusjon:

- * En omregulering fra friareal til boliger for eldre, vil føre til at området mister et verdifullt område for dagens og morgendagens barn og unge.
- * Siden det ikke finnes erstatningsarealer, bør området beholdes som friareal.
- * Å legge en lekeplass inne på området, mellom eldreboliger, er ingen erstatning."

Miljøverndepartementets bemerkninger :

Det er et sentralt statlig mål innenfor miljøpolitikken å verne om og bedre forholdene for friluftsliv og lek i nærmiljøet, slik det bl.a. går frem av stm. 40 "Om friluftsliv".

Grønnstrukturen har mange viktige funksjoner i bymiljøet, blant annet som møtested og som aktivitets/rekreasjonsområde. En god grønnstruktur representerer med andre ord en miljøstandard som må tilstrebes for enhver by. Her som ellers er det lettere å forebygge enn å reparere.

Det ble vist til RPR, særlig punkt 5b og 5d.

MD påpekte videre at Jadarmarken lå i et tettbebodd bystrøk hvor det var svært få arealer disponible for mer uformell lek og samhandling for barn og unge. Man understreket behovet for mangfold, for ulike tilbud og områder i oppvekstmiljøet og at det var viktig at det i tilknytning til boligområder også fantes grønne områder, ved siden av idrettsanlegg og opparbeidete lekeplasser.

Det ble videre lagt vekt på at man ikke hadde et annet areal som kunne erstatte det friområdet som var foreslått fjernet. I det fremlagte forslag ville den delen av arealet som kunne disponeres for lek langt på vei bli oppfattet som privatisert område og størrelsen på lekearealet ville bli drastisk redusert. MD understreket at det var viktig også å ta hensyn til framtidige behov og neste generasjons bruk.

VEDTAK:

«I medhold av plan- og bygningslovens § 27-2 nr.2 første punktum finner Miljøverndepartementet ikke å kunne stadfeste reguleringsforslaget for "Jadarmarken", plan nr. 89107, slik det er vedtatt av Bystyret i Sandnes den 03.09.1991.»

BARN OG UNGE INNSIGELSE

EIGERSUND KOMMUNE

Eigersund kommune - Innsigelser fra fylkeskommune og fylkesmann mot reguleringsplan som omfattet 10 boligtomter med tilhørende trafikkareal. Innsigelsene var begrunnet med at reguleringsplanens formål ikke var i samsvar med generalplanen, at utbyggingen ville være en fysisk barriere for friluftsbbruk av bakenforliggende omr., bl.a. i undervisning av barn og medføre skjemmende inngrep i naturen. Innsigelsen ble tatt til følge.

På det tidspunkt da reguleringsplanen ble fremmet, var området vist i generalplan som «skogbruk-/naturområde».

Innsigelsen fra Rogaland fylkeskommune v/fylkesfriluftsnemnda var begrunnet med at reguleringsplanens formål ikke var i samsvar med kommunens generalplan. Videre ville utbygging i samsvar med reguleringsplanen være en fysisk barriere for friluftsbbruken av bakenforliggende naturområde, ikke minst bruken knyttet til undervisning. Boligområdet ville dessuten medføre skjemmende inngrep i naturen.

Fylkesmannens innsigelse er begrunnet i samme omstendigheter, dvs. tiltaket fører til uheldig arrondering inn i et friluftsområde, og forslaget er ikke i samsvar med den da gjeldende generalplan.

Fylkeskommunen kom med ytterligere bemerkninger i saken:

Det ble pekt på områdets betydning for barns lek, naturkontakt for skolene og andre nærmiljøkvaliteter og vist til RPR. Etter fylkeskommunens oppfatning hadde kommunen rikelig med tomter til boligformål. Det ble understreket at fjellryggen og daldraget på vestsiden av området utgjorde et viktig grøntdrag som forbant bebyggelsen samt skole og idrettsområdene med store sammenhengende naturområdene lenger nord.

Av uttalelsen fra Barne- og familiedepartementet fremgår blant annet:

Utbyggingen av boligfeltet ville etter deres mening få konsekvenser for barn og unges bruk av det arealet og de tilstøtende områdene.

Det ble pekt på at det aktuelle området lå mellom en skole og store friluftsområder. En utbygging vill danne en barriere for bruken av friluftsområdene. Området hadde verdier for barns lek, naturkontakt for skolen og til bruk i tilknytning til aktiviteter som på går på skolens uteområde og idrettsbaner. Barn og unge ville ved en utbygging, miste et område som ikke bare hadde blitt brukt direkte til lek, men som også har fungert som skjerming for lek og annen aktivitet.

BFD hadde merket seg at det i saken ikke var utredet hvilke konsekvenser den foreslåtte utbyggingen av boliger ville få for barn og unge og at det heller ikke av saken fremkom at det var innhentet synspunkter som gjaldt barn og unge som berørt part.

Direktoratet for naturforvaltning bemerkninger:

Det ble vist til St.meld. nr. 29 (1992-93) om nærmiljøpolitikk, RPR barn og unges og til St.meld. nr. 40 (1986-87) Om friluftsliv.

DN konkluderte med at det vil være viktig å ta utgangspunkt i en helhetsvurdering, basert på en langsiktig utvikling og et fremtidsperspektiv på boligbygging i kommunen. En samlet vurdering av arealinteressene i området tilsa etter DNs vurdering en vektlegging og prioritering av landskapestetiske kvaliteter, barn og unges interesser og friluftslivsinteresser i saken. DN støttet ut fra denne vurdering innholdet i fylkeskommunens og fylkesmannens innsigelser. Det ble påpekt at kommunens delplan for et langsiktig boligbyggeprogram viste større byggearealer enn behovet i planperioden skulle tilsi.

Miljøverndepartementet bemerket:

MD bemerket at planområdet i sammenheng med tilstøtende arealer på skoleområdet var i bruk ved lek og idrettsaktiviteter for barn og unge i og etter skoletid og at det aktuelle området derfor hadde verdi for barns lek og muligheter for naturkontakt for omliggende skoler. En utbygging vil også kunne være en fysisk barriere for friluftsb Bruken av bakenforliggende naturområder knyttet til blant annet undervisningen på skolen. Det ble vist til pbls formålsparagraf, RPR samt rundskriv.

Departementet pekte videre på at kommunens delplan for et langsiktig boligbyggeprogram viste større byggearealer enn behovet i planperioden skulle tilsi. Dette var gjort for å markere en arealbruk kommunen mener er fastlagt på lang sikt. Det aktuelle området vil utgjøre nær-område for de nye boligfeltene. Behovet for videre utbygging i kommunen måtte etter Mds mening vurderes nøye mot reduksjon av nærmiljøets og landskapsbildets kvaliteter. Departementet viste til de vurderinger som hadde fremkommet i vurderingene fra fylkeskommunen og Direktoratet for naturforvaltning.

Vedtak:

I medhold av §27-2 nr. 2 i plan- og bygningsloven finner departementet ikke å kunne stadfeste reguleringsplanen for Hestholan - Langsifjellet.

BARN OG UNGE INNSIGELSE

BÆRUM KOMMUNE

Innsigelse til reguleringsplan - motorcrossbane (mcb) (Kolsåsbakken i Bærum kommune). Fylkeskommunen(Akershus) v fylkesutvalget reiste innsigelse mot planen på bakgrunn av konflikt med friluftsjnteressene (i Kålsåsområdet) og naturverninteressene som knyttet seg til (Kolsås/Dælivann) landskapsvernområdet som ligger rett ved den planlagte m.crossbanen. Innsigelsen ble tatt til følge. Konflikt mellom hensyn til barn og unge som ville benytte motorcrossbanen og B&U som benyttet allerede eksisterende kvaliteter knyttet til friluftliv.

Fylkesrådmannens innstilling:

Behovet for mcb kunne ikke rettferdiggjøre et slikt anlegg i omr. Antatt at banen ville bli brukt av ca 40 ungdom. Antall barn, unge og voksne som brukte og i fremtiden ville bruke omr. til rekreasjon og naturopplevelse talte imot omdisponering.Mcb ville i vesentlig grad forringe de naturkvaliteter som lå til grunn for å opprette landskapsvernomr.

Konkl: De sterke rekreasjons- og friluftsjnteressene som knyttet seg til omr. måtte veie tyngre enn hensynet til motorsportsinteressene. Innsigelse ble fremmet.

Kommunen vedtok reguleringsplanen. Det ble vektlagt at mcb ville være et viktig tilbud for ungdom i distriktet og at dette måtte veie tyngre enn evt skader for plante- og dyrelivet.. Rådmannen bemerket at løsningen innebar at man kunne drive motorcross uten vesentlige skadevirkninger for omgivelsene.

Barne- og familiedepartementets uttalelse (utdrag):

«Barne. og familiedepartementet kan ikke se at ivaretagelse av interessene til en spesiell gruppe ungdom, den motorinteresserte, kan skje på bekostning av friluftsjnteresser og interesser for naturvern som en stor del av barn og ungdom i dag er engasjert i.»

Departementets merknader:

Det fremgår av saken at en motorcrossbane som vist i reguleringsplanen vil komme i konflikt med friluftslivsinteressene i Kolsåsområdet. Den vil også komme i konflikt med naturverninteressene som knytter seg til Kolsås/Dæhlivann landskapsvernområde i planområdets umiddelbare nærhet.

St. meld. nr. 31 (1992-93) Om den regionale planleggingen og arealpolitikken legger vekt på overordnede mål som er viktige i forhold til utforming av arealpolitikken, bl. a.

- å sikre helse, trivsel, sikkerhet og gode levekår for befolkningen
- å ta vare på naturen og produksjonsgrunnlaget
- å sikre landskaps- og kulturminneverdier og mulighet for rekreasjon

- å redusere forurensende utslipp, inklusive støy.

I St.meld. nr. 40 (1986-87) Om friluftsliv fokuseres det på betydningen av gode friluftsliv- og rekreasjonsområder i nærområdene i byer og tettsteder, fordi både bruksintensitet og variasjon av brukergrupper er størst i disse områdene.

St.meld. nr. 29 (1992-93) Om nærmiljøpolitikk legger vekt på viktigheten av å ta vare på natur- og landskapsverdier og friluftslivsinteresser i lokalmiljøet, og omtaler spesielt støy i natur- og friluftsområder.

I RPR for å styrke barn og unges interesser i planleggingen kreves det at man i den kommunale planleggingsprosessen foretar en samlet vurdering av barn og unges oppvekstmiljø for å innarbeide tiltak i kommuneplanarbeidet.

Tilrettelegging for grupper av barn og unges interesser i planleggingen bør imidlertid ikke føre til en sterk reduksjon av andre allerede eksisterende kvaliteter for barn og unge.

I tråd med de nasjonale prioriteringer og miljømål som fremgår av det som er nevnt ovenfor, finner departementet at hensynet til bruken av området til friluftsliv, og naturverninteressene som knytter seg til det nærliggende Kolsås/Dælivann landskapsområde i dette tilfellet må tillegges avgjørende vekt i saken.

Vedtak :

I medhold av § 27-2 nr.2 i plan- og bygningsloven av 14. juni 1985 finner Miljøverndepartementet ikke å kunne stadfeste reguleringsplanen for motorcrossbane i Kolsåsbakken. Den reiste innsigelse er med dette tatt til følge.

BARN OG UNGE INNSIGELSE

OSLO KOMMUNE

Fylkesmannens miljøvernnavdeling hadde innsigelse mot å bygge en ny skole i et regulert friområde som lå innenfor Oslo kommunes Grøntplan og som inngikk i et sammenhengende turveidrag fra Bygdøy til Marka, og således var en del av den overordnede grøntstrukturen i Oslo. I denne saken sto ulike barns interesser står i mot hverandre både med hensyn til behov for skole og behov for tilfredsstillende lekearealer til alle aldersgrupper. Innsigelsen ble tatt til følge.

Fylkesmannens vurdering:

Området som vil bli byggetomt eller skolegård er 160 m langt og 60 m bredt. I tillegg må en eksisterende vei omlegges i 200 m lengde. Det vesentlige av bestående vegetasjon må hugges. Bebyggelsens omfang medfører at det åpne grøntdraget for turveien langs Holmenbekken rases. Det vil være et stort og irreversibelt tap for Oslo kommunes grøntstruktur.

Direktoratet for naturforvaltning bemerkninger:

“Grønne områder og korridorer er viktige både for menneskers helse og trivsel og for det biologiske mangfoldet. Grøntdraget som Midtstuen er en del av har regional og nasjonal verdi.

Holmenbekken er en del av det vernede Oslomarkavassdraget. I.f. Rikspolitiske retningslinjer (RPR) for vernede vassdrag skal berørte kommuner og fylkeskommuner unngå inngrep som reduserer verdien for landskapsbilde, naturvern, friluftsliv, vilt, fisk, kulturminner og kulturmiljøer.

DN mener Midtstutommen ikke bør bebygges, og støtter innsigelsen fra Fylkesmannen.”

Miljøverndepartementet hadde følgende merknader:

Det ble vist til at deler av området inngikk i Oslos overordnede grøntstruktur jfr Grøntplanen for Oslo.

Det ble pekt på at det aktuelle grøntdraget ved Midtstuen hadde verdi for byen og omegnen som helhet, og derfor isolert sett kunne sies å ha en regional verdi, mens ivaretagelse av Oslos grønnestruktur som helhet ville være av nasjonal betydning.

Departementet uttalte videre bl.a.: «I denne saken er det konflikt mellom miljøverninteresser og hensynet til barns interesser.

Barns interesser står mot hverandre både med hensyn til behov for skole og behov for tilfredsstillende lekearealer til alle aldersgrupper.

RPR for barn og unges interesser i planleggingen har som målsetning å sikre barn og unge et “oppvekstmiljø som gir de trygghet mot fysiske og psykiske

skadevirkninger, og som har de fysiske , sosiale og kulturelle kvaliteter som til enhver tid er i samsvar med eksisterende kunnskap om barn og unges behov.” Det innebærer bl.a. at det i nærmiljøet finnes arealer som er egnet for lek og opphold og som kan brukes av ulike aldersgrupper. Ved omdisponering av friarealer som er egnet for lek, skal det skaffes fullverdig erstatning. «

Miljøverndepartementet delte fylkesmannens vurderinger når det gjaldt konsekvenser for gjennomføring av reguleringsplanen for Alternativ 1 Midtstuen. I tillegg understreket man viktigheten av å bevare vassdraget som rant forbi skolen og som er et sidevassdrag til de vernede Oslovassdragene og dermed kommer inn under de Rikspolitiske Retningslinjer for Verna Vassdrag.

Departementet konstaterte at den vedtatte reguleringsplanen for Midtstuen i praksis ville bryte den sammenhengende grønnstrukturen fra Bygdøy til Marka og det ble vist til St. meld. 31,(1992-93) “Den regional planleggingen og arealpolitikken” der bl.a. grønnstrukturen blir omtalt.

Det ble videre pekt på at området var et spennende skogsområde for litt større barn og at det ikke fantes noen erstatning. Departementet var enig med fylkesmannen i at det burde være mulig å komme frem til en løsning som både ivaretok barnas interesser og som i mindre grad raserte spesielt verdifullt naturområde slik som Midtstualternativet.

Vedtak:

I medhold av § 27-2 i plan- og bygningsloven av 14. juni 1985 finner ikke departementet å kunne stadfeste Oslo kommunestyres vedtak i møte den 18.10.96 om endring av reguleringsplan for del av gnr. 33 bnr. 3 Midtstuen.

BARN OG UNGE - STRYN KOMMUNE

§ 27-2 NR 3 SISTE LEDD

Stryn kommunestyre egengodkjente en reguleringsplan for 4-armet veikryss mellom R.v. 15/60 i Stryn sentrum utan å ta hensyn til at departementet i sine merknader hadde uttalt at planen ikke tok tilstrekkelig hensyn til nasjonale interesser (barn og unge). Det ble ikke fremmet innsigelser til planen. Saken ble oversendt MD for vurdering av bruk av pbl 27-2 nr. 3 siste ledd.

I Mds merknader til forslaget til reg.plan ba deptet Stryn kommune ta hensyn til følgende:

- trafikktryggheten for gående og syklende og særlig barn og unge
- en samordnet areal og transportløsning med hensyn til totalløsning for tettstedet Stryn og den miljøprioriterte gjennomkjøringen (MPG-prosjektet) i sentrum av Stryn
- åpning av Perhusvegen (aktuell reguleringsplan) og denne sin virkning for næringsdrivende

Stryn kommune sin kultursjef, som hadde et særskilt ansvar for å ivareta barn og unge sine interesser i planleggingen, jfr. PBL §9-1 hadde i sin vurdering av saken særleg lagt vekt på trafikktryggheten for barn og unge. Kultursjefen konkluderte med å fraråde endringen til 4-armet kryss. Rådmannen sluttet seg til denne vurderingen.

Bygningsrådet fattet enstemmig -og formannskapet med 5 mot 2 stemmer vedtak om å holde fast på tidligere vedtak i saken (dvs 4-armet kryss). Stryn kommunestyre vedtok med 16 mot 15 stemmer vedtak i samsvar dette.

MD uttalte:

«De tilhøve departementet ba om å leggje vekt på ved handsaminga i kommunen er gjort greie for i saksframlegget til kommunestyret. Departementet har merka seg at vedtaket ikkje er grunngjeve og at kommunestyret har kome til ein annan konklusjon enn tilrådinga frå administrasjonen. Ut frå dei rikspolitiske retningslinene for å ivareta barn og unge sine interesser i planlegginga meiner departementet at kommunen sitt vedtak er uheldig. Etter den handsaminga saka har fått og på bakgrunn av at det ikkje ligg føre motsegn i saka, vil likevel ikkje departementet gjere om kommunestyrets vedtak i denne saka.»

Barnerep . logo	BARNEREPRESENTANTEN Barneglad Kommune Postboks 1 1111 Barneborg
--------------------	---

Lag/organisasjon/skole/barnehage/etc

TIL ORIENTERING

Barnerepresentanten i kommunen vil med dette orientere om barnerepresentantordningen, de rikspolitiske retningslinjer for å styrke barn og unges interesser og **oppstart av planarbeid i/ved**.....

Barnerepresentantordningen

I følge plan- og bygningsloven skal kommunen peke ut en etatsjef eller en annen tjenestemann som skal ha særlig ansvar for å ivareta barns interesser når det faste utvalget utarbeider og behandler forslag til planer. Denne representanten benevnes til daglig barnerepresentanten. Barnerepresentant i Barneglad kommune er Kari Nordmann v/avdeling for helse. **Barnerepresentantens oppgave er å ivareta barn og unges interesser i planleggingen.**

Barnerepresentanten har møteplikt, talerett og rett til å stille forslag overfor det faste utvalg for plansaker. Dette betyr at barnerepresentanten skal gis innsiktsmulighet og uttalerett i de deler av denne planleggingen, og saksbehandlingen som er tillagt det faste utvalg for plansaker. I praksis betyr dette i hovedtrekk følgende planer:

- Kommuneplanen
- Kommuneplanens arealdel
- Reguleringsplaner
- Bebyggelsesplaner

Rikspolitiske retningslinjer for barn og unge

I 1989 kom det rikspolitiske retningslinjer for å styrke barn og unges interesser i planleggingen (RPR BU). Intensjonene med RPR BU er å styrke barn og unges interesser i planleggingen og RPR BU stiller ulike krav til kommunen. Under pkt. 3 i retningslinjene om ansvarsforhold heter det bl.a. «*kommunene skal sikre at pkt. 4 og 5 i retningslinjene blir ivaretatt og klargjøre hvor i kommunen ansvaret med å følge opp retningslinjene skal ligge*». Pkt. stiller krav til den kommunale planprosessen etter plan- og bygningsloven mens pkt. 5 stiller krav til fysisk utforming av områder nytt til lek og opphold.

Gjennom de rikspolitiske retningslinjer gis barn og unge rettigheter og i praksis betyr dette at kommunen skal organisere sin planprosess på en slik måte at barn og unge deltar. For nærmere informasjon om RPR BU ta gjerne kontakt med den NNetat i kommunen som har ansvaret for planarbeidet eller evt. barnerepresentanten.

Planer om utbygging av

Kommunen har i NN avis meldt fra om oppstart av planarbeid (reguleringsplan) i forbindelse med utbygging av NN.

Barnerepresentanten vil med dette be om at lag/organisasjon/skole/barnehage/velforening (stryk det som ikke passer) synliggjør sine interesser i det gjeldende planområdet. Kommunen vil da i større grad være i stand til å innarbeide disse hensynene i sin plan. I forbindelse med dette arbeidet vil det være en fordel at barn og unges interesser kartfestes og beskrives. Kart til bruk i denne forbindelse fås ved kartkontoret i kommunen.

Dersom det er spørsmål knyttet til dette kontakt NN etat i kommunen eller evt. barnerepresentanten.

Lykke til.

Vennlig hilsen

Kari Nordmann
Barnerepresentant

Kopi: *(Vurder hvorvidt det er hensiktsmessig å sende kopi til saksbehandler i kommunen, fylkeskommune, fylkesmann evt. andre)*

Barnerep. logo	BARNEREPRESENTANTEN Barneglad Kommune Postboks 1 1111 Barneborg
-------------------	---

Barneglad kommune
Rådmannen (eller den etat som er ansvarlig for planutarbeidelsen)
Postboks 1
1111 Barneborg

VEDR. MELDING OM PLANOPPSTART

Det vises til melding om oppstart av planarbeid på område ved.....

Barnerepresentanten vil med dette gjøre kommunens oppmerksom på at de Rikspolitiske retningslinjer for å styrke barn og unges interesser i planleggingen (RPR BU) skal innarbeides i kommunens planer.

Intensjonene med RPR BU er å styrke barn og unges interesser i planleggingen. RPR BU stiller ulike krav til kommunen. Under pkt. 3 Ansvarsforhold c) heter det «kommunene skal sikre at pkt. 4 og 5 i retningslinjene blir ivaretatt og klargjøre hvor i kommunen ansvaret med å følge opp retningslinjene skal ligge».

Punkt 4 stiller følgende krav til den kommunale planleggingsprosessen:

Kommunen skal:

- vurdere konsekvenser for barn og unge i plan- og byggesaksbehandling etter plan- og bygningsloven
- foreta en samlet vurdering av barn og unges oppvekstmiljø for å innarbeide mål og tiltak i kommuneplanarbeidet
- utarbeide retningslinjer, bestemmelser eller vedtekter om omfang og kvalitet av utearealer og anlegg av betydning for barn og unge som skal sikres i planer der barn og unge er berørt
- organisere planprosessen slik at synspunkter som gjelder barn som berørt part kommer fram og at ulike grupper barn og unges selv gis anledning til å delta

Dersom punktene ovenfor ikke overholdes kan dette gi grunnlag for fylkesmannen å påberope feil saksbehandling i forbindelse med arealplansaker.

Punkt 5 stiller krav til fysisk utforming. Følgende skal vises spesiell oppmerksomhet:

- arealer og anlegg som skal brukes av barn og unge skal være sikret mot forurensning, støy, trafikkfare og annen helsefare
- i nærmiljøet skal det finnes arealer hvor barn kan utfolde seg og skape sitt eget lekemiljø. Dette forutsetter blant annet at arealene:
 - er store nok og egner seg for lek og opphold
 - gir muligheter for ulike typer lek på ulike årstider
 - kan brukes av ulike aldersgrupper, og gir muligheter for samhandling mellom barn, unge og voksne
- kommunen skal avsette tilstrekkelige, store nok og egnet areal til barnehager
- ved omdisponering av arealer som i planer er avsatt til fellesareal eller friområde som er i bruk eller er egnet for lek, skal det skaffes fullverdig erstatning. Erstatning skal også skaffes ved utbygging eller omdisponering av uregulert areal som barn bruker som lekeareal, eller dersom omdisponering av arealer egnet for lek fører til at de hensyn som er nevnt i punkt b ovenfor for å møte dagens eller framtidens behov, ikke blir oppfylt.

Dersom punkt 5 ikke overholdes kan dette gi grunnlag for innsigelse fra fylkesmannen eller fylkeskommunen. Konkret betyr dette at kommunen ikke får godkjent planen.

Det er kommunestyrets ansvar å påse at kravene til planprosessen og at kravene til fysisk utforming blir fulgt. Av saksframlegget skal det komme klart fram hvordan barn og unges interesser er ivaretatt.

Barnerepresentanten ber med dette kommunen om å ivareta barn og unges interesser i planlegging ved å organisere medvirkning fra barn og unge. I "Faktapermen for barnerepresentanten" beskrives hvordan medvirkning fra barn og unge kan organiseres. Dersom det er ønskelig kan kapitlet som omhandler dette oversendes.

Vennlig hilsen

Kari Nordmann
Barnerepresentant

(Vurder hvorvidt det er hensiktsmessig å sende kopi av brevet til f.eks lag og org, fylkeskommunen, fylkesmannen)

Barnerep. logo	BARNEREPRÉSENTANTEN Barneglad Kommune Postboks 1 1111 Barneborg
-------------------	---

Barneglad kommune
Rådmannen
Postboks 1
1111 Barneborg

VEDR. KOMMUNENS ANSVAR FOR MEDVIRKNING I KOMMUNALE PLANPROSESSER.

I plan- og bygningslovens § 9-1 heter det bl.a. *"Kommunestyret skal peke ut en etatsjef eller en annen tjenestemann som skal ha særlig ansvar for å ivareta barns interesser når det faste utvalget etter denne paragraf utarbeider og behandler forslag til planer"*. Denne representanten benevnes til daglig barnerepresentanten. Barnerepresentant i Barneglad kommune er Kari Nordmann v/avdeling for helse.

Barnerepresentanten har møteplikt, talerett og rett til å stille forslag overfor det faste utvalg for plansaker. Dette betyr at barnerepresentanten skal gis innsiktsmulighet og uttalerett i de deler av denne planleggingen, og saksbehandlingen som er tillagt det faste utvalg for plansaker. I praksis betyr dette i hovedtrekk følgende planer:

- Kommuneplanen
- Kommuneplanens arealdel
- Reguleringsplaner
- Bebyggelsesplaner

Pr dags dato har barnerepresentanten ikke blitt informert verken om oppstart av plan eller fått planer tilsendt i forbindelse med behandling i det faste utvalg for plansaker. Barnerepresentanten ber med dette kommunen om å organisere planprosessen slik at barnerepresentanten og berørte barn og unge blir informert tidlig i planprosessen om alle saker som det faste utvalg for plansaker behandler.

Det gjøres oppmerksom på at dersom planprosessen ikke organiseres i samsvar med kravene i pkt. 4 i de rikspolitiske retningslinjer for å styrke barn og unges interesser i planleggingen (RPR BU) vil dette kunne gi grunnlag for fylkesmannen å påberope feil saksbehandling.

Intensjonene med RPR BU er å styrke barn og unges interesser i planleggingen og RPR BU stiller ulike krav til kommunen. Under pkt. 3 Ansvarsforhold c) heter det *«kommunene skal sikre at pkt. 4 og 5 i retningslinjene blir ivaretatt og klargjøre hvor i kommunen ansvaret med å følge opp retningslinjene skal ligge»*.

Flere kommuner har med fordel etablert nettverk innenfor temaet barn og unge. Nettverket består av en representant fra hver avdeling. Nettverkets funksjon er å være støttespiller til barnerepresentanten dersom det skulle bli nødvendig. Barnerepresentanten vil med dette be rådmannen om at det etableres tilsvarende nettverk i Barneglad kommune.

Vennlig hilsen

Kari Nordmann
Barnerepresentant

Deres ref.

Vår ref.

Journr.

Emnekode

Sted, dato

KKV/010181 96/

140//

Sistranda, 11.10.96

**RUTINER I FORBINDELSE MED BARNAS
REPRESENTANT I PLAN OG BYGGESAKER**

Barnas representant i plan og byggesaker, **Mona Bekken**, har tatt opp rutiner og vilkår som må tilrettelegges slik at representanten kan utøve sin funksjon.

Etter en gjennomgang av problemstillingen er rådmannen kommet fram til at følgende rutiner skal gjelde inntil videre:

1. Barnas representant i planutvalget skal ha skriftlig varsel når planarbeid etter plan og bygningsloven oppstartes, og med melding om hvem som er planansvarlig.
2. Barnas representant skal videre ha skriftlig varsel når planer legges ut til offentlig ettersyn.
3. Ved annen planlegging som ikke gjennomføres etter plan og bygningsloven, og som berører barns interesse, skal barnas representant tilbys observatørstatus i planorganet.
4. Barnas representant skal innkalles til planutvalget/formannskapet i alle bygge og delingssaker som berører barns interesser. Innkallingen med saksdokumentene sendes samtidig som planutvalget innkalles.
5. Ved bygge og delingssaker som avgjøres etter delegert myndighet, skal saksbehandler ta kontakt med barnas representant som ledd i saksbehandlingen. Det skal framgå av vedtaket at slik kontakt er tatt.
6. Formannskap/planutvalg anmodes om å innkalle barnas representant i forbindelse med befaringer i plan, bygge og delingssaker som planutvalget gjennomfører, og å finne et tidspunkt på for befaringen som passer for barnas representant.

Med hilsen
FRØYA KOMMUNE

Kjell Kvam
rådmann

LEVANGER KOMMUNE
BARNEREPRESENTANTEN

Direktetelefon: 74084607
Etatsfax: 74084633

TEKNISK ETAT
V. AVD. ARKITEKT KARL EIDSVIK
HER

Deres ref:

Vår ref: MEA/97/15336/ L12 & 13

Dato: 14.10.97

REGULERINGSPLAN SKOGN SENTRUM : REGULERINGSENDRING
SKOGN MEIERI (DEL AV OMRÅDE S 6)
UTTALELSE FRA BARNEREPRESENTANTEN

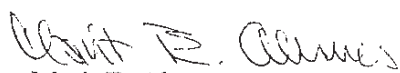
Barnerepresentanten er orientert om forslaget til reguleringsendring for ovennevnte område på tverretattlig samarbeidsmøte om plansaker den 13.10.97, og ved samtale med Karl Eidsvik den 14.10.97.

Forslaget innebærer at området «S 6» reguleres om fra «forretnings- og kontorområde» til en **kombinasjon av bolig- og kontorområde**. Det medfører blant annet at det nå åpnes for at grunnplan (1. et) kan brukes til boligformål. Bakgrunnen for forslaget er plan om å bygge nye boliger på området, nærmere bestemt rekkehus med 2-roms leiligheter. I ferdig stand vil boligkomplekset til sammen inneholde 33 enheter.

Målgruppe for leilighetene er eldre, og det legges opp til en livsløpsstandard. **Barnerepresentanten vil bemerke at leiligheter av denne størrelse er aktuelle og attraktive også for andre befolkningsgrupper, blant andre enslige forsørgere med små barn.**

Dette området ligger midt i Skogn sentrum, og det er i dag et stort trafikktrykk, spesielt i «rushtiden» morgen og ettermiddag. **Dette fører til støy, støv og farlige trafikksituasjoner.** Svært mange barn har gatene omkring som skoleveg mot Lysaker skole, og det er mye arbeidskjøring.

Barnerepresentanten mener at barns og unges interesser bør ivaretas ved **planlegging av utearealet for boligene**. Det bør tas stilling til **størrelse og kvalitet** av anlegget ved at det stilles krav om antall m2 uteområde per boenhet, og ved beskrivelse av uteområdenes bruksverdi. **Uteområdet bør tilrettelegges på en slik måte at alle aldersgrupper kan ha glede av det.** Det innebærer at lek også skal kunne foregå her. **Anlegget bør opparbeides parallelt med oppførelse av nybygg, og bør stå ferdig samtidig.**

Marit E. Aksnes
BARNEREPRESENTANT

Adresse: Håkon den godes gate 30
Postboks 130
7601 Levanger

Sentralbord: 74 08 46 00
Sentrafax: 74 08 35 40

Postgiro: 0814.59.44202
Bankgiro: 8670.48.20072
Postgiro skatt: 0827.58.17199

LEVANGER KOMMUNE
BARNEREPRESENTANTEN

Direktetelefon: 74084607

Etatsfax: 74084633

TEKNISK ETAT
TOR ARNE LANGÅS

HER

Deres ref:

Vår ref: MEA/96/5748/080 L2 & 13

Dato: 23.08.96

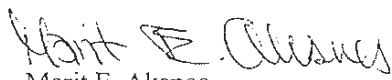
**REGULERINGSPLAN FOR SOLHAUGEN, NESSET, GRN 3 BNR 14
UTTALELSE FRA BARNEREPRESENTANTEN**

Barnerepresentanten er gjort kjent med saken ved brev, motatt 08.07.96, og ved orientering av saksbehandler Langås den 23.08.96. Barnerepresentanten er også orientert om uttalelsene og innsigelsene fra Fylkesmannen ved brev 08.08.96.

Reguleringsforslaget innebærer at den aktuelle boligtomten skal bebygges med inntil 12 leiligheter, **noe som må betraktes som en betydelig fortetning i forhold til nåværende bruk.** Mange av disse husstandene vil være barnefamilier, og det finnes, etter barnerepresentantens opplysninger, ingen innregulerte lekeplasser eller friområder i «lekeavstand» for barn i alderen 1-7,-8 år.

Atkomst for beboerne vil være via Grindvegen og Krokhaugvegen til Jacob Schives gate, et typisk rolig eneboligstrøk. **Trafikken gjennom disse vegene vil økes betraktelig.** Den frodige vegetasjonen i området (hekker og store trær), gjør trafikken uoversiktlig for små barn. **Eksisterende vegetasjon på tomte bør ivaretas i størst mulig grad.**

Ut fra overstående betraktninger mener barnerepresentanten at det bør stilles krav til plassering av husene, slik at det avsettes et skjermet leikeareal/ leikeplass for barnebeboerne som en kompensasjon for manglende friareal og leikeplass i nærheten. Dette leikearealet bør utstyres med sandkasse og annen egnet leikeapparat, og kan også tjene som samlingspunkt / grillplass for beboerne.

Marit E. Aksnes
BARNEREPRESENTANT I FUP

LEVANGER KOMMUNE
BARNEREPRESENTANTEN

Direktetelefon: 74084607

Etatsfax: 74084633

TEKNISK ETAT
SIGBJØRN AARNSETH
HER

Deres ref:

Vår ref: MEA/97/11649/L12 & 13

Dato: 11.08.97

KOMMUNEDALPLAN OKKENHAUG
UTTALELSE FRA BARNEREPRESENTANTEN

Barnerepresentanten har hatt kommunedelplan for Okkenhaug til gjennomlesning. Videre er det orientert for planen på tverretatlig samarbeidsmøte den 06.08, der Barnerepresentantens vararepresentant var til stede.

Barnerepresentanten vurderer i denne sammenheng følgende forhold:

1. Nærhet til skole og barnehage.
2. Trafikkforhold.
3. Framtidig bebyggelsesplan.

Generell vurdering:

Planen inneholder vurderinger i forhold til skole og trafikkforhold, og viser hvilke tiltak som allerede er i gang på disse områdene. Videre kreves det i planbestemmelsene at nødvendig areal for lekeplass skal være sikret og opparbeidet før byggetillatelse gis. Retningslinjene for utforming av B1 og B2 er også med på å sikre barnas interesser.

Uttalelse:

Område A peker seg fordelaktig ut når en vurderer trafikkforhold, med tanke på utbygging av gang/ sykkelveg mellom Kleivan og Okkenhaug skole. Dette sikrer en god skoleveg.

Barnerepresentanten avventer bebyggelsesplan for område B1 og B2. Det vises til punkt 1.6 i planbestemmelsene om areal for lek og opphold som ivaretar barn og unges behov, (vedlegg 1) og retningslinjene for utforming av boligområde B1 og B2, pkt. 1-4. (vedlegg 2)

Barnerepresentanten vurderer barn og unges interesser som godt ivaretatt på dette stadium i planprosessen.

Marit E. Aksnes

MARIT E. AKSNES
BARNEREPRESENTANT

Adresse: Håkon den godes gate 30
Postboks 130
7601 Levanger

Sentralbord: 74 08 46 00
Sentralfax: 74 08 35 40

Postgiro: 0814.59.44202
Bankgiro: 8670.48.20072
Postgiro skatt: 0827.58.17199

**LEVANGER KOMMUNE
BARNEREPRESENTANTEN**

Direktetelefon: 74084607

Etatsfax: 74084633

TEKNISK ETAT
BREMER OG EIDSVIK
HER

Deres ref:

Vår ref: MEA/97/7646/ L12 & 13

Dato: 26.05.97

**REGULERINGSPLAN GJEMBLE NEDRE: REG. ENDRING
UTTALELSE FRA BARNEREPRESENTANTEN**

Barnerepresentanten er gjort kjent med forslaget til reguleringsendring GJEMBLE NEDRE, på orienteringsmøte den 26.mai.

Forslaget innebærer omregulering av hyttetomt til boligtomt.

En kan ikke se at allmennhetens, inkl. barn og unges interesser vil komme annerledes ut med dette forslaget, og **Barnerepresentanten har ingen kommentarer.**

Med hilsen

Marit E. Aksnes
BARNEREPRESENTANT

LEVANGER KOMMUNE
BARNEREPRESENTANTEN

Direktetelefon: 74084607

Etatsfax: 74084633

TEKNISK ETAT
KARL EIDSVIK
HER

Deres ref:

Vår ref: MEA/98/7961/ L12 & 13

Dato: 29.05.98

**FORSLAG TIL REGULERINGSPLAN FOR EIENDOMMEN TINBUEN,
GNR.232, BNR 6, ÅSENFJORD**

UTTALELSE FRA BARNEREPRESENTANTEN

Barnerepresentanten er orientert om reguleringsplan for Tinbuen på tverretatlig informasjonsmøte den 29. april., og ved samtale med avdelings arkitekten den 25.05.

Tinbuen er området indre del av Langøya ved Lofjorden (omr. Åsenfjord)

Planforslaget viser to områder regulert til fritidsboliger. Det er satt av 2 arealer til friområde, og det legges blant annet opp til felles småbåthavn og felles parkering på anviste plasser.

VURDERING:

Det er tatt betydelig hensyn til allmennhetens interesser i dette planforslaget. Alle strandområder, herunder planlagt badeplass vil bli tilgjengelig for alle.

Naturverninteressene er vurdert av faginstans hos Fylkeskommunen (RUA).

KONKLUSJON:

Barnerepresentanten har ingen øvrige kommentarer til framlagte planforslag.

MARIT E. AKSNES
BARNEREPRESENTANT

DET KONGELIGE KOMMUNAL- OG ARBEIDSDEPARTEMENT

KONTORADRESSE: AKERSGT. 59 - POSTADRESSE: POSTBOKS 8112 DEP., 0032 OSLO

TELEFON 22 24 90 90 - TELEKS 21414 KOMDP N

Kommunenes Sentralforbund
Postboks 1378 Vika
0114 OSLO

KOMMUNENES SENTRALFORBUND	
Mottatt: 8 2 SEPT 1996	
Arbeidsnr: 1104	Len: 96/02060
Saksbehandler: BE	Svarfrist:

56

Deres ref
96/02060

Vår ref
96/6940 KØ TRN

Dato
30.08.1996

BARNEREPRESENTANT I DET FASTE UTVALG FOR PLANSAKER - INSTRUKSJONSMYNDIGHET FOR ADMINISTRASJONSSJEFEN

Vi viser til brev fra Kommunenes sentralforbund av 6. august d.å., samt det vedlagte brev av 13. juni fra politisk sekretariat i Strand kommune.

I brevet fra Strand kommune stilles spørsmål om administrasjonssjefens alminnelige myndighet til å instruere sine medarbeidere også gjelder overfor den tjenestemann som kommunestyret har utpekt til å ha et særlig ansvar for å ivareta barns interesser i det faste utvalg for plansaker, når denne utøver denne funksjonen.

Med den nye kommuneloven og tilhørende særlovstilpasninger har departementet søkt å gjøre ansvars- og instruksjonslinjene klarere for så vidt gjelder forholdet mellom administrasjonssjefen og de øvrige ansatte i administrasjonen. Dette er kommet til uttrykk i kommuneloven § 23 nr 1 hvor administrasjonssjefens stilling som den øverste administrative leder av kommunens/fylkeskommunens administrasjon blir fastslått. Dette sjefsansvaret omfatter i utgangspunktet også de deler av administrasjonen som har oppgaver etter særlovgivningen.

Enkelte saker kan imidlertid fordre andre løsninger enn denne hovedregel. Derfor er det også i § 23 nr 1 presisert at annet kan følge av lov. Dette unntaket kan få betydning for tjenestemenn med lovbestemte funksjoner, og vil innebære at administrasjonssjefen ikke kan instruere disse når det gjelder deres rent *faglige* gjøremål. For øvrig er imidlertid også disse tjenestemenn undergitt administrasjonssjefens instruksjonsmyndighet. Støtte for denne fortolkning finner en i Ot prp nr 42 (1991-92) side 277 og i Overå og Bernts kommentarutgave til kommuneloven side 155.

Om et slikt unntak følger av lov, må imidlertid bero på en konkret fortolkning av den aktuelle bestemmelse. Barnerepresentanten etter plan- og bygningslovens § 9-1 skal ha et særlig ansvar for at barn og unges interesser blir tilstrekkelig ivaretatt i planbehandlingen. Vedkommende skal være et supplement og en faglig styrking av det faste utvalg for plansaker. Det er barnerepresentantens oppgave å ivareta en særinteresse. Dette følger også

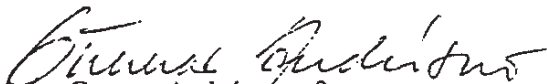
av rundskriv T-1/95 fra Miljøverndepartementet, hvor det fremgår at barnerepresentanten bør ha særlig barnefaglig kompetanse og at det ikke vil være i samsvar med lovens formål å utpeke en person som også har andre oppgaver å ivareta for et faste planutvalget, og da spesielt ikke personer med samordningsansvar i planleggingen.

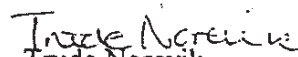
Administrasjonssjefen har etter Pbl. § 9-2 det øverste administrative ansvar for planleggingsoppgaver etter loven. Han har altså en samordnende funksjon.

Departementet antar således på bakgrunn av dette, at det ikke vil være i samsvar med lovens intensjoner at administrasjonssjefen skal ha instruksjonsmyndighet overfor barnerepresentanten for såvidt gjelder dennes lovbestemte faglige gjøremål. Utover dette må administrasjonssjefen imidlertid ha full instruksjonsmyndighet.

Vårt standpunkt er tatt i samråd med Miljøverndepartementet.

Med hilsen

Gunnar Andrésen e.f.
Avdelingsdirektør

Trude Norevik

2 Planer og prosedyrer i arealplanlegging

De rikspolitiske retningslinjer for barn og unge og ordningen med barnerepresentant er hjemlet i plan- og bygningsloven og legger således føringer på all planlegging etter denne lov. I dette kapitlet fokuseres det på medvirkning, retningslinjer, plantyper og bestemmelser etter plan- og bygningsloven. (For ytterligere informasjon om dette tema vises det til veilederne "kommuneplanen arealdel" og "reguleringsplan, bebyggelsesplan" som er utgitt av Miljøverndepartementet.)

Det finnes mange typer planer i en kommune, ikke alle er like relevant for barnerepresentanten.

2.1 Innledning

Kommuneplan, barne- og ungdomsplan, læreplan, strategisk plan, næringsplan, miljøplan, reguleringsplan, flerbruksplan, vassdragsplan osv. Det er ikke rart at denne overveldende mengden av planer skaper forvirring - også for dem som arbeider med planlegging. Selv om kommunal planlegging kan virke uoversiktlig, er planer et nyttig redskap for å si hvordan man ønsker at utviklingen skal bli. Gjennom planlegging etter plan- og bygningsloven kan kommunen bestemme hvordan arealene skal brukes eller bevares.

Fysiske arealplaner hjemlet i plan- og bygningsloven er juridisk bindende.

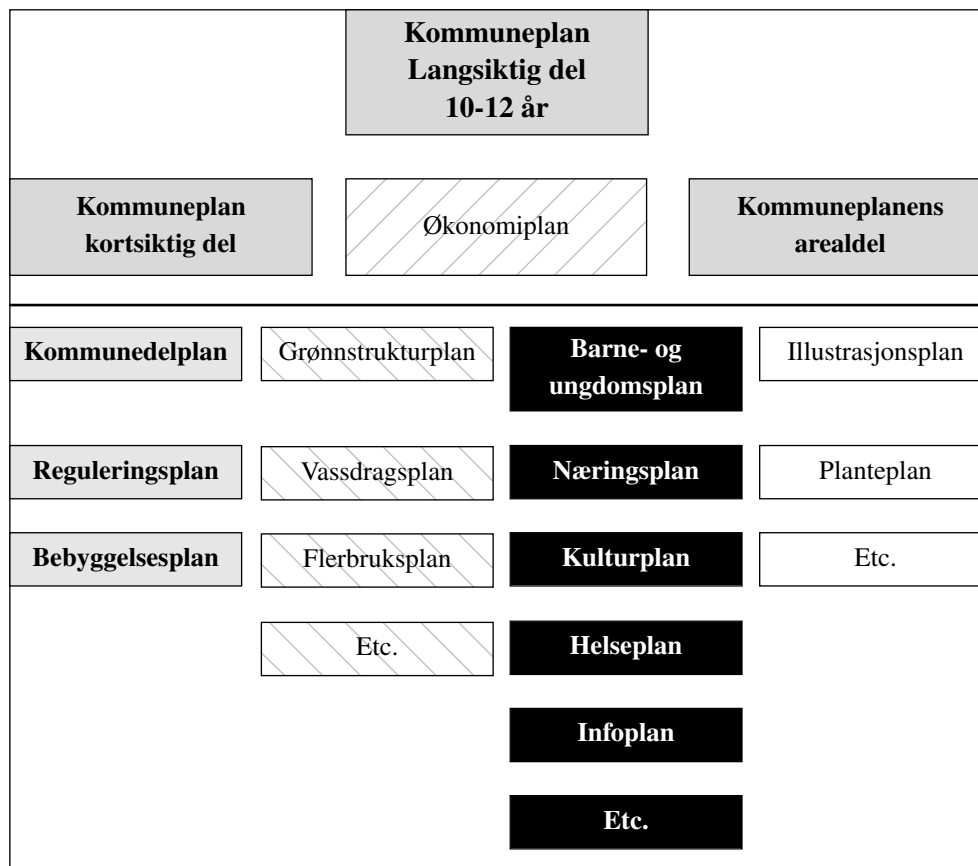
Det finnes utrolig mange typer planer. Alt fra planer som trekker opp de store linjer for en bærekraftig utvikling, til detaljplaner for hvor lekeplassen skal ligge og hva den skal inneholde. Her skal vi først og fremst ta for oss fysiske arealplaner hjemlet i plan- og bygningsloven. Disse planene er juridisk bindende og inntegnes på kart i ulike målestokker og inneholder bestemmelser for hvordan arealene i kommunen skal brukes eller bevares. En arealplan kan gjelde hele kommunen, et mindre område i kommunen eller et spesielt tema f. eks. vassdrag eller parker.

Å planlegge er å legge til rette for en ønsket utvikling, samtidig som det er et styringsverktøy for å unngå uønsket utvikling. En arealplan kan ses på som et bilde på framtidens landskap i kommunen, i bydelen og i nærmiljøet. For å lage dette framtidsbildet kan vi spørre oss selv: Hvor ønsker vi at skolen, biblioteket, butikkene, boligene osv. skal ligge? Og hvor bør veiene gå? Hva ønsker vi å ta vare på i omgivelsene våre, og hva ønsker vi å endre? Spør man alle kommunens innbyggere, vil svarene neppe være de samme. Planlegging handler i stor grad om å velge mellom ulike alternativer og om å ta hensyn til ulike behov og brukerinteresser. Planlegging er en kontinuerlig prosess. Man kommer aldri fram til et endelig mål for hvordan omgivelsene skal være. En plan for et område fører heller ikke automatisk til at området blir slik det er planlagt. Planen er et grunnlag for handling som må følges opp i praksis gjennom ulike virkemidler.

Det er kommunestyret som har øverste ansvar for planleggingen i kommunen og som vedtar kommunens planer.

Det er kommunestyret som har øverste ansvar for planleggingen i kommunen og som vedtar kommunens planer. Når det gjelder arealplaner er det som oftest teknisk etat i kommunen og kommunens faste utvalg for plansaker (tidl. bygningsrådet) som utarbeider forslag til disse. De arealplantypene som benyttes er kommuneplanens arealdel, kommunedelplaner, reguleringsplaner og bebyggelsesplaner. Arealplanene er som nevnt juridisk bindende.

Dersom ulike planer sorteres etter hvem som behandler dem politisk i kommunen (det faste utvalg for plansaker, andre utvalg, kommunestyre) vil følgende "mønster" danne seg:

 Det faste utvalg
for plansaker

 Kommunen velger
selv hvor vidt det
faste utvalg for
plansaker skal
behandle planen
eller ikke

 Andre utvalg
behandler planen

 Behandles ikke
pol.

 Kommunen
bestemmer selv hvor
mange utvalg økono-
miplanen skal
behandles i.

Over streken i figuren over vises kommuneplanens langsiktige og kortsiktige del, økonomiplanen og kommuneplanens arealdel. Disse fire planene er kommunene pålagt gjennom lovverket å utarbeide. Kommuneplanene og arealdelen gjennom plan- og bygningsloven og økonomiplanen gjennom kommuneloven. Alle fire planene sluttbehandles i kommunestyret. Det varierer fra kommune til kommune hvorvidt økonomiplanen, kommuneplanen langsiktige og kortsiktige del behandles i det faste utvalg for plansaker.

Kommuneplanens langsiktige del inneholder mål for utviklingen i kommunen, retningslinjer for sektorenes planlegging og en **arealdel** for forvaltningen av arealer og andre naturressurser (kommuneplanens arealdel). **Kommuneplanens kortsiktige del** inneholder samordnet handlingsprogram for sektorenes virksomhet de nærmeste år. Minst en gang i løpet av hver valgperiode skal kommunestyret vurdere kommuneplanen samlet, herunder om det er nødvendig å foreta endringer i den.

Økonomiplanen skal omfatte minst de fire neste budsjettårene og bl.a. gi en realistisk oversikt over sannsynlige inntekter, forventede utgifter og prioriterte oppgaver i denne perioden.

I tillegg til disse fire planene velger kommunen stort sett selv hvilke flere planer som skal utarbeides. Valget foretas på bakgrunn av et behov for oversikt over status samt ønske om styring av fremtidig utvikling.

Planene til venstre i figuren under streken behandles av det faste utvalg for plansaker og **barnerepresentanten** skal inn i behandlingen av disse. Etter at kommunedelplan og reguleringsplan er behandlet i det faste utvalg for plansaker blir de endelig godkjent i kommunestyret (hos noen kommuner behandles også disse planene i formannskapet). Bebyggelsesplanene blir endelig godkjent i det faste utvalg for plansaker. Både reguleringsplan og bebyggelsesplan er arealplaner som er juridisk bindende. Kommunedelplaner kan enten være en arealplan eller en tematisk plan. Dersom kommunedelplanen er en arealplan er den juridisk bindende.

Planene som er lysegråe (andre kolonne fra venstre) i figuren er planer hvor kommunen selv velger hvorvidt de skal utarbeides etter plan- og bygningsloven eller ikke. Velger kommunene å behandle planen etter reglene i plan- og bygningsloven skal også planene behandles i det faste utvalg for plansaker og **barnerepresentanten** skal inn i bildet. Både grønnstrukturplan, vassdragsplan, flerbruksplan kan f. eks. behandles som kommunedelplan dersom kommunen ønsker det.

Kommunen behandler også en rekke andre planer. Det er andre råd/utvalg/styre enn det faste utvalg for plansaker som behandler disse (eks hovedstyre for kultur). Dette gjelder f. eks. planer som barne- og ungdomsplan og næringsplan. Disse planene er vist med svart felt i figuren. Dette er vist i kolonne tre fra venstre.

Kommunen utarbeider ofte planer som ikke har hjemmel i plan- og bygningsloven eller andre lover, og som derfor ikke får noen formell juridisk status eller rettsvirkning. Dette kan være illustrasjonsplan, planteplan o.l. Selv om disse planene bare er veiledende, kan de være nyttige som uttrykk for kommunens tanker om fremtidige disposisjoner. Noen av dem kan inngå i underlaget for kommuneplanarbeidet, eller videreutvikles som temakart for kommuneplanens arealdel. Disse er hvite i figuren (helt til høyre).

I kapitel 2.3 vil vi se nærmere på hvilke premisser plan- og bygningsloven gir for medvirkning i planleggingen. I kap. 2.4 beskrives ulike retningslinjer hjemlet i plan- og bygningsloven (en av disse er RPR BU). I kap. 2.5 beskrives plantypene hjemlet i loven og i kap. 2.6 går det kort inn på noen bestemmelser i loven som har relevans for barnerepresentanten.

2.2 Plan- og bygningsloven

Den byggingen som skjer rundt oss til daglig, enten det er boliger, veier eller industriområder, skjer ikke helt tilfeldig. Det er politikerne i kommunestyret som vedtar kommunens arealplaner og på den måten bestemmer hvor det kan bygges, hva som kan bygges og hvilke områder som skal tas vare på. Denne planleggingen skjer innenfor rammene av plan- og bygningsloven. Plan- og bygningsloven er den mest sentrale loven når det gjelder fysisk planlegging av arealer, og regnes også som vår viktigste miljølov. En årsak er at det er planlegging etter denne loven som avgjør hvordan arealene i norske kommuner skal utnyttes i framtida.

Plan- og bygningsloven er den mest sentrale loven når det gjelder fysisk planlegging av arealer, og regnes også som vår viktigste miljølov.

Plan- og bygningsloven har som formål både å ta vare på natur og legge til rette for utbygging, og påpeker at det skal tas spesielt hensyn til barns oppvekstmiljø.

§ 2. Formål:

“Planlegging etter loven skal legge til rette for samordning av statlig, fylkeskommunal og kommunal virksomhet og gi grunnlag for vedtak om bruk og vern av ressurser, utbygging, samt å sikre estetiske hensyn.

Gjennom planlegging og ved særskilte krav til det enkelte byggetiltak skal loven legge til rette for at arealbruk og bebyggelse blir til størst mulig gagn for den enkelte og samfunnet.

Ved planlegging etter loven her skal det spesielt legges til rette for å sikre barn gode oppvekstvilkår.”

Ved planlegging og regulering av et område, setter plan- og bygningsloven krav til at kommunen skal legge til rette for aktiv medvirkning fra de som bor i området og/eller driver næringsvirksomhet der. Medvirkning er en demokratisk rett som skal sikre folks innflytelse på egen livssituasjon og eget nærmiljø. Både enkeltpersoner og organisasjoner kan inviteres til å delta i planleggingen. Dette skjer gjerne i begynnelsen av planarbeidet og når planforslaget sendes ut til høring. Skal man få gjennomslag for sitt syn, er det ofte bedre å komme med forslag tidlig i planprosessen enn å protestere i etterkant når planen er vedtatt. Dette gjelder for barnerepresentanten, for grupper av barn og ungdom eller medvirkningsfora for barn og ungdom.

Skal man få gjennomslag for sitt syn, er det ofte bedre å komme med forslag tidlig i planprosessen enn å protestere i etterkant når planen er vedtatt. Dette gjelder også for barnerepresentanten.

2.3 Generelt om medvirkning etter plan- og bygningsloven

Åpenhet, innsyn, dialog og deltakelse er viktige ambisjoner for planleggingsprosene etter plan- og bygningsloven. Det er viktig at kommunene legger til rette for, og sikrer aktiv deltakelse og tidlig medvirkning fra innbyggere, lokale organisasjoner og statlig fagmyndigheter, slik loven krever. Medvirkning er også en av prinsippene i Lokal Agenda 21 (se kapitlet om barns medvirkning for mer informasjon om Lokal Agenda 21).

Loven krever at kommunen skal legge til rette for og sikre aktiv deltagelse og tidlig medvirkning fra sine innbyggere.

Det er flere årsaker til at medvirkning fra befolkningen foregår i større omfang og mer systematisk i forhold til kommunale arealplaner enn når det gjelder samfunnsdelen av kommuneplanen. Viktige momenter er at lovverket er klarere for medvirkning i arealplanleggingen, og at fysiske planer er mer konkrete og ofte berører den enkelte mer direkte og dermed er lettere å forholde seg til.

Selv om kommunen skal legge til rette for medvirkning, viser det seg ofte i praksis at man selv må ta initiativ og være aktiv for å bli hørt. I kapitlet om "Barns medvirkning" beskrives ulike former for medvirkning. Prosessen rundt en reguleringsplan og hvordan barnerepresentanten bør bidra, beskrives i kapitlet om "Roller og ansvar". Likeså beskrives den samme prosessen i kapitlet om "Barns medvirkning", men da hvordan barn og unge bør delta.

Under beskrives imidlertid begreper som er mye brukt i forbindelse med planprosesser og plansaker; innspill, merknad, innsigelse og klage.

1. Innspill

- Forslag og meninger om hva en plan bør inneholde og hvordan den bør utformes.
- Aktuelt i oppstarten av planarbeidet, men også under planprosessen dersom den ikke er kommet for langt.
- Kan fremmes av alle, uansett om en er part eller ikke.
- Forplikter hverken sender eller mottaker juridisk.

2. Merknad

- Protest eller synspunkt til planforslag.
- Aktuelt når planen sendes på høring eller ligger til offentlig ettersyn.
- Kan fremmes av alle, uansett om en er part eller ikke.
- Forplikter hverken sender eller mottaker juridisk, men i neste saksfremlegg for politisk behandling bør merknadene være kommentert fra administrasjonens side.

3. Innsigelse

- Protest mot et planforslag, sterkere enn faglig merknad.
- Kan bare brukes overfor: kommuneplanens arealdel, reguleringsplaner og bebyggelsesplaner.
- Kan bare fremmes av nabokommune, fylkeskommune eller statlig fagmyndighet som får sitt fagområde berørt.
- Må være presisert i uttalelsen (se etter begrepet *innsigelse eller motsegn*).
- Gjør at kommunestyret ikke selv kan egengodkjenne planen. Bare innsigelse har denne virkningen.
- Saken må til megling hos fylkesmannen og evt. sendes Miljøverndepartementet dersom partene ikke blir enige.
- Fylkesmannen megler i slike saker selv om innsigelsen kommer fra fylkesmanns-embetet selv.

4. Klage

- Protest som kommer etter at planen er vedtatt (gjelder bare reg.-/bebyggelsesplaner)
- Kan bare brukes mot reguleringsplaner, bebyggelsesplaner, dispensasjoner og byggetillatelser - ikke mot fylkesplan eller kommuneplan.
- Kan fremmes av de som er parter i saken: privatpersoner, fylkeskommune og statlig organ (jfr. ellers forvaltningsloven om hvem som er parter).
- Barnerepresentanten kan ikke selv fremsette klage.
- Klagen fremsettes for kommunen, som får anledning til å omgjøre sitt vedtak.
- Klageinstans er fylkesmannen.

Barn har i utgangspunktet de samme rettigheter som voksne til å delta og si sin mening i kommunens planprosesser. I praksis har barns interesser ofte blitt oversett, og dette er utgangspunktet for at de rikspolitiske retningslinjene legger vekt på at barn og unge selv skal få mulighet til å delta. En slik medvirkning krever nye arbeidsmåter i planarbeidet. I Tjøme kommune i Vestfold har barna selv gjennom prosjektet "Barnetråkk" registrert hvor de selv leker og ferdes, slik at interessene i disse områdene kan tas hensyn til ved videre planlegging. Andre kommuner har laget åpne barnehøringer der barn har fått komme til orde og fortalt, tegnet og skrevet hvordan de vil ha det i nærmiljøet sitt. Barnetråkkregistreringer er også foretatt i Holmestrand og andre Vestfoldkommuner. Registreringene kan for eksempel brukes til innspill til reguleringsplaner og kommuneplanens arealdel.

2.4 Rikspolitiske retningslinjer hjemlet i plan- og bygningsloven

De rikspolitiske retningslinjene (RPR) formidler nasjonal politikk på bestemte områder. Bestemmelsene om RPR står i plan- og bygningslovens § 17-1.

<i>Innhold:</i>	<i>Generelle mål og rammer for den fysiske, økonomiske og sosiale utvikling i fylker og kommuner.</i>
<i>Består av:</i>	<i>Kongelig resolusjon med retningslinjer, kunngjort i rundskriv fra Miljøverndepartementet..</i>
<i>Omfatter:</i>	<i>Hele landet eller deler av det.</i>
<i>Ansvar:</i>	<i>Kongen (i praksis: Miljøverndepartementet). Samarbeid med andre departementer og fagetater om utarbeiding. Vedtas ved kongelig resolusjon og får dermed virkning for etater på alle nivå.</i>
<i>Virkning:</i>	<i>Sterkt virkemiddel som skal legges til grunn for all planlegging etter plan- og bygningsloven. Ikke juridisk bindende for enkeltpersoner/organer/etater, men kommunen plikter å innarbeide disse hensyn i sin planlegging.</i>

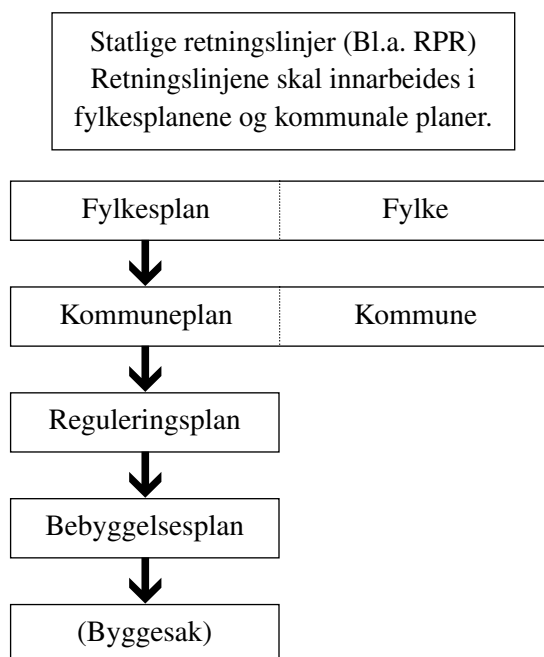
Følgende rikspolitiske retningslinjer er foreløpig utarbeidet:

- Rikspolitiske retningslinjer for samordnet areal- og transportplanlegging (rundskriv T-5/93)
- Rikspolitiske retningslinjer for å styrke barn og unges interesser i planleggingen (rundskriv T-1/95)
- Rikspolitiske retningslinjer for planlegging i kyst- og sjøområdene i Oslofjord-regionen (rundskriv T-4/93)
- Rikspolitiske retningslinjer for planlegging i forbindelse med hovedflyplass på Gardermoen (rundskriv T-1019)
- Rikspolitiske retningslinjer for vernede vassdrag (rundskriv T-1078)

Dersom det i planleggingen ikke tas hensyn til rikspolitiske retningslinjer kan dette gi grunnlag for innsigelse.

2.5 Plantyper etter plan- og bygningsloven

Med hjemmel i plan- og bygningsloven kan både temaplaner og arealplaner utarbeides. Noen plantyper har kommunen plikt til å utarbeide. Dette gjelder kommuneplanen og arealdelen til kommuneplanen. Ved større utbygginger plikter kommunen også å utarbeide reguleringsplaner eller bebyggelsesplaner. I dette kapitlet er de ulike planene beskrevet nærmere. Hvordan plantyper og retningslinjer henger sammen er forsøkt vist på neste side.

Plantypene hjemlet i plan- og bygningsloven påvirker hverandre i et prinsipp om at hver plan bygger på en overordnet plan. Oversiktsplanmessige vurderinger skal være gjort før detaljene planlegges og byggetillatelse gis. Når et planforslag kommer til uttalelse, er det lurt å undersøke hva den overordnede planen sier om det aktuelle området. Er det samsvar mellom arealbruken som foreslås i de to planene, er avklaringen mellom ulike interesser i området allerede kommet langt.

Oversiktsplanmessige vurderinger skal være gjort før detaljene planlegges og byggetillatelse gis.

2.5.1 Fylkesplan

Bestemmelsene om fylkesplaner står i plan- og bygningslovens kap. V.

Innhold:	<i>Samordning av statens, fylkeskommunens og hovedtrekkene i kommunens fysiske, økonomiske, sosiale og kulturelle virksomhet i fylket.</i>
Består av:	<i>Mål og langsiktige retningslinjer for utviklingen i fylket. Samordnet handlingsprogram som angir hvordan målene skal oppfylles.</i>
Omfatter:	<i>Hele fylket.</i>
Ansvar:	<i>Fylkeskommunen. Samarbeid med kommuner og statsetater om utarbeiding og gjennomføring. Vedtas av fylkestinget og får gjennom det virkning for fylkeskommunale etater. Godkjennes ved kongelig resolusjon og får dermed virkning for etater på alle nivå.</i>
Virkning:	<i>Skal legges til grunn for fylkeskommunens virksomhet. Retningsgivende for kommunal og statlig planlegging og virksomhet i fylket, men ikke bindende for arealbruken. Ikke juridisk bindende for enkeltpersoner, organer eller etater.</i>

Alle fylker er pålagt å utarbeide en fylkesplan.

Alle fylker er pålagt å utarbeide en fylkesplan. Planen skal gi oversikt over de store linjene i utviklingen. Det dreier seg f.eks. om utbygging av vegsystemet, bosettingsmønsteret i fylket, helsetilbud som sykehus eller utbygging av videregående skoler. Fylkesplanen utarbeides av fylkeskommunens planavdeling og vedtas av fylkestinget. Fylkesplanen er det vi kaller rullerende, dvs. at den revideres med jevne mellomrom, vanligvis hvert fjerde år. Fylkesplanen er ikke direkte bindende, men legger premisser for arealbruken i kommunene. Fylkesplanen kan fastsette retningslinjer for bruken av areal- og naturressurser når det gjelder områder som er av regional eller nasjonal interesse. Den kan ta for seg hele fylket, regioner eller særlige tema i form av en fylkesdelplan. **Fylkesdelplaner** kan utarbeides for f.eks. større skogområder, vassdrag, idrett og friluftsliv. Denne plantypen er f.eks. et fint redskap for å samordne naturforvaltningsinteresser mellom nabokommuner. Samme regler gjelder som for Fylkesplanen. Se kap. 1.4.1 for informasjon om barnerepresentanten, fylkesplanen og fylkesdelplanen.

2.5.2 Kommuneplan

Bestemmelsene om kommuneplaner står i plan- og bygningslovens kap. VI.

Innhold: Samordning av den fysiske, økonomiske, sosiale, estetiske og kulturelle utvikling innenfor kommunens områder.

Består av: Langsiktig del: - mål for utviklingen i kommunen

- retningslinjer for sektorenes planlegging

- arealdel for forvaltningen av arealer og andre naturressurser

(arealdelen består av kart og bestemmelser)

Kortsiktig del: - samordnet handlingsprogram for sektorenes virksomhet de nærmeste år

Omfatter: Hele kommunen.

Ansvar: Kommunen.

Samarbeid med offentlige myndigheter, organisasjoner m.v. i utarbeidningen.

Planfaglig hjelp og rettledning fra fylkeskommunen.

Vedtas av kommunestyret (egengodkjenning).

Arealdelen kan bare egengodkjennes såfremt det ikke er innsigelser.

Virkning: Skal legges til grunn ved planlegging, forvaltning og utbygging i kommunen.

Bygge- og anleggstiltak må ikke være i strid med kommuneplanen (må evt. søke om dispensasjon fra planen).

Arealdelen er juridisk bindende for enkeltpersoner, organer og etater.

Alle kommuner er pålagt å utarbeide en kommuneplan med tilhørende arealdel.

Kommunene er i følge plan- og bygningsloven pliktige til å utarbeide en kommuneplan med tilhørende arealdel. Pr. 1.1.97 har 89 % av landets kommuner fulgt dette pålegget. Kommuneplanen er et omfattende dokument som ser alle kommunens oppgaver og områder i sammenheng og gir de overordna politiske rammebetingelsene for utviklingen i kommunen i en periode på 10-12 år. Planen skal fortelle hvilke

arbeidsområder kommunen vil prioritere og hvilket tilbud den vil gi sine innbyggere. I kommuneplanen formuleres også politikken for arealbruken i kommunen.

Kommuneplanen er også rullerende. Minst en gang i løpet av hver valgperiode, 4 år, skal kommunestyret ta opp kommuneplanen til en samlet vurdering og gjøre nødvendige endringer. Det er kommunestyret som har øverste planmyndighet og som vedtar kommuneplanen.

2.5.3 Arealdelen av kommuneplanen

Kommuneplanens arealdel består av et kart over kommunen med utfyllende bestemmelser for hvordan arealene skal forvaltes. Kartet viser hvordan kommunen har tenkt å bruke arealene i framtida, bl.a. hvor veger, skoler, industri og boliger skal plasseres og hvilke områder som ikke skal utbygges. Planen viser med andre ord hvordan man ønsker at kommunen skal utvikle seg. Bestemmelsene utfyller og utdyper den fastlagte arealbruken. Den arealdisponeringen som er angitt i planen er juridisk bindende inntil en ny plan vedtas. Ingen kan derfor gjøre tiltak som er i strid med de vedtatte bestemmelsene for arealbruken. Den enkelte grunneier kan f.eks. ikke bruke eller bebygge eiendommen sin på annen måte enn den som er fastsatt i planen.

Kommuneplanens arealdel består av et kart over kommunen som viser kommunens arealdisponeringer. Arealdelen er juridisk bindende.

På kartet tegnes de ulike arealbruksformålene inn med ulike fargekoder. Gult for boligområder, grønt for landbruks-, natur- og friluftsområder, grått for veger osv. Følgende hovedinndeling brukes (Det er ikke tillatt med andre):

- **Byggeområder:** Deles i eksisterende og planlagte byggeområder og kan omfatte både boligområder, industriområder, forretningsområder og områder for fritidsbebyggelse.
- **Landbruks-, natur- og friluftsområder:** De såkalte LNF-områdene omfatter både områder for jord- og skogbruk, reindrift og annen utmarksnæring i tillegg til natur- og friluftsområder. Også driftsbygninger, setre, naust o.l. kan inngå. LNF-områdene kan ikke splittes i f.eks. L,N eller F.
- **Områder for råstoffutvinning:** Denne arealbrukskategorien omfatter vanligvis områder med sand- og grustak, pukkverk, steinbrudd og bergverk.
- **Båndlagte områder:** Omfatter områder som er eller skal båndlegges i medhold av andre lover, f.eks. verneområder opprettet etter naturvernloven, eller områder for Forsvaret.
- **Områder for særskilt bruk eller vern av vassdrag og sjøområder:** Kan omfatte områder for fiske, akvakultur, natur og friluftsliv enten hver for seg eller i kombinasjon.
- **Viktige ledd i kommunikasjonssystemet:** Omfatter jernbanetraséer, kraftlinjer, trafikksystem og områder som havner, flyplasser og trafikkterminaler.

Se kap. 1.4.1 for informasjon om barnerepresentanten, kommuneplanen og arealdelen til kommuneplanen.

2.5.4 Kommunedelplan

Kommunedelplaner brukes mye i tettbygde områder når kommunen vil planlegge for et mindre geografisk avgrenset område. Eksempler på dette er plan for vassdrag i kommunen eller en grønn plan for tettstedet. Fysiske kommunedelplaner (arealplaner) vedtas av kommunestyret og er rettslig bindende og må vedtas av kommunestyret. Inndelingen i arealkategorier er den samme som for kommuneplanens arealdel, men kommunedelplanene er ofte mer detaljerte enn kommuneplanens arealdel. Samme regler gjelder som for kommuneplan.

Kommunedelplaner kan også være temaplaner uten bestemt geografisk avgrensning i kommunen. Eksempel på en slik plan er kommunedelplan for anlegg og områder for idrett og friluftsliv og barn og unges oppvekstkår.

Se kap. 1.4.1 for informasjon om barnerepresentanten og kommunedelplanen.

2.5.5 Reguleringsplan

Bestemmelsene om reguleringsplaner står i plan- og bygningslovens kap. VII.

Innhold: Detaljplan med tilhørende bestemmelser som regulerer utnytting og vern av grunn, vassdrag, sjøområder, bebyggelse og det ytre miljø.
Består av: Plankart og (i de fleste tilfeller) reguleringsbestemmelser.
Omfatter: Bestemte områder i en kommune.
Ansvar: Kommunen.
Private kan også lage planforslag, som kommunen kan ta opp til behandling på samme måte som kommunale planer.
Vedtatt av kommunestyret (egengodkjenning), såfremt det ikke er innsigelser til planen.
Virkning: Bindende for alle bygge- og anleggstiltak innenfor planens område.
Juridisk bindende også for enkeltpersoner, organer og etater.
Kommunen får automatisk rett til å foreta ekspropriasjon i medhold av planen.

Reguleringsplaner er mere detaljerte en kommuneplanens arealdel og består av et kart over et mindre avgrenset område i kommunen og utfyllende bestemmelser. Reguleringsplaner er juridiske bindende.

En reguleringsplan omfatter et kart over et mindre, avgrenset område i kommunen med utfyllende bestemmelser. En reguleringsplan er mer detaljert enn kommuneplanens arealdel og kan vise alt fra et veikryss til hvordan nærmiljøet ditt vil komme til å se ut i framtida. Reguleringsplanen er som regel så detaljert at den viser hvor stor tomte er og hvor huset skal være plassert. Reguleringsplanen er den eldste plantypen og var fram til 1985 den eneste planen som var juridisk bindende. Dette har gitt den en sterk tradisjon. Reguleringsplanen blir ikke revidert hvert fjerde år slik som kommuneplanen og kommuneplanens arealdel, men gjelder inntil en omregulering vedtas. Dersom en ny kommuneplan kommer i strid med bestemmelser i en reguleringsplan er det kommuneplanen som gjelder.

Forslag til regulering av et område kan komme både fra kommunen og fra private initiativtakere. Private forslag til reguleringsplaner fremmes stadig oftere. De private

forslagsstillerne har samme krav som kommunen til å følge vedtatte lover og retningslinjer ved bl.a. å sørge for at barn og unges interesser er ivaretatt i tråd med RPR BU. Det kan virke som bevisstheten om disse retningslinjene er mindre i private planforslag, noe barnerepresentanten bør være oppmerksom på.

Reguleringsplanen opererer med følgende arealkategorier som markeres på kartet med ulike fargekoder:

- Byggeområder (bl.a. boliger, kontorer, industri, fritidsbebyggelse)
- Landbruksområder (områder for jordbruk, skogbruk, reindrift og gartnerier)
- Offentlige trafikkområder (bl.a. veger, gang- og sykkelveger, jernbaner, parkeringsplasser)
- Friområder (bl.a. parker, leikeplasser, turveger, anlegg for sport og lek, ”100-metersskogen”)
- Fareområder (bl.a. høyspenningsanlegg, skytebaner, ras- og flomutsatte områder)
- Spesialområder (bl.a. naturvern og friluftsområder, campingplasser, steinbrudd)
- Fellesområder (bl.a. felles gårdsplass, lekeareal og parkeringsplass for flere eiendommer)
- Fornylsesområder (områder med tettbebyggelse som skal totalfornyes eller utbedres)

En reguleringsplan inneholder som regel tiltak som er aktuelle å gjennomføre innen en rimelig tidsperiode, som oftest innen 10 år. En vedtatt reguleringsplan gir rettslig hjemmel til gjennomføring og om nødvendig til å foreta ekspropriasjon, dvs. at grunneiere kan tvinges til å avstå grunn hvis eiendommene berøres av en vedtatt utbygging. Mange gamle reguleringsplaner er aktuelle å revidere fordi behovene for arealer har endret seg og kunnskapen om bl.a. miljøkonsekvenser har økt. Hvis man har regulert et område til parkeringsplass som viser seg å være et viktig lekeområde, er det lov å angre seg hvis planen ikke er gjennomført. Da må det utarbeides og vedtas en ny reguleringsplan for området. Evt. vedta å oppheve den gamle planen.

2.5.6 Bebyggelsesplan

Bestemmelsene om bebyggelsesplaner står i plan- og bygningslovens § 28-2.

Innhold:	<i>En plan som fastlegger arealbruk og utforming av bygninger, anlegg og tilhørende utearealer. Utfyllinger og endringer som er nødvendige for å gjennomføre kommuneplanens arealdel eller reguleringsplan.</i>
Består av:	<i>Plankart og (i de fleste tilfeller) bestemmelser.</i>
Omfatter:	<i>Et nærmere avgrenset område hvor det i kommuneplanens arealdel eller i reguleringsplan er stilt krav om bebyggelsesplan før utbygging. Kan også utarbeides uten at det er stilt krav om det.</i>
Ansvar:	<i>Kommunen. Private kan også lage planforslag, som kommunen kan ta opp til behandling på samme måte som kommunale planer. Vedtas av det faste utvalget for plansaker, såfremt det ikke er innsigelser til planen. Da må den sendes kommunestyret og behandles som reguleringsplan.</i>
Virkning:	<i>Som reguleringsplan.</i>

En bebyggelsesplan er som regel enda mer detaljert enn en reguleringsplan og viser eksisterende og planlagt bebyggelse. Planen tar utgangspunkt i et område som enten er regulert i en kommuneplan eller en reguleringsplan og hvor bruken av området allerede er bestemt. Bebyggelsesplanen fastlegger mer i detalj hvordan hus, veier, lekeplasser, butikker osv. skal plasseres innenfor området og hvordan bygninger og utearealer skal utformes.

2.6 Andre bestemmelser i plan- og bygningsloven

2.6.1 Mindre vesentlig reguleringsendring

Bestemmelsene om mindre vesentlig reguleringsendring står i plan- og bygningslovens § 28-1.

Det faste utvalget for plansaker kan foreta mindre vesentlige endringer i reguleringsplaner, etter at de som blir direkte berørt har fått uttale seg. Hva som er mindre vesentlig endring, er et skjønnsspørsmål som må vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle (jfr. Miljøverndepartementets rundskriv T-5/84).

Vesentlig endring av en reguleringsplan får samme behandling som en ny plan. Det samme gjelder oppheving av en reguleringsplan.

2.6.2 Dispensasjon

Bestemmelsene om dispensasjon står i plan- og bygningslovens § 7.

Det faste utvalget for plansaker kan gi dispensasjon fra kommuneplanens arealdel, reguleringsplan eller bebyggelsesplan, eller andre bestemmelser i plan- og bygningsloven. Dispensasjonen kan være varig eller midlertidig, og det kan settes vilkår for den. I noen kommuner er dispensasjonsadgangen delegert til administrasjonen.

Godkjent plan innebærer at arealbruken er vurdert gjennom en omfattende beslutningsprosess hvor de ulike interessene har hatt anledning til å delta. Det skal derfor ikke være enkelt å fravike planen gjennom dispensasjoner.

Fot å få dispensasjon fra plan må det foreligge særlige grunner.

Alle kan søke om dispensasjon. Søkeren må oppgi hvilke *særlige grunner* som gjør at dispensasjon bør kunne gis. Særlige grunner er forhold som viser at dispensasjonen ikke vil være svært uheldig for målsettingen med planen eller bestemmelsen det søkes om dispensasjon fra. I tillegg vil søkeren ofte oppgi andre grunner for at dispensasjon er nødvendig. (Se også kap. 6.4 om "Dispensasjon fra reguleringsplan").

Kommunen skal innhente uttalelse fra berørte myndigheter på fylkesnivå før de gir dispensasjon fra planer, og naboer og gjenboere skal varsles.

Ved behandling av dispensasjonssaker må en først slå fast om det virkelig foreligger særlige grunner. Bare da har kommunen mulighet for å gi dispensasjon. Så må

kommunen bruke sitt frie skjønn til å vurdere om en *ønsker* å gi dispensasjon i dette tilfellet. Uttalelsene fra fylkesnivået fungerer som faglige merknader eller råd til kommunen i denne vurderingen. Ingen har rett til å reise innsigelse mot en dispensasjon.

Kommunen kan vedta å gi dispensasjon selv om en etat på fylkesnivået har frarådd det. Fylkeskommunen og statlige etater på fylkesnivå vil da ha rett til å klage på vedtaket, på samme måte som privatpersoner.

Barnerepresentanten og mindre vesentlige reguleringsendringer

Vær oppmerksom på at det kan skjule seg viktige prinsipielle avgjørelser og stort konfliktpotensiale i saker som i utgangspunktet fremmes som mindre vesentlige endringer. Se etter om barn og unges interesser blir berørt av endringene, og be om at saken sendes til uttalelse til etater som får sitt saksområde berørt.

2.6.3 Konsekvensutredninger

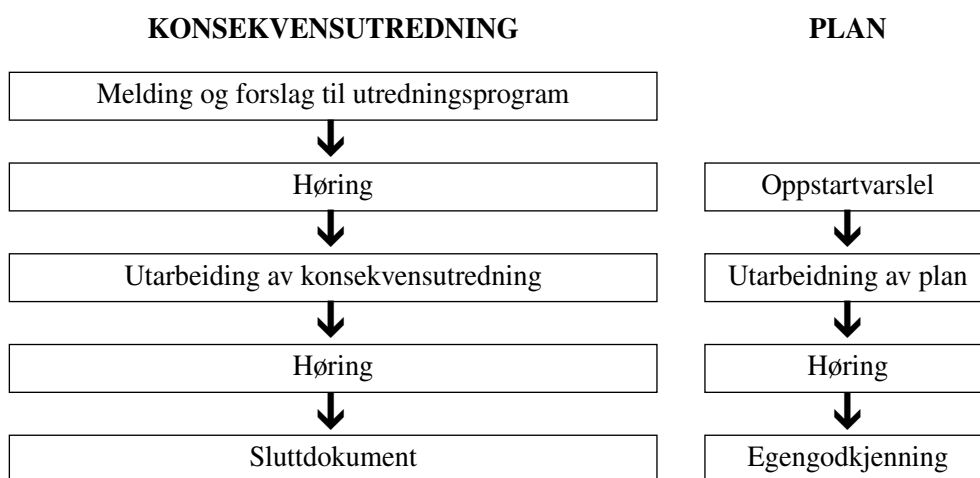
Bestemmelsene om konsekvensutredninger (KU) står i plan- og bygningsloven kap. VII-a. Bestemmelsene om KU gjelder for større tiltak (eks. masseuttak og veier over en bestemt størrelse). Det er utarbeidet lister over hva som kreves og hvem som er ansvarlig myndighet.

Når et tiltak/prosjekt skal settes i gang, må tiltakshaver først ha tillatelse fra bl.a. kommunen. For at en skal kunne avgjøre om det er riktig å gi slik tillatelse, må en vite mest mulig om følgene av tiltaket, og om det kommer i konflikt med andre interesser. Mye av dette kommer frem gjennom planprosessene, men for noen tiltak er det nødvendig å beskrive konsekvensene mer inngående, enten fordi de er svært store, eller fordi de kommer i sterk konflikt med viktige samfunnshensyn. For slike tiltak krever plan- og bygningsloven *konsekvensutredning*.

En konsekvensutredning er *ikke* en plan, men har som hensikt å gi god nok kunnskap om tiltaket til at tillatelse kan gis, både gjennom planvedtak og byggetillatelse. Den skal m.a.o. gi et tilfredsstillende *beslutningsgrunnlag*.

Konsekvensutredningssaken (KU) kommer på høring i to omganger. Først kommer en kort melding om tiltaket sammen med forslag til utredningsprogram (UP). Deretter kommer selve konsekvensutredningen. Prosessen avsluttes med at "ansvarlig myndighet" avgjør om utredningsbehovet er oppfylt, dvs. at besluttende myndighet vet nok til å fatte beslutning om tiltaket. Hvem som er "ansvarlig myndighet" varierer fra tiltak til tiltak, og kan være kommunen, en etat på fylkesnivået eller fagdepartementet for tiltaket. Ansvarlig myndighet avslutter konsekvensutredningsprosessen med å skrive et såkalt sluttokument som skal følge saken videre. Sluttokumentet skal kort gjøre rede for tiltakets/prosjektets konsekvenser slik disse fremkommer i KU og ved høring av denne, hva som gjøres for å forhindre og avbøte skader og ulemper som tiltaket kan medføre og sette nødvendige krav til nærmere undersøkelse og overvåking.

Når utredningsbehovet er oppfylt, kan det fattes nødvendige vedtak som tillater at tiltaket settes i gang. Det skjer vanligvis gjennom egengodkjenning av regulerings- eller bebyggelsesplan og byggetillatelse. Ofte blir planprosessen samordnet med konsekvensutredningsprosessen, slik at begge sakene kommer på høring samtidig. Det viktige er at det endelig vedtaket til planen eller byggesaken ikke kan fattes før konsekvensutredningsprosessen er avsluttet. Samordningen av de to prosessene kan forenklet fremstilles slik:

Barnerepresentanten og konsekvensutredningen

1. høringsrunde: Pass på at forhold som berører barn og unge er tatt med i utredningsprogrammet, (UP) og be om at konsekvensene blir fremstilt slik at de er forståelige for alle. Vær konkret og trekk fram viktige forhold, prioriter om nødvendig
2. høringsrunde: Se etter om konsekvensene for barn og unge er beskrevet tydelig, og om det evt. trengs tilleggsutredninger. Vurdér om du har fått et godt nok grunnlag for å ta standpunkt til tiltaket. Sjekk om utredningsplikten på bakgrunn av UP er oppfylt.

Husk at tiltaket ikke får tillatelse gjennom konsekvensutredningen, men gjennom den videre plan- og byggesaksbehandlingen eller konsesjonsbehandlingen!

2.7 Eksempler fra kommuner

I dette kapitlet er det samlet eksempler fra ulike kommuner. Eksemplene spenner fra hvordan skoler kan bidra i planprosesser etter plan- og bygningsloven til konkrete plansaker som f.eks omregulering fra lek til bolig. Dersom noen av eksemplene er av interesse ta kontakt med gjeldende kommune/barnerepresentant for ytterligere informasjon. Eksempler på medvirkning finnes i kapitlet om barns medvirkning.

- 2.7.1 Elevråd som høringsinstans
- 2.7.2 Plan ble endret fra boligtomter til lekeområde
- 2.7.3 Flisa-elevene vil være med !
- 2.7.4 Undervisningsområder kartlegges
- 2.7.5 Barnerepresentantens deltagelse i arbeidet med kommunedelplan
- 2.7.6 Reguleringsplan for ny riksveitrase (RV 13)
- 2.7.7 Søknad om omregulering
- 2.7.8 Omregulering fra industri til boligformål
- 2.7.9 Dispensasjon fra reguleringsplan
- 2.7.10 Barnerepresentantens deltagelse i forbindelse med reguleringsendring
- 2.7.11 Barn og unges deltagelse i en tematisk kommunedelplanprosess
- 2.7.12 Retningslinjer for behandling av boligfortettingsprosjekter
- 2.7.13 Eksempel på bestemmelser til kommuneplanens arealdel

Vedlegg til punkt 2.7.8

Vedlegg til punkt 2.7.12

2.7.1 Elevråd som høringsinstans

Hovedutvalg for teknisk i Klepp kommune har enstemmig vedtatt følgende innstilling fra administrasjonen i teknisk etat:

”Elevråd gis følgende medbestemmelsesrett for

• regulerings- og bebyggelesplan:	Høringsinstans
• trafikk- og skiltsaker:	Høringsinstans
• søknad om Aksjon skoleveg:	Innstilling til teknisk etat
• prioritering av gang- og sykkelveger:	Høringsinstans
• prioritering av gatelysanlegg:	Innstilling til teknisk etat

Hovedutvalg for teknisk tilrår at barn og unge blir forespurt i aktuelle saker for kommunale byggetiltak”

2.7.2 Plan ble endret fra boligtomter til lekeområde

Åmdalverk skule i Tokke kommune i Telemark var med i prosjektet “Vår bekk Norges vassdrag”. Gjennom skolens arbeid med Åmdalselva ble elevene opptatt av hvilke planer som var lagt i reguleringsplanen for området langs elva. Elevene fikk i oppgave å finne ut hvordan de ønsket å bruke området. Et område som elevene ønsket skulle være et lekeområde/friområde var i planen lagt ut til boligtomter. Elevenes planer ble presentert og diskutert i Grunnskolens uke. Deretter ble resultatet oversendt kommunen. Skolen inviterte teknisk sjef i kommunen til å høre om elevenes syn på bruken av området. Dette førte til et forslag fra administrasjonen i kommunen til det faste planutvalget om å endre reguleringsplanen på dette punktet. Synspunktene fra elevene vant gehør hos politikerne og planen ble endret.

2.7.3 Flisa-elevne vil være med!

Elevene ved Sønsterud skole i Åsnes kommune i Hedmark, deltok i 1993 i prosjektet “Vi vil også være med! Barn som deltakere i arealplanlegging”. Dette innebar at skolen ble utpekt som høringsinstans ved planleggingen av et friområde ved Flisa-elva. Kommunen fikk i oppgave å gjøre informasjon tilgjengelig slik at elevene kunne forstå og ta stilling til innholdet i planen. Barna brukte klasseråd til å bestemme hvilke deler av planen de skulle ta for seg. Deretter delte de seg i grupper som utarbeidet forslag til hvordan de ville at området skulle bli. Skolens forslag ble sendt til kommunen og det ble arrangert befarings med teknisk etat. Elevene arbeidet videre med høringsuttalelsen og holdt et forberedt innlegg for formannskapet. Resultatet var at planen ble vedtatt med de endringene som elevene foreslo.

2.7.4 Undervisningsområder kartlegges

I Kristiansand ønsket kommunen å sikre skolen arealer til miljøundervisning. Pedagogisk senter og barnerepresentanten i kommunen ba elevrådene om å registrere skolens bruk av uteområder og komme med ønsker om framtidig bruk. Oppfordringen ble tatt på alvor og skolens opplysninger ble nedtegnet på kart utarbeidet av teknisk sektor i kommunen. Materialet fra skolene vil bli benyttet i kommunens arbeid med plan- og reguleringssaker.

2.7.5 Barnerepresentantens deltagelse i arbeidet med kommunedelplan.

I arbeidet med kommunedelplan for Sigerfjord i Sortland kommune i Nordland får saksbehandler skryt av barnerepresentanten for at det ble tatt kontakt tidlig i planprosessen. I forbindelse med oppstart av planarbeidet henvendte saksbehandler seg til en rekke berørte parter for å få innspill til planarbeidet. Også barnerepresentanten ble kontaktet.

Barnerepresentanten ble innkalt og deltok først på et internt møte i kommunen. I etterkant av dette deltok barnerepresentanten på et folkemøte i Sigerfjord. Før folkemøtet avholdt barnerepresentanten møte med elevrådet ved Sigerfjord skole. Innspillene fra møtet med elevrådet ble spilt inn både på folkemøtet og i planarbeidet. Barnerepresentanten mener at på denne bakgrunn har hun fått anledning til å ivareta barns interesser på en god måte.

2.7.6 Sandnes kommune i Rogaland. Reguleringsplan for ny riksveitrase (RV13).

Saken gjelder en reguleringsplan for ny riksveitrase (RV 13) i Sandnes kommune i Rogaland. Valget står mellom to traseer. Den ene traseen får konsekvenser for landbruket, mens den andre får konsekvenser for et friluftsområde nyttet av barn og unge. Eksemplet viser hvordan barnerepresentanten og barn og unge har spilt inn i planprosessen. På traseen som hadde konsekvenser for landbruket reiste fylkeslandbruksstyret innsigelse og saken ble avgjort til fordel for barn og unges interesser av Miljøverndepartementet.

2.7.7 Søknad om omregulering.

Et klassisk eksempel fra Sandnes kommune i Rogaland hvor det er ønskelig at et lekeareal omdisponeres til boligformål gjennom søknad om privat reguleringsforslag. Barnerepresentanten (kultursjefen) deltok i planprosessen ved å gi uttalelse, og organiserte medvirkning fra barn. Teknisk styre vedtok å opprettholde gjeldende reguleringsplan - altså ikke godta omdisponering. Saken ble endelig avgjort i bystyret hvor også bystyret vedtok å opprettholde gjeldende reguleringsplan. Etter dette har velforeningen i området fått bevilget midler til opparbeidelse av lekeplassen.

2.7.8 Gjelder omregulering fra industri til boligformål.

Sandnes kommune i Rogaland utarbeidet et planutkast for Østre del av Hommelrådvågen som Fylkesmannen, med bakgrunn i RPR for barn og unge, la ned innsigelse på. Barnerepresentanten ga uttalelser til reguleringsplanen ved 3 høringsrunder. Uttalelsene er vedlagt og viser eksempel på hvordan det kan argumenteres (både barnerepresentant og Fylkesmann). Innsigelsen ble tatt til følge.

2.7.9 Dispensasjon fra reguleringsplan.

Et område i Saltdal kommune i Nordland var regulert til lek/friområde. Innehaver av nabotomt ønsket å bygge garasje på lek/friområdet. Argumentasjon for dette var at friområdet er stort og at det ikke blir brukt. Når bygningsrådet vedtok å gi dispensasjon (tillate bygging av garasje) klagde barnerepresentanten til kommunen samtidig som fylkesmannen ble informert om forholdet. Bygningsrådet tok ikke hensyn til klagen fra barnerepresentanten og ønsket å bruke deler av friområdet til garasje. Fylkesmannen opphevd imidlertid kommunens vedtak om å gi dispensasjon. Eksemplet viser

bl.a. hvordan barnerepresentanten kan informere regionalt nivå (fylkesmann eller fylkeskommune) om forhold som er i strid med RPR for barn og unge.

2.7.10 Barnerepresentantens deltagelse i forbindelse med reguleringsendring.

Rana kommune i Nordland ønsket å regulere inn ei boligtomt i et regulert friområde uten at fullverdig erstatningsareal ble funnet. Fylkesmannen gjorde i oppstartsfasen på planarbeidet kommunen oppmerksom på hvilke krav som ligger i RPR BU. Til tross for fylkesmannens merknader valgte kommunen å gå videre med reguleringsendringen. Gjennom et notat fra barnerepresentanten ble fylkesmannen gjort oppmerksom på dette, og fylkesmannen leverte bl.a. på bakgrunn av dette innsigelse. Kommunen valgte å ta fylkesmannens innsigelse til følge.

2.7.11 Barn og unges deltagelse i en tematisk kommunedelplanprosess.

I forbindelse med rullering av den tematiske kommunedelplan for idrett og friluftsliv i Kristiansand kommune i Vest Agder har elever/elevråd ved samtlige grunnskoler i kommunen (31 skoler) bidratt med viktige opplysninger. Alle elevrådene registrerte bruken av sine nærmeste naturområder og hvilke lekeområder som bør sikres for fremtidig bruk.

2.7.12 Retningslinjer for behandling av boligfortettingsprosjekter.

Kristiansand kommune ønsker at 60 % av utbyggingen skal skje ved fortetting. Fortetting kan lett skje på bekostning av arealer som brukes av barn og unge. Barnerepresentanten foreslo derfor da saken var oppe til politisk behandling i byutviklingsstyret, at elevråd burde være høringsinstans når fortetting planlegges i det området hvor de bor. Dette fikk full politisk støtte. Elevrådet og barnerepresentanten står nå på listen over høringsinstanser (se vedlegg). Retningslinjene er også vedlagt.

2.7.13 Eksempel på bestemmelser til kommuneplanens arealdel

Kommuneplanens arealdel 1997-2008 fra Borre kommune inneholder bestemmelser knyttet til barn og unges interesser. Tekst som er skravert grå under er juridisk bindende bestemmelser, mens tekst med skravur er å betrakte som utfyllende retningslinjer og føringer for oppfølging og gjennomføring av planen og er således ikke bindende for kommunen. Bestemmelsene er trykt på plankartet (arealdelen). Bestemmelser og retningslinjer er gjengitt i sin helhet under.

I områder som er avsatt til byggeområde boliger, eksisterende og planlagte, skal bestemmelsene vedrørende barn og unges interesser nedenfor legges til grunn med hensyn til areal- og funksjonskrav. (Jfr. PBL §20-4, 2.ledd, bokstav d.)

Ved omdisponering av arealer som i planer er avsatt til fellesareal eller friområde, som er i bruk eller er egnet for lek, skal det skaffes fullverdig erstatning.

For hver familieboenhet i kommunen skal det til sammen avsettes min 50 kvadratmeter arealer til fellesareal for lek/opphold. Lekeplassene skal ha solrik beliggenhet og være skjermet mot sterk vind, forurensning og trafikkfare. Lekeplasser skal ha et utendørs støynivå under 55 dbA. Arealer brattere enn 1:3 og arealer for kvartals-

lekeplasser (KL) og felleslekeplasser (FL) som er smalere enn 10 meter skal ikke medregnes.

Lekeplassene skal gi et allsidig leketilbud med følgende oppdeling:

1) NL – Nærlekeplasser

Alle boliger skal innen en gangavstand på 50 meter ha en lekeplass med sand, benk og noe fast dekke. Det skal regnes min 5. kvadratmeter pr. boenhet. Max 20 boenheter kan være felles om lekeplassen. Lekeplassene skal minimum ha en størrelse på 50 kvadratmeter.

2) KL – Kvartalslekeplasser

For hver boenhet skal det avsettes min. 10 kvadratmeter areal til kvartalslekeplass i en gangavstand på max 150 meter. Minste størrelse på kvartalslekeplassen er ca 500 kvadratmeter. Max 100 leiligheter kan være felles om en lekeplass.

3) FL – Felleslekeplasser

Det skal avsettes min 10 kvadratmeter areal pr. boenhet til stor felles lekeplass. Felleslekeplassen skal ligge i en gangavstand på max. 500 meter fra boligen. Lekeplassen skal tilrettelegges for ballspill og andre arealkrevende aktiviteter. Minimumsstørrelse 3000 kvadratmeter.

Før ferdig-attest eller midlertidig brukstillatelse gis, skal nærlekeplass og kvartalslekeplass som boligen tilhører, være opparbeidet. Felleslekeplasser skal være opparbeidet ved innflytting av de første 20 boligene.

Borre kommune skal avsette tilstrekkelig, store nok og egnet areal til barnehager og skoler. Arealer og anlegg som skal brukes av barn og unge skal være sikret mot forurensning, støy, trafikkfare og annen helsefare. I nærmiljøet skal det finnes arealer hvor barn kan utfolde seg og skape sitt eget lekemiljø.

Før behandling av regulerings- og bebyggelsesplaner, samt byggesøknader for utbygging av mer enn 10 boenheter, skal nærmeste barnehage, barne- og ungdomsskole innen kretsen varsles og ha rett til å uttale seg om dagens bruk av området samt planens hensyn til skolevei, lekeplasser og friareal. Barn og unges interesser skal omtales i eget avsnitt i saksframstillingen.

I reguleringsplaner, bebyggelsesplaner, ved søknad om byggetillatelse og ved deling, skal det redegjøres for plassering av de anlegg som er nevnt i plan- og bygningslovenes § 69, pkt.1 og 2. Anleggene skal dekke behovet for eksisterende og ny bebyggelse. I den grad behovet for slike anlegg er dekket på tilstøtende areal, må dette dokumenteres og være varig sikret. Anleggene skal vises i sin sammenheng med kjøreveier, gangveier og friareal. Det skal legges vekt på å sikre korridorer ut til større friluftsområder både for ny og eksisterende bebyggelse.

Kommunen kan sette krav om sikkerhet for at opparbeidelse av arealene skjer i overensstemmelse med planen. Utbygger skal være ansvarlig for opparbeidelsen.

Sandnes kommune

Kulturretatens ekspedisjon
Rådhusets sentralbord
Telefax

: 51 60 54 09
: 51 60 54 00
: 51 60 54 38

Kulturretaten

Teknisk etat
Byplansjefen
Her

1. uttalelse
fra BRP

v/Laila Solesvik Belsnes

Sandnes, 20. mai 1996

Vår ref.:
Arkivnr.: L 12
Saksbehandler: Trond Lie

Deres ref.:
Mappenumr.: 9586814
Journalnr.:

UTTALELSE TIL ENDRET REGULERING FOR ØSTRE DEL AV HOMMERSÅKVÅGEN FRA INDUSTRI TIL BOLIGFORMÅL. PLAN 96109.

Det vises til Deres brev av 17. april 1996 med vedlagt forslag til reguleringsplan.

Kultursjefen har følgende merknader til planforslaget:

Med utgangspunkt i reguleringsplanbestemmelsenes §6 Friområder og fellesareal for lek, er planforslaget ikke tilfredsstillende for barnerike familier samt befolkningen i og ved Hommersåk. Planforslaget tar ikke hensyn til lekeplassenes funksjon som uformelle møtesteder og kontaktpunkt på tvers av generasjonene.

Ved plassering av lekeplass på en så vanskelig tilgjengelig plass som vist i planforslaget, vil området ikke kunne bli benyttet etter intensjonene. Kultursjefen viser i denne sammenheng til byplansjefens vurdering i saksframlegget til teknisk styre:

Den viste lekeplassen i friområdet nord for blokken ligger på et plan 15 m over sjoen og med adkomst via en sti i stupbratt terreng. Lekeplassen har dårlig beliggenhet i forhold til inngangspartiene og er vanskelig å sikre. De fleste vil være engstelig for å la barn gå dit alene.

Etter kultursjefens oppfatning vil godkjenning av foreliggende planforslag, uten endring av lekeplassens plassering, være sterkt uheldig.

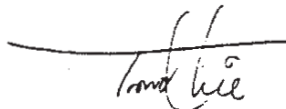
Kultursjefen vil forøvrig anmerke at planforslaget sett under ett mangler et oppvekstperspektiv. Eksempelvis er området beste treffsted gjort om til parkeringsplass for næringsvirksomheten i de bygninger som skal oppføres på vestsiden.

For å sikre en best mulig utbyggingsløsning, er det viktig å holde fast på områdets sentrale betydning for befolkningen på Hommersåk. I denne sammenheng vil kultursjefen anmerke:

- Vågen er den naturlige samlingsplass for befolkningen i Hommersåk.
- De foreslåtte, store bygningene vil sette sterkt preg på området; bygningenes estetiske utforming blir av stor betydning for utfallet av reguleringsplanen.
- Vågen som båthavn og naturlig lekeplass for barn har stor fritidsbetydning for Hommersåk. Hindring av befolkningens adgang til området eller privatisering av havneområdet vil få uheldige ringvirkninger. Naturlig sti langs sjøkanten til badeområde på kommunalt friområde (nord for reg. område) må sikres.
- Mye kommunale ressurser er lagt i tilstøtende områder for å åpne bekken og forskjønne området for befolkningen. Bekken har vært en rik perlefiskebekk med store forekomster av ferskvannssperler.

Med hilsen

Ole Berge
kultursjef

Trond Lie
kontorsjef

Teknisk etat
Byplansjefen
Her

2. uttalselse
fra BRP

v/Laila Solesvik Belsnes

Sandnes, 3. oktober 1996

Vår ref. : Deres ref. :
Arkivnr. : L12 Mappenr. : 9586814 Journalnr. :
Saksbehandler: Anders Jaarvik

UTTALELSE TIL ENDRET REGULERING FOR ØSTRE DEL AV HOMMERSÅKVÅGEN FRA INDUSTRI TIL BOLIGFORMÅL. PLAN 965109

Det vises til Deres brev av 6. september 1996 med nytt forslag til reguleringsplan.

Som barnerepresentant har kultursjefen tidligere uttalt seg i brev av 20. mai 1996. Vi mener at det ennå ikke er vist tilfredsstillende løsninger m.h.t. uteareal/lekearealer for småbarn. Dette gjelder spesielt lekeplass sør for lagerbygg, som er uheldig plassert i en trafikkert sone ved innkjøringen til boligene og atkomsten til lageret.

Teknisk styre forkastet byplansjefens forslag om å rive lagerbygget for å gi bedre plass til lekearealer. Etter vår oppfatning bør denne løsningen vurderes på ny, eller det må vises en alternativ løsning.

Med hilsen

Ole Berge
kultursjef

Anders Jaarvik

Sandnes kommune

Kulturetatens ekspedisjon
Rådhusets sentralbord
Telefax

: 51 60 54 09
: 51 60 54 00
: 51 60 54 38

Kulturetaten

Teknisk etat
Byplansjefen
Her

3. uttalelse
Fra BRP

v/Laila Solesvik Belsnes

Sandnes, 19. november 1996

Vår ref. : Deres ref. :
Arkivnr. : L12 Mappnr. : 9586814 Journ.nr. :
Saksbehandler: Anders Jaarvik

UTTALELSE TIL ENDRET REGULERING FOR ØSTRE DEL AV HOMMERSÅKVÅGEN FRA INDUSTRI TIL BOLIGFORMÅL. PLAN 965109

Det vises til Deres brev av 6. november 1996 med nytt forslag til reguleringsplan for østre del av Hommersåkvågen.

Etter det barnerepresentanten kan se oppfyller heller ikke det siste planforslaget de kommunale lekeplassnormene. I følge disse normene skal sandlekeplass (nærlekeplass) for de mindre barna ved rekkehus og blokkbebyggelse dimensjoneres med 120m² for 2-25 boliger. I planforslaget er det vist to sandlekeplasser på 50m², noe som må sies å ligge et godt stykke i underkant av normen.

I det nye forslaget er det imidlertid også antydnet en lekeplass på østsiden. Det positive ved en slik løsning vil kunne være at man kan få knyttet lekearealet opp mot friarealet på denne siden, med de muligheter til mer variert og stimulerende lek enn det en «standard» lekeplass kan gi. Beliggenheten vil gi redusert mulighet for tilsyn, og vil dermed være best egnet for større barn. De sikkerhetsmessige aspekter må også tas med i betraktningen ved en slik løsning.

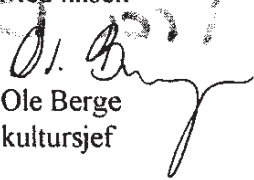
En slik løsning er bare illustrert i det foreliggende planforslaget, og må etter barnerepresentantens mening i tilfelle innarbeides som en del av den juridisk bindende reguleringsplanen.

En annen løsning vil være å innarbeide lekeplass i forbindelse med regulert balløkke sørøst for planområdet, og at balløkke med lekeplass opparbeides parallelt med utbyggingen av Hommersåkvågen.

Barnerepresentanten er klar over at området bør vurderes som en type sentrumsområde der det kan være problematisk å oppfylle de eksisterende normer for uteareal fullt ut.

For folk som velger å bosette seg her vil det være en del andre kvaliteter som vil være avgjørende, som f.eks. sentral beliggenhet og nærhet til sjøen. Forholdene i Hommersåkvågen skulle likevel ligge godt tilrette for å skape et uterom som i større grad tilfredstiller behovet for egnede lekeareal enn det som er vist i det foreliggende planutkastet.

Med hilsen

Ole Berge
kultursjef

Anders Jaarvik

SANDNES KOMMUNE - RÅDMANNEN

Teknisk styre

Arkivsak : 9586814
Arkivkode : O: L12-101
Saksbeh. : Laila Solesvik Belsnes

Behandles av:	Møtedato	Utvalgsaksnr.
Teknisk styre	22.01.97	3 - 1996
Bystyret		

ENDRET REGULERING FOR ØSTSIDEN AV HOMMERSÅKVÅGEN FRA INDUSTRI TIL BOLIGFORMÅL. PLAN 95109

SAKEN GJELDER

Forslag til endret reguleringsplan, senest datert 20.12.96, legges nå fram for sluttbehandling i teknisk styre og bystyret. Planforslaget er utarbeidet på bakgrunn av innsendt plan, teknisk styres vedtak i sak 142/96 og innsigelse fra fylkesmannen.

Fylkesmannen hadde innsigelse til planforslaget som var lagt ut til offentlig ettersyn på bakgrunn av rikspolitiske retningslinjer for barns interesser i planlegging. Fylkesmannen fant mangler ved størrelse og kvalitet på uteoppholdsarealer samt manglende trafikkikker adkomst til disse.

Utbygger støtter arealbruken i det framlagte planforslaget. Imidlertid legger utbygger fram eget forslag til reguleringsbestemmelsenes § 2 og § 4 som omhandler byggehøyder og tomteutnyttelse. Byplansjefens forslag er basert på teknisk styres vedtak .

Etter samarbeidsmøte med utbygger og etterfølgende samtale med fylkesmannens kontor vil innsigelsen ventelig bli trukket tilbake. Planforslaget er oversendt fylkesmannen for endelig uttalelse.

Teknisk styres vedtak i sak 142/96 som er lagt til grunn i framlagt planforslag

"Teknisk styre godkjenner at området øst for Hommersåkvågen omreguleres fra industri til boligformål. Innsendte planer bearbeides i henhold til byplansjefens merknader 1 - 2 og 4 - 6. Saken legges deretter ut til ny , begrenset høring.

Berge M. Bertelsens forslag av 16.08.96 følger saken i høringsrunden."

Pkt. 3 i byplansjefens merknader, som ikke ble vedtatt, omhandlet forslag om riving av nåværende lager sør for blokkene.

Byplansjefens merknader som ble vedtatt tilknyttet vedtaket:

- "1 Byggesone i tråd med kommuneplanen sentrumsareal.
- 2 Boligblokk med utgangspunkt i vedlegg 9 innarbeides i planen: ca. 10 m netto dybde i boligetasjen, 8 m bredt felles oppholdsareal mellom bygningen og kjøreveien i plan med veien, 3 m bred gangbrygge langs sjøen, ensidig belyste leiligheter med akseavstand 12 m. Livsløpsstandard må innarbeides i leiligheter, terrasser og utomhusarealer. Byggehøydene gis ved gesimshøyder på 5,5 m, 7 m og 8 m og takvinkel på 35 grader. Bygningene skal være avtrappet og tilpasset sentrumsbebyggelsens høyde. Fasadene må bearbeides med inntrukne partier samt forskyvninger i volum og høyde for å skape ledighet.
- 4 Det må innarbeides frisiktlinjer mot Kaiveien og ved innkjøringer til senteret samt byggegrense på min. 4 m langs adkomstveien mot forretningssenteret.
- 5 Forretningssenteret, slik det er byggeanmeldt, tegnes inn på plankartet. Omlagt bekk med tilhørende grøntdrag tas med innenfor plangrensen. Eventuelt må adkomstveiens tracé justeres.
- 6 Reguleringsbestemmelsene må bearbeides i henhold til byplansjefens vurdering av bestemmelsene ovenfor. For del av gjestebryggen må det legges til rette for rullestolbrukeres bruk av småbåt/kano."

Vurdering av reguleringsbestemmelsene fra sak 142/96 som nevnt i pkt. 6:

"Bestemmelsene må bearbeides dersom det skal være samsvar med byplansjefens forslag til bebyggelse. Endringene må gjøres i § 1 ved at detaljplan også omhandler sonen mellom boligblokk og kjørevei, i § 2 på byggehøyder, i § 3 på byggutforming ved takvinkel på 35 grader, takteking av tegl og at det ikke tillates takoppbygg eller arker, i § 4 på tomteutnyttelse og i § 5 ved at noe gjesteparkering må opparbeides utendørs. Opptak og utsetting av båter tillates ikke innenfor planområdet av hensyn til boligmiljøet. Det må utarbeides reguleringsbestemmelser for offentlig småbåthavn."

BAKGRUNN

Innsendte planer er utarbeidet av ark. Kjell Gramstad på vegne av Berge M. Bertelsen som grunneier og utbygger. Boligblokken er første byggetrinn i grunneierens utbyggingsplaner for Hommersåkvågen. Byggetrinn 2 er forretningssenteret i sørvest som det allerede foreligger godkjent byggemelding for. Rekkefølgen er bestemt ut fra at det trengs sprengmasser for oppfylling for forretningssenteret samt økonomien i totalprosjektet. Rekkefølgen i utbyggingen er nå endret i forhold til de første meldingene som ble gitt. Forretningssenteret ble behandlet som dispensasjon fra gjeldende reguleringsplan. Dette ut fra at det dengang ble presentert som byggetrinn 1 i vågen og som et eget selvstendig prosjekt det hastet med.

Planforslaget ble behandlet siste gang i teknisk styre 21.08.96 i sak 142/96. Teknisk styre gjorde da vedtak knyttet til byplansjefens forslag om utleggelse til ny begrenset høring.

Teknisk styre vedtok også å legge ut innsendt plan datert 16.08.96 som ble lagt fram på møtet.

Teknisk styre ble senere, i møte 20.11.96, orientert om status i saksgangen.

TIDLIGERE SAKSGANG

Planvarsel: 13.12.95 -12.01.96
Teknisk styre 1. gang: 27.03.96, plan datert 2.02.96
Offentlig ettersyn: 18.04 - 20.05.96,
Innkomet nytt forslag av 3.06.96
Teknisk styre 2. gang: 21.08.96, nytt forslag av 6.08.96 lagt fram på møtet
Begrenset høring 1: 6.09-4.10.96
Innkomet nytt forslag av 21.10.96
Begrenset høring 2: 6.11-20.11.96
Teknisk styre orienteres 20.11.96
om saksgangen
Samarbeidsmøte 16.12.96
Teknisk styre 3 gang: 22.01.97

Under saksgangen har i alt 5 innkomne forslag vært behandlet, se vedlegg 5. Det har vært nødvendig å legge inn ekstra høringsrunder ut fra vanlig behandlingsmåte, noe som har medført uvanlig lang tid mellom oppstart og sluttbehandling av reguleringsplanen.

GJELDENE PLANER

Kommuneplan

Godkjent kommuneplan må være utgangspunkt for utbygging i vågenområdet. Bebyggelsen kan derfor ikke planlegges utover den utstrekningen sentrumsarealet har på plankartet.

Bestemmelsene til kommuneplanens arealdel gir videre føringer til byggehøyder og utforming av bebyggelse. I § 3 i bestemmelsene til kommuneplanen heter det bl.a:
"Ved utforming av nye prosjekter skal form og møneretning på eksisterende sjøhus som er nevnt i kulturminnevernplanen, være retningsgivende. Ny bebyggelse mot Hommersåkvågen i sør og vest skal i hovedsak ha saltak med gavler vendt mot sjøen.

Bebyggelse skal ha gesims- og mønehøyde som er tilpasset tilstøtende bebyggelse. Største gesimshøyde kan være 6 m og største mønehøyde 10 m. Dette gjelder ikke innenfor reguleringsplan for 90105, som omhandler verneverdige sjøhus ved offentlig kai. Endelig høyde og utnyttelse for arealet under fjellet langs østsiden av Hommersåkvågen fastsettes særskilt i reguleringsplan/bebyggelsesplan.

Ved nybygging langs sjøen skal det tilrettelegges for allmenn tilgjengelighet og offentlig oppholdsareal langs strandsonen."

Gjeldende reguleringsplan

Størstedelen av planområdet i framlagt plan er tidligere regulert til industri i plan nr. 86117. Området har vært nyttet til produksjon av betongvarer. De nordligste 75 m på land er tidligere uregulert. Nåværende småbåthavn er tidligere uregulert og er etablert etter godkjent

av dispensasjon fra kommuneplanen samt etter avtale med Sandnes kommune og Sandtransport A/S.

BESKRIVELSE AV FRAMLAGT FORSLAG TIL REGULERINGSPLAN

Innledning

I vedlegg 5 er vist en oversikt over hovedtrekkene i de 5 innsendte planforslagene. På bakgrunn av teknisk styres vedtak, innsigelsen fra fylkesmannen og andre uttalelser, er forslagene bearbeidet slik at det nå legges fram ett plandokument. Utbygger har ikke merknader til arealbruken i framlagt planforslag. Det er imidlertid merknader til de maksimale byggehøyder framlagt plan viser. Utbygger har derfor sendt inn et eget forslag til § 2 og § 4 i reguleringsbestemmelsene.

Framlagt plan, datert 23.12.96.

Blokkbyggene er nå flyttet sørover og lagt inntil nåværende lagerbygg. Det er vist i alt 33 leiligheter i 2 og 3 boligetasjer som kommer i tillegg til første etasje med fellesgarasjer. Overkant av parkeringsetasjen ligger 2 m over veghøyden slik at bygningene i virkeligheten blir nesten en etasje høyere enn antall boligetasjene tilsier. I tråd med teknisk styres vedtak i sak 142/96 og merknader fra fylkesmyndighetene er det vist varierte byggehøyder tilpasset forretningsbyggene som det er godkjent byggemelding for. Se vedlegg 4 ark. 1.

Loftsetasjen på fjelene av bygningsdelene vil kunne gi forholdsvis store byggevolum. Grunnflatene her kan bli vel 100 m² og kan gis lys via takvinduer og fra gavlene i vest. Disse volumene bør vurderes nytt til mindre hybelleiligheter.

Innkjørsel er lagt til søndre del ved nåværende lagerbygg. Antall parkeringsplasser er i henhold til gjeldende norm med 2 plasser pr. leilighet, inkludert gjesteplasser. Gjesteplassene er foreslått innendørs i en ulåst sone ved innkjørselen. Gjester kan også parkere ved forretningssenteret.

Bygningene foreslås med saltaksform med gavler mot vest og er lagt inntil fjellet med ensidig belysning i leilighetene. Nåværende lagerbygg foreslås med redusert høyde tilpasset boligene og forretningssenteret og med møneretning i lengderetningen av blokkene.

Det er viktig å unngå unødig trafikk i gaten foran blokkene. Det foreslås derfor at båtfolk må stoppe ved Frøylandsbakkens utløp der det er vist 4 parkeringsplasser. Bagasje kan settes av her mens bilen parkeres. En må da bruke båt for å hente det som ikke kan bæres. Det er også vist innsnevring av gaten ved innkjørselen til blokken for å signalisere at en kommer inn i et boligområde. Veien er likevel offentlig, med snuplass for enden, av hensyn til utrykningskjøretøyer og annen nødvendig kjøring.

I bestemmelsene foreslås det å opparbeide steingard som føringskant langs gaten mot gangbryggen mot friområdet F2.

I fellesarealene foran blokkene er det foreslått 2 småbarnlekeplasser i henhold til normen. En større lekeplass er vist mellom de 2 blokkene. Sammen med ballplass nordøst for sykehjemmet, sjøen og friområder utenfor planområdet, vil de lekemulighetene det gis i planforslaget kunne tilfredsstille fylkesmannens betingelser for å trekke tilbake innsigelsen.

Frøylandsbekken er vist åpen med noe grøntareal langs breddene. Ved utløpet er grøntarealet utvidet noe på bekostning av redusert forretningsbygg her.

Nåværende småbåthavn er tatt med i planen og er utvidet innover i vågen langs boligprosjektet. Innerst i vågen er tenkt til gjesteplasser og til særlige anlegg for bevegelseshemmetes bruk av båt.

Langs sjøen er det vist gjennomgående gangbrygge som også er lagt inn tilsvarende gjennom forretningssenteret. Gangsonen skal være allment tilgjengelig fra Kaiveien ved nordvestre del av forretningssenteret rundt hele vågen innenfor planområdet.

Utbyggers forslag, se vedlegg 4, ark 2.

Utbygger har ikke merknader til arealbruken i framlagt planforslag men fastholder imidlertid sitt forslag med byggehøyder på 4 boligetasjer i tillegg til første etasje med garasjer. bygningsdelene ved lekeplassen er på 3 etasjer. Innsendt forslag viser i alt 50 leiligheter. Videre forutsetter utbygger å beholde lagerbygget med nåværende møneretning og mønehøyde på kote 21,9 m.

Utbygger har sendt inn følgende forslag til formulering av § 2 i reguleringsbestemmelsene:

"§ 2, 2 avsnitt.

Største byggehøyder:

O.k. gesims 10,8

ok. grunnmur 4,5

o.k. møne 14,8

Tomteutnyttelse:

Total bebyggelse : 5600kvm gulvflate inklusiv parkering i underetasje.

Totalt 4500 kvm boligflate i 50 boenheter.

Tomteutnyttelse: Boligflate/tomteareal $4500/7350 = 0.61$ "

Byggehøydene er her angitt i forhold til overkant garasjebygg som ligger på kote 4,5 m. Største gesimshøyde blir da kote 15,3 m og største mønehøyde 19,3.

OFFENTLIG ETTERSYN 6.09-4.10.96

Resymé av innkomne uttalelser ved offentlig ettersyn, fra sak 142/96, er tatt med som vedlegg 6.

Oppsummering offentlig ettersyn

Det er ikke kommet fram prinsipielle innvendinger til at arealet omreguleres fra industri til boligareal fra etater og utvalg. Flere har nevnt at det ikke anbefales å blande industri og boligformål. Dette på bakgrunn av spørsmålet som stilles i teknisk styres vedtak om industri i planområdet. Fra Hommersåk Maritime Senter er det imidlertid antydning ønske om å få kaiplass på østsiden av vågen for sin virksomhet.

Som det framgår av uttalelsene er det en hel del merknader til innsendt plan. Fylkesmannen har **innsigelse** til planen med bakgrunn i "de rikspolitiske retningslinjer for barn og unges interesser i planlegging". Det vises her til manglende uteplasser og kvaliteten på lekeplass tilknyttet boligprosjektet. Det er også krav og anbefalinger til hva som bør legges til grunn

ved planlegging på et sted som dette. Fra mange hold kritiseres særlig misforholdet i dimensjon og tilhørighet mellom nytt boligprosjekt og eksisterende bebyggelse, prosjektets forhold til landskapet omkring vågen og til stedets størrelse som sentrumsområde.

Fylkesmannen **krever** at det mellom sjøen og blokken skal reguleres inn fellesarealer for uteopphold og trafikksikre adkomster til lekearealene og promenade langs sjøen. Det anbefales også at planen utvides med den foreslåtte småbåthavnen. Samtidig stilles det spørsmål om hvordan parkeringssituasjonen for båtfolk i Hommersåkvågen skal løses.

Om selve boligblokken er det sagt fra fylkeskommunen at det ikke blir tilstrekkelig lys fra øst til leilighetene, at en er betenkt over den smale sjakten i bakkant også av sikkerhetsmessige årsaker og at oppbyggingen med repeterte fasadeenheter forsterker byggets dominerende uttrykk i området.

Det anbefales at det utarbeides en stedsanalyse som legges til grunn for videre planlegging og at planen ikke godkjennes slik den nå foreligger. En stedsanalyse vil si en samlet vurdering av stedet med vekt på landskap, eksisterende bebyggelse, byggeformer, byggehøyder og stedets historie.

SAMARBEIDSMØTE MED UTBYGGER

Byplansjefen inviterte til møte den 16.12.96 der tidligere vedtak i teknisk styre med tilhørende merknader samt innkomne uttalelser, ble gjennomgått. Utbygger la fram sitt forslag til endringer på bakgrunn av innsigelsen fra fylkesmannen og andre uttalelser. I hovedsak er endringene gjort ved å legge inn lekeplass på bakkeplan mellom 2 blokker og ved å forskyve blokkene mot sør, inntil nåværende lager. Videre er senterbygget redusert noe for å gi utvidet grøntdrag ved utløpet av bekken samt 4 parkeringsplasser for båtfolk. Plassene er tenkt til bruk ved av- og pålessing av baggasje. Dette for å unngå unødig trafikk i gaten foran boligene.

Utbygger ga sin støtte til arealbruken i planforslaget slik det nå legges fram i vedlegg 2. Utbygger fastholder imidlertid sitt forslag til byggehøyde på i hovedsak 4 boligetasjer i tillegg til første etasje med parkeringsplasser. Dette forslaget gir totalt 50 leiligheter. Byplansjefen legger fram forslag til justerte reguleringsbestemmelser tilpasset redusert byggehøyder i tråd med teknisk styres vedtak i sak 142/96.

BEGRENSET HØRING 1 OG 2: 6.09-4.10.96 og 6.11-20.11.96

Når det gjelder innholdet i planene som ble sendt til nye høringer, vises det til oversikten i vedlegg 5.

I henhold til teknisk styres vedtak i sak 142/96 ble byplansjefens forslag, samt innsendt plan datert 6.08.96, sendt til ny begrenset høring. Dette fordi det var innsigelse fra fylkesmannen ved offentlig ettersyn og fordi disse 2 forslagene framkom etter at offentlig ettersyn var avsluttet.

Mens vi venter på uttalelse fra fylkesmannen foreligger det nok et innsendt planforslag datert 21.10.96. Dette sendes straks til ny begrenset høring. Dette siste forslaget viste lekeplass øst

for blokken, oppå fjellet samt 2 lekeplasser for småbarn på hver 50 m² i fellesarealet foran blokkene.

Det er kommet inn 6 uttalelser fra etater og utvalg men ingen fra berørte grunneiere.

Innkomne uttalelser

3.16 Fylkesmannen i Rogaland, brev av 21.11.96

Fylkesmannen **fastholder innsigelsen** og uttaler at byplansjefens forslag til uteoppholdsarealer og lekeplasser på bakkeplan, må være et minimum. Fylkesmannen mener at de store friområdene og sjøen er positive elementer som i noen grad kan kompensere manglende uteoppholdsarealer. Videre er fylkesmannen bekymret for trafikken i gaten foran blokken og stiller etterlyser parkeringsplass for båtfolk.

Fylkesmannen har ikke forståelse for at det ikke anlegges nok utearealer i tilknytning til boligene når en her står over for en fornyelse av hele arealet i indre vågen.

Det konkluderes med at det må vises 2 småbarnslekeplasser samt en større lekeplass på bakkeplan og at regulert ballplass på øvre platå må opparbeides samtidig med boligblokken. Videre anbefaler fylkesmannen at prosjektet reduseres i byggehøyde og tilpasses annen bebyggelse i sentrum.

Kommentar

Framlagt planforslag er bearbeidet etter samarbeidsmøtet med utbygger 16.12.96 og etter samtale med fylkesmannens kontor. Det er gitt signaler om at innsigelsen vil bli trukket tilbake. Saken oversendes fylkesmannen for endelig uttalelse. Det vises til avsnittet samarbeidsmøte med utbygger.

Det er nå enighet om det felles plankartet som nå legges fram. Imidlertid er det uenighet om blokkenes maksimale byggehøyder og tilpasningen til annen bebyggelse på stedet. Fylkesmannen anbefaler reduksjon av byggehøyder og bedre tilpasning til annen bebyggelse i sentrum.

3.17 Rogaland fylkeskommune, etat for regionalutvikling, brev av 20.11.96

Etaten mener at bygningene ikke er godt nok bearbeidet og anbefaler større variasjon i fasader, bygningsvolum, størrelsen på leiligheter og takformer. Selve plankartet har en del uklarheter som juridisk dokument. Etaten ser positivt på at bygningen er flyttet mot sør inntil nåværende lager. Fylkeskommunen ser ikke på byggehøyden som avgjørende men anbefaler at utbygger respekterer kommunens krav til reduserte byggehøyder. Når det gjelder lekeplasser må normen følges og balløkke må opparbeides. Parkeringsplass til bruk for båtfolk kan gjerne ligge på øvre platå men må da inngå i et plandokument.

Kommentar

Byplansjefen viser her til resymé fra samarbeidsmøtet med utbygger 16.12.96 og til framlagt plan. Når det gjelder parkeringsplass for båtfolk vises det til kommentarene til båtforeningens forslag under 4.02.

3.18 Kulturetaten i Sandnes, brev av 19.11.96

Barnerepresentanten er klar over at området bør vurderes som en type sentrumsområde der det kan være problematisk å oppfylle lekeplassnormen fullt ut. Området har også andre kvaliteter slik som friområder og sjøen. Imidlertid må normen overholdes når det gjelder størrelsen på småbarnsplasser. Det anbefales å eventuelt opparbeide kvartalslekeplass sammen med regulert ballplass nordøst for sykehjemmet. Opparbeidelsen må skje samtidig med boligene.

Den viste lekeplassen på østsiden av boligblokken som er vist på forslag datert 21.10.96 er i og for seg positiv. Plasseringen gir imidlertid redusert mulighet for tilsyn og er mindre god når det gjelder sikkerhet.

Kommentar

Den framlagte planen er i tråd med den kommunale normen for småbarnslek.

3.19 Teknisk etat v/ parksjefen, brev av 18.11.96

Lekeplassen på østsiden av blokken holder ikke normens krav til gangavstand fra inngangene. Den er uheldig plassert i det en er avhengig av heis eller trapp for å nå den og fordi den er isolert i forhold til der folk ferdes. Opparbeidelsen vil være vanskelig her, da en vil støte på fjell.

Parksjefen minner om normen for småbarnsplasser som krever min 120 m² for inntil 25 leiligheter.

Den viste trappen i den steile fjellveggen nord for blokken, kan bli farlig slik den er foreslått. Gangstiene i friområdet i sør skal være offentlige og ikke skraveres.

Gangstien her er opparbeidet og bør ikke legges om, slik det er foreslått.

Omleggingen medfører en uønsket kryssing av bekken langs Kaiveien. Det bør være en forbindelse mellom øvre platå ved sykehjemmet og ny gate 657 uten trapp.

Kommentar

I samarbeidsmøtet 16.12 mellom utbygger og byplankontoret er en kommet fram til et felles planforslag bearbeidet i henhold til parksjefens bemerkninger.

3.20 Bydelsutvalget for Riska, møtedag 30.09 og 5.12.96

møtedag 30.09

Bydelsutvalget mener at boligprosjektet er realiserbart. Boligblokken bør ha saltak og tilpasses den øvrige bebyggelsen. En bør unngå store ensformige fasader slik at bygget ikke blir for dominerende.

"Riska bydelsutvalg ber om at følgende punkter blir iaktatt ved det videre planleggingsarbeidet:

- Byggesone må være i tråd med kommuneplangrense for byggeområde sentrum.
- Frøylandsbekken må legges åpen gjennom området

- Det må planlegges et boligantall som er realiserbart
- Boligblokkens utforming må passe naturlig inn i områdets øvrige bebyggelse, ikke terrasseblokk
- Skolesituasjonen i Hommersåk må vurderes
- Allmennhetens interesser for adkomst til sjø og friområder må ivaretas

møtedag 5.12

Riska bydelsutvalg mener at det bør etableres variert boligmønster i bydelen og ser på Hommersåkvågen som et av de få stedene der en kan akseptere blokkbebyggelse. Utvalget, minus 1 stemme, anbefaler inntil 50 boenheter. Det er store friområder i området og det bør ikke stilles større krav til lekearealer enn det som er gjort i planen. Videre minner utvalget om tidligere uttalelse vedr. Frøylandsbekken som bør være åpen.

Kommentar

Skolesituasjonen er kommentert fra skoleetaten ved offentlig ettersyn. Skolesjefen uttaler at elevtallet i bydelen er synkende og at elevtallet i hvert klassetrinn er lave.

3.21 Helse- og sosialetaten, brev av 23.09.96

Etaten har ingen merknader til planen dersom det bare vises boliger på østsiden av vågen og ikke blandet formål med industri. Andre innspill fra bydelsutvalget er ivaretatt i framlagt plan.

Uttalelser fra brukere

4.02 Riska båtforening, brev av 25.10.96

Båtforeningen har mange medlemmer som venter på båtplasser og søker derfor om utvidelse av nåværende brygger i nordre del av planområdet. Nordre brygge med 24 m, type betong for bølgedemping. Midtre brygge ønskes forlenget med 10 m og søndre med 20 m.

Det gjøres oppmerksom på at bryggene ikke er korrekt inntegnet på plankartet. Videre bemerkes følgende:

- reguleringsplanen bør ta med nordre båtrekke
- hva skal skje med brygger og båter under anleggs- og sprengningsarbeider for boligblokkene
- nye brygger er tegnet for tette i forholdt til de mest aktuelle båttypene
- savner parkeringsmuligheter
- finne plass for utsetting av båt direkte fra biltilhenger, alt.1 ved enden av snuplass vågen øst, alt 2 utenfor klubbhuset på vestsiden av vågen.

Kommentar

De eksisterende bryggene er nå vist på kartet etter nøyaktig innmåling. søndre brygge er imidlertid nå vist parallell med de andre bryggene for å bedre utnyttelsen.

Situasjonen viser at bryggene nærmer seg midtlinjen i vågen. Av den grunn er byplansjefen skeptisk til en utvidelse havnen. Dette fordi vågen ikke bør framstå som en stor "parkeringsplass" for båter, hensynet til annen båttrafikk og ikke minst det økte behovet for bilparkering utvidet båthavn medfører. Det er allerede et problem å finne parkeringsplasser i sentrum, for nåværende behov. Båtforeningen har medlemmer ikke bare fra Riska men også fra Sandnes og Jæren.

Byplansjefen starter i disse dager opp reguleringsarbeidet med offentlig parkeringsplass ved den nye kirken. En regner her med noe sambruk mellom kirke og båtfolk. Det er kort gangavstand via gangstier i friområdet, ned til adkomsten til senteret og ny boligblokk. Av hensyn til trafikken foran blokken kan en ikke gå inn for utsetting av båter ved snuplassen for enden av denne gaten. Trafikken bør stanse ved innkjørsel til blokkene og bagasje må hentes herfra med båt.

Byplansjefen foreslår at søknaden ikke tas opp til behandling nå, men legges fram som egen sak etter en bredere høring til aktuelle etater, utvalg og grunneiere. En ser det som viktig nå å få avsluttet foreliggende reguleringsplan der flere forhold har vært vurdert i mange planforslag.

BYPLANSJEFENS VURDERING

Byplansjefen ser positivt på en utbygging og fornyelse rundt vågsbunnen i Hommersåk. De samlede utbyggingsplanene, for forretningssenteret og boligdelen, er imidlertid svært omfattende og vil dekke alt resterende byggeareal langs sjøen. Det er derfor avgjørende at utbyggingen nå skjer tilpasset stedets målestokk og egenart, samtidig som det legges til rette for næringsdrift og kvalitetsboliger i vår tids formspråk.

Det er viktig å understreke enigheten mellom utbygger og byplansjefen om arealbruken i foreliggende plan. Fylkesmannen vil også kunne trekke tilbake innsigelsen fordi det nå er vist akseptable forhold for barn og unge.

Teknisk styres vedtak

Føringer i planarbeidet har vært teknisk styres vedtak i sak 142/96, sitert s. 1, samt fylkesmannens krav i forbindelse med innsigelsen. Etter at teknisk styre gjorde sitt vedtak, har utbygger bearbeidet planen i samarbeid med byplansjefen. Da utbygger ikke har etterkommet teknisk styres vedtak om byggehøyder, har byplansjefen korrigert reguleringsbestemmelsene på dette punktet. (Jmf. punkt 2 i merknadene knyttet til vedtaket s. 2.)

Kommuneplanen

Planforslaget viser nå bebyggelse som er i tråd med kommuneplanens byggegrense for sentrumsareal. De foreslåtte byggehøydene tilfredsstiller, etter byplansjefens mening, § 3 i kommuneplanens bestemmelser, som sier at gesims- og mønehøyde skal tilpasses tilstøtende bebyggelse. Forslaget er også i tråd med kommuneplanens bestemmelser om takform og krav til offentlig gangsone langs sjøen i ny bebyggelse.

Byggehøyder / tilpasning

Byggehøydene i framlagt planforslag er 2 og 3 boligetasjer som er forutsatt bygget oppå første etasje med felles garasjer. Overkant garasjedekke er på kote 4,5. En viser til § 2 i reguleringsbestemmelsene som angir forslag til maksimale gesims- og mønehøyder. Ut fra dette kan det bli 33 leiligheter. Antallet kan eventuelt økes ved å vurdere enkelte loftsetasjer til mindre leiligheter.

Planforslaget medfører en sammenbygging av søndre boligblokk med nåværende lagerbygg. Byplansjefen har derfor funnet det nødvendig å foreslå at lagerbygget tilpasses byggehøydene på boligblokkene og forretningssenteret. Se vedlegg 4, ark 1 som viser skisse til fasadeoppriss.

Tre forhold har vært vesentlige for den byplanmessige vurderingen av byggehøydene i framlagt plan:

- tilpasningen til annen bebyggelse, bl.a. forretningssenteret
- fjellets posisjon som karakteristisk landskapstrekk
- stedets størrelse

Prosjektet er utformet med en høy første etasje for fellesgarasje med overkant dekke på kote 4,5. Gatenivået ligger på kote 2,5. I tillegg til det antall boligetasjer som er angitt, kommer derfor nesten en hel etasje i tillegg. En 3 etasjers blokk er nesten 4 etasjer over gatenivå med topp mønehøyde på kote 16,6. Til sammenligning vises det til boligblokk i Langgaten 98 med tilsvarende garasjeanlegg over bakken og 3 boligetasjer over.

Blokkbebyggelsen blir en kraftig samlet masse med et helt annet uttrykk enn den øvrige bebyggelsen i vågen, både sammenlignet med eksisterende eldre bygninger og det framtidig forretningssenteret. Nye forretninger er godkjent i to etasjer på bakgrunn av angitte høyder i kommuneplanen.

Det er derfor vesentlig for stedet at det etableres et slektskap mellom alle nye og gamle bygninger rundt vågen ved å tilpasse byggehøydene. Det er gjort ved at **de sørligste** blokkenhetene får tilnærmet samme høyde som forretningsbygget. Den foreslåtte høyden her er også vurdert ut fra terrenghøydene i bakre sprengkant som er 7, 8 og 9 m her, noe som også bør tilsi tilsvarende lavere bygningshøyder. Se vedlegg 4, ark 1.

Det nye bygningsmiljøet vil oppleves fra gangbryggene rundt vågen, fra offentlig kai og fra båt. Fjellet på østsiden av vågen er det mest karakteristiske landskapstrekket i Hommersåk sentrum og bør derfor i størst mulig grad opprettholdes synlig for å beholde stedets identitet.

Reguleringsbestemmelser

Bestemmelsene er nå justert i.h.t. teknisk styres vedtak, i hovedsak ved endrete byggehøyder. Jmf. det gjengitte punktet s. 2.

Videre er det gjort mindre endringer og tillegg i.h.t. bearbeidelsen av planen, som er i forståelse med utbygger.

Fellesarealer for uteopphold og lek

Det vises her til kommentarene til fylkesmannens uttalelse i 3.16 der det framgår at forhold for uteopphold og barns lek nå synes å være tilfredsstillende løst.

Utbyggers forslag

Forskjellen mellom framlagt plan og utbyggers forslag går på ulike byggehøyder. Jmf. innsendt forslag til § 2 og § 4 i reguleringsbestemmelsene sitert s. 4.

Utbygger ønsker 4 boligetasjer, i tillegg til garasjeetasjen, bare med avtrapping til 3 etasjer på hver side av lekearealet. Dette gir i alt 50 leiligheter med noe varierende størrelse. Største byggehøyde blir nesten 5 etasjer med mønehøyde på kote 19.3.

Etter byplansjefens mening vil disse byggehøydene gi massive og dominerende bygninger som nesten vil dekke til den karakteristiske fjellveggen og som ikke har noe rimelig forhold til høydene på annen bebyggelse på stedet. Videre er det svært uheldig at det nåværende lagerbygget vises i sin nåværende høyde på 21.9 m uten forslag til tilpasning til forretningssenteret eller boligblokkene. Lagerbygget er et fremmedelement både i høyde og fasadeuttrykk. Det foreslås derfor i reguleringsbestemmelsene en framtidig endring av byggehøyder og fasader.

Utbyggers forslag til byggehøyder er i strid med merknad nr. 2, knyttet til teknisk styres vedtak, som er sitert innledningsvis side 2. Det er også i strid med kommuneplanens bestemmelser om tilpasning til tilstøtende bebyggelse, i dette tilfellet nytt forretningssenter. Dimensjonsforskjellen er illustrert på vedlegg 4, ark 1 og 2, som viser fasadeoppriss der andre aktuelle bygninger i sentrum er markert til sammenligning. Skissen viser også terrenghøydene i øvre sprengkant bak blokkene.

Utsprengning av byggeplass

Oppføring av boligblokker i dette terrenget forutsetter store sprengningsarbeider. Massene herfra er tenkt utfyllt som byggegrunn for forretningssenteret.

Sprengningsarbeidet vil etterlate en høy rå fjellvegg som må bearbeides i overflatene. Den vil særlig bli synlig i bakkant av den store lekeplassen. Det er helt avgjørende at sprengningsarbeidet planlegges nøye slik at det kan gi en liten avrundet øvre kant. Videre må det lages små avsatter for etablering av hengende og klatrende planter, jmf. § 9 i reguleringsbestemmelsene. Likeledes må selve sprengflaten utformes med små ujevnheter slik at den kan gi feste for klatreplanter. Som eksempel kan nevnes fjellskjæringen ved E-18 i Stavanger, der store deler er dekket av eføy, som er grønn hele året. Skjæringen ligger der veien går gjennom er rekkehusområde sør for avkjørselen til Rogaland sjukehus.

På den måten kan en unngå at det står en rå sprengflate opp i bakkant av blokkene. Avrundingen på toppen må være liten slik at en ikke unødig ødelegger eksisterende vegetasjon på øvre platå.

Trafikk foran boligene

Fylkesmannen og flere andre har hatt bemerkninger til trafikkforholdene foran blokkene på grunn av alle båtplassene i planområdet. Det foreslås at båtfolk kan kjøre fram til parkeringsplassene ved utløpet av Frøylandsbekken. Den offentlige gaten vil derved kun få minimal trafikk, som f.eks. utrykningsbiler og annen helt nødvendig kjøring. Dette av hensyn til boligmiljøet.

Det foreslås også i reguleringsbestemmelsene at det ikke tillates utsetting av båter fra kranbiler eller biltilhengere innenfor planområdet. Disse funksjonene må finne sin plass på vestsiden av vågen, som nå.

Nåværende lagerbygg

Som det går fram av forslag til reguleringsbestemmelser og byplansjefens fasadeoppriss foreslås det at lagerbygget i framtiden må tilpasses nærliggende bebyggelse i høyde, møneretning og fasadeuttrykk.

Sonen langs bekken

Bekken er nå vist åpen med noe friområde langs breddene. Det er forutsatt steinsatte kanter og beplantning. Det stilles krav i bestemmelsene til detaljplan for området som må godkjennes av teknisk sjef v/parksjefen.

Småbåthavn

Nåværende småbåthavn er tatt med innefor planområdet. Nye båtplasser er vist i en sone langs blokkene mens den indre delen av vågen er avsatt til gjesteplasser og eventuell plass der det kan etableres tiltak for bevegelseshemmedes bruk av båt. Området er regulert til offentlig småbåthavn.

Parkering for båtfolk

Flere har etterlyst parkeringsarealer tilknyttet alle båtplassene i planområdet. En kan regne med noe sambruk av parkeringsanlegget i forretningssenteret utenom åpningstidene. Byplansjefen har nå varslet igangsetting av reguleringsplan for offentlig parkering ved ny kirke. Også denne plassen vil kunne gi en del plasser utenom kirketid. Det er kort gangavstand til vågen fra dette parkeringsarealet, via gangstier i friområdet.

Rekkefølgen i utbygging

Utbygger forutsetter nå at boligblokkene er første byggetrinn i vågenområdet og at forretningssenteret følger umiddelbart deretter. Byplansjefen er opptatt av å sikre en skikkelig opparbeidelse av utfylt område i vågsbunnen, selv om forretningssenteret ikke blir bygget straks eller kanskje ikke kommer. Dette kan ikke sikres i foreliggende plan og må eventuelt tas opp i en utbyggingsavtale.

Giftstoffer i sedimentene

Fylkesmannens miljøvernavdeling ber om at det undersøkes om det kan finnes eventuelle giftstoffer i vågsbunnen, før det fylles ut med sprengmasser. I første omgang må en finne fram til hvilke virksomheter som har vært i vågen og om det ut fra dette bør gjøres tekniske undersøkelser. Det vil være utbyggers ansvar å undersøke disse forholdene. Se forslag til vedtak pkt. 2.

OPPSUMMERING

En står her overfor store utbyggingsprosjekter som vil kunne omforme og fornye hele vågsbunnen. Det vedtaket som nå skal fattes, vil derfor bli uhyre viktig for den framtidige utformingen av stedet. Blir byggeprosjektene for dominerende i forhold til stedet, kan dette ikke gjøres om i ettertid.

Det er bred enighet om det positive i utbyggingen rundt Hommersåkvågen, både når det gjelder forretningssenter og boligblokker.

Det er nå funnet tilfredsstillende arealer for lek og uteopphold som gjør at fylkesmannen, iflg. muntlig uttalelse, kan trekke tilbake innsigelsen.

Utbygger har ikke merknader til arealbruken i framlagt plan men har levert inn eget forslag til byggehøyder som vil gi et større antall leiligheter enn framlagt plan. Utbyggeren viser til at for få leiligheter i boligblokkene, samlet gir for dårlig økonomi i totalutbyggingen av Hommersåkvågen. Det er umulig for administrasjonen å vurdere økonomien i utbyggers prosjekter. Byplansjefen kan ikke anbefale at det kun er økonomien i et prosjekt som blir førende for utformingen av et tettsted.

Det er lagt hovedvekt på følgende forhold ved valg av byggehøyder:

- skape en bebyggelse som gir sammenheng rundt vågen med tilpasning til annen bebyggelse, bl.a. nytt forretningssenter
- beholde deler av fjellet synlig som identitetsgivende landskapstrekk
- prosjektet må ikke virke overdimensjonert i forhold til stedet
- oppfølging av kommuneplanens bestemmelser om tilpasning til annen bebyggelse
- oppfølging av teknisk styres vedtak i sak 142/96

Byplansjefen har med den framlagte planen vist en prinsipal anbefalt løsning med opp til 3 boligetasjer i tråd med teknisk styres vedtak i sak 142/96. Dette innebærer 33 leiligheter, eventuelt med noen mindre leiligheter i tillegg, i loftvolumene. Bygningene er da noe høyere enn annen bebyggelse ved vågen, f. eks. forretningssenteret. Etter en byplanmessig totalvurdering finner en likevel å kunne anbefale de viste byggehøydene.

Subsidiært foreslås en utnyttelse der byplansjefens forslag for søndre del settes sammen med utbyggers forslag for nordre del. Tilsammen gir dette 39 leiligheter.

KONKLUSJON

Saken legges fram for endelig vedtak i bystyret med forslag til prinsipalt og subsidiært vedtak. Teknisk sjef foreslår følgende

VEDTAK:

Prinsipalt:

1. Bystyret godkjenner forslag til endret reguleringsplan for østre del av Hommersåkvågen, plan 95109, senest datert 23.12.96 med tilhørende reguleringsbestemmelser senest revidert byplansjefen 20.12.96.
2. Før utfylling av sprengmasser fra planområdet i vågsbunnen, må det lages en oversikt over tidligere bedrifter med tanke på eventuelle forurensinger i grunnen. I samarbeid med fylkesmannen må det dernest avklares om det skal gjøres tekniske undersøkelser i grunnen.
3. Vedtaket er endelig i medhold av § 27-2 i plan- og bygningsloven.

Subsidiært:

1. Bystyret godkjenner forslag til endret reguleringsplan for østre del av Hommersåkvågen, plan 95109, senest datert 23.12.96 med tilhørende reguleringsbestemmelser senest revidert byplansjefen 6.01.96.

§ 2 i reguleringsbestemmelsene, datert 6.01.96:

Byggehøyder:

Byggehøyder er angitt i henhold til nummererte bygningsdeler på reguleringsplanen.

Gulv i første boligetasje legges oppå garasjedekket med kotehøyde 4,5.

Maksimalt byggehøyder:

bygningsdel nr:	antall etasjer:	maks. mønehøyde	maks. gesimshøyde
1 t.o.m. 7	2	kote 13,9	kote 9,9
8	3	kote 17,6	kote 12,6
9 t.o.m. 15	4	kote 19,3	kote 15,3

2. Før utfylling av sprengmasser fra planområdet i vågsbunnen, må det lages en oversikt over tidligere bedrifter med tanke på eventuelle forurensinger i grunnen. I samarbeid med fylkesmannen må det dernest avklares om det skal gjøres tekniske undersøkelser i grunnen.
3. Vedtaket er endelig i medhold av § 27-2 i plan- og bygningsloven.

Josdal sft forslag vedtatt.

RÅDMANNEN I SANDNES, 10. januar 1997

Trond Sikveland
teknisk sjef

Jan A. Bekkeheien
byplansjef

Vedlegg:

1. oversiktskart
2. reguleringsplan datert 23.12.96
3. reguleringsbestemmelser, datert byplansjefen 20.12.96
4. fasadeoppriss, garasjeplan og snitt, byplansjefens forslag og innsendt forslag, 2 ark
5. skjematisk oversikt over innkomne planforslag
6. resymé av innkomne uttalelser ved offentlig ettersyn

6. resymé av innkomne uttalelser ved offentlig ettersyn
7. stedsvurdering med perspektiv, 2 ark

Utrykte vedlegg:

8. forslag til reguleringsplan datert 3.06.96
9. forslag til reguleringsplan datert 16.08.96
10. forslag til reguleringsplan datert 8.08.96
11. forslag til reguleringsplan datert 28.10.96

OVERSIKTSKART HOMMERSKVÅGEN

M = ca. 1 : 3000

synsning perspektiv i vedlegg 7

Hesta vannet

PLANOMRADET

Høyland forbruk
Hommersåk

Off.
kal

Gammel sjøhus
bebyggelse

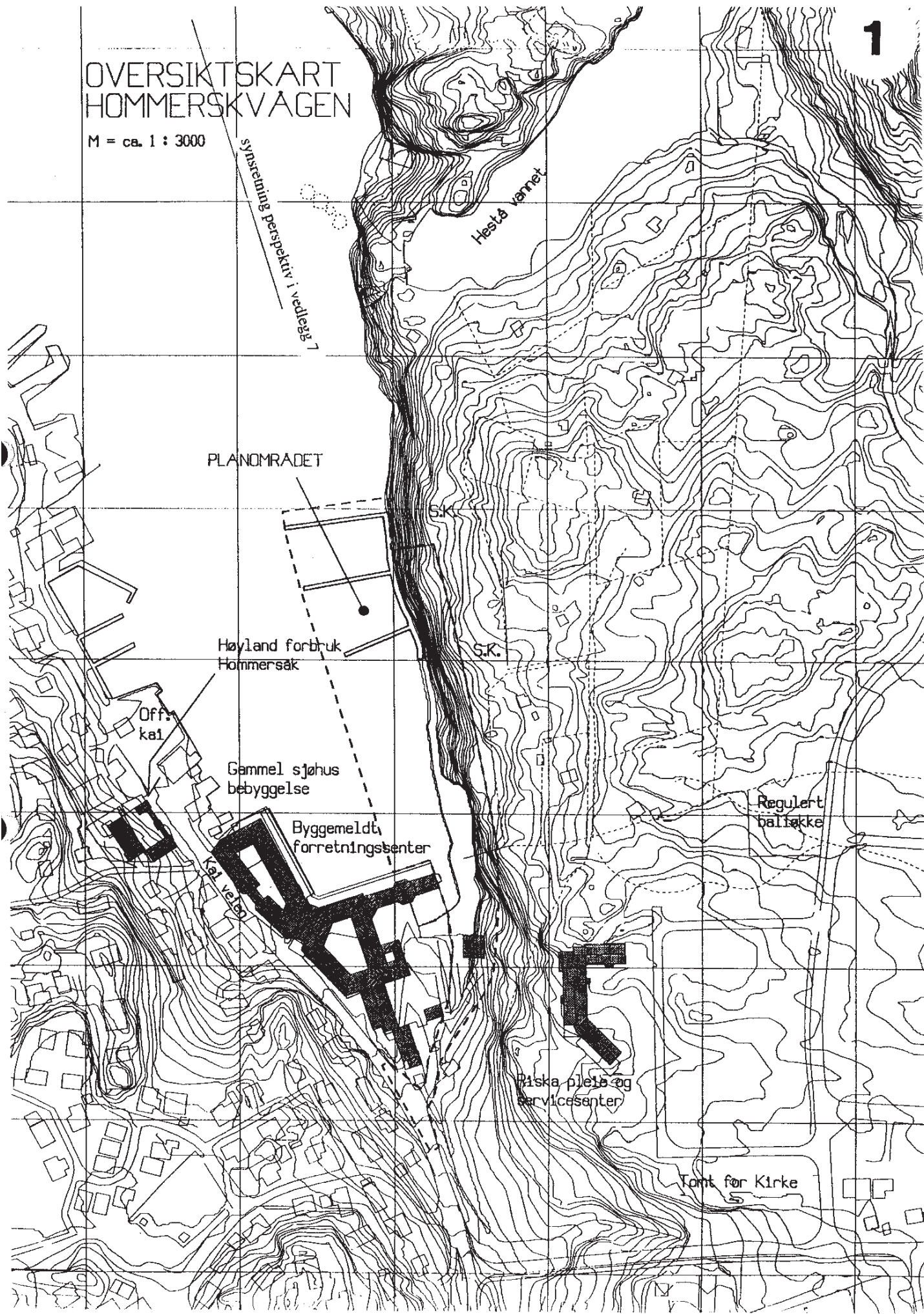
Byggemeldt
forretningscenter

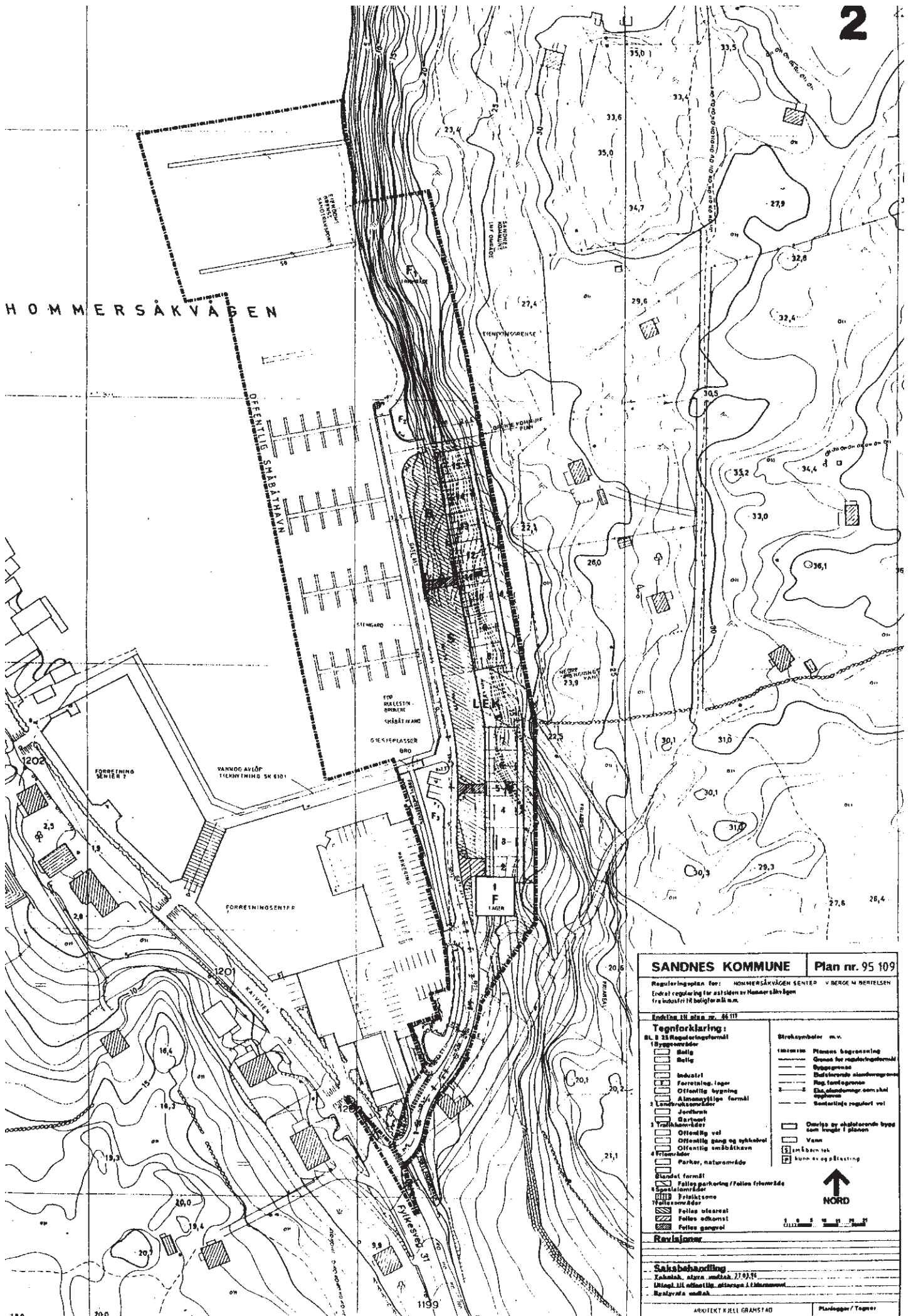
Kalvebo

Regulert
balltøkke

Riska pleie og
servicesenter

Tomt for Kirke

SANDNES KOMMUNE

REGULERINGSBESTEMMELSER TILKNYTTET ENDRET REGULERING FOR ØSTSIDEN AV HOMMERSÅKVÅGEN FRA INDUSTRI TIL BOLIGFORMÅL. PLAN 95109

§ 1 REGULERING

Det regulerte området er på planen vist med reguleringsgrense.

§ 2 BYGGEOMRÅDER

Boliger i blokkbebyggelse

Bygningene skal plasseres som vist på reguleringsplanen. Mellomrommet mellom bakre vegg i blokken og utsprengt fjell skal være lukket fra oversiden, høyest mulig oppe. Eventuelt skal det settes opp gjerde på øvre platå av fjellet.

Bebyggelsen skal bestå av 2 blokker i 2 og 3 etasjer. Blokkene er delt i to deler, bundet sammen med fellesgarasje i første etasje, med intern adkomst via trapperom og heis.

Kjøreadkomst er til søndre bygningsdel, nr. 2.

Byggehøyder:

Byggehøyder er angitt i henhold til nummererte bygningsdeler på reguleringsplanen.

Gulv i første boligetasje legges oppå garasjedekket med kotehøyde 4,5.

bygningsdel nr:	antall etasjer:	maks. mønehøyde	maks. gesimshøyde
1 t.o.m. 7	2	kote 13,9	kote 9,9
8 t.o.m. 15	3	kote 17,6	kote 12,6

§ 3 BYGGUTFORMING

Boligblokkene skal ha saltak med m/takvinkel på 35 grader. Taket skal tekkes med teglpanner. Møneretning skal være normalt på blokkenes lengderetning.

Leiligheter med ensidig belysning skal ha en bredde på min 11 m blokkenes lengderetning.

Leiligheter med dagslys fra to sider kan utformes med bredde 7,0 m i blokkenes lengderetning.

Alle leilighetene skal utformes med terrasse mot Hommersåkvågen. Yttervegg mot vest skal utformes med sprang.

Bygningsdel nr. 1, lagerbygg, skal tilpasses forretningsbyggene og tilleggende boligblokk i byggehøyde, takform, taktekking og fasadeuttrykk.

§ 4 FELLESAREAL FOR PARKERING

Felles garasjer skal plasseres i blokkens første etasje og dimensjoneres i.h.t. til enhver tid gjeldende kommunal norm.

Følgende parkeringsnorm brukes pr dato:

Antall bilplasser
pr. enhet i fellesparkering:

Store leiligheter 2.0

Små leil. < 80 kvm 1.5

Parkeringsplassene i fellesgarasjen skal være ferdig opparbeidet før innflytting. Det innarbeides gjesteparkeringsplasser i en ulåst søndre del av fellesgarasjen.

§5 FRIOMRÅDER

Frøylandsbekken skal være åpen i den traseen som reguleringsplanen viser. Breddene langs bekken skal ha steinsatte kanter og skal gis en parkmessig opparbeidelse. Detaljplan for området skal utarbeides av fagkyndige på området i målestokk 1:200 og skal godkjennes av teknisk sjef v/ parksjefen. Planen skal vise beplantning og med nødvendige snitt vise terrengbearbeidelse.

Opparbeidelsen skal skje samtidig med gate 657.

Friområdet F 2 skal gis en parkmessig opparbeidelse etter plan godkjent av teknisk sjef v/ parksjefen. Plassen skal ha benker og beplantning og skal opparbeides samtidig med gate 657.

§ 6 FELLES FRIOMRÅDE, AREALER FOR LEK OG UTEOPPHOLD

Fellesarealet vest for boligblokkene skal gjerdes inne mot gaten og skal gis en parkmessig opparbeidelse. Det skal anlegges en lekeplass, for større barn, mellom bygningsdelene 7 og 8. Den delen av lekepalsssen som ligger oppå garasjetaket skal fylles opp med egnet masse for beplantning. Videre skal det opparbeides 2 småbarnslekeplasser, à 120 m², vist som S på reguleringsplanen.

Fellesarealene skal opparbeides i henhold til detaljplan godkjent av teknisk sjef v/parksjefen. Planen skal utarbeides av fagkyndige på området i målestokk m=1: 200 og skal vise eksisterende og planlagt terreng, beplantning, utstyr og materialbruk.

Felles lekeplasser skal utbygges samtidig med veier og tekniske anlegg for boligblokkene. Det forutsettes også at regulert balløkke nordøst for Riska pleie- og servicesenter skal opparbeides før innflytting i boligblokkene. Se plan 86117.

§ 7 TRAFIKKOMRÅDER

Gate 657 kan nyttes som adkomst til småbåthavnen fram til Frøylandsbekkens utløp, der gaten er innsnevret til 3 m. bredde. De viste 4 parkeringsplassene her skal nyttes til korttidsparkering for av- og pålessing av bagasje. Bevegelseshemmete kan parkere på merkete plasser langs gate 657. Det kan etableres nødvendig innretning for bevegelseshemmetes bruk av båt/kano som vist på reguleringsplanen ved gjestebryggen.

Det skal bygges en steingard som føringskant mellom gate 657 og gangbrygge mot sjøen. Utformingen av steingarden skal godkjennes av teknisk sjef v/parksjefen. Steingarden skal følge gaten også rundt snuplassen i nord. Det skal etableres mindre åpninger mot gangbryggene.

Utkjørsel fra garasje eller biloppstillingsplass skal være utformet slik at det gis betryggende oversikt.

Veiskråninger skal tilplantes samtidig med slutføringen av veianleggene.

Utsetting av båter fra kranbil eller biltilhenger tillates ikke innenfor planområdet.

§8 SPESIALOMRÅDE, FRISIKTSONE

I området mellom frisiktlinjer og veikanter, i kryss og avkjørsler, samt i regulert frisiktsone, skal det være fri sikt i en høyde av 0.5 m over de tilstøtende vei-ers planum.

§ 9 UTBYGGING

Utbyggingsavtale

Utbygging i planområdet skal foregå etter godkjent utbyggingsavtale med Sandnes kommune.

Utsprengning av byggeplass

Den utsprengte vertikale veggen i bakkant av blokkene skal utformes etter en dataljplan utarbeidet av fagkyndige på området, med særlig kompetanse på dette fagfeltet. Planen skal godkjennes av teknisk sjef. Planen skal vise hvordan en kan skape en «grønn» bakvegg for de partiene som er synlige etter at bygningene er oppført. Planen skal angi avrunding på toppen mot øvre platå, plassering av små avsatser for etablering av klatrende og hengende vegetasjon og angi beplantning. Veggflaten må gis en ru overflate som kan gi feste for klatreplanter. Beplantningen må være etablert før innflytting i leilighetene.

§ 10 GENERELT

Disse bestemmelsene kommer i tillegg til plan og bygningsloven og de gjeldende bygningsvedtektene for Sandnes kommune. Bygningsrådet kan innenfor rammene av plan og bygningsloven gjøre unntak fra disse bestemmelsene.

§ 11 REGULERINGSPLAN

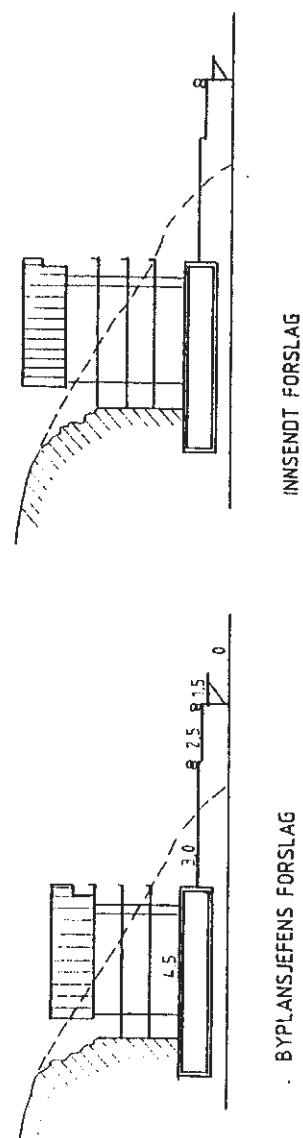
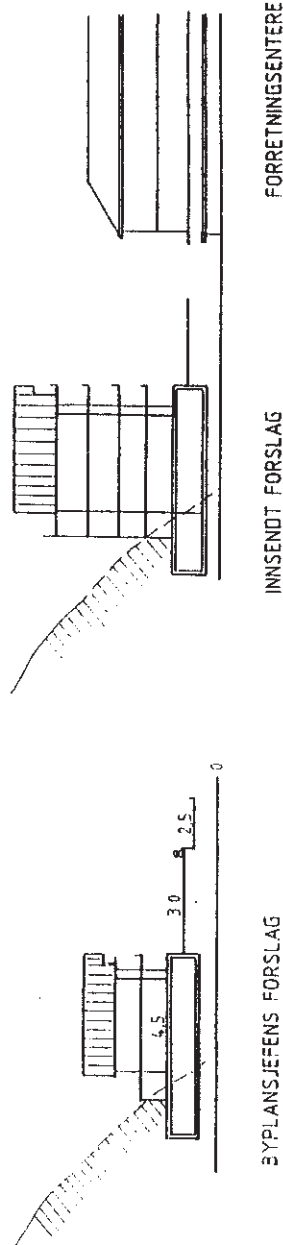
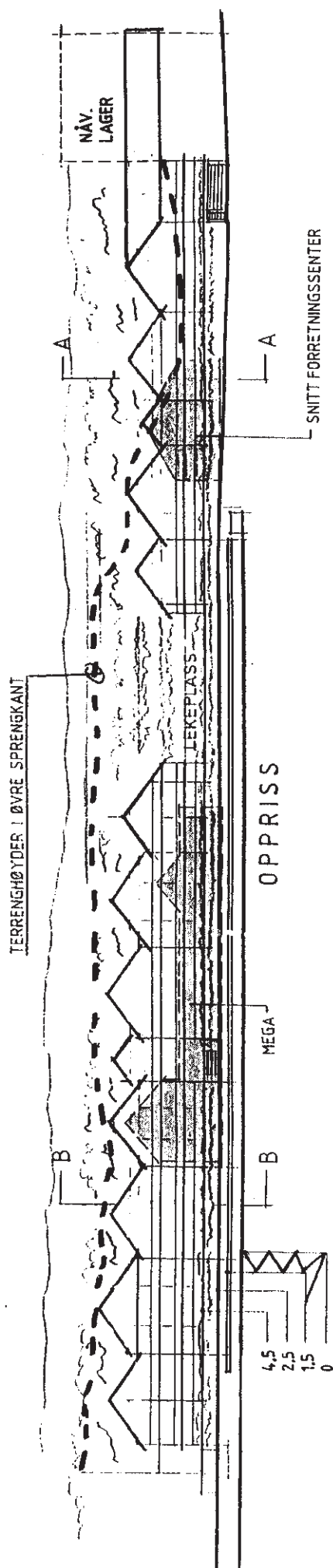
Etter at denne reguleringsplanen er vedtatt, kan det ikke inngås privatrettslige avtaler som er i strid med planen og bestemmelsene.

Sandnes 2. februar 1996
Kjell Gramstad
Arkitekt

Revidert byplansjefen 20.12.96

Byplansjefens forslag til byggehøyder

- Skisse til fasadeoppriss, m.snittlinjer.
- Sammenlignende snitt.

OVERSIKT OVER INNKOMNE PLANFORSLAG, PLAN 95109

Forslag nr.	Datert	Teknisk styre sak nr./møte	Utover k.plan byggegrense	Lekeplasser	Ant. bol. etasjer	Utlagt til høring	Innsigelse fra fylkesmannen
1 priv.	2.02.96	61/96	12 m	nord for blokk	4	off. ettersyn	x
2 priv.	3.06.96	142/96	47 m	sør for lager	4	ny hør. sept.	x
3 priv.	16.08.96	til møtet 142/96		sør for lager	4	ny hør. sept.	x
byplansj. 1	8.08.96	142/96	0	sør og vest for blokk	2, 3, 4	ny hør. sept.	ok
4 priv.	28.10.96	-	5 m	øst for blokk	4	ny hør. nov.	x
5 priv.	20.12.96	ts januar 97	0	alle på bakkepl + ballplass	4	-	kan trekkes
byplansj. 2	20.12.96	ts januar 97	0	alle på bakkepl + ballplass	2, 3, 4	-	kan trekkes

OFFENTLIG ETTERSYN

Saken har vært utlagt til offentlig ettersyn med uttalefrist 20.05.96. Det er i alt kommet inn 15 uttalelser fra etater og utvalg mens det ikke er kommet inn merknader fra berørte grunneiere innenfor høringsperioden. Imidlertid foreligger det uttalelse fra Hommersåk Maritime Senter A/S, datert 25.03.96, som kom for sent til førstegangsbehandling i teknisk styre og derfor legges fram nå.

3.05 Fylkesmannen i Rogaland, brev av 04.06.96.

Fylkesmannen har **innsigelse** til planen på bakgrunn av "rikspolitiske retningslinjer for barn og unges interesser i planlegging". Dette på bakgrunn av manglende kvalitet og sikkerhet på uteoppholdsarealene for barn og unge. Fylkesmannen har videre følgende merknader:

Naturlig å vurdere boligformål på denne delen av sentrum som alternativ til industri. Ved blandet formål bolig/industri må virksomheter plasseres i sør og være uavhengig av biltransport. Sjøretta industri må vurderes særskilt ut fra faren for ulempe overfor boliger.

Det **kreves** at det innreguleres gang- og sykkelvei langs blokken.

Det må reguleres inn friområde for allmen ferdsel og trafikksikker tracé for gang- og sykkeltrafikk (strandpromenade) og uteoppholdsarealer for både voksne og barn i henhold til rikspolitiske retningslinjer og kommunal norm.

Gaten langs blokken bør få preg av gatetun med lite trafikk

Planområdet bør utvides til å gjelde arealene i sjøen til småbåthavn. Det stilles spørsmål om parkeringssituasjonen for dette anlegget.

Den høye utnyttelsen, de store dimensjonene på bygningene taler for reduksjon av prosjektet.

Det etterlyses en vurdering av det høye antall boliger i sentrum i forhold til konsekvensene for infrastruktur og offentlige formål slik som skole og barnehage.

3.06 Rogaland fylkeskommune, regionalplanavdelingen, brev av 29.05.96

Fylkeskommunen har i forhold til overordnet perspektiv ikke merknader til en omregulering fra industri til boligformål. Imidlertid må kommunen sørge for at prosjektene ses i sammenheng slik at det blir plass til flere aktiviteter uten innbyrdes konflikter og slik at bygninger i liten skala kommer til sin rett.

Fylkeskommunen vil **fraråde** kommunen å vedta planen slik den nå foreligger.

Etaten har følgende merknader til planen:

- Utsprengt tomt gir ikke bredde nok til den viste byggingen.
- Det vil ikke bli tilstrekkelig lys fra øst inn i leilighetene.
- Bygningene vil bli dominerende i forhold til øvrige bebyggelse på stedet. Repetisjon av like fasadeenheter forsterker dette inntrykket.
- Det vises til "rikspolitiske retningslinjer for barn og unges interesser i planlegging" når det gjelder de mindreverdige utearealene i planområdet.
- Boligprosjektet bør ikke fortrenge eksisterende småbåthavn og arealet her bør tas med i planen.
- En er betenkt over den sterke utbyggingen på et lite sted på kort tid. Prosjektet må tilpasses utviklingen i offentlige tjenester som f.eks. skole og helse.

3.07 Rogaland fylkeskommune, kulturavdelingen, brev av 28.05.96

Det er ikke kjente legalfredete eller verneverdige kulturminner innenfor planområdet. Det er ut fra dette derfor ikke merknader til at planen gjennomføres. Det presiseres likevel at dersom det skulle oppdages automatisk fredete kulturminner i marken skal arbeidet stanses og fylkeskommunens kulturavdeling varsles i henhold til lov om kulturminner.

3.08 Rogaland vegkontor, brev av 13.05.96

Vegkontoret bemerker at det mangler frisiktsone ved utkjørsel til Kaiveien og at fellesvei som adkomst til småbåthavnen bør være offentlig vei.

3.09 Riska bydelsutvalg, møtedag 9.05.96

Bydelsutvalget har i sitt vedtak presisert at planområdet ikke egner seg til industrietablering. Utvalget støtter omregulering fra industri- til boligformål men bemerker at felles adkomstvei bør gjøres offentlig.

3.10 Helse- og sosialetaten i Sandnes, brev av 20.05.96

Helse- og sosialsjefen har ikke merknad til at området omreguleres fra industri- til boligformål. Det kan imidlertid ikke anbefales både boliger og industri i samme område fordi det erfaringsmessig kan gi redusert bokvalitet bl. a. på grunn av støy.

3.11 Sandnes eldreråd, møtedag 13.05.96

Rådets vedtak: "Eldrerådet har ingen bemerkninger til planen."

3.12 Funksjonshemmedes råd, brev av 16.05.96

Rådets vedtak:

"Funksjonshemmedes råd har ingen kommentar til omreguleringen.

Ved videre planlegging av området, forutsetter vi at tilgjengeligheten for rullestolbrukere ivaretas.

Rådet er særlig opptatt av at funksjonshemmede/rullestolbrukere sikres mulighet for bruk av småbåt/kano etc. Vi ber om at dette ivaretas i den videreplanleggingen av dette området."

3.13 Kulturetaten i Sandnes, brev av 20.05.96

Kultursjefen bemerker at planforslaget ikke viser tilfredsstillende løsninger for lekeplasser eller uteområder for kontakter på tvers av generasjonene. Videre bemerkes at planene for vågenområdet sett under ett mangler oppvekstperspektiv. Eksempelvis er områdets beste treffsted gjort om til parkeringsplass for det framtidige forretningssenteret.

Det er viktig å holde fast på områdets sentrale betydning for befolkningen på Hommersåk og kultursjefen bemerker i den forbindelse følgende:

- Vågens naturlige samlingsplass for befolkningen.
- De store bygningene vil sette preg på området. Den estetiske utformingen vil ha stor betydning.

- Vågen som båthavn og naturlig lekeplass for barn har stor fritidsmessig betydning for stedet. Det vil være uheldig å hindre adgang til sjøen ved privatisering av havneområdet. Det foreslås å legge inn en naturlig sti langs sjøen til en badeplass nord for planområdet.
- Kultursjefen minner om at det er lagt ned store kommunale resurser ved å åpne bekken og forskjønne området her for befolkningen. Bekken har vært en rik perlefiskebekk med store forekomster av ferskvannssperler.

3.14 Skoleetaten i Sandnes, brev av 25.06.96

"Skolesjefen har ingen merknader til reguleringsforslaget. Skolene i området har lavt elevtall pr. klasse, og elevtallet i Hommersåkområdet viser dessuten synkende tendens."

3.15 Interne uttalelser fra teknisk etat.

Brannsjefen ber om at det tas hensyn til at brannvesenets utryknings/stigebiler må kunne komme fram langs hele byggets lengde mellom sjøen og fasaden. Dette gjelder både veibredde og eventuelle sperringer som måtte være til hinder for stigen. Det må videre legges til rette for slokkevann i nærheten av bygget.

Utbyggingssjefen bemerker at det bør sikres et tilstrekkelig antall båtplasser for gjestende båter for dagbesøk og helgebesøk.

Parksjefen har følgende merknader til planen:

- Planen innbefatter et stort landskapsinngrep i Hommersåkvågens karakteristiske natur.
- Den nye bebyggelsen stemmer ikke overens med eksisterende bebyggelse i vågen, og vil være med på å ødelegge stedets identitet.
- Areal avsatt til lekeplass er uegnet med hensyn til sikkerhet. Kommunale areal- og avstandsnormer er heller ikke overholdt.
- Det bør avsettes en sone som sikrer allmennheten fri ferdsel langs sjøen, og sammenhang med eksisterende LNF-område.
- I kystsoneplanen som nå ligger ute til høring er det foreslått reiselivsanlegg i Hommersåkvågen, hovedsakelig med tanke på serviceanlegg for småbåter. En plassering av dette bør vurderes.

4.01 Hommersåk Maritime Senter A/S, brev av 25.03.96

Bedriften har følgende kommentar:

"Hommersåk Maritime Senter A/S driver marina og hyttesevice og ser et stort utviklingspotensiale for sin virksomhet, i en tid da sjøliv og hytteliv bare øker i omfang. Som dere på kommunalt hold sikkert kjenner til har Hommersåkvågen en unik beliggenhet for salg of service overfor de ovennevnte grupper. I tillegg mener vi, at dersom forholdene legges til rette for det, vil vi også kunne utarbeide et mangfoldig tilbud for turister og tilreisende. Alle disse faktorene vil naturlig nok kunne føre til at vi vil få et ikke ubetydelig antall nye arbeidsplasser på Hommersåk.

Det er også en kjensgjerning at det pr. dato er svært begrenset med kaiplass på Hommersåk, noe som selvsagt setter begrensinger for vårt utviklingspotensiale. Vi vil derfor gjerne få utredet mulighetene for eventuell benyttelse av sjølinjen ved

Hommersåkvågen- Øst til anleggelse av kai, slik at forholdene legges bedre til rette for alle som driver næringsvirksomhet i Hommersåkvågen."

OPPSUMMERING

Det er ikke kommet fram prinsipielle innvendinger til at arealet omreguleres fra industri til boligareal fra etater og utvalg. Flere har nevnt at det ikke anbefales å blande industri og boligformål. Dette på bakgrunn av spørsmålet som stilles i teknisk styres vedtak om industri i planområdet. Fra Hommersåk Maritime Senter er det imidlertid antydning ønske om å få kaiplass på østsiden av vågen for sin virksomhet.

Som det framgår av uttalelsene er det en hel del merknader til innsendt plan. Fylkesmannen har **innsigelse** til planen med bakgrunn i "de rikspolitiske retningslinjer for barn og unges interesser i planlegging". Det vises her til manglende uteplasser og kvaliteten på lekeplass tilknyttet boligprosjektet. Det er også krav og anbefalinger til hva som bør legges til grunn ved planlegging på et sted som dette. Fra mange hold kritiseres særlig på misforholdet i dimensjon og tilhørighet mellom nytt boligprosjekt og eksisterende bebyggelse, prosjektets forhold til landskapet omkring vågen og til stedets størrelse som sentrumsområde.

Fylkesmannen **krever** at det mellom sjøen og blokken skal reguleres inn fellesarealer, gang- og sykkelvei og promenade langs sjøen. Det anbefales også at planen utvides med den foreslåtte småbåthavnen. Samtidig stilles det spørsmål om hvordan parkeringssituasjonen for båtfolk i Hommersåkvågen skal løses.

Om selve boligblokken er det sagt fra fylkeskommunen at det ikke blir tilstrekkelig lys fra øst til leilighetene, at en er betenkt over den smale sjakten i bakkant også av sikkerhetsmessige årsaker og at oppbyggingen med repeterte fasadeenheter forsterker byggets dominerende uttrykk i området.

Det anbefales at det utarbeides en stedsanalyse som legges til grunn for videre planlegging og at planen ikke godkjennes slik den nå foreligger. En stedsanalyse vil si en samlet vurdering av stedet med vekt på landskap, eksisterende bebyggelse, byggeformer, byggehøyder og stedets historie.

Stedsvurdering

Tettstedet ved Hommersåkvågen er senter for handel, næringsvirksomhet og kommunikasjon for Riska og de nærmeste bygdene omkring. I Riska er jordbruket dominerende næringsvei, men det er også flere produksjonsbedrifter, en del verksteder, handels- og servicevirksomhet. Tradisjonelt har også sjørettet virksomhet vært en viktig del av livet rundt Hommersåkvågen. Ferdselen har vært tilknyttet fiske og sjøveis transport av produksjonsvarer samt kommunikasjon.

Det er et betydelig antall hytter i områdene omkring Hommersåk, Li, Usken og Skjølvik. Disse medvirker til stor økning av folketallet sommerstid med økt båtliv og handel. Også båtuturisme øker nå merkbart og det er behov for gjesteplasser både for korte handleturer og for lengre opphold. I dag er det et stort antall småbåtplasser, omlag 150, i den aktive og voksende båtforeningen. Et stort antall mennesker, i tillegg til de fastboende, har derfor et forhold til landskap og bebyggelse rundt Hommersåkvågen sett fra sjøen.

Selve vågen er mellom 100 og 200 m bred og forholdsvis åpen mot nord nordøst og derved utsatt for de nordlige vindretningene. Vågen rammes inn av en karakteristisk steil fjellvegg langs østsiden som går over i et platå på ca. 25 m høyde med en del hyttebebyggelse. På vestsiden ligger nåværende sentrumsbebyggelse på en 50 til 100 m bred, tilnærmet flat, sone. Terrenget stiger deretter opp til et platå med høyde mellom 15 og 20 m.

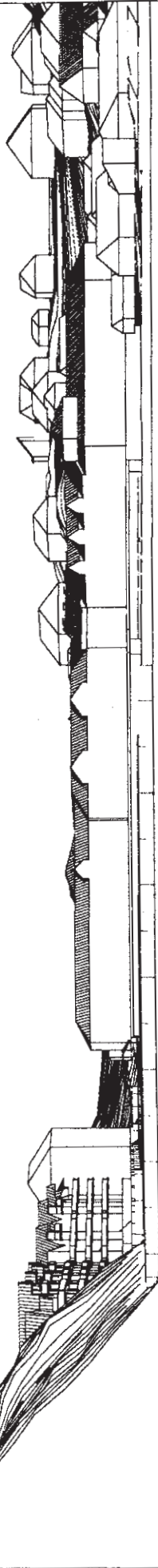
Mellom vågsbunnen og Frøylandsvannet via Stemmen går et bekkedrag. Det private kraftverket ved vågsbunnen har gitt kraft til ulike virksomheter og er fremdeles i bruk. Store deler av bekkeløpet langs Kaiveien er renset opp og opparbeidet med nye steinsatte kanter. Det er viktig å fortsette denne standarden gjennom det nye senteret til utløpet, også med en grøntsone langs bekken utenom fortauet.

Som vist på vedlagte eldre fotografier og digitalt perspektiv er den tradisjonelle bebyggelsen rundt vågen på maks 2 etasjer. En vil her særlig trekke fram gruppen med sjøhus sør for offentlig kai, som er regulert til spesialområde bevaring. Det er brukt saltak i eldre bebyggelse og tradisjonelt har gavlene vært vendt mot sjøen.

Dette har vært bakgrunnen for angitte maksimale byggehøyder, møneretninger og bruk av saltak i kommuneplanen. (gesimshøyde 6 m og mønehøyde 10 m)

Forretningssenteret som nå er godkjent byggeanmeldt holder i hovedsak disse høydene. Også utvidelsen av Høyland Forbruksforening er i tråd med intensjonene i kommuneplanen.

Nåværende lager

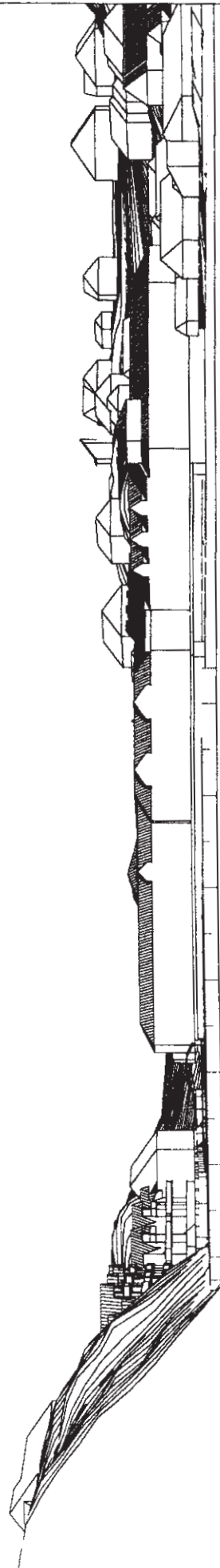
Innsendt prosjekt

Sett fra innseiling, 3 m. over havet
(se oversiktskart)

Nytt forretningscenter
godkjent byggemelding

Høyland forbruksforening
Mega

Byplansjefens forslag

Sett fra innseiling, 3 m. over havet
(se oversiktskart)

INFORMASJON

20.02.97

**RETNINGSLINJER FOR BEHANDLING AV BOLIGFORTETTINGS-
PROSJEKTER**

side 1 av 7

Følgende retningslinjer ble vedtatt av bystyret
22.01.97:

1. HENSIKT

Formålet med retningslinjene er å sikre/styrke bo-
kvalitetene ved innpassing av ny bebyggelse i ek-
sisterende bomiljøer.

Berørte beboere skal på et tidlig tidspunkt i plan-
prosessen sikres informasjon og gis mulighet til å
påvirke planleggingen.

Retningslinjene skal medvirke til at byggherre/-
byggebransje kan forholde seg til en påregnelig
saksgang og at de ytre rammevilkår som
kommunen vil stille avklares ved forhåndskonfe-
ranser tidlig i planprosessen.

2. RETNINGSLINJENES VIRKEOMRÅDE

Retningslinjene gjelder fortettingsprosjekter rela-
tert til plan- og bygningslovens bestemmelser og
kommunens utbyggingspolitikk ved søknad om
oppføring av to eller flere selvstendige boliger
innenfor definert markagrense. De gjelder ikke for
de områder som i kommuneplanen er lagt ut som
nye utbyggingsområder.

Med bolig menes enhver boenhet som skal bebos
av en egen husholdning. En enkelt bileilighet/
hybelleilighet for utleie i tilknytning til hovedlei-
lighet regnes i denne sammenheng ikke som selv-
stendig bolig.

Retningslinjene gjelder for behandling av bygge-
søknader i uregulerte arealer, ved søknad om
tomtedeling, ved dispensasjon fra reguleringsplan,
i forhold til forslag til reguleringsendring og for
områder med eldre reguleringsplaner som ikke an-
gir en bestemt utnyttelsesgrad og tomtedeling.

Retningslinjene gjelder likelydende for privateide
og kommunalt eide arealer.

3. RUTINER VED SAKSBEHANDLING

Hvor sendes søknaden og hva skal den inne-
holde

Søknad om fortetting sendes plan- og bygnings-
etaten. Dersom arealet er i kommunalt eie, og
ønskes utbygget av private utbyggere, sendes søk-
naden via eiendoms- og utbyggingsetaten.

Søknaden skal innholde følgende opplysninger:

- a) Oversiktskart over bydelen med det
aktuelle arealet inntegnet i målestokk
1:5000 eller i annen hensiktsmessig
målestokk.
- b) Kart i målestokk 1:500 eller 1:1000 med
1m ekvidistanse, som viser det aktuelle
arealet. Kartet må inneholde opp-
lysninger om:
 - * Avgrensing av det omsøkte arealet,
og størrelsen på dette
 - * Nøyaktige eiendomsgrenser med
gnr og bnr og hjemmelshavere
 - * Vann og avløpsledninger
- c) Utsnitt av gjeldende reguleringsplan,
samt reguleringsbestemmelser. Dersom
arealet er uregulert oppgis arealkategori
i kommuneplanen.
- d) En skisse til utnyttelse (boligtype, antall
osv.)
- e) Begrunnelse for søknaden, hvorfor
søkeren mener det er fornuftig/
forsvarlig å omdisponere/heve
utnyttelsen på det aktuelle arealet,
synspunkter på hvordan prosjektet
kan innpasses i det stedlige miljø og
evt. andre opplysninger.
- f) Søkerens navn og adresse.

KRISTIANSAND KOMMUNE - TEKNISK SEKTOR

PLAN- OG BYGNINGSETATEN TLF. 38 07 55 30 FAX. 38 07 55 44

**RETNINGSLINJER FOR BEHANDLING AV BOLIGFORTETTINGS-
PROSJEKTER**

side 2 av 7

Administrativt samordnet vurdering av søknaden

Plan- og bygningsetaten utarbeider en standard sjekkliste (jfr. vedlegg) med vurdering av områdets egnethet for fortetting. Plan- og bygningsetaten oversender søknaden sammen med sjekklisten til aktuelt h/s-distrikt, miljørettet helsevern, undervisningsdirektøren, kulturdirektøren, parkvesenet, ingeniørvesenet og eiendoms- og utbyggingsetaten til uttalelse. (Evt. tas saken opp i regelmessig innkalte møter der disse etatene er til sted.)

Politisk behandling av søknaden

På bakgrunn av innkomne uttalelser, evt. drøfting i tverrsektorielt møte, vurderer plan- og bygningssetaten om det er behov for å fremlegge søknaden for behandling i byutviklingsstyret.

Finner administrasjonen og/eller byutviklingsstyret det tilrådelig å bygge boliger på arealet vurderes det konkrete behovet for å kreve utarbeidelse av reguleringsplan. Eiendoms- og utbyggingsetaten tar stilling til om det skal inngås opsjonsavtale vedrørende kommunalt eid areal.

Ved negativt vedtak informeres søker direkte dersom det er et privateid areal. Det gis informasjon om klagerett og retten til å fremme privat reguleringsplan for bystyret. Negativt vedtak knyttet til kommunalt areal formidles av eiendoms- og utbyggingsetaten som også informerer om aktuell klageinstans.

Forhåndskonferanse

Ved positiv vurdering av søknaden innkaller plan- og bygningsetaten søker til forhåndskonferanse og det gis retningslinjer for planarbeidet videre med utgangspunkt i innsendte skisser fra utbygger.

Følgende planforutsetninger bør være avklart ved forhåndskonferansen:

- planavgrensning
- tomteutnyttelse og arealbruk relatert til tomteområdet og omgivelsene
- bebyggelsestype
- atkomst og miljøkrav til utbyggingsområdet
- krav til gjennomføring/opprusting av infrastruktur og miljøtiltak utenfor

planområdet evt. krav til økonomisk bidrag til slike tiltak

- det orienteres om kommunens krav om utbyggingsavtale, herunder kommunens ønske om fortrinnsrett til kjøp av boliger for personer med bostedsmessig eller arbeidsmessig tilknytning til det lokalområdet som fortettingsprosjektet ligger i.

Informasjon og beboermedvirkning ved oppstart av planarbeid

Melding om igangsetting av privat planarbeid kunngjøres av utbygger. For fortettingsprosjekter der kommunen krever utarbeidelse av reguleringsplan skal utbygger holde informasjonsmøte/høringsmøte i lokalområdet. Aktuelle velforeninger og elevråd ved skoler i området skal alltid tilskrives direkte. Plan- og bygningsetaten angir hvilket område som bør informeres. Etaten deltar om nødvendig på møtet og informerer om etatens vurdering av utbyggingskonsekvensene og de planretningslinjene som er gitt fra kommunens side. Referat fra dette møtet og eventuelle senere innkomne merknader følger plansaken når den fremmes til politisk behandling. Det redegjøres for hvordan beboernes synspunkter er tatt hensyn til i det planforslaget som fremmes.

Informasjon og beboermedvirkning når planforslag ligger ute til offentlig ettersyn.

Etter at planforslag er fremmet til 1. gangs behandling overtar plan- og bygningsetaten ansvar for saksutredning og informasjon/beboermedvirkning i henhold til vanlig praksis. For større utbyggingsprosjekt bør det være fast regel at det holdes minimum ett åpent beboermøte når planforslaget ligger ute til offentlig ettersyn.

Avtalefesting i forkant av politisk godkjenning av reguleringsplan/bebyggelsesplan

Når det foreligger ferdig privat reguleringsforslag (evt. bebyggelsesplan i de tilfeller det ikke forlanges full reguleringsmessig behandling) skal det utarbeides forslag til utbyggingsavtale som avtalefester opparbeidelse av kommunaltekniske anlegg, grønnanlegg og vilkår om tiltak utenfor planområdet eller økonomisk bidrag til slike.

**RETNINGSLINJER FOR BEHANDLING AV BOLIGFORTETTINGS-
PROSJEKTER**

side 3 av 7

SJEKKLISTE VED FORHÅNDSVURDERING AV SØKNAD.
a) Planstatus og lokaliseringskvaliteter
1. GJELDENDE PLANSTATUS

PLANFORM	AREAL BRUK	REGISTRERT VERNEINTERESSE
KOMMUNEPLAN		
REGULERINGSPLAN		
KULTURMINNEPLAN		
GRØNNSTRUKTURPLAN		
PLAN FOR IDR.-OG FRILUFTSLIV		
NATURVERNOMRÅDE		
VURDERING:		

2. AVSTAND TIL LOKALE TJENESTER

FUNKSJON	AVSTAND	> 500 m		< 1000 m		< 2500 m		> 2500 m	
	TRYGG VEG	Ja	Nei	Ja	Nei	Ja	Nei	Ja	Nei
Dagligvarebutikk									
Postkontor									
Barneskole									
Barnehage									
Ungdomsskole									
Grendehus									
Eldresenter									
Annet felleshus									
Legesenter									
Helsestasjon									
VURDERING:									

KRISTIANSAND KOMMUNE - TEKNISK SEKTOR

PLAN- OG BYGNINGSETATEN TLF. 38 07 55 30 FAX. 38 07 55 44

**RETNINGSLINJER FOR BEHANDLING AV BOLIGFORTETTINGS-
PROSJEKTER**

side 6 av 7

SJEKKLISTE VED FORHÅNDSVURDERING AV SØKNAD.***b) Er det behov for å se arealutnyttelsen av planområdet i en større plansammenheng?***

Kan det oppnås en bedre/høyere boligutnyttelse ved at tilstøtende/større arealer reguleres i sammenheng? Er det andre byggebehov som bør tilgodeses på arealet?

VURDERING:

Hvordan er boligsammensetningen i området, (størrelse, type), kan utbygging bidra til å gi lokalområdet et bredere boligtilbud?

VURDERING:

Medfører utbygging økt trafikkbelastning som gir forringet trafiksikkerhet og/eller økt trafikkstøy (utover 55 dbA) på kommunalt vegnett og i forhold til andre boligområder eller institusjoner/lekeplasser for barn?

VURDERING:

Er eller har området vært i bruk som leke-/aktivitetsareal for barn og unge?

VURDERING:

Er kravene til lekeareal (iht. vedtekt til pbl. §69.3) innfridd for de omkringliggende boområder? (det området som er vurdert i denne sammenheng avgrenses på kartbilag). Er foreliggende område eventuelt egnet til å dekke lekeplassbehovet i naboområdene?

VURDERING:

**RETNINGSLINJER FOR BEHANDLING AV BOLIGFORTETTINGS-
PROSJEKTER**

side 7 av 7

Er det ledig kapasitet på nærmestliggende/aktuell barneskole og barnehage?

VURDERING:

Er der tilfredsstillende kapasitet og standard på vann- og avløpsledningene til området?

VURDERING:

Hvilken utnyttelse vil være ønskelig ut fra tomtens beliggenhet og beskaffenhet og strøkets karakter.

VURDERING:

c) Juridiske heftelser

Er hjemmelsopplysningene korrekte og knytter det seg eventuelle heftelser/rettigheter til eiendommen?

VURDERING:

Finnes det eldre utbyggingsavtaler/overtakelsesavtaler for området og medfører dette:

- bindinger til arealet som er til hinder for realisering av ønsket prosjekt?
- bindinger til arealet som styrer disponering av salgsinntektene?

VURDERING:

KRISTIANSAND KOMMUNE
Plan- og bygningssetaten
Tollbodgaten 22
Postuttak
Tlf.: 380 75530

Vår ref.:
Arkiv:
Saksbehandler:

**FORSLAG TIL REGULERING
MELDING OM OFFENTLIG ETTERSYN
ANMODNING OM EVENTUELL UTTALELSE**

AD.:

☐ Fylkesmannens landbruksavdeling	Tinghuset	4614 Kristiansand
☐ Norges handikapforbund Vest-Agder	Bispegata 36C	4632 Kristiansand
☐ Kystverket 1. distrikt	Langbrygga 13	4800 Arendal
☐ Fiskerisjefen for Skagerrakkysten	Ø. Strandgate 12a	4610 Kristiansand
☐ V.A.fylkeskommune,		
NæringSamferdselKultur-avdelingen	V.S. gate 23	4611 Kristiansand
☐ Vegsjefen i Vest-Agder	H. W. gate 26/36	4612 Kristiansand
☐ Fylkesmannens miljøvernavdeling	Tinghuset	4614 Kristiansand
☐ Vest-Agder Elektrisitetsverk	Dronningensgt. 3	4610 Kristiansand
☐ Kristiansand Teleområde	Kirkegaten 9/11	4611 Kristiansand
☐ Politiet	Tinghuset	4614 Kristiansand
☐ Velforeninger		
☒ Elevråd		
☐ Grunneier(e) ifølge vedlagte liste		
☐ Andre:		
KOMMUNALE ETATER:		
☐ Rådmann v/Miljøvernssjefen		
☐ Teknisk direktør		
☐ Kulturdirektøren		
☐ Undervisningsdirektøren		
☒ Barn/unges rep. teknisk styre		
☐ Helse- og sosialdirektøren		
☐ Ingeniørvesenet		
☐ Parkvesenet/landbruk		
☐ Oppmålingsvesenet		
☐ Eiendoms- og utbyggingsetaten		
☐ Brann- og feiervesenet		
☐ Kristiansand havnevesen	Gravane 2	4610 Kristiansand
☐ Kristiansand Energiverk	Elvegaten 2	4610 Kristiansand
☐ Rådet for funksjonshemmede v/helse- og sosialdirektøren		

Områdets beliggenhet:
Områdets størrelse: dekar
Reguleringsformål:
Planen utarbeides av:
Andre Opplysninger:

Planen er utlagt til offentlig ettersyn i tiden fra .../... til .../...

I samsvar med plan- og bygningslovens § 27-1 pkt. 2, oversendes reguleringsforslaget til eventuell uttalelse.

Frist for uttalelse er den

Kristiansand, den

Arne Bulie
plan- og bygningsssjef

Saksbehandler

3 Fakta om barn og ungdom

3.1 Innledning

For å få inn barneperspektiv i planleggingen og for å få et best mulig beslutningsgrunnlag, må en ha kunnskap om barns situasjon, behov og ønsker. Dette gjelder for alle typer planer; både ved utarbeidelse av spesielle temaplaner, av sektor- og oversiktsplaner for hele kommunen, og planer for spesielle geografiske områder.

Barn og ungdom som interessegruppe

- Barn og ungdom under 18 år utgjør omlag en fjerdedel av befolkningen i Norge.
- Barn og unge har ikke stemmerett og kan ikke bidra til en utskifting av politikere som ikke ivaretar deres interesser.
- I FN's konvensjon om barnets rettigheter, artikkel 12, heter det at barn har rett til å si sin mening i saker som vedrører det. Barns meninger skal tillegges vekt. I Rikspolitiske retningslinjer for barn og unge heter det at den kommunale planprosessen skal organiseres slik at synspunkter som gjelder barn som berørt part kommer fram og at ulike grupper barn og unge selv gis anledning til å delta.
- Barn og unge har liten innflytelse på avgjørelser som påvirker deres oppvekstvilkår og nærmiljø. Også når det i mange kommuner etter hvert legges til rette for at barn og ungdom kan delta i planleggings- og beslutningsprosesser, trenger barn og ungdom voksne talspersoner for at deres interesser og behov kan bli tilstrekkelig ivaretatt.

”Bevegelsesfattige barnehager/skoler, mye stille-sitting, mye transport, overdreven mediebruk, overorganisering, utrygt nærmiljø, offer for kommersialisering.” Er dette barns hverdag i 1998? (NOSEB-rapport nr 46 1997).

Barns oppvekstmiljø er et offentlig ansvar.

Familien, barnehagen, skolen og fritiden danner de sentrale rammene rundt barn og ungdoms liv. Det har skjedd store forandringer på disse områdene de siste årene. Familien har ikke, og kan ikke ha, styring over alle de forhold som påvirker barnas oppvekstmiljø. Det er derfor en bred samfunnsmessig enighet om at det er et offentlig ansvar å sikre barn og ungdom gode oppvekstmiljøer.

Kommunal planlegging er et viktig virkemiddel for å sikre barn gode nærmiljøer.

Nærmiljøet, dvs. det fysiske og sosiale miljøet nær eller rundt boligen er en viktig del av barns oppvekstmiljø. Barn bruker mesteparten av sin tid i nærmiljøet. De er avhengig av at nærmiljøet gir mulighet for positiv kontakt med andre barn og voksne, for lek og utfoldelse, og for varierte opplevelser og erfaringer.

Men i nærmiljøet opplever grupper av barn og ungdom ofte problemer; så som vold, mobbing, trafikkulykker, skoler som nedlegges, klasser som slås sammen eventuelt deles, mangel på barnehageplasser, kjedelige og lite stimulerende utemiljøer, mangel på steder å være, få synlige voksne i arbeid og fravær av voksne som har tid til å gjøre ting sammen med barn og unge. Det er derfor viktig å ta vare på og videreutvikle de kvalitetene og godene som finnes i nærmiljøet.

I planlegging og utforming av barne- og ungdomspolitikken legges det hovedvekt på tiltak i nærmiljøet. I tråd med dette har kommunene en sentral rolle i arbeidet for å bedre

barns oppvekstmiljø. Kommunene har gjennom sin virksomhet og sin planlegging store muligheter for å påvirke forhold i lokalsamfunnet og nærmiljøet til beste for barn og ungdom.

Planlegging for barn og ungdom blir ofte oppfattet som detaljplanlegging av trafikk-sikkerhet, lekeområder, barnehager, skoler, fritidsklubber mv. Detaljplanleggingen er viktig, men dersom kommunene ønsker å sikre barn gode oppvekstkår, må barneperspektivet inn i hele det kommunale planleggingssystemet. Særlige utfordringer ligger i å ha barn og ungdoms situasjon i tankene ved planlegging innen virksomhetsområder som vanligvis ikke forbindes med de unge, f.eks. næringspolitikk, bolig- og vegplanlegging.

Ikke alle barns interesser og behov kan løses med kommunal planlegging. Kommunenes muligheter begrenses bl.a. av at

- mange forhold av betydning for barns og ungdoms situasjon ligger utenfor offentlig styring
- en del offentlige beslutninger som påvirker barn og unges nærmiljø fattes av statlig og fylkeskommunale myndigheter og ikke av kommunene.

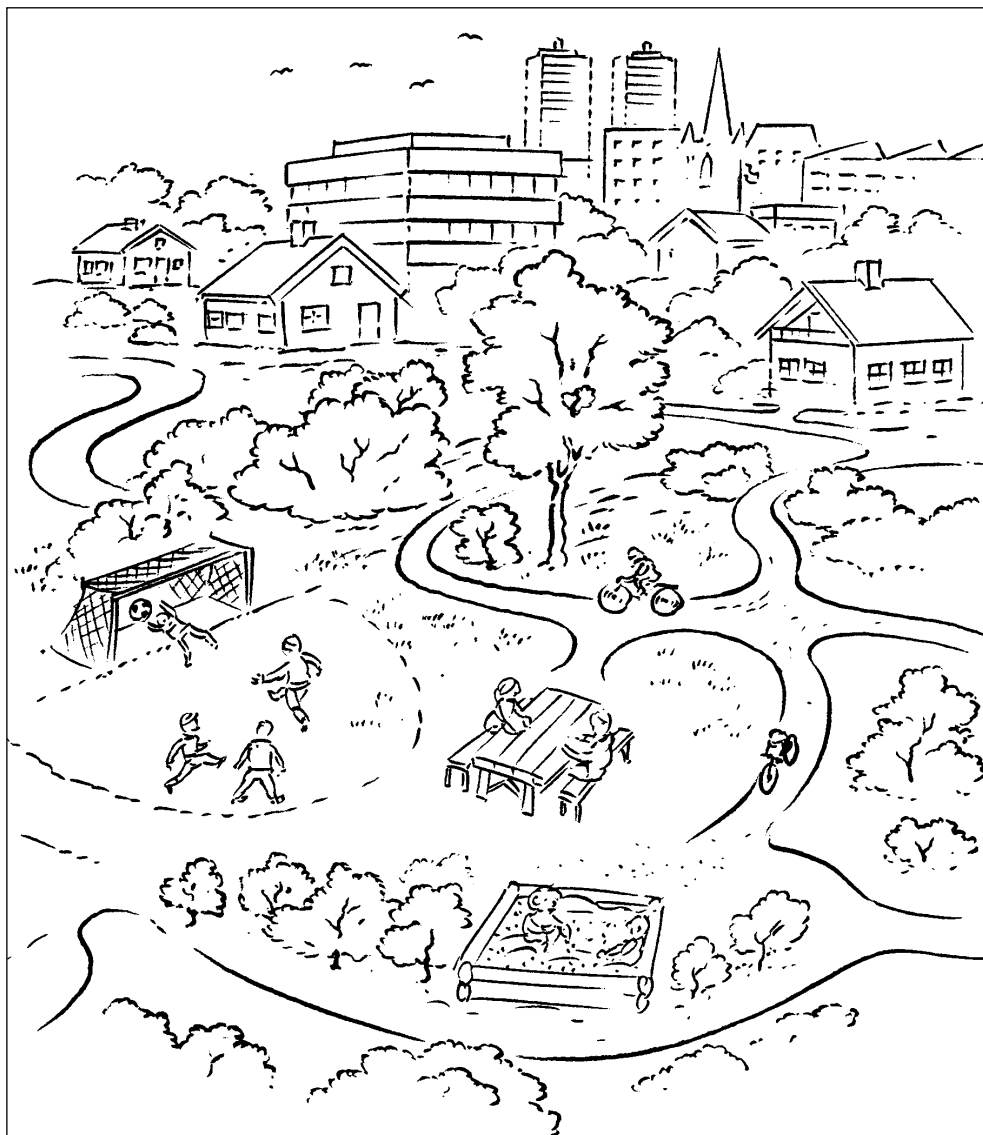
Det må derfor være et godt samspill mellom sentrale og lokale myndigheter for å fremme gode oppvekstmiljø for barn og unge,- og mellom offentlig og frivillig innsats. I dette ligger at det fordres et utstrakt tverrsektorielt samarbeid for å styrke barn og unges oppvekstmiljø.

Økt prioritering av barns og ungdoms interesser og behov trenger ikke å bety at andre beboeres interesser blir tilsidesatt. Et miljø som er bra for barn, som er trygt, stimulerende, har variert befolkningssammensetning, en viss stabilitet, hyggelige omgivelser, gode muligheter for uteaktivitet og friluftsliv, har også kvaliteter for voksne og eldre.

3.2 Faktorer som påvirker sosiale forhold i nærmiljøet

Barns utvikling og erfaring formes gjennom kontakt, samvær og aktiviteter med andre mennesker. Familie, naboer, venner, skolekamerater, lærere og andre voksne utgjør barns sosiale nettverk.

Man kan ikke planlegge gode sosiale miljøer, men fysisk og annen planlegging kan bidra til å danne rammer for det sosiale liv mellom husene, i grenda, i boligfeltet, i tettstedet og i byen.

Fysiks planlegging kan bidra til å danne rammer for det sosiale liv mellom husene.

3.2.1 Familien

Familien er den viktigste faktoren i barns oppvekstmiljø. Det er gjennom de nære relasjoner i familien barnet lærer seg å forholde seg til andre mennesker, utvikler sansene, utvikler språk og begrepsforståelse og etter hvert abstrakt tenking, forstår forskjellen på fantasi og virkelighet, utvikler moral og holdninger, lærer å beherske og uttrykke følelser, beherske kroppen, lærer roller og regler for sosialt samvær, skaffer seg kunnskap om omverdenen og samfunnet.

Familieforholdene preges ikke bare av enkeltindividene i familien og av forholdet mellom dem, men også av ytre forhold som bomiljø, tilknytning til bosted, arbeidstid og arbeidsreiser, muligheter for sosialt samvær mellom barn og voksne i fritiden, muligheter/hindringer for nabokontakt m.v. (Inge Bø, "Barnet og de andre", Tano 1995).

Betydning for planlegging:

Rammefaktorer som fremmer familiens trivsel blir viktig. Det vil være behov for tilrettelegging av møtesteder og aktiviteter for barn hvor også foreldre kan bli kjent med naboer, andre barn og voksne. Følelse av tilhørighet, samhold og godt naboskap påvirkes også av nærhet og tilgjengelighet til barnehage, skole og andre tilbud som brukes i hverdagen.

3.2.2 Barnehagen

Barnehagen skal gi barn under opplæringspliktig alder gode utviklings- og aktivitetsmuligheter i nær forståelse og samarbeid med barnas hjem. Barnehagens oppgave er å supplere foreldrene, men den skal samtidig sørge for at barna opplever den grunnleggende valgfriheten som ivaretar barnas mulighet til selv å bli ansvarlige for egen utvikling. En viktig oppgave for barnehagen er å ha åpne forbindelseslinjer mellom seg selv og nærmiljøet. (Rammeplan for barnehagen, 1995)

Betydning for planlegging:

Det må være mange nok og store nok arealer til barnehager som gir gode muligheter for lek og samvær innendørs og utendørs, og som er sikret mot forurensing, støy, trafikkfare og annen helsefare (RPR pkt 5). Barnehagens lokaler og uteområde kan ses som en fellesressurs for hele lokalsamfunnet.

3.2.3 Venner, andre voksne

Når barnet vokser til, blir andre, både barn og voksne, viktige i den videre utvikling av det grunnlaget som er lagt i de første årene i familien. Barn utvikler seg hele tiden fysisk og psykisk, sosialt og intellektuelt. Barn og unge formes og lærer i møte med andre mennesker, de skal øves opp til å ville handle og gis mulighet til å delta. Barn er ikke små voksne, barn har rett til å være barn. Barndommen og ungdommen har en egenverdi.

Betydning for planlegging:

Yngre barn lærer av eldre barn, det må derfor finnes lekearealer og treffsteder der ikke bare jevnaldrende, men også ulike aldersgrupper kan møtes, ute og inne. I nærmiljøet er også voksne viktige, både som modeller, som trygghetsfaktor og for samhandling på tvers av aldersgrupperinger.

3.2.4 Mulighet for lek

Leken er noe barn selv bringer inn i tilværelsen, som gjør dem til handlende subjekter i eget liv. Lekens betydning for barn må ikke undervurderes. Leken har stor betydning for den motoriske, emosjonelle, intellektuelle og sosiale utviklingen. Lek er den viktigste måten for barn å utforske, forstå og takle tilværelsen på. Barn leker nesten alltid - også på vei til og fra skolen. Barn skjeller lite mellom hva som er tiltenkt brukt i lek og hva som ikke er det. Hvis det er mer spennende å klatre på et garasjetak enn på et klatrestativ, så klatrer de gjerne på garasjen.

Betydning for planlegging:

Det er de fysiske omgivelsene og hva slags løst og fast utstyr som finnes i disse omgivelsene som gir ramme for hva barn kan leke. Omgivelsene må gi muligheter for all-

sidig lek og utfoldelse. Det må finnes steder der det er mulig å leke sammen i grupper, og å være alene. Lekeområdene må gi utfordringer både psykisk og fysisk. Opparbeide lekeplasser og bolignære naturområder dekker forskjellige behov.

3.2.5 Organiserte fritidstilbud

Gode muligheter for å drive kultur- og fritidsaktiviteter for barn og ungdom er vesentlig for å skape et godt oppvekstmiljø. Barn og ungdom har også behov for å være sammen med andre i mer organiserte sammenheng - for å dyrke og utvikle egne spesielle interesser og anlegg, og lære av andre. Lag og foreninger har tilbud som dekker en rekke av barn og ungdoms interesser. Det er viktig å skape et mangfold i det organiserte fritidstilbudet til barn og ungdom.

Betydning for planlegging:

Det må finnes lokaler og uteområder hvor organiserte aktiviteter kan finne sted i regi av lokale lag og organisasjoner. Lett tilgjengelighet til slike tilbud gjør at flere kan nyttiggjøre seg disse, - unngå lange transportstrekninger.

3.2.6 Uorganiserte aktiviteter og treffsteder

Barn og ungdom har også behov for å møtes på tvers av spesielle interesser og organiserte aktiviteter i fritiden. Gjennom spørreundersøkelser og ulike metoder for medvirkning viser det seg at et uformelt treffsted som regel er ønske nummer en.

Betydning for planlegging:

Tilrettelegging av løkker, parker, hjørner, kafeer, badeplasser, og annet som gir rom for sosial samhandling og aktiviteter som de styrer selv. Selv i kommuner der det finnes lokaler for barn og ungdom (skolelokaler, fritidsklubber, allaktivitetshus mv) er det behov for større grad av fleksibilitet for å dekke varierende behov for uformelt samvær.

3.2.7 Skolemiljøet

Skolen har som en av sine hovedoppgaver å skape et variert og stimulerende læringsmiljø for elevene. Kort sagt er opplæringens mål å utvide barns og unges evner til erkjennelse og opplevelse, til innlevelse, utfoldelse og deltakelse. I læreplanverket for grunnskolen (L97) er det lagt stor vekt på bruk av nærmiljøet som læringsarena der elevene aktivt skal utforske omgivelsene sine for å skaffe seg konkrete erfaringer. Lek og sanseopplevelser er viktig som arbeidsmåte på småskoletrinnet, mens mer systematiske undersøkelser og problemløsning kommer inn på høyere klassetrinn.

Betydning for planlegging

Skoleanleggene må være utformet slik at de gir mulighet for å nå målene i læreplanen. Det innebærer at utemiljøet må være variert og gi muligheter for allsidige aktiviteter og opplevelser for ulike aldersgrupper. Det må være rom for både lek- og spillaktiviteter, sosiale møteplasser, naturopplevelser og mulighet for å delta i utforming og stell av omgivelsene. Det er et uttrykt mål at skoler og barnehager må sikres tilgang til naturpregede arealer i rimelig nærhet (St. meld. nr. 58-1996/97). Skolen kan selv involveres i kartlegging av disse uteområdene med sikte på å sikre dem for undervisningsformål.

3.2.8 Bomiljøet

Bomiljøets kvaliteter har betydning for barns oppvekstmiljø. Å utvikle fellesskap mellom beboere er med på å styrke barn og unges sosiale nettverk.

Betydning for planlegging

Viktige faktorer for å utvikle kontakt og fellesskap mellom beboerne - synes å være:

- Utvikling av stedsidentitet
- Fysisk struktur som fremmer samhandling
- Balansert grad av tetthet og størrelse på befolkningsenheter
- Arbeidsplasser i lokalmiljøet
- Oppgaver å etablere samhandling om
- En demokratisk organisasjonsstruktur
- Variert befolkningssammensetning
- Steder å treffes for uforpliktende samvær og for kollektive oppgaver
(Inge Bø, "Barnet og de andre", 1995)

3.3 Fysiske forholds betydning for barn og ungdoms utvikling

Ingenting finner sted uten å finne sted et sted. Hvordan stedet er tilrettelagt, utformet og innredet, har stor betydning for hva som finner sted, hvordan og med hvem.

"Hververk er aktivitet på vrangen" sa Johan Borgen. Barn og ungdom er nysgjerrige og aktive. De bruker gjerne alt i sine omgivelser i sine aktiviteter og i lek, enten det er lagt til rette for det eller ikke. Når de fysiske omgivelsene ikke innbyr til god sosial omgang og konstruktiv lek og aktivitet, vil andre og mer negative handlinger finne sted.

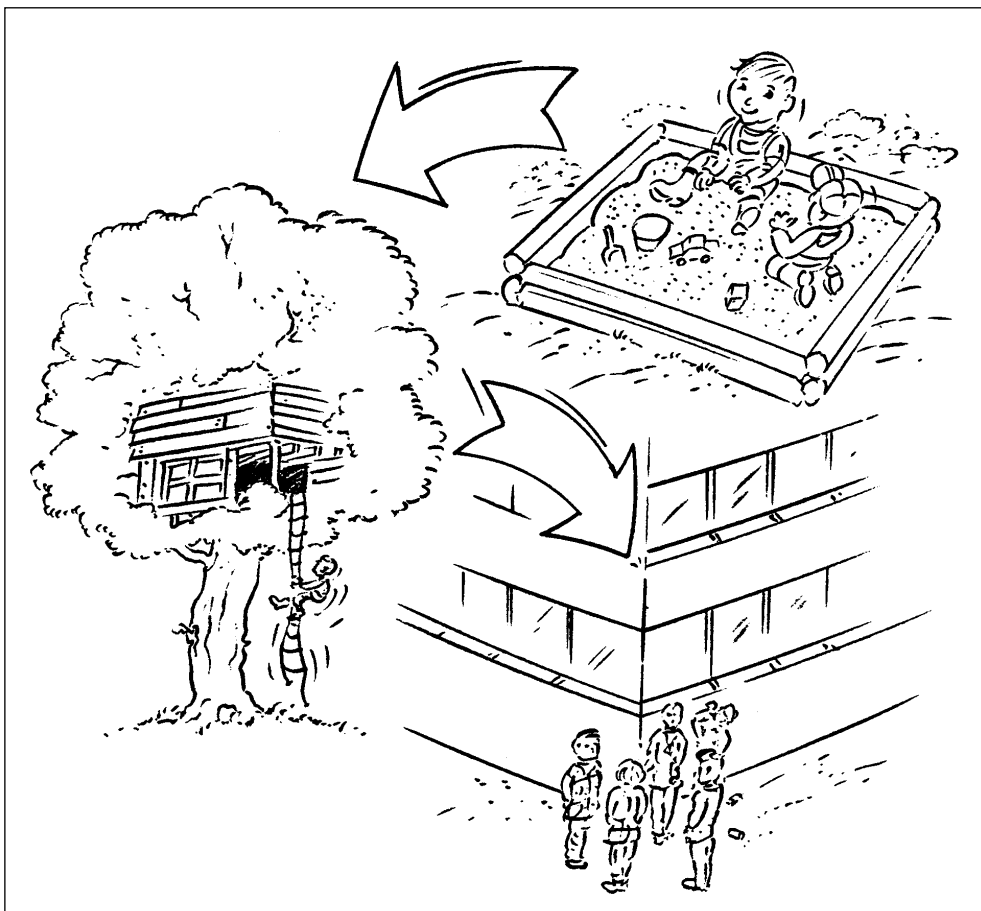
3.3.1 Barn i vekst

Barn i vekst har dårlig kroppskontroll. Kroppsproporsjonene skifter raskt, barn og unge må stadig vekke trene seg i å mestre den "nye kroppen". Til tider blir kroppskontroll og koordineringsevne dårlig. Selv om barn vet hva de må gjøre med kroppen for å komme unna fare, kan det hende de ikke klarer det. Barn har ikke de samme forutsetninger som voksne til å mestre omgivelsene.

En rekke studier i byer og tettsteder viser at barns aksjonsradius er meget begrenset og at uteaktiviteten foregår nær boligen. Uteleken begynner ved døra. Særlig gjelder dette de mindre barna. De fleste 5-6 åringer oppholder seg mindre enn 100 meter fra egen inngangsdør. Men helt opp til 8 års alderen er barns aksjonsradius for det store flertallet mindre enn 200 meter. Mer enn halvparten av 13-16 åringer oppholder seg nærmere enn 300 meter fra inngangsdøra når de er ute i boligområdet.

Betydning for planlegging:

Miljøet må tilpasses barna, ikke omvendt.

Ulike aldersgrupper har ulike krav til nærområdet sitt. Småbarn nøyer seg med en sandkasse, mens større barn/ungdom ønsker større plass og muligheter for å utforske.

3.3.2 Behovet for fysisk aktivitet

Bevegelse står i sentrum for all utvikling, både fysisk, sansemotorisk, sosial, emosjonell og kognitiv utvikling. Bevegelse har både nytte- og egenverdi. Det gir livskvalitet, trygghet, selvtillit, velvære, mestring, praktisk handlingskompetanse - mental og fysisk helse. Det er viktig i lek, i arbeid, i samspill og i læring. Barn lærer gjennom å utforske og eksperimentere med seg selv og sine omgivelser, gjennom å etterape mennesker og situasjoner, gjennom de påvirkninger de blir utsatt for - gjennom å leke. Gjennom leken kan barnet arbeide videre med egne følelser og opplevelser og finne måter å takle omverdenen og hverdagen på. Utviklingen går trinn for trinn med små variasjoner og de henger sammen i en utviklingskjede. Det er individuelle variasjoner på når de ulike utviklingstrinnene skjer, men innenfor et visst tidsskjema bør det skje.

Betydning for planlegging:

Miljøet må ikke stille urealistiske krav til barns fysiske ferdigheter, men likevel tilby gode og utfordrende muligheter for trening av kroppen. Barns behov for aktivitet krever tilpassede og varierte arealer ute og inne for å ivareta allsidighet og variasjon, mulighet til fri utfoldelse og lek på barns og ungdoms premisser. Barn og ungdom trenger også spenning og må få oppleve at aktiviteter og det fysiske miljøet byr på utfordringer slik at de får trent både hode og kropp.

3.3.3 Barn og ungdoms behov på ulike alderstrinn

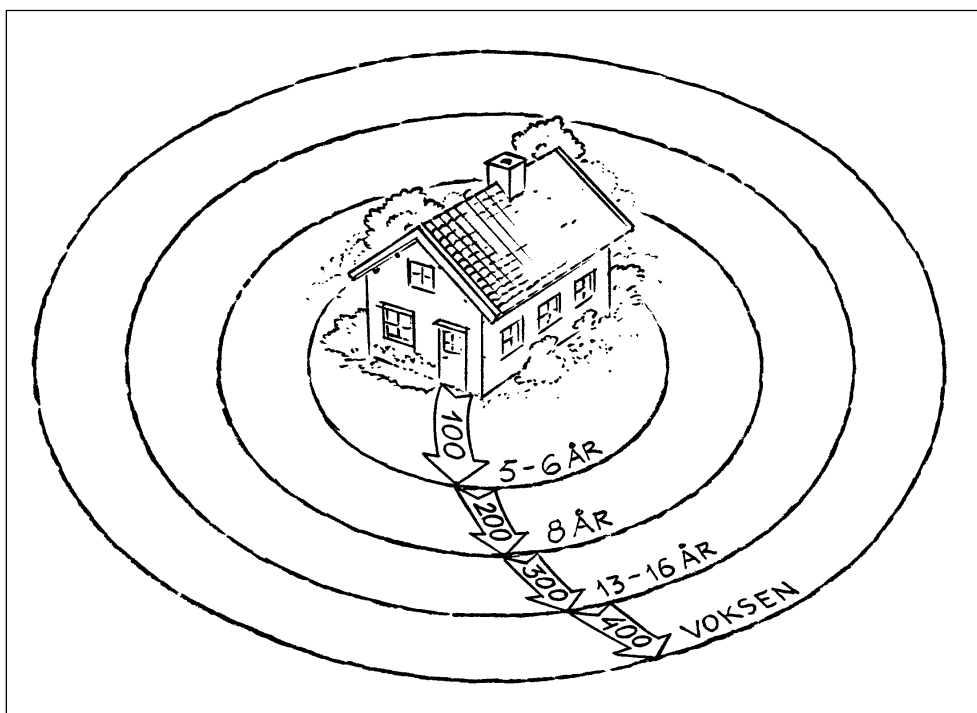
I det følgende beskrives karakteristiske trekk ved barns utvikling, inndelt i ulike aldersfaser. Disse vil selvsagt variere noe fra barn til barn. Variasjonene vil øke med alder. Vi har forsøkt å tydeliggjøre dette ved overlapping mellom aldersfaser.

(Kilder:

Ulla-Britta Bruun: "Barns vekst og utvikling", 1990.

Åsa Gruda Skard: "Hva kan vi forvente av barn på ulike alderstrinn", 1981.

Ivar Frønes: "Den norske barndommen", 1993).

Hvor langt barn og unge beveger seg fra hjemmet bestemmer bl.a. av alderen. Små barn oppholder seg nærmere hjemmet enn større barn.

0-5 ÅR

Bevegelsesutviklingen fra fødsel og de første månedene er en prosess fra hjelpeløshet til mer kontroll over både armer, bein, hode og kropp. 2-åringen er svært aktiv motorisk. 3-4 åringene har utviklet koordinering i noen grad. De kan nå løpe, skifte retning raskt, sykle på trehjuls sykkel og klarer noe ballspill. De forstår nå bedre regler i lek. 3-5 åringene ønsker å mestre vanskeligere ting, f.eks. å klatre og hoppe ned fra større og større høyder. Denne aldersgruppen tar ikke inn trafikkbilder og har ikke evnen til å vurdere fare i stor grad.

Betydning for planlegging:

Uteområdene må være skjermet for biltrafikk der små barn ferdes. Områder som inviterer til ballspill og sykling må skjermes. Lekeplassene i nærområdet bør gi muligheter

for fysiske utfordringer og kreativitet innenfor trygge rammer (akrobatikk, balansering, klatring, løping etc). Vær oppmerksom på at områder for denne aldersgruppen gjerne er av en annen karakter enn områder som eldre barn bruker.

6 ÅR

6-7 åringene har ofte en vekstspurt og kan i en periode bli mer klossete og mer rastløse. De er gjerne mere rastløse, ukonsentrerte og impulsive samtidig som de ønsker å mestre mer, men det er store forskjeller i modning. De fleste kan sykle og mange lærer også å svømme. De lærer nå også å hoppe paradisi, og å hoppe tau.

Betydning for planlegging:

Barn i denne alderen er ikke klare for trafikken enda. Lekeplassene i nærområdet bør gi muligheter for fysiske utfordringer og kreativitet innenfor trygge rammer. 6 åringene trenger større plass og andre arealer enn 0-5 åringene.

7-10 ÅR

Barn i denne alderen blir etter hvert sterkere, har bedre kontroll over kroppen og klarer flere og flere aktiviteter. Koordineringsevne og en god kroppskontroll skal utvikles, både grov- og finmotorisk. De skal lære seg høyre og venstre. Først i tolvårsalderen er kroppen nevrofysiologisk ferdig utviklet. Evnene til å forstå verbal instruksjon øker også. Ved 8 - 9 årsalderen øker evnen til å oppfatte flere ulike sanseinntrykk i samme sekvens. Dette er blant annet nyttig ved sykling, men innebærer ikke at de er modne for å ferdes i trafikken.

Betydning for planlegging:

Uteområdene må gi muligheter for kraftig lek og utfoldelse. Dette gjelder lekeområder i nærmiljøet, og skolegårder. Skoleveiene må sikres slik at sykling og lek kan skje på vei til og fra skolen. I tillegg til å trafikksikre skoleveien, må en også kartlegge hvilke andre ferdselsveier som barn og unge bruker på vei til og fra steder de oppholder seg i fritida. Det bør være tilgang til naturområder. Det er viktig at naturområder som brukes av barn blir kartlagt og sikret.

9 - 12 ÅR

Barn i denne alderen blir gjerne beskrevet som initiativrike, aktive og lykkelige, men også som udisiplinerte, ulydige, uregjerlige. De har både behov for å innordne seg og prøve ut nytt. Det skjer en utfoldelse av energi i alle retninger. De eldste blir betegnet som lekens og barnekulturens læremestre og tradisjonsbærere og har stor betydning i lek og samvær med yngre barn. Vennene blir stadig viktigere. De er mest sammen venner av samme kjønn.

Betydning for planlegging:

Det må være muligheter for kraftig lek og utfoldelse og aktiviteter som er populære i perioder; så som basket, sykling, rullebrett, rulleskøyter, fotball mv. (Nærmiljøanlegg, idrettsanlegg o.l.) Det er først og fremst de harde flatene i et område som barn bruker i lek. Her kan barn drive med sykling, ballspill, hoppe tau, hoppe strikk, paradisi osv.

Det er også viktig med muligheter for aktiviteter på tvers av alder for overføring og videre utvikling av barns egen kultur og for egen virksomhet i grupper og klubber. Barn og unge må få økte muligheter til å delta aktivt i utformingen av eget oppvekstmiljø.

11 - 15 ÅR

Fra 11-årsalderen og noen år framover skjer det store forandringer, først for jentene senere for guttene. Kjønnsmodning påvirker psykisk og fysisk utvikling. Kroppen forandrer utseende og veksten kan være ujevn. Forandringene fører til klossethet og ubalanse i følelseslivet. Det er store individuelle forskjeller innenfor samme aldersgruppe. Jevnaldersgruppen får en stadig større betydning. Sosial samhandling er viktig for utvikling av identitet, vennskap og sosial handlingsdyktighet. I denne alderen starter også puberteten med utprøving av kjønnsroller og økende interesse for det annet kjønn.

Betydning for planlegging:

Ungdom ønsker seg uformelle treffsteder, dvs møtestedder som ved kiosken, på internettkafeen, i skolegården, i fritidsklubben, i parken. Naturområdene må gi mulighet for ulike former for friluftsliv. Nærmiljøanlegg, idrettsanlegg er også viktige arenaer. Kommunen bør ivareta barn og ungdoms egne initiativ og ideer til å bedre oppvekstmiljøet, f.eks. gjennom midler til nærmiljøtiltak som barn og ungdom selv kan rå over.

13 - 18 ÅR

Ungdomsalderen er for de fleste en spennende og positiv tid med større frihet og økt innflytelse over eget liv. De går fortsatt på skolen og bor i hovedsak hjemme hos foreldrene. Fritid og jevnaldersmiljøene spiller en viktig rolle. I denne alderen melder mange seg ut av organiserte fritidsaktiviteter som de har holdt på med i noen år. Andre aktiviteter, nye miljøer, sosiale situasjoner og organisasjonsformer kan være mer aktuelle for den selvstendiggjøringen og utprøvingen som er viktig i denne fasen. En del unge kommer i disse årene i kontakt med problemer knyttet til rusbruk, vold og kriminalitet.

Betydning for planlegging:

Det er viktig at det legges til rette for frie aktiviteter og møteplasser der ungdom selv kan utfolde seg uten sterke krav til organisering. Ungdom må selv få avgjørende innvirkning på utformingen av fritidstilbudene. Det må legges til rette for aktiv deltakelse og medvirkning i utvikling av positive miljøer som kan forebygge negative utviklingsstrekk og negative gruppedannelser.

Det er barnerepresentantens oppgave å bidra til at kommunen avsetter tilstrekkelig og gode nok arealer slik at aktivitetene som er beskrevet i dette avsnittet blir muliggjort.

3.4 Oversikt - barnefaglige perspektiver

(Sammendrag kap. 3.1 og 3.2)

ALDER 0-5 ÅR

Arena	Behov sosialt	Behov fysisk	Betydning for planlegging	Eksempel på tiltak
Familien	Samhandling i og utenfor familien.	Behov for aktivitet og utfoldelse.	Trygge rammer og tilrettelegging for treffsteder.	Lekeplasser Treffsteder for foreldre og barn.
Barnehagen	Samhandling med voksne og barn, lek, læring og mestring.	Aktivitet og utfoldelse ute og inne. Avspenning og avkobling.	Tilrettelegge for store nok inne- og uteareal til ulike typer lek og aktivitet. Ivareta naturlige uteområder, vegetasjon og kupert terreng.	Beskytte opprinnelige naturtomter. Integrere lekeapparater på opprinnelige naturtomter. Kartlegge nærområder.
Bomiljøet	Trygg samhandling mellom beboere over aldersgrenser.	Aktivitet og utfoldelse i trygge omgivelser nær boligen.	Uteområdene må være skjermet for biltrafikk. Lekeområdene må gi muligheter for fysiske utfordringer og kreativitet innenfor trygge rammer. Det må avsettes arealer som kan gi rom for bord, benk, sandkasse og evt. beplantning.	Kartlegge nærområder.

ALDER 6-10 ÅR

Skole og SFO	Venner viktig. Samhandling i lek og oppgaver. Voksenkontakt.	Behov for kraftig lek og utfoldelse. Avspenning og avkobling.	Gode uteområder med muligheter for lek og utfoldelse. Ivareta naturlige uteområder, kupert terreng og vegetasjon. Avsette areal til ballplasser.	Beskytte opprinnelige naturtomter. Integrere lekeapparater på opprinnelige naturtomter.
Bomiljø og fritid	Venner viktig Bygging av sosialt nettverk både blant jevnaldrene, eldre barn og voksne.	Behov for kraftig lek og utfoldelse. Helt opp til 8-årsalderen er barns aksjonsradius for det store flertall mindre enn 200 meter. Barn i 6-årsalderen er ikke klare for trafikk. Ved 8-9 årsalderen har dette bedret seg, men de reagerer fremdeles ikke som voksne trafikanter.	Tilrettelegging for aktiviteter på tvers av alder for overføring og videreutvikling av barns egen kultur, tilgang til og bruk av natur, naturopplevelser og friluftsliv. Avsette store nok arealer. Skjerme for trafikk.	Sykkelstier. Skilt i lav høyde.

ALDER 9-12 ÅR

Arena	Behov sosialt	Behov fysisk	Betydning for planlegging	Eksempel på tiltak
Skole	Vennskap. Voksenkontakt. Sosial læring og mestring.	Aktivitet og utfoldelse. Avspenning og avkobling.	Tilrettelegging for store nok inne- og utearealer for aktivitet og utfoldelse. Ivareta naturlige uteområder, kupert terreng og vegetasjon. Avsette areal til ballplasser.	Beskytte opprinnelige naturtomter. Integrere lekeapparater på opprinnelige naturtomter.
Bomiljø og fritid	Vennskap. Voksenkontakt. Bygging av sosialt nettverk med jevnaldrene, eldre barn og voksne.	Forskjellig type aktivitet og utfoldelse i trafikk sikre områder.	Tilrettelegging for kraftig lek og utfoldelse og aktiviteter som er populære i perioder. Muligheter for aktiviteter på tvers av alder for overføring og videre utvikling av barns egen kultur. Muligheter for egen virksomhet i grupper og klubber. Barn og unge må få økte muligheter til å delta aktivt i utformingen av eget oppvekstmiljø.	Nærmiljøanlegg, idrettsanlegg o.l. Harde flater til basket, sykling, rullebrett, rulle-skøyter, ballspill mv. Ulike metoder for medvirkning i planprosessen. Sikre sammenhengende ferdselsårer mellom skole, bomiljø og fritidsarenaer.

ALDER 11-15 ÅR

Skole	Vennskap med jevnaldrende og voksenkontakt. Sosial læring, mestring og utprøving. Gruppe-tilhørighet.	Variert aktivitet. Avspenning og avkobling.	Tilgang til og bruk av natur, naturopplevelser, friluftsliv. Oppholdsrom innendørs egnet for uformell sosial kontakt. Skjermede sitte- og oppholdsplasser i trivelig miljø. Avsette areal til ballplasser.	Felles nærmiljø- og skoleanlegg.
Bomiljø og fritid	Ubalanse i følelseslivet, identitets-søking. Jevnaldersgruppa stadig viktigere. Medvirkning.	Treffe andre, utprøving av roller.	Tilrettelegge for møteplasser for å ivareta barne- og ungdomskulturen. Muligheter for treffsteder, for å "henge på hjørnet". Tilgang til og bruk av natur, naturopplevelser, friluftsliv. Behov for kontakt med og støtte fra voksne. Støtte opp om barn og ungdoms egne ideer, initiativ og innsats. Muligheter for medvirkning i planlegging viktig.	Nærmiljøanlegg, idrettsanlegg o.l. Dvs møtesteder som ved kiosken, på internettkafen, i skolegården, i fritidsklubben. Mulighet for å sette i gang egne prosjekt, med f.eks. "Prøv Selv", "Kulturgiv",

ALDER 11-15 ÅR forts.

Arene	Behov sosialt	Behov fysisk	Betydning for planlegging	Eksempel på tiltak
			En egen pott til straksmidler i kommunens budsjett kan settes av til nærmiljøtiltak som barn og ungdom selv kan rå over.	“Fort og gæli” eller lignede midler fra kommunen. Medvirkning i planprosessen.

ALDER 13-18 ÅR

Skole	Vennskap med jevnaldrende og voksenkontakt. Sosial læring, mestring og utprøving. Gruppetilhørighet- Behov for kontakt mellom ulike sosiale grupper.	Variert aktivitet. Avspenning og avkobling.	Oppholdsrom innendørs egnet for uformell sosial kontakt. Skjermede sitte- og oppholdsplasser i trivelig miljø.	Felles nærmiljø- og skoleanlegg.
Bomiljø og fritid	Vennskap, selvstendighet, voksenkontakt, medvirkning.	Mer enn halvparten av 13-16 åringene oppholder seg nærmere enn 300 meter fra inngangsdøra når de er ute i boligområdet.	Det er viktig at det legges til rette for frie aktiviteter og møteplasser der barn og ungdom selv kan utfolde seg uten sterke krav til organisering. Barn og ungdom må selv få avgjørende innvirkning på utformingen av fritidstilbudene. Voksensamfunnet må legge til rette for aktiv deltakelse fra barn og ungdom og stimulere til utvikling av positive miljø som kan forebygge negative utviklingsstrekk og negative gruppedannelser. Mangel på “steder å være”, steder å treffe jevnaldrende, gjør at mange trekker til sentrum av byer og tettsteder. Dette kan være et uttrykk for løsrivelse, det behøver ikke å være udelt negativt, en kan tilrettelegge for positive tiltak for de eldste også i sentrum.	Opprette planleggingsgrupper. Sikre sammenhengende ferdselsårer mellom skole, bomiljø og fritidsarenaer.

3.5 Vedlegg

Vedlegg 1: Gode uteområder for barn og unge

Vedlegg 2: Barn i trafikken

Vedlegg 3: Ulykker

Vedlegg 4: Folderen ”Helse i hvert gresstrå”

Vedlegg 1:

Gode uteområder for barn og unge

En variert og mangfoldig grønnstruktur nær der folk bor er viktig for at alle grupper av beboere skal få del i de helsegoder som kommer av lek og opphold i naturpregede områder. Dette stiller noen krav til hvordan våre omgivelser planlegges og utformes.

Oversikten nedenfor er en sammenstilling av anbefalinger gitt i de rikspolitiske retningslinjer for barn og unges interesser i planleggingen, fra NAMIT-prosjektet og fra Husbankens lånetilmålingssystem (gjengitt fra DN-håndbok 6 1994, Planlegging av grønnstruktur i byer og tettsteder).

Store rekreasjonsarealer

Beliggenhet, avstand og størrelse:

Ligger i den tettbebygde sonen. Maks 500 meter fra boligen. Så store at man kan gå tur-er på min 2 km uten å bruke samme sti/veg. Kan være en utvidet del av grønnkorridor.

Formål:

Brukspark, nærturområder. Mosjon. Lek. Naturopplevelser.

Innhold og brukskvalitet:

Både natur- og parkpregede områder, variasjon i vegetasjonsbruk. Gode spaserstier, evt. skiløyper, belysning. Vekt på trygghet langs hovedstinett. Benker. Stille områder støy maks 50-55 dBA. Sirkelformede områder er bedre enn avlange, bl.a. mindre støy-utsatte.

Mindre rekreasjonsarealer

Beliggenhet, avstand og størrelse:

I den bebygde sonen, maks 200 meter fra boligen. Kryssing av veger i plan bør ha fartsgrense maks 30 km/t og/eller ÅDT maks 3000. Små grøntområder min 5 daa, eller 2 x 2.5 daa.

Formål:

Nærpark/grendelekeplass. Daglig bruk. Ballek. Sykling. Aking. Skilek. Bygglek. Spill. Sosiale møteplasser for voksne og barn. Natur- og kulturopplevelser.

Innhold og brukskvaliteter:

Naturmark og/eller park. Variert vegetasjonsbruk. Noen områder med høy opparbeidingskvalitet; blomster, fontener, skulpturer og lignende. Lekeapparater, balløkke, benker, belysning. Viktig å sonedele mellom støyende og stille aktiviteter. Støy maks. 55 dBA.

Felles grøntområder i bebyggelsen

Beliggenhet, avstand og størrelse:

I boligområdene. Trafikksikker beliggenhet. Min. 50 m² pr. bolig, 25 m² i konsentrert bebyggelse. Areal brattere enn 1:3 regnes ikke med.

Formål:

Daglig bruk. Lek. Uteopphold. Dyrking. Natur- og kulturopplevelser. Sosialt samvær.

Innhold og kvaliteter:

Sol ved jevndøgn kl. 15.00 på min. 50% av arealet (25 % i konsentrert bebyggelse). Både naturlige og kultiverte områder. Variert vegetasjonsbruk. Viktig å sonedele mellom privat og felles samt mellom rolige og støyende aktiviteter. Lekeapparater, sandlek, benker, bord. Gjerne noen skjermede områder for mer "privat" bruk. Støynivå maks. 55 dBA.

Grønne korridorer

Beliggenhet, avstand og størrelse:

Bindeledd mellom byens ulike grøntområder, boligområdene og større sammenhengende turterreng/attraktive strandområder. Andre grøntområder kan evt. inngå i korridoren. Maks. 500 m avstand fra boligområdet. Bredde på mer enn 50 m – ned i 30 m på kortere strekninger, men med større bredde over lengre strekninger.

Formål:

En del av det "myke" transportsystemet. For turer både til fots og på ski.

Innhold og kvaliteter:

Grønt hovedpreg med variert vegetasjon. Godt naturtilpasset, variert sti/turveg. Helst ikke asfalt. Skiløype. Belysning aktuelt der turvegen inngår i lysløypenett. Planfri kryssing av veger med mye trafikk og uten tidstap for brukeren.

"Offentlige krav og retningslinjer for barns utelek"

Veilederen "Offentlige krav og retningslinjer for barns utelek" (Kommuneforlaget, 1998) gir de som har ansvar for barns utelekeareal, kunnskap om betydningene av aktivitet og om hvordan de kan etablere, ivareta og ta i bruk utemiljøer som stimulerer til lek og aktiv utfoldelse. Veilederen retter seg til eiere og ansvarlige for skoler, barnehager, lekeplasser m.v. og tar opp spørsmål som sikkerhet, valg av utstyr, valg av arealer, planlegging og utforming av arealer på barns premisser.

Vedlegg 2:

Barn i trafikken

Vegmyndighetene mener at seksåringene aldri vil være helt sikre langs skoleveien dersom de selv skal gå til skolen alene. Sikkerheten vil kunne økes gjennom trening og sikring av skolevegen, samt ved å påvirke kjørende til å ta hensyn til skolebarna. Sikring av skolevegen vil gi positive gevinster for alle elevene som skal til og fra skolen. Det vil også virke positivt i forhold til fritidsaktiviteter, da skolevegen - eller deler av den - også ??? til dette.

En undersøkelse Vegdirektoratet har gjennomført viste at 25 % av første-klassingene og 46% av andre-klassingene gikk alene til skolen. Av første-klassingene ble ellers 20% fulgt av voksne, 35 % ble kjørt til skolen og 17 % kom i skolebuss. Dette viser at det er behov for sikring av selve skoleområdet og skolens nærområde.

Vegdirektoratet har med bakgrunn i dette utviklet en metode som angir hvordan skolevegen kan sikres avhengig av fartsgrensen på stedet. Sjekklistene angir ønsket sikring for elever som skal krysse vegen eller ferdes langs vegen avhengig av fartsgrensen på stedet. Se under.

Skoleveg – ferdsel langs bilveg

Fartsgrense i km/t	Vegsystemutforming ved 6-åringers ferdsel alene - forslag
80	Gang- sykkelveg evt. fortau og særskilt fartsgrense 60 km/t
70	Gang- sykkelveg, evt. fortau og særskilt fartsgrense 60 km/t
60	Gang- sykkelveg, evt. fortau
50	Fortau, evt. fysisk fartsdemping og fartsgrense 40 km/t
40	Fortau, evt. fysisk fartsdemping, evt. brede skuldre (kun ved moderat til lav trafikk)
30	Fysisk fartsdemping

Skoleveg – kryssing av bilvei

Fartsgrense i km/t	Vegsystemutforming ved 6-åringers ferdsel alene - forslag
80	Planskilt kryssing, evt. signalregulering (separat gangfase), særskilt fartsgrense 60 km/t
70	Planskilt kryssing evt. signalregulering (separat gangfase), særskilt fartsgrense 60 km/t
60	Planskilt kryssing evt. signalregulering (separat gangfase), eller opphøyd gangfelt (belyst) og særskilt fartsgrense 40 km/t
50	Signalregulering (separat gangfase), evt. opphøyd gangfelt (belyst) og særskilt fartsgrense 40 km/t
40	Gangfelt (belyst) og fysisk fartsdemping eller opphøyd gangfelt (belyst)
30	Fysisk fartsdemping

Listene er veiledende, og er basert på rene trafiksikkerhetsmessige vurderinger uten at det er tatt hensyn til for eksempel virkninger på den generelle framkommeligheten. Listene er derfor i utgangspunktet ment som et hjelpemiddel som kan bidra til å lette prioriteringen av ulike trafiksikkerhetstiltak for vegkontorene, fylkeskommuner og innen de enkelte kommuner.

Sjekklistene er ment som forslag til punkter for kontroll av sikkerhet på skoleveg når 6- åringene ferdes alene eller sammen med andre elever, og er ikke ment som nødvendige krav til vegsystemutforming. Organisert tilsyn under ferdsel langs skoleveg, skoleskyss, trafikkopplæring/treningen, påvirkning av andre trafikkanter atferd, alternative ruter til korteste veg til skolen kan være like egnet som tiltak for sikrere ferdsel til skolen i så henseende.

Det er imidlertid viktig at ikke bare skolevegen, men også skoleområdet med de trafikale forhold som følger av blant annet skoleskyss tas i betraktning. Vegdirektoratet vil her i løpet av 1998 utarbeide en eksempelsamling som viser hvordan slike sikrings-tiltak i skolenære områder kan utformes. Videre vil en rekke andre generelle tiltak kunne ha positiv effekt med hensyn til sikrere skoleveg:

- Eventuell politiovervåking ved store fartsovertredelser
- Vegbelysning
- Bedret vintervedlikehold
- Variable fartsgrenser, eventuelt tidsbegrensende fartsgrenser
- Bedring av stoppsikt, reduksjon av sikthindre (fortrinnsvis i tråd med vegnormalens krav, håndbok 017)

I tillegg vil det være en rekke lokale forhold som det må tas hensyn til i denne sammenheng, og som gjør at sjekklistene kun er av veiledende karakter. Eksempelvis vil trafikkmengden (som listene ikke tar hensyn til generelt) kunne være en avgjørende faktor med hensyn til hvor sikker skolevegen er. På kommunale veger registreres normalt ikke antall kjøretøyer pr. døgn målt som gjennomsnitt over året, ÅDT (ÅDT = Årsdagstrafikk). Det er derfor ikke tatt hensyn til ÅDT i sjekklistene. Likeledes vil faktisk kjørefart være av interesse når det gjelder vurdering av sikkerheten. Trafikkmengden og andre lokale karakteristika (antall vegarbeid o.l.) bør derfor vurderes i samarbeid med erfarne planleggere før eventuelle tiltak (fysiske eller andre) iverksettes.

Dersom det viser seg at skolevegene ikke er i overensstemmelse med de sikringstiltak som sjekklistene angir vil det være riktig å vurdere både mer langsiktige fysiske utbedringer, og mer kortsiktige tiltak som må vurderes i sammenheng med prioriteringen av bruken av sikkerhetsmidlene generelt i kommunen. Aktuelle tiltak kan være å etablere følgeordninger, utvide skoleskyssordningen, etc.

Listene bør være utgangspunkt for kommunens arbeid med skolevegene. Skolene kan også bruke listene som sjekklister i forhold til egen skolevei og spille dette inn til kommunen. Barnerepresentanten kan bidra til å informere skoler og barnehager om listene.

Kommunene har i mange år kunnet søke om tilskudd til trafikksikkerhetstiltak på kommunale og fylkeskommunale veger som benyttes som skoleveg. For tiltak på kommunale veger kreves det 40% egenandel fra kommunen, mens tiltak på fylkesveger er uten kostnad for kommunene. Nytt fra 01.01.98 er at tildeling av midler forutsetter at kommunene utarbeider lokale handlingsplaner for trafikksikkerhet. Listene kan være hjelpemidler ved utarbeidelse av slike planer.

Vedlegg 3:

Ulykker

Ulykker er den vanligste dødsårsak blant barn og unge.

Dødsulykker

Blant ulykker i aldersgruppen 0-14 år representerer hjem, skole- og fritidsulykker 58% av dødsulykkene, 42% skyldes trafikkulykker. Trafikkulykkene dominerer i aldersgruppen 15-24 år. Hele 65% av alle dødsulykker i denne aldersgruppen skyldes trafikkulykker.

I aldersgruppen 0-14 år er det ved siden av trafikkulykker, drukning, kvelning, fall og forbrenning som er de viktigste dødsårsakene. De siste 15 år har dødsulykker pga trafikk, drukning og kvelning vist en klar fallende tendens. Denne tendensen har ikke vært like klar når det gjelder fall og brannulykker.

Ulykkesskader som ikke fører til død.

Hjem-, skole- og fritidsulykkene dominerer klart i alle aldersgrupper, spesielt for de minste og de eldre, og utgjør mellom 70 og 95%.

Store barn og ungdommer (10-20 år) er de som totalt sett har høyest ulykkeshyppighet. Gutter og menn dominerer skadehyppigheten opp til vel 50 år. I aldersgruppen 20-25 år har menn mer enn dobbelt så høy skadehyppighet som kvinner.

Av ungdomsulykkene er det sport- og treningsskader som dominerer opp til en alder av 30 år.

Ulykker fordelt på ulykkesarenaer:

Hjem (bolig og boligområde) ”oppholdsrom.

Barn: For de yngste (0-4 år) domineres ulykkene av fall fra en høyde, dernest av støt og fall på samme nivå, så kommer brannskader, forgiftninger/etseskader, kutt og skrubbsår.

Statens institutt for folkehelse har beregnet at ca 22 500 skoleelever mellom 6 og 19 år ble i 1995 behandlet på sykehus eller legevakt pga skade (5% av skadene totalt) som følge av ulykker i skoletiden.

26% av ulykkene skjer i skolebygningen, 32% i skolegården og 42% på idrettsarenaer. I forhold til eksponeringstiden forekommer det dermed relativt mange ulykker i skolegården og på idrettsplassene.

Barn i aldersgruppen 0-15 år som skades i trafikken er ofte selv aktive trafikanter. De yngre barna er mest utsatt som fotgjengere, men de noe eldre barna i større grad som syklist. Felles for denne aldersgruppen er at de aller fleste ulykker skjer i nær tilknytning til hjemmet. Tidligere undersøkelser har vist at hele 70 prosent av ulykkene skjer nærmere enn 400 meter fra hjemstedet.

Betydning for planlegging:

Det er færre trafikkulykker i områder der barn og biler er skilt fra hverandre enn i områder med blandet trafikk. Nødvendige tiltak er:

- Trafikksanering i boligområder for å gjøre mest mulig av de bolignære arealene egnet for trygg lek og utfoldelse.
- Utbygging av gang- og sykkelveier.

4 Barnerepresentantens samarbeidspartnere

Det kan være vanskelig for barnerepresentanten å utføre vervet sitt uten samarbeid med andre i kommunen, fylket og lag og organisasjoner. Det er derfor viktig å skaffe seg en oversikt over hvem man kan ha nytte av i ulike saker.

4.1 Nettverk

For at ordningen med barnerepresentant skal fungere optimalt i kommunene er det viktig at de som har vervet vet at de kan spille på lag med både kommune, fylke, lag og organisasjoner, men også andre barnerepresentanter i eget fylke.

Dersom kommunen har oppnevnt kontaktpersoner i de ulike avdelingene vil dette kunne fungere som et lokalt nettverk. I tillegg vil skoler, barnehager, idrettslag, ungdomsråd, fritidsklubber etc. være aktuelle støttespillere. Referansegruppe eller arbeidsgruppe er anbefalt i rundskrivet fra Miljøverndepartementet T-1/95.

Fylkeskommunen har et planfaglig veiledningsansvar ovenfor kommunene. De riks-politiske retningslinjene for barn og unge (RPR BU) utdyper dette til også å gjelde barnerepresentantene. Fylkeskommunen bør gjennom sitt veiledningsansvar bl.a. bidra til fylkesvise samlinger for sine barnerepresentanter. Dette vil føre til at ulike erfaringer, både når det gjelder konkrete saker og mer generelt, blir drøftet i en større sammenheng.

Fylkeskommunen bør gjennom sitt veiledningsansvar bl.a. bidra til fylkesvise samlinger for sine barnerepresentanter.

Fylkesmannen samarbeider med andre etater i fylket på mange områder som berører barn og unges interesser. I flere fylker er det etablert nettverk mellom statlige og fylkeskommunale etater som har fagområder som er viktige for barn og unge. Mulige samarbeidspartnere for barnerepresentanten kan være:

Kommunen

Andre avdelinger i kommunen kan gi informasjon/tips om saker som har relevans for barn og unge. Disse kan også gi faglig råd/tilleggsinformasjon.

Utdanningsdirektøren

Kan bidra med at grunnskoleelevene blir gjort kjent med barnerepresentantordningen og RPR BU.

Fylkesskolesjefen

Kan bidra til at elevene ved videregående skoler blir gjort kjent med RPR BU.

Fylkesmannen

Kan gi veiledning/faglig råd vedr. planer og planprosess. Varierer fra fylke til fylke hvem som er planansvarlig på barn og unge, men det kan være: Miljøvernavdelingen , sosial- og familieavd., kommunal- og samordningsavdelinger.

Fylkeskommunen

Har veiledningsansvar ovenfor barnerepresentantene. Fylkeskommunen har vanligvis en barne- og ungdomsansvarlig og mister fylkesplanlegger.

Fylkeslegen

Kan bidra med å gjøre barnerepresentantordningen kjent. Gjennom for eksempel de ulike helseinstitusjonene i kommunen. Helsefaglig kompetanse.

Lag/organisasjoner

Kan bidra med uttalelser til plansaker med relevans for barn og unge. Kan også foreta registreringer/kartlegginger og fungere som opinionsdanner.

Vegvesenet

Kan bidra med informasjon om trafikksikkerhet knyttet til skoleveger. Det er utarbeidet sjekklister knyttet til trafikksikre veier (gang/sykkel).

Andre aktuelle samarbeidspartnere er:

- Fylkestannlegen
- Politiet
- Trygg trafikk
- Redd Barna
- Skoler
- Presse
- Barnehager
- Beboerforeninger/velforeninger
- Idrettslag
- Andre foreninger (naturvern- og miljøorganisasjoner)
- Norges Velforbund
- Landsrådet for norske barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU)

4.2 Oversikt over politisk og administrativ struktur i en kommune

Den nye kommuneloven ble satt i kraft i 1993. Loven medførte en del endringer i kommunenes organisering. Ordningen med lovbestemte utvalg og nemnder er med en del helt spesielle unntak opphevet. Det er den enkelte kommune ved kommunestyret som selv bestemmer hvordan den skal være organisert både politisk og administrativt. Kommunestyret kan selv opprette de faste utvalg de måtte ønske. Kommunestyret bestemmer også selv myndigheten og ansvarsområdet for det enkelte utvalg.

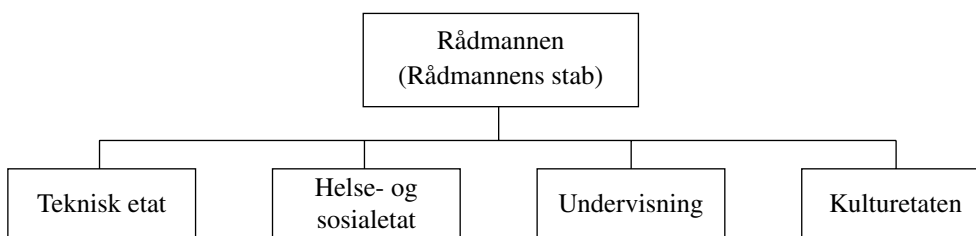
Dette gjør at det kan være store ulikheter i antall utvalg og nemnder og deres navn fra kommune til kommune. Et utvalg med samme ansvarsområde kan ha forskjellig navn i forskjellige kommuner. Det er derfor viktig å gjøre seg kjent med ansvarsområdet til de ulike utvalg og nemnder i egen kommune.

Selv om plan- og bygningsloven i § 9-1 bestemmer at alle kommuner skal ha et fast utvalg for plansaker, så er dette ikke det samme som at man i alle kommuner finner et utvalg som kalles f.eks. planutvalget eller bygningsrådet. Utvalget kan meget godt ha et helt annet navn. Det plan- og bygningsloven krever, er at oppgaver knyttet til plan- og bygningsloven skal legges til et bestemt utvalg, og ikke at det nødvendigvis skal være et utvalg med bare disse oppgavene. Utvalget som har ansvaret for plan- og bygningsloven kan godt ha andre oppgaver og ansvar i tillegg. Ansvaret kan også legges til formannskapet, slik det er gjort i enkelte kommuner.

Bortsett fra noen lovbestemte stillinger står kommunen fritt til å velge hvordan de vil organisere sin virksomhet.

Nedenfor er det vist et eksempel på hvordan administrasjonen i en kommune er organisert.

Eksempel på organisering av administrasjonen i en kommune:

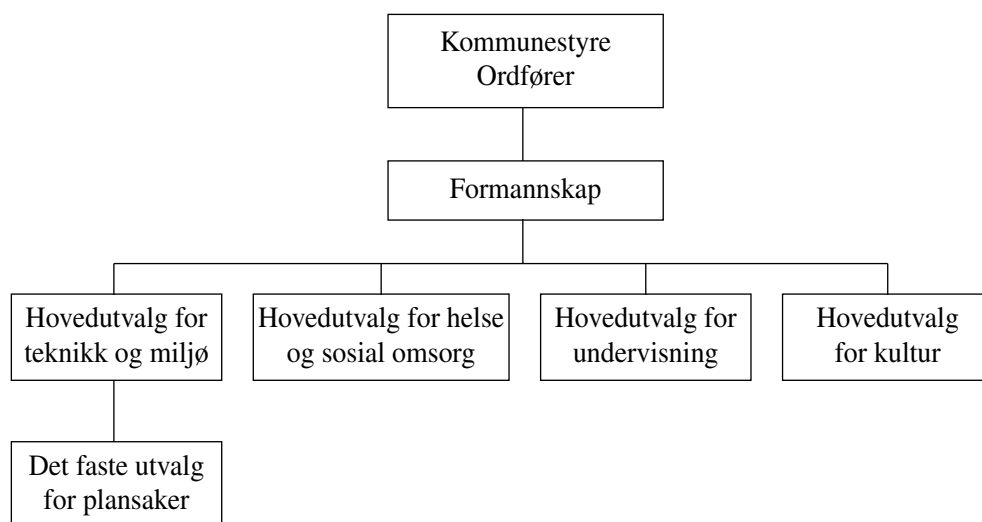

Hvilke etater som finnes varierer med kommunens størrelse, og hvordan kommunen har valgt å organisere seg. I noen kommuner er det for eksempel en egen etat for naturvern og friluftsliv. I andre kommuner kan disse oppgavene være fordelt på teknisk etat og kulturetaten. I en del kommuner opererer man med vesen eller avdelinger, for eksempel oppmålingsvesen eller oppmålingsavdeling. Enkelte kommuner har opprettet oppvekstetat.

Vanligvis er det teknisk etat i kommunens administrasjon som har ansvar for utarbeiding av arealplaner. Men også Rådmannen kan ha ansvar for dette. Hvordan administrasjonen er organisert gjenspeiler ofte hvordan den politiske delen av kommunen er organisert.

Administrasjonen forbereder og legger saker fram for politikerne til avgjørelse. Så lenge saken er under utarbeidelse i administrasjonen, er det saksbehandleren/den etat saksbehandleren arbeider i som har ansvaret for at barn og unges interesser ivaretas og for å kontakte barnerepresentanten. Men når administrasjonen er ferdig med saksframlegget, er det opp til politikerne i bygningsrådet eller det faste planutvalget hvordan utfallet blir.

Eksempel på organisering av den politiske delen i kommunen:

4.3 Adresser

Fylkeslegene

Fylkeslegen i Akershus

Pb 8040 Dep, 0031 Oslo

Tlf. 22 00 37 00, faks 22 00 37 10

Fylkeslegen i Aust-Agder

Pb. 194, 4801 Arendal

Tlf. 37 00 54 00, faks 37 00 54 01

Fylkeslegen i Buskerud

Pb 1623, 3007 Drammen

Tlf. 32 26 69 00, faks 32 89 33 73

Fylkeslegen i Finnmark

Statens Hus, 9800 Vadsø

Tlf. 78 95 04 00, faks 78 95 34 41

Fylkeslegen i Hedmark

Pb 83, 2301 Hamar

Tlf. 62 53 00 33, faks 62 53 18 33

Fylkeslegen i Hordaland

Pb 194, 5001 Bergen

Tlf. 55 23 74 50, faks 55 23 74 60

Fylkeslegen i Møre og Romsdal

Fylkeshuset, 6400 Molde

Tlf. 71 25 80 00, faks 71 25 86 42

Fylkeslegen i Nordland

Statens Hus, 8002 Bodø

Tlf. 75 53 15 22, faks 75 52 49 36

Fylkeslegen i Nord-Trøndelag

Statens Hus, 7700 Steinkjer

Tlf. 74 16 80 00, faks 74 16 81 74

Fylkeslegen i Oppland

Statens Hus, 2600 Lillehammer

Tlf. 61 26 61 01, faks 61 26 62 40

Fylkeslegen i Oslo

Pb 8041 Dep, 0031 Oslo

Tlf. 22 00 39 05, faks 22 00 39 10

Fylkeslegen i Rogaland

Pb 680, 4001 Stavanger

Tlf. 51 56 87 50, faks 51 53 00 79

Fylkeslegen i Sogn og Fjordane

Statens Hus, Pb 112,

5840 Hermannsverk

Tlf. 57 65 55 00, faks 57 65 35 11

Fylkeslegen i Sør-Trøndelag

Statens Hus, 7700 Steinkjer

Tlf. 74 16 80 00, faks 74 16 81 74

Fylkeslegen i Telemark

Pb 730 Sentrum, 3701 Skien

Tlf. 35 52 82 50, faks 35 52 82 54

Fylkeslegen i Troms

9005 Tromsø

tlf. 77 64 24 60, faks 77 64 24 61

Fylkeslegen i Vest-Agder

Tinghuset, 4605 Kristiansand

Tlf. 68 07 60 00, faks 38 07 60 03

Fylkeslegen i Vestfold

Pb 2253, 3103 Tønsberg

Tlf. 33 37 23 90, faks 33 37 23 85

Fylkeslegen i Østfold

Pb 443, 1502 Moss

Tlf. 69 24 74 10, faks 69 24 74 11

Fylkesmennene

Fylkesmannen i ditt fylke har oversikt over lokalt utviklingsarbeid som omhandler bruk av naturen. De har egen fagkonsulent for barnehagearbeid. Det er først og fremst miljøvernavdelingen og sosial- og familieavdelingen som er aktuelle instanser å henvende seg til.

Fylkesmannen i Aust-Agder

Fylkeshuset, 4800 Arendal
tlf. 37 01 73 00, faks 37 01 76 10

Fylkesmannen i Oslo og Akershus

Pb. 8111 Dep, 0032 Oslo
Tlf. 22 00 35 00, faks 22 00 36 00

Fylkesmannen i Hedmark

Fylkeshuset, 2300 Hamar
tlf 62 54 40 00, faks 62 54 45 57

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane

5840 Hermansverk
tlf. 57 65 50 00, faks 57 65 50 55

Fylkesmannen i Møre og Romsdal

Julsundvn. IB. 6400 Molde
tlf. 71 25 80 00, faks 71 25 84 61

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag

Statens Hus, 7005 Trondheim
tlf. 73 94 90 11, faks 73 94 93 50

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag

Statens Hus, 7700 Steinkjer
tlf. 74 16 80 00, faks 74 16 80 53

Fylkesmannen i Nordland

Moloveien 10, 8000 Bodø
tlf. 75 53 15 00, faks 75 52 00 77

Fylkesmannen i Troms

Pb 595. 9001 Tromsø
tlf. 77 64 20 00, faks 77 64 20 39

Fylkesmannen i Finnmark

Dumsveien 1, 9800 Vadsø
tlf. 78 95 03 00, faks 78 95 22 67

Fylkesmannen i Oppland

Gudbrandsdalsvn. 170-172,
2600 Lillehammer
tlf. 61 26 60 00, faks 61 26 61 67

Fylkesmannen i Buskerud

Pb 1604, 3007 Drammen
tlf. 32 26 66 00, faks 32 83 01 08

Fylkesmannen i Vestfold

Pb 2076. 3103 Tønsberg
tlf. 33 37 10 00, faks 33 37 11 35

Fylkesmannen i Telemark

Statens Hus, 3708 Skien
tlf. 35 58 61 10, faks 35 52 85 90

Fylkesmannen i Vest-Agder

Tinghuset, 4605 Kristiansand
tlf. 38 07 60 00, faks 38 07 60 13

Fylkesmannen i Rogaland

Pb 0059. 4605 Stavanger
tlf 51 56 88 66, faks 51 56 88 77

Fylkesmannen i Østfold

Pb 325, 1501 Moss
tlf 69 24 70 00, faks 69 24 70 71

Fylkeskommunene

Kulturetatene i fylkeskommunene har barn og fyskisk aktivitet som arbeidsområde.

Akershus fylkeskommune

Schweigårdsg. 4, 0185 Oslo
Tlf. 22 05 50 00, faks 22 05 54 34

Aust-Agder fylkeskommune

Fylkeshuset, 4800 Arendal
Tlf. 37 01 73 00/37 01 73 52,
faks 37 01 73 54

Buskerud fylkeskommune

Fylkeshuset, 3020 Drammen
Tlf. 32 80 86 63/32 80 85 00,
faks 32 80 86 72

Finnmark fylkeskommune

Fylkeshuset, 9800 Vadsø
Tlf. 78 95 06 00, faks 78 95 21 69

Hedmark fylkeskommune

Fylkeshuset, 2300 Hamar
Tlf. 62 54 40 00, faks 62 54 44 25

Hordaland fylkeskommune

5020 Bergen
Tlf. 55 23 90 00, faks 55 23 92 09

Møre og Romsdal fylkeskommune

Fylkeshuset, 6400 Molde
Tlf. 71 25 80 00, faks 71 25 87 21

Nordland fylkeskommune

Prinseng. 100, 8002 Bodø
Tlf. 71 25 80 00, faks 71 25 87 21

Nord-Trøndelag fylkeskommune

Fylkets Hus, 7700 Steinkjer
Tlf. 74 14 10 00, faks 74 14 12 00

Oppland fylkeskommune

Kirkeg. 74, 2600 Lillehammer
Tlf. 61 28 90 00, faks 61 28 94 95

Oslo kommune

Rådhuset, 0037 Oslo
Tlf. 22 86 16 00, faks 22 86 19 28

Rogaland fylkeskommune

Pb 130, 4001 Stavanger
Tlf. 51 51 66 00, faks 51 51 67 97

Sogn og Fjordane fylkeskommune

Pb 173, 6800 Førde
Tlf. 57 82 50 00, faks 57 82 50 50

Statens utdanningskontorer

Statens utdanningskontor kan kontaktes om kroppsøving i skolen og fysisk aktivitet i skolefritidsordningen

Statens utdanningskontor i Oslo og Akershus

Pb. 8105 Dep, 0032 Oslo
Tlf. 22 00 38 00, faks 22 00 38 90

Statens utdanningskontor i Oslo og Akershus

Pb 8105 Dep, 0032 Oslo
Tlf. 22 00 38 38 00, faks 22 00 38 90

Statens utdanningskontor i Buskerud

Pb 264, 4801 Arendal
Tlf 37 02 50 25, faks 37 02 47 73

Statens utdanningskontor i Rogaland

Statens Hus, Pb 358, 4001 Stavanger
Tlf. 51 56 87 00, faks 51 56 87 45

Statens utdanningskontor i Finnmark

Damsveien 1, 9800 Vadsø
Tlf. 78 95 03 00, faks 78 95 42 01

Statens utdanningskontor i Sogn og Fjordane

Tinghuset, 5840 Hermansverk
Tlf. 57 65 54 00, faks 57 65 41 90

Statens utdanningskontor i Hedmark

Vangsveien 73, 2300 Hamar
Tlf. 62 51 24 00, faks 62 52 82 30

Statens utdanningskontor i Sør-Trøndelag

Statens Hus, Klæbuveien 194,
7005 Trondheim
Tlf. 73 94 90 11, faks 73 94 93 53

Statens utdanningskontor i Hordaland

Pb 614, 5001 Bergen
Tlf. 55 23 75 00, faks 55 23 75 10

Statens utdanningskontor i Telemark

Cappelens gt. 11-13, 3718 Skien
Tlf. 35 50 33 50, faks 35 50 33 55

Statens utdanningskontor i Møre og Romsdal

Fylkeshuset, 6400 Molde
Tlf. 71 25 88 16, faks 71 25 88 27

Statens utdanningskontor i Troms

Strandveien 13, 9005 Tromsø
Tlf. 77 64 24 00, faks 77 64 24 01

Statens utdanningskontor i Nordland

Pb 1094, 8001 Bodø
Tlf. 75 50 08 50, faks 75 52 35 02

Statens utdanningskontor i Vest- Agder

Tinghuset, 4605 Kristiansand S
Tlf. 38 07 62 65, faks 38 07 60 15

Statens utdanningskontor i Nord-Trøndelag

Statens Hus, Pb 2534, 7701 Steinkjer
Tlf. 74 16 80 00, faks 74 16 83 89

Statens utdanningskontor i Vestfold

Pb 2213 PT, 3103 Tønsberg
Tlf. 33 37 10 00, faks 33 37 24 25

Statens utdanningskontor i Oppland

Storgt. 170-174, 2600 Lillehammer
Tlf. 61 26 60 00, faks 61 26 06 88

Statens utdanningskontor i Østfold

Pb 475, 1502 Moss
Tlf. 69 24 70 00, faks 69 24 74 01

5 Barns medvirkning i planleggingen

Ansvar for barn og unges deltakelse og medvirkning i planleggingen er fra lovgiverne og regjeringen lagt til kommunen og ikke den enkelte barnerepresentant. Vi kan imidlertid ikke se bort fra at barnerepresentanten vil være en av de personer i kommunen som vil være aller mest opptatt av at barn og ungdom blir direkte hørt. Å skulle representere en gruppe slik som barnerepresentanten skal, forutsetter åpenhet, fordomsfrihet og ikke minst kanaler til å få frem ønsker og visjoner som barn og unge har.

Ansvar for barn og unges deltakelse og medvirkning i planleggingen er lagt til kommunen og ikke den enkelte barnerepresentant.

Barn er i større grad enn vi tror i stand til å peke på problemer det bør gjøres noe med. Det er viktig å få frem barns synspunkter og vurderinger fordi:

- Kommunenes administrative og politiske myndigheter som oftest ikke har opplysninger som hva barn mener i saker som angår dem
- Barns vurderinger og opplevelser av sin situasjon ofte skiller seg ut fra de voksnes
- Barneutsegn kan brukes i plandokumenter. Synspunkter uttrykt på barns egen måte kan virke mer motiverende enn andre fakta på dem som skal behandle eventuelle forslag og tiltak

Hensikten med dette kapittel er bl.a. å gi barnerepresentanten kunnskap om når og hvor barn og unge bør delta i planprosessene. Kapitlet gir også barnerepresentanten bredere basis for å være med å utvikle medvirkningsopplegg knyttet til den konkrete planlegging som pågår.

Kapittel 5 er ingen kokebok. Erfaringer fra medvirkningsopplegg erverves gjennom praksis og gjennom nettverksbygging og erfaringsutveksling med barnerepresentanter fra kommuner i samme region, og med kommuner som har parallelle problemstillinger og planoppgaver.

Avsnittene som omhandler "Roller" og "Metodevalg" er skrevet av Hanne Wilhjelm, arkitekt MNAL. Kapittel 5.3 inneholder erfaringsark fra en del medvirkningsopplegg bl.a. gjennomført under prosjektet "Barn og plan". Disse vil over tid kunne bli uaktuelle og hensikten er at de skal kunne suppleres og eventuelt skiftes ut med egne og andre barnerepresentanters erfaringsark.

Vi viser også til publikasjonen "Fra barnetråkk til ungdomsting" som ble utgitt av Barne- og familiedepartementet og Kommunenes Sentralforbund i 1997. Rapportens første del gir en oversikt over metoder for planlegging, utforming og igangsetting av tiltak for og med barn og ungdom. Den gir også en gjennomgang av lover og regelverk som ivaretar barns rettigheter og muligheter for medvirkning. Rapportens andre del inneholder eksempler fra barn og unges medvirkning i kommunal planlegging og tiltaksutforming i 14 kommuner. Ulike metoder og modeller er tatt i bruk ut fra lokale ideer, muligheter og forutsetninger. (Heftet er sendt til alle barnerepresentantene i kommunene.) 4 av disse kommunene presenteres også på videoen "Vi har noe å si" som distribueres av Norsk filminstitutt.

5.1 Barn og unges medvirkning i planprosesser

Barn og unges medvirkning i planprosesser kan ofte organiseres som del av skolens undervisning, noe som er i tråd med læreplanens intensjon om en samfunnsaktiv skole. I læreplanverket for grunnskolen (L97) legges det stor vekt på at elevene arbeider med nærmiljøet og at læring skjer gjennom aktiv deltaking. Kjennskap til arealbruk og kommunal planlegging hører med som lærestoff i grunnskolen.

“Ulike sektorar i kommunen, mellom dei skulen, bør samarbeide og leggje til rettes for at elevane får ta del i den komunale planlegginga som gjeld barn og unge.”

(L97, Prinsipp og retningslinjer, s. 62)

“I opplæringa skal elevane

- [...] Arbeide med landskap i heimfylket og grannefylka og med bruken av areal i sin eigen kommune, og strid som kan stå om slike spørsmål

(L97, Samfunnsfag 5.klasse, s.182)

- gjere seg kjende med korleis kommunar og fylkeskommunar er organiserte. Hente informasjon om og drøfte saker som kommunestyret behandlar, til dømes vitje eit kommunestyremøte. Utforske arealbruk i kommunen og følgje ein planprosess.”

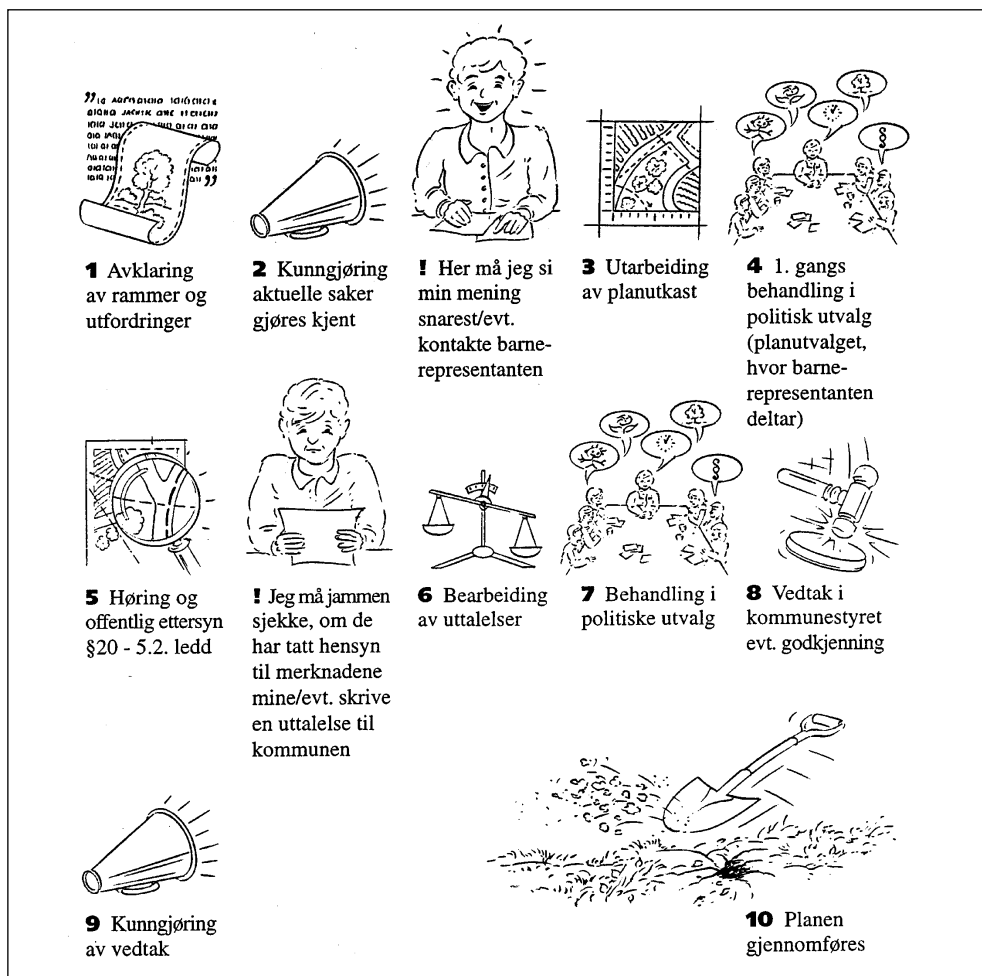
(L97, Samfunnsfag 8.klasse, s.185)

Som et hjelpemiddel for skolene for å oppfylle læreplanens mål og intensjoner, har Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet i samarbeid med bl.a. Miljøvern-departementet utviklet det nasjonale miljølæreprogrammet “Nettverk for miljølære”. Arealbruk og planlegging er her en av fire hovedkomponenter. Nettverket inneholder en rekke forslag til praktiske aktiviteter som elevene kan utføre for å få kunnskap om kommunale planprosesser og erfaring med deltakelse i planarbeid. Nettverket inneholder også bakgrunnstoff for lærerne om bl.a. plantyper, saksgang og metoder for medvirkning. På sikt kan dette materialet føre til at skoler blir mer oppmerksomme på kommunal planlegging som tema i skolens miljøundervisning og engasjerer seg i plan-saker i skolens nærmiljø.

Over er skolene nevnt spesielt i medvirkningssammenheng, men kommunen kan organisere medvirkning fra barn og ungdom også gjennom andre kanaler. Dette gjelder blant annet ulike lag og organisasjoner (velforeninger, etc) men også ungdomsklubber er aktuelle.

5.1.1 Barn og unges medvirkning i kommuneplaner

Nedenunder skisseres kort saksgangen i en kommuneplanprosess, her vises det hvor barn og unge bør komme inn i prosessen for å få mest mulig gjennomslag. Perioden fra arbeidet starter til planforslaget foreligger, er viktigst. Da bør kommunen holde møter og diskutere med befolkningen. Kommunen må sikre innbyggerne muligheter til å påvirke utviklingen i sine egne lokalsamfunn. Alle skal kunne kommentere planen før den vedtas. De viktigste spørsmålene i kommuneplanarbeidet må diskuteres.

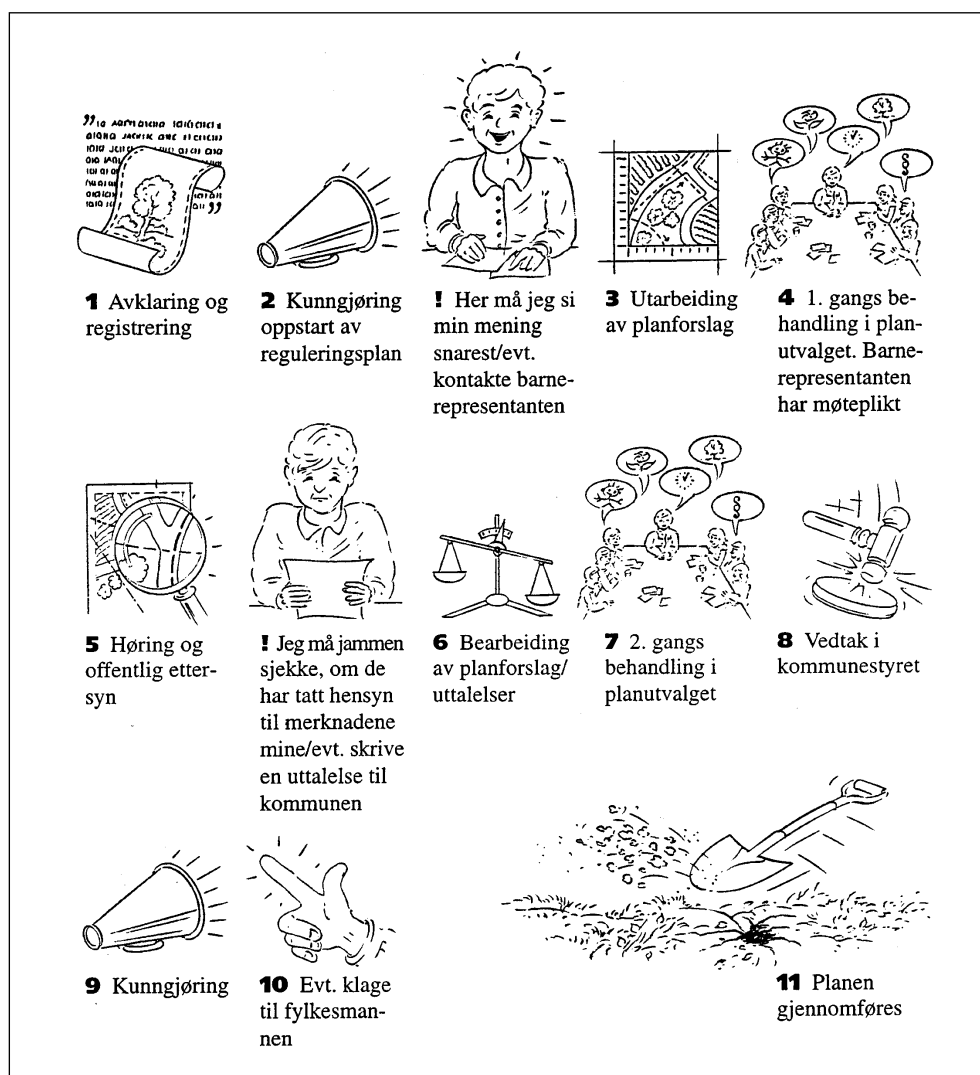
Saksgang i enreguleringsprosess.

5.1.2 Barn og unges medvirkning i reguleringsplaner

Kap. 1.4.3 "Barnerepresentanten rolle i saksgang etter plan- og bygningsloven" beskriver også saksgangen i en reguleringsplan, men da med fokus på hvordan barnerepresentanten bør forholde seg i saksgangen. Her fokuseres det på hvordan barn og unge kan medvirke i planprosessen.

Barn og unge er ofte de mest aktive brukerne av lokalmiljøet og kan ha mange og gode synspunkt på hvordan både nærmiljøet, skolegården og skoleveien bør være. Plan- og bygningsloven gir barn og unge rett til å delta når planer skal legges. Velforeninger, skoler, idrettslag, etc kan medvirke slik at barn og unges synspunkter på utformingen av eget nærmiljø kommer fram i planleggingen.

For å kunne delta aktivt i kommunens planlegging av et område, er det nødvendig å ha kjennskap til hvordan arbeidet er lagt opp. Kommunens arealplanlegging følger en oppsatt mal for planarbeidet som er regulert av bestemmelsene i plan- og bygningsloven. Prosessen varierer noe, avhengig av plantype. Mest omfattende er planprosessen når det er hele kommuneplanen som skal utarbeides eller revideres, mens den er noe mer oversiktlig når det gjelder en reguleringsplan eller bebyggelsesplan for et mindre område i kommunen.

Figur som viser saksgang i reguleringsplanprosess.

En reguleringsplan kan deles inn i følgende faser:

- **Avklaring og registrering:** Planarbeidet starter med at kommunen foretar en avklaring i forhold til eksisterende planer (f.eks. om påtenkt arealbruk er i samsvar med gjeldende planer) og om det er særlige hensyn som skal ivaretas (f.eks. barns interesser eller om området har spesielle naturverdier eller kulturminner).
- **Kunngjøring - oppstart av reguleringsplan:** Oppstart av reguleringsplanarbeid for et område skal varsles gjennom annonser i avisene. I tillegg bør berørte grunneiere og beboere i området kontaktes direkte. Det settes en rimelig frist til å uttale seg. Kommunen skal nå registrere ulike arealinteresser deriblandt barn og unge sine. På dette tidspunktet kan lag og organisasjoner, skoler etc. starte med å registrere barn og unges arealinteresser. Dette kan gjøres på ulike måter. Tips til hvordan finnes i kap. 5.3 om "Erfaringsark fra ulike medvirkningsopplegg". Barnetråkk-registreringer er en metode hvor barn selv kartlegger områdene de bruker. Innspill spilles inn til kommunen. Med arealinteresser tenkes det her f.eks. på områder nyttet til lek og opphold (både mindre og større) og viktige gang- og sykkelforbindelser (snarveier til skoler etc), evt. annet. Foreldre, skoler, barnehager, barn og unge kan alle bidra med å

registrere disse områdene. Kommunen kan bidra til dette ved å gjøre foreldre, skoler, barnehager, barn og unge oppmerksom på at de kan delta i registreringsarbeidet samt komme med innspill til kommunen. Barnerepresentanten kan fungere som bindeledd mellom kommunen og skoler, lag og organisasjoner, etc.

- **Utarbeiding av planforslag:** I starten av planarbeidet skal kommunen samle inn opplysninger fra alle aktuelle parter (fra fylkeskommunen og fylkesmannen, men også fra barn og unge) og avklare interessemotsetninger mellom ulike brukere i området f.eks. mellom utbyggings- og verneinteresser eller mellom ulike brukergrupper. Opplysninger om eksisterende arealbruk innhentes av kommunen før den planlagte arealbruken tegnes på et egnet kart. For lag og organisasjoner som har interesser i området er det viktig å komme med synspunkt slik at disse kan bli vurdert tidlig i planarbeidet. Under utarbeidelse av planforslaget er det nyttig om det tas kontakt med saksbehandler i kommunen blant annet for å sjekke hvorvidt barn og unges interesser er vurdert. Vær imidlertid oppmerksom på at det også utarbeides private reguleringsforslag (av arkitektfirma, etc) og kontakten rettes da mot det firma som har planen under utarbeidelse. Dersom det er sendt inn registrering av barn og unges arealinteresser bør man spørre om registreringen er tatt i bruk. Dersom det ikke er gjort slike former for registreringer kan det likevel gis innspill på hvilke områder kommunen bør ta hensyn til under planutarbeidelsen.
- **Førstegangsbehandling i planutvalget:** Planforslaget legges fram for kommunens faste utvalg for plansaker, hvor barnerepresentanten har møteplikt, tale- og forslagsrett. Dersom utvalget godkjenner planen, sendes den ut til offentlig ettersyn. Dersom det er utydelig hvorvidt barn og unges interesser er ivaretatt bør barnerepresentanten stille spørsmål om hvordan barn og unges interesser er innarbeidet og omtalt i planen. Dersom prosesskravene i punkt 4 i RPR for BU ikke er overholdt kan dette gi grunnlag for å påberope feil saksbehandling. Før møtet kan evt. barnerepresentanten kontaktes slik at denne kan målbære synspunktene for laget, organisasjonen, skolen, etc. i planutvalget.
- **Offentlig ettersyn:** Dette er betegnelsen på en høringsprosess der parter som er berørt av planforslaget får rett til å uttale seg. I tillegg kan planen legges ut til allment gjennomsyn dvs. at planene kan vises fram på offentlig sted f.eks. i rådhuset eller på biblioteket. Dersom barn og unges interesser ikke er tilstrekkelig ivaretatt i planen er det viktig å komme med synspunkt og alternative forslag. Det kan barn og unge, foreldre, skoler, men også barnerepresentanten gjøre. I forbindelse med offentlig ettersyn legges saken også fram for fylkeskommunen og statlige fagorganer (for eksempel fylkesmannen).
- **Bearbeiding av planforslag:** Etter at høringsfristen er ute, samler kommunen de innkomne uttalelsene og korrigerer planen. Noen endringsforslag blir innarbeidet i planen, mens andre ikke blir tatt hensyn til.
- **Andregangsbehandling i planutvalget:** Planutvalget (hvor barnerepresentanten er med på møte) får planen til ny behandling. Hvis endringene i planforslaget har vært store og kontrollversielle, kan utvalget vedta nytt offentlig ettersyn. Hvis det ikke er tilfelle, går planen til godkjenning. Barnerepresentanten kan som tidligere nevnt også denne gangen komme med synspunkter og forslag.

- **Vedtak i kommunestyret:** Etter andregangsbehandling i planutvalget skal planforslaget behandles i formannskapet før endelig vedtak fattes i kommunestyret.
- **Gjennomføring av planen:** Når planen er vedtatt kan den settes ut i livet.

Dersom fylkesmannen eller fylkeskommunen mener at nasjonale eller viktige regionale interesser ikke er godt nok ivaretatt i planen, kan de avgi såkalt innsigelse til planen. Dette innebærer at kommunen ikke kan egengodkjenne planen selv før de har endret planen i samsvar med innsigelsen. Det kan være grunn til innsigelse dersom de rikspolitiske retningslinjene for barn og unges interesser ikke er ivaretatt i planen.

For i størst mulig grad å innarbeide barn og unges interesser er det særdeles viktig å være med tidlig i planprosessen. Som nevnt innledningsvis vil ulike forhold i kommunen styre hvor aktiv barnerepresentanten bør være i fasene i en planprosess. Dette er forhold som den enkelte barnerepresentant selv må vurdere.

5.1.3 Roller

av Hanne Wilhjelm, arkitekt MNAL

Hvilke metoder som anvendes for deltakelse og medvirkning kan være helt avgjørende for resultatet. Det finnes ikke en metode som er DEN riktige. Etter de erfaringer som er høstet i Norge og i utlandet finnes det ikke ferdige løsninger. Hver ny planleggingssituasjon representerer ett nytt sett av utfordringer. Erfaringene viser at det er tiden som brukes, voksnes bistand og forståelse som setter grensene. Å kjenne til eget miljø og å formidle det til andre kan foregå på minst like mange måter for barn og unge som de vi kjenner brukt av voksne.

For å kunne håndtere flere roller og posisjoner som ansatt i den kommunale administrasjon kan det være nyttig å se på ulike handlingsmønstre. I veilederen "Deltakelse og innflytelse - om medvirkning i kommunal planlegging" (Miljøverndep. T- 862) er det beskrevet hvordan planleggeren kan plassere seg i forhold til medvirkning og hvordan rollen i forhold til offentligheten, de medvirkende og deltakende kan beskrives:

Katalysatoren, samspilleren

Talspersonen

Saksbehandleren

Eksperten

Denne stige er utviklet i forbindelse med medvirkningsprosjekter for barn og unge.

BARN planlegger voksne deltar

LIKEVERDIG samarbeid i planleggingen

VOKSNE planlegger barn deltar

VOKSNE lytter til barn før de planlegger

VOKSNE tar hensyn til barn i planleggingen

Erfaringer med medvirkningsprosjekter sier imidlertid at bildet er langt mer nyansert og at det finnes flere trinn på stigen før vi kan snakke om at voksne tar hensyn til barn og unge.

Innledningsvis nevnte vi at det var flere motiver for å la barn og unge være med. De mest ubehagelige ”deltakelser” for barn og unge bør synliggjøres for å gi de voksne aktører skjerpet oppmerksomhet om medvirkningsopplegg tilrettelagt av voksne. Det er meget enkelt å invitere barn og unge inn til deltakelse på et manipulerende grunnlag og til ”liksom deltakelse”.

Erfaringene fra flere land, flere kontinenter, fra rike og fattige lokalsamfunn viser at det kan opptrer ”stigetrinn” som ikke er reelle medvirkningsopplegg. Det kan være nyttig å se på disse under diskusjonen om hvilke medvirkning- og deltaker-situasjoner som bør velges.

VOKSNE organiserer ”liksom deltakelse”

VOKSNE bruker barn og unge i dekorativt øyemed

VOKSNE manipulerer

Det er svært viktig at planleggere og politikere har det klart for seg hvorfor de vil inviterer barn og unge med til planleggingen. Kommunen må tilrettelegge ut fra sine forutsetninger den medvirkningen som er et krav etter loven. Det er imidlertid klart at tid, økonomi, arena for medvirkning og planoppgavens kompleksitet vil spille inn og påvirke hvilket nivå kommunen vil velge i den enkelte sak. Det vil ikke alltid være fornuftig å velge minimumsløsningen på samme måte som at et langvarig og omfangsrikt medvirkningsopplegg ikke kan gjennomføres i enhver plansak.

Sjekkliste til bruk i diskusjonen om metodevalg:

- * Hvem former spørsmålene overfor barn og unge?
- * Hvor skal vi la medvirkningen & deltakelsen foregå?
- * Er det tilrettelagt for og plass til informasjon og ønsker fra ulike barnegrupper?
- * Hvem skal tolke svarene vi får?
- * Er det en helhet vi spør om eller en del av miljøet?
- * Hva slags oppfølging / tilbakemelding har barn og unge bruk for?
- * Hvem har ansvar for tilbakemeldingen?
- * Kan vi forvente at den "metodepakke" vi velger og den økonomi vi har, stemmer med de informasjonen vi ønsker å få?

Barn og unge er handlingsorientert og har ønsker om å se resultater. Det er derfor viktig å være nøye med rask tilbakemelding til barn og unge som har deltatt i en plan.

I areal- og ressursplanleggingen kan det være lang tid mellom plan og konkret handling. Det er derfor viktig å være nøye med rask tilbakemelding til barn og unge som har deltatt og medvirket. De er handlingsorienterte og har ønsker om å se resultater, som et minimum få høre hvordan saken forløp videre. De barn som opplever halvferdige prosjekter kommer antakeligvis ikke til å erfare den ekstra følelsen av stolthet, deltakelse og ansvar. Resultatet kan bli det motsatte - en følelse av meningsløshet og lite engasjement i det som skjer rundt dem.

Nivåer

1. Passiv medvirkning - informasjon
2. Informanter i dialog
3. Aktiv medvirkning (deltakelse i beslutningsprosesser)
4. Selvbestemmelse

VÆR VARSOM PLAKAT

- * At barn og unge ikke blir gitt ansvar på områder der voksne har det og skal ha det
- * At kommunens forventninger og forpliktelser samstemmer
- * At vi ikke driver med manipulering eller "liksom medvirkning"

5.1.4 Metodevalg

av Hanne Wilhjelm, arkitekt MNAL

Valg av metode vil være avhengig av planoppgavens karakter, tid, økonomi, barns alder og tilgjengelig og nyttbar arena for medvirkning. Det kan være nyttig å skille mellom metoder som retter seg mot bruk i forhold til planlegging (i denne sammenheng planlegging etter plan- og bygningsloven) og metoder som er handlingsrettede og som peker mot raske fysiske forandringer i miljøet. De siste er representert ved f.eks. Lokale forhandlinger (Porsgrunn), "Prøv selv" - prosjekter (Norsk Kulturråd), kultur-mønstringer eller elevbedrift.

Metoder som brukes i forhold til plan- og bygningsloven kan deles i de som er lagt opp for å få registreringer og informasjon om barn og unges oppvekstforhold og de som er mer tradisjonelt prioriteringsorienterte. Selv om en del av de først nevnte også kan vise

ønsker og visjoner er det i hovedsaken informasjonsinnhenting som er det vesentlige. Felles for disse er at det som regel er nødvendig å tolke budskapene som presenteres. Tolkningen foretas av andre, vanligvis voksne, men større barn kan f.eks. tolke mindre barns ønske om miljøforbedringer. Det er også slik at jevnaldrende barn og unge kan nyttes til tolkning av hverandres presentasjoner. Følgende liste vil ikke være utfyllende, nye metoder og kombinasjoner av metoder vil forhåpentligvis utvikle seg fremover. Metodene er registrert brukt i perioden 1989 til - 93 og et flertall er utprøvet under forsøksserien i programmet Barn og Plan, Miljøverndepartementet 1989 - 1993.

Avkryssingen indikere viktigste bruk innen for to områder:

1.

- * *informasjonsinnhenting* er synonymt med registrering, innsamling av ny kunnskap om det fysiske miljøet og barns og unges bruk av dette
- * *prioritering* betyr innsamling av data og i tillegg prioritering av kvaliteter, omfang, tidsrekkefølge for gjennomføring mm

2.

- * *felles* betyr at metoden i hovedsak bygger på kollektivt "svar" fra barn og unge
- * *individuell* betyr at metoden i hovedsak bygger på "svar" fra den enkelte deltaker

	informasjons- innhenting	prioritering	felles	individuell
spørreskjema	x			x
samtaleintervju	x	x	x	
loggbokføring	x			x
prosessskrivning, journalistisk metode	x	x	x	
tegning (fri)	x			x
karttegning og arealregistrering	x		x	x
modellbygging	x	x	x	
fotografisk dokumentasjon (stillfoto, film, video)	x		x	x
drama og rollespill	x	x	x	
befaring	x		x	
arbeidsbok	x	x	x	
prosjektundervisning	x	x	x	
elevråd		x	x	
barnas kommunemøte		x	x	
barne- og ungdomshøring		x	x	

NB! Det er viktig å være oppmerksom på at flere metoder kan forutsette tillatelse fra Datatilsynet dersom databehandling tas i bruk.

5.2 Lokal Agenda 21

Agenda 21

Resultatet av FN-konferansen om miljø og utvikling i Rio de Janeiro i 1992 (UNCED) er oppsummert gjennom flere dokumenter, der ett er Agenda 21, handlingsplan for det 21. århundre.

Agenda 21 er en verdensomspennende handlingsplan for det neste århundre med bærekraftig utvikling som overordnet mål, undertegnet av 171 nasjoner. Dokumentet berører de fleste sektorer som har betydning for miljø og utvikling, bl.a økologiske tilpasninger innen områdene energi, transport, jord- og skogbruk.

Lokal Agenda 21

Kapittel 28 i Agenda 21 oppfordrer lokale myndigheter over hele verden til å gå i dialog og samhandle med sine innbyggere, organisasjoner og private foretak om å utarbeide og vedta en lokal handlingsplan for det 21. århundre, en Lokal Agenda 21 (LA 21). Kapitlet blir ansett som svært viktig fordi de globale miljøutfordringene som Agenda 21 tar opp, på mange måter kan sies å være summen av lokale handlinger. Dermed blir de lokale myndighetene, fylkeskommunene og kommunene, sammen med organisasjonsliv, befolkningen og næringsliv lokalt, hovedaktører i arbeidet med å oppnå de viktigste miljømålene. Arbeidet må i stor grad skje lokalt, ha et globalt perspektiv og engasjere på bred basis. Arbeidet skal utløse lokalt engasjement og bred folkelig deltakelse. Målet er forankring av oppfølgingen av Agenda 21, både i de lokale folkevalgte organene og i de lokale frivillige organisasjonene.

Kommunenes rolle

Kommunene oppfordres til å legge forholdet til rette for en bredest mulig folkelig medvirkning i planleggingen

LA21 fokuserer på de lokale myndighetenes rolle som det nærmeste styringsnivået i forhold til innbyggerne. Kommunene oppfordres til å legge forholdene til rette for og stimulere til en bredest mulig folkelig medvirkning i planleggingen. Spesielt pekes det på at kvinner, barn og unge skal ha økt mulighet for å delta i planleggingsprosessene. Planleggingen skal i tillegg ha et flergenerasjons-perspektiv ("hundreårsperspektiv"). LA21 tar utgangspunkt i et bredt miljøbegrep der også mål om forbedret livskvalitet inngår. På denne måten vil også helsespørsmål, økonomiske, kulturelle og sosiale konsekvenser av arbeid i retning av en bærekraftig utvikling være relevante.

Fordelingsspørsmålet mellom fattige og rike i verden er helt sentralt. LA21 vektlegger at lokal handling skal ses i et globalt perspektiv, og at folks handlinger lokalt i større grad rettes inn mot de globale miljøutfordringene som Agenda 21 tar opp.

LA 21-arbeidet skal skje i lokalsamfunnene

LA 21 er ikke et nytt navn på f. eks. kommuneplan, miljøplan og ressursprogram eller samfunnsplanlegging. LA 21 beskriver et arbeid der lokalsamfunnene er med på å prioritere hvilke utfordringer som er viktige og hvordan de kan løses. Lokalsamfunn kan være kommune, grender/tettsteder, distrikt, bydeler eller andre naturlig avgrensede områder. LA21 handler om å få alle samfunnssektorer med på å stake ut en kurs mot bærekraftig utvikling. Det er dette samspillet som er nøkkelen til et godt LA21-arbeid.

Organisasjoner, næringsliv, skoler og enkeltpersoner skal få delta i arbeidet med å plukke ut utfordringene i lokalsamfunnet og komme med forslag til løsninger. LA21 skal ha et perspektiv, men arbeidet skal ende opp med en handlingsplan med både kort-siktige og langsiktige mål.

Initiativet til et LA21- arbeid kan komme fra kommune, enten representert ved kommuneplanlegger eller andre i sentraladministrasjonen eller ved lokalpolitikere, men også organisasjoner, næringsliv og lokalsamfunn kan starte arbeidet. Målet med arbeidet er å konkretisere utfordringene i en handlingsplan, men først og fremst er hele LA21-prosessen viktig. En hel rekke norske kommuner og mange fylkeskommuner er i gang med LA21-arbeidet. Flere interesseorganisasjoner og politiske partier driver kurs og skoling i LA21-arbeid.

Ingen fasit

Mange land har arbeidet med LA21 siden Rio 1992. Arbeidet har tatt forskjellige retninger, og det finnes ikke noen fasit for gjennomføring av LA21-arbeidet. Mål og virkemiddel skal diskuteres lokalt, og både arbeidsform og innhold vil variere fra sted til sted. Her følger noen punkter som LA21-arbeidet bør inneholde:

- Diskusjon om lokale utfordringer, alle grupper inviteres til å komme med sitt syn og sine prioriteringer. Livskvalitet er et sentralt tema for arbeidet i lokalsamfunnene.
- Prioritering av tiltak, forslag til løsninger. Må inneholde framdriftsplan og virkemiddel for å komme fra til målene.
- Langsiktig og globalt perspektiv må ivaretas i forslagene til handlingsplan.

Sjekkliste for LA 21

Når kommunen arbeider i et LA 21-perspektiv kan punktene nedenfor gjennomgås som ei sjekkliste. Dette kan gjøres enten det er en omfattende LA 21-plan, om det er kommuneplanarbeidet, om det er enkeltsaker til politiske utvalg/kommunestyret, svarbrev til innbyggere eller næringsliv eller hvilken som helst situasjon uansett omfang. Er det tatt hensyn til disse punktene, har kommunen et godt grunnlag for LA 21-perspektivet.

Sjekkliste:

1. **Medvirkning og involvering.** Har kommunen sørget for at befolkning, beboere, barn og unge, organisasjoner og næringsliv har vært med på arbeidet/beslutningen?
2. **Det globale perspektivet,** nord-sør perspektivet. Har kommunen tatt hensyn til virkninger og betydning for det globale miljøet og den globale ressursfordeling?
3. **Flergenerasjons-perspektivet.** Er det tatt hensyn til hvordan innholdet kan virke på riktig lang sikt - hundreårs-perspektivet ?
4. **Helhetssynet og det brede miljøvernbegrepet** - alt henger i hop. Hvordan henger det kommunen skal gjøre sammen med alt annet som skjer, er det tenkt på tvers? Er det tenkt på livskvalitet ?
5. **Kretsløpet.** Det heter ikke lenger “fra vugge til grav-tankegangen”, nå heter det “fra vugge til vugge”. Har kommunen tenkt igjennom at den skal “lukke kretsløpene” når det produseres og forbrukes ?

5.3 Erfaringsark fra ulike medvirkningsopplegg

Informasjonen på faktabladene er hentet ut på basis av besvarte spørreskjema. Disse eksempler er ikke trukket frem fordi de er de beste eller best dokumenterte. De er plukket ut fordi de har relevant erfaring fra planarbeid med barn og unge. De bygger delvis på forsøks-prosjekter som har vært støttet av Miljøverndepartementet. Mange av eksemplene kan illustrere og vise til resultater som vil være nyttige for mange. Det er derfor vedlagt et skjema (8.3) som ikke er fylt ut og som kan fungere som kopiark for barnerepresentanten til registrering av gjennomførte medvirkningsopplegg som andre har brukt og utviklet og som kan være til nytte i arbeidet fremover.

- 5.3.1 Loggbok
- 5.3.2 Arbeidsbokmetoden
- 5.3.3 Spørreskjema
- 5.3.4 Spørreundersøkelse
- 5.3.5 Klasseavis/skoleavis
- 5.3.6 Befaring
- 5.3.7 "Barnetråkk"
- 5.3.8 Prosessorientert skriving
- 5.3.9 Tegning
- 5.3.10 Kartlegging/registrering, elevråd trekkes med i planprosessen
- 5.3.11 "Barneråd"
- 5.3.12 Åpent møte ungdom 15-20 år
- 5.3.13 Åpne møter (barnehøringer)
- 5.3.14 Lokale forhandlinger og ungdommens kommunestyre
- 5.3.15 Drama – oppvekst i Forset
- 5.3.16 Barne - /ungdomsmønstring
- 5.3.17 Planleggingsdag i 8. klasse med gjennomføring av forbedringstiltak
- 5.3.18 Temakonferanse m/elevråd og planleggere
- 5.3.19 Ungdomsundersøkelsen "Oppvekst i egne øyne"
- 5.3.20 Råd og erfaringer fra medvirkningsprosjekt Barn og plan i Oslo kommune

5.3.1 Loggbok

Eksempel hentet fra Gausdal kommune

Anvendelse: kommuneplanens generelle overordna del, tematisk

Målgruppe: barn i alderen 6 - 13 år

Ressursbruk:

Arbeidet er lite ressurskrevende, og man benyttet 1 ukeverk for elevene til dette.

Fordeler og ulemper:

Kartleggingen ga mye informasjon som var vanskelig å kvantifisere og nyttiggjøre seg. Den enkelte lærers introduksjon og oppfølging var svært viktig for utfallet av oppgaven. Dagliglivet er godt beskrevet, men det er få "vanskelige" problemstillinger som tas opp. Elevene skriver til en "fremmed".

Forarbeid:

Forarbeidet besto i å gi lærerne informasjon, utarbeide loggbokark, og en introduksjon i klassene for å sikre en mest mulig lik gjennomføring. Det ble vektlagt behovet for anonymitet og planlegging generelt.

Gjennomføring:

Klasselærer var ansvarlig. Ca. 15 min hver dag ble avsatt til skriving i 1 uke.

Klasselærer samlet inn.

Bearbeiding:

Materialet ble bearbeidet av prosjektleder. Det var utrolig mye informasjon som var vanskelig å gjøre allment tilgjengelig/kvantifiserbare.

Samarbeidspartner var skolen og den enkelte klasselærer.

5.3.2 Arbeidsbokmetoden

Eksempel er hentet Prosjekt Oppvekst Kvæfjord kommune - diverse materiell, og Porsgrunn kommune.

Vi tror at metoden kan brukes på både kommuneplanens generelle overordna del, tematisk og geografisk, kommuneplanens arealdel, reguleringsplan og bebyggelsesplan.

Målgruppen er barn i alder, 6-13 år, 13-15 år og 15-18 år med tilpasning av boka til alderstrinnene.

Ressursbruk:

Ca. 600 bøker koster kr 10.000,- (1993) i trykkingskostnader samt medgåtte ukeverk. For prosjektleder har det gått med 8 ukeverk til produksjon av boka, og 8 ukeverk til rapportering. Skolene har brukt gjennomsnittlig 10 skoletimer pr. klasse til prosjektet.

Fordeler og ulemper:

Det har medført en aktiv deltakelse fra barn og unge. Det har vært et bra strukturert opplegg, som kan kombineres med fordeling av midler til strakstiltak i møter mellom barn og ungdom og kommunens og politikere og administrasjon. Kommunen får inn viktige opplysninger fra barn og unge, og kan gi kunnskap til elevene gjennom boka. Skolen må arbeide over tid.

Arbeidet er avhengig av skolenes samarbeidsvilje, og er tidkrevende.

Forarbeid:

Forarbeidet har bestått av å gjennomgå eksempler på arbeidsbøker fra andre kommuner, og gjennom en dialog med skolene for å skaffe informasjon. Innholdet i boka er drøftet. Lage bok, trykke den og planlegge gjennomføringsmåte. Formidle informasjon om gjennomføringsmåte.

Gjennomføring:

Klassene jobber med bøkene; individuelt, i gruppe og i samlet klasse. Drøfting av tiltak vektlegges.

Bearbeiding:

Dataene kan oppsummeres ved bruk av statistikkprogram, eller manuelt. I denne prosessen kan elevene delta aktivt, med bl.a. oppsummering i gruppe, klasse, elevråd eller samlet.

Samarbeidspartner har vært skolen og etatene (som har kommet med aktuelle opplysninger i arbeidsboka).

5.3.3 Spørreskjema

Eksempelet er hentet fra Bodø kommune

Metoden kan anvendes i forbindelse med kommuneplanens generelle overordna del, kommuneplanens arealdel, reguleringsplan og bebyggelsesplan.

Målgruppen er barn mellom 6-13 år og unge i alderen 15-18 år.

Ressursbruken er ikke beregnet, men det er benyttet ca. 4 ukeverk.

Fordeler og ulemper:

Engasjerte skoler (administrasjon/lærere/elever/foreldre) i registrering av oppvekstmiljø, men begrenset administrativ ressursinnsats ga liten mulighet til oppfølging/videreføring ("det blir med forsøket").

Forarbeid:

Utarbeide materiale og spørreskjema for bruk i barne- og ungdomsskole. Spesielt arbeide nedlagt av Seksjon for forebyggende helsearbeid i Bodø kommune.

Gjennomføring:

I barneskolen, 3-6 klasse, foretok lærerne intervjuene. I ungdomsskolen, 7-9 klasse, fylte eleven ut skjema. For 0-6 åringer ble spørreskjemaet sendt til foreldrene gjennom helsestasjonen.

Bearbeiding:

Begrenset administrativ kapasitet førte til forenklet bearbeiding, jf. rapporten ”Ta barn på alvor”.

Samarbeidspartner var Teknisk avdeling, Kirke-, kultur- og undervisningsavdelingen og Helse- og sosialavdelingen, Seksjon for forebyggende helsearbeid.

5.3.4 Spørreundersøkelse

Eksempelet er hentet fra Sauda kommune.

Anvendes i forbindelse med kommuneplanens overordna del, både tematisk og geografisk, samt reguleringsplaner og bebyggelsesplaner.

Målgruppen er barn og unge i alderen 6-13 år.

Ressursbruk:

Det er brukt ca. 10 ukeverk som i lønnsutgifter har beløpet seg til kr 37.000,- (1993).

Fordeler og ulemper:

Undersøkelsen dekker hele kommunen, og det er en lik undersøkelse i alle skolekretser. Høy svarprosent. Undersøkelsen omhandler nærmiljø, skole, fritid osv. Man mangler økonomi til å gjennomføre alle tiltak. Tiltakene må innarbeides i kommunens planer, det tar tid.

(”Ungene vokser fra sitt forslag”)

Forarbeidet besto i utarbeidelse av spørreskjema. Hvilke spørsmål, hva ønsker vi svar på? Forstår ungene spørsmålene? Er spørsmålene relevante/aktuelle? Hva skal vi bruke svarene til?

Gjennomføring:

Mye informasjon/orientering både til lærere og elever. 2.-6. klassetrinn svarte på spørsmålene på skolen. Det var varierende tidsbruk, men er beregnet til ca. 1 skoletime. 1. klasse fikk skjema med hjem.

Bearbeiding:

Skolekretsene ble individuelt summert. Skjemaene ble inndelt etter kjønn. Hvert spørsmål ble innarbeidet i statistikk, som gir grunnlag for videre planlegging av tiltak.

Samarbeidspartner har vært skolen, med en kontaktlærer ved hver barneskole.

5.3.5 Klasseavis/skoleavis

Eksempelet er hentet fra Follebu skole, Gausdal kommune.

Anvendes i forbindelse med kommuneplanens overordna del, tematisk.

Målgruppen er barn og unge i alderen 6-13 år.

Ressursbruk:

Små økonomiske utlegg. Utgiftene gjelder film, rastrering av bilder og trykk i kopi offsetmaskin. Arbeidsbelastning for elevene har vært stor.

Fordeler og ulemper:

Grundig arbeid med temaet oppvekst, som ble belyst fra flere sider. Det var en stor fordel at arbeidet ble synliggjort gjennom salg til samtlige husstander. Motiverende da inntektene skulle brukes til klasseset. Det ville ikke være noen ulempe om en mediakyndig lærer tar oppdraget.

Forarbeidet besto av introduksjon i klassen om planlegging og om prosjektet.

Gjennomføring:

Elevene arbeidet 1 måned med selve gjennomføringen av prosjektet. Tiden ble brukt til spørreundersøkelse, intervjuer, utskriving og salg. Elevene utgir skoleavis og laget temanummer om oppvekst.

Bearbeidingen ble foretatt av prosjektleder, som hentet ut nødvendige data.

Samarbeidspartner var en mediakyndig lærer.

5.3.6 Befaring

Eksemplet er hentet fra Kvinesdal kommune.

Metoden er anvendt i forbindelse med tematisk trafikk- og transportplanlegging

Målgruppen er barn og unge i alderen 11 -15 år

Ressursbruken er ikke beregnet særskilt for metoden.

Fordeler og ulemper:

Befaringen synliggjør og utdyper problemer som elevene delvis har presentert gjennom spørreundersøkelser.

Forarbeid:

Prosjektlederen har gjennomført besøk (2 skoletimer) i de 6 klasser som har vært involvert. Prosjektet ble gjennomført høsten 1992. Spørreundersøkelse ble gjennomført i forkant av befaringen.

Gjennomføring:

Prosjektleder og representanter for teknisk etat gjennomførte systematisk deltakelse på alle skolebussruter sammen med barna.

Bearbeiding:

Oppsummering av klassebesøk, spørreskjemaundersøkelsen og befaringene er gjort av prosjektleder. Barnas kommunestyre i Kvinesdal har stadfestet ønskene om utbedringer av konkrete krysningspunkter og veistrekninger. I tillegg er det blitt presentert ønsker for trafikkopplæring, antimobbe-kampanje på skolebussen og bedre informasjon om kollektivtilbudet.

5.3.7 "Barnetråkk"

Eksemplet er hentet fra Tjøme kommune (1993)

Metoden har vært brukt som forarbeid til kommuneplanens arealdel og til innhenting av grunnlagsdata for arealplanleggingen generelt. I noen Vestfold- kommuner er metoden bygd inn i skolen sitt arbeid i forbindelse med kommuneplanlegging (jmfr. L97).

Målgruppe: 10–13 år, ca 170 elever har vært involvert.

Ressursbruk: Aksjon Skolevei har bidratt med 40.000 kr til finansiering av arbeidet.

Fordeler og ulemper:

Metoden beskriver både skoleveisproblemer og bruk av arealer for lek og opphold. Metoden kan være svært systematisk og forutsetter derfor god informasjon til alle berørte - inklusiv offentligheten. En slik kartlegging berører grunneiere direkte.

Forarbeid:

Kartmaterialet er tilrettelagt i målestokk 1:20 000 for hele kommunen. Kartmateriale i større målestokk er brukt til å markere trafikkfarlige punkter.

Gjennomføring:

Elevene ble delt inn i grupper etter geografisk tilhørighet. Foreldre som var kjent med de ulike områder deltok som hjelpere i kartfestingen av data. Foruten kartfesting av arealbruken ble en rekke forberedte spørsmål diskutert (samtaleguide)

- * Hvordan er det å leke rundt der du bor?
- * Ekstra fine plasser?
- * Hva kan gjøres for å ta vare på bra ting eller forbedre ting?

Bearbeiding:

Data er kartfestet under følgende kategorien:

- * Veien elevene går eller sykler til skolen eller til skolebussen
- * Farlige steder langs skoleveien
- * Utearealer som brukes mye til lek
- * Badeplasser
- * Områder brukt til fisking og andre aktiviteter ved sjøen
- * Områder brukt til aking
- * Områder brukt til skøyte løp
- * Antall barn i området i alderen (2 - 13 år)

Samarbeidspartner: Skolen

5.3.8 Prosessorientert skriving

Eksempelet er hentet fra Engjom skole, Gausdal kommune.

Anvendes i forbindelse med kommuneplanens generelle overordna del, tematisk.

Målgruppen er barn og unge i alderen 6-13 år.

Ressursbruken er beregnet til ca. 14 dager for elevene. Mye etterarbeid for lærer. Den økonomiske ressursbruken er ikke beregnet.

Fordeler og ulemper:

Elevene arbeidet grundig med temaet. "Lærerstyrt", slik at elevene ble penset inn på tema og verdivalg. Gruppen må være liten slik at hver enkelt får nødvendig oppfølging.

Forarbeid:

Prosjektleder ga introduksjon i klassene, som for øvrige metoder. Læreren tematiserte: meg selv, familien min, huset mitt, fritid og samfunn.

Gjennomføring:

Progresjon fra det nære og utover. Elevene arbeidet med temaet over tid.

Bearbeiding:

Gjennomlesning av prosjektleder. Utstillinga på barne- og ungdomsmønstring.

Samarbeidspartner er klasselærer.

5.3.9 Tegning

Eksempelet er hentet fra Kristiansand kommune.

Metoden anvendt i forbindelse med reguleringsplan (utomhusplan i et større blokkområde).

Målgruppen er barn i alderen 6-10 år.

Det har medført en beskjeden økonomisk kostnad. Det har vært benyttet 1 planleggingsmøte á 1 time i skole og barnehage, forøvrig skjedde all forberedelse innen vanlig arbeidstid.

Fordeler og ulemper:

Dette er ikke evaluert. Tegning egnet seg som en god metode blant yngre barn. I dette tilfelle er det også mange tospråklige innvandrerbarn med svak språkutvikling, og de uttrykker seg klart gjennom tegning.

Forarbeid:

Planleggingsmøte. Barna er tatt med på tur og lek i området gjennom lengre tid i barnehage/skoletid.

Gjennomføring:

2 timer tegning i hver barnegruppe, barneskoleklasse (1-3 klassetrinn), barnehagegrupper, skolefritidsordning og førskolegruppe. Barna tegner hvordan de opplever lekeområdene sine og hva de skulle ønske for disse. Voksne er til stede og skriver ned barnas kommentarer til tegningene.

Bearbeiding:

Tegninger og utsagn tolkes. Barna samtaler med folk fra park- og idrettsetaten om gjennomføring av tiltak på byggelekeplassen. Barnetegningene, observasjoner av barns lek og spørreundersøkelse på lek blant foreldre i boområdet danner utgangspunkt for opprusting av utearealene (ny utomhusplan). Arbeidet er i startfasen.

Samarbeidspartner er barneskole, barnehage, skolefritidsordning og førskole.

(Eksemplet er vist på videoen "Vi har noe å si")

5.3.10 Kartlegging/registrering, elevråd trekkes med i planprosessen

Eksemplet er hentet fra Pedagogisk senter Kristiansand kommune v/Nina Skjeseth.

Anvendt i forbindelse med sikring av miljøundervisningsarealer for skolene.

Målgruppe er barn og unge i aldersgruppen 6-18 år.

Noe midler over Pedagogisk senters budsjett til utarbeiding av digitale kartblad. Antall ukeverk er ikke beregnet. 3/4 år fra første orientering til rektorene og henvendelse til elevråd til skolenes svar ble levert plan- og bygningssjefen.

Forarbeid:

Saken ble først tatt opp i rektorkollegien, og deretter med elevrådslærere og miljølære. Oppmålingsvesenet utarbeidet digitale kartblad. Elevene fikk instruksjoner for inntegning av bruk av uteområdene.

Gjennomføring:

Alle skoler kartla og vurderte sine undervisningsområder i løpet av våren 1994. Elevene gikk ut i sitt nærområde og registrerte på kart hva som ble brukt/og hva som er egnede miljøundervisningsarealer. Pedagogisk senter oppsummerte svarene og sendte materialet til plan- og bygningsetaten som også ble bedt om å holde elevrådene orientert i den videre saksbehandlingen.

Bearbeiding:

Skolenes svar er innarbeidet i kommunedelplanen "Idrett og friluftsliv og plan for lokale kulturbygg". Svarene er kostnadsberegnet og det er foretatt en prioritering av prosjekter som er utenfor rammen

Samarbeidspartnere har vært elever, klasseråd - elevråd, elevrådslærere, miljøkontaktlærere, pedagogisk senter og byplankontoret.

5.3.11 "Barneråd"

Eksempelet er hentet fra Sauda kommune.

Metoden kan anvendes for kommuneplanens generelle overordnede del, både tematisk og geografisk, for kommuneplanens arealdel, reguleringsplan og bebyggelsesplan.

Målgruppen er barn og unge i alderen 6-13 år.

Ressursbruken har vært beregnet til ca. 10 uker, og det har medgått lønnsutgifter i disse ukene på kr 37.000,-.

Fordeler og ulemper:

Barna blir tatt med på råd/får uttale seg. Opprettelse av kanaler som barna kan bruke/er kjent med. Planleggere vet hvor de kan få barnas uttalelser. Barna må engasjere seg og komme med forslag til løsninger. Saker kan gå tregere, det er flere som skal uttale seg, og man kan oppleve at barnas uttalelser/meninger ikke blir tatt til følge.

Forarbeid:

Opprettelse av elevråd ved alle skoler. 2 representanter fra hver skole blir deretter medlemmer av barneråd. Elevrådene er høringsorgan og tar opp/melder saker til Barnerådet.

Gjennomføring:

Møtebok/saker sendes ut til alle elevrådene i god tid før barnerådsmøtet. Barneråd holdes ca. 2 ganger pr. år.

Bearbeiding:

Videre arbeid med vedtakene/sakene gjøres i samarbeid mellom barnas representant og elevrådsrepresentanten. Saker som ikke blir løst, tas opp igjen.

Samarbeidspartner har vært skolen, kontaktlærer, teknisk etats ”barneråds-mann” og skolesjef.

5.3.12 Åpent møte ungdom 15-20 år

Metoden kan anvendes i forbindelse med kommuneplanens arealdel. Gausdal kommune.

Målgruppen er ungdom i alderen 15-18 år.

Den økonomiske ressursbruken er beregnet til ca. kr 1000,- i møteromsleie og bevertning, samt trykking av plakater. I forhold til antall ukeverk har metoden vært lite arbeidskrevende.

Fordeler og ulemper:

Det er usikkerhet i forbindelse med hvor mange man vil nå, om utvalget er representativt, eller om det bør være det?

Det var overraskende stor deltagelse (mest jenter). Lite planlegging i forkant.

Forarbeidet besto i en del praktiske ting, som bl.a. å ordne møterom, ordne bevertning og kunngjøring av møtet.

Gjennomføring:

15 ungdommer fant veien til møtet. Møtet ble gjennomført med gruppearbeid og plenumsdiskusjoner. Prosjektleder, ungdomskonsulent og kommuneplanlegger refererte fra gruppene.

Bearbeidingen besto av gjennomlesing, og redegjørelse for politisk planutvalg, samt oversending av materialene.

Samarbeidspartnere var ungdom i alderen 15-20 år og politisk planutvalg.

5.3.13 Åpne møter (barnehøringer)

Metoden anvendt i forbindelse med kommuneplanens generelle overordna del, og i forbindelse med reguleringsplan. Kristiansand kommune

Målgruppen var barn i alderen 10 - 13 år.

Den økonomiske ressursbruken er beregnet til kr 6000,- pr. høring/bydel (1993), og det har medgått 2-3 ukeverk, fordelt over lang tid.

Fordeler og ulemper:

Barna er for første gang spurt om synspunkter på større plansaker/prosjekter i sin bydel. Barnas meninger følger det videre planarbeidet. Barna har med sine uttrykksmåter kommet med store og små ideer til forbedringer i sitt nærmiljø. De deltar i en demokratisk prosess og opplever å bli tatt på alvor. En del av barnas prioriterte tiltak gjennomføres straks. Ulempen er at det kan skape for store forventninger.

Forarbeid:

Motivering av skolene og rektor, lærere, elever. Utvelgelse av klasser. Pedagogisk opplegg, innkjøp av utstyr og detaljert kjøreplan.

Gjennomføring:

Barna ga uttrykk for sine synspunkter på aktuelle kommunale planer for nærmiljøet, og egne forslag for oppvekstmiljøet generelt. Følgende metoder ble tatt i bruk for å få fram barnas gode forslag: gruppearbeid, oppgaveløsing, tegning, maling, video, intervju, modellering, PC, prioritering.

Bearbeiding:

Forslag vedrørende aktuelle planer følger den videre saksgang. Generelle forslag er tatt opp med etatssjefer. Tilbakemeldinger er gitt i nye møter med elevene, hvor også film fra høringene ble vist. Tilbakemeldinger ble gitt etter følgende oppdeling: "Umulige" forslag, forslag som kan løses straks, forslag de kan løse selv. Noe penger satt av til strakstiltak knyttet til hver høring. Prøv selv - barnas egen tilskuddsordning ble også utlyst i etterkant av høringene.

Samarbeidspartner:

Fritidsetaten, skolene, oppvekstteamet (prosjekt: Bedre oppvekst).

Litteraturhenvisning/eksempel:

Egen videofilm om det å arrangere barnehøring (6 min.). Kortfattet "instruksjonshefte" under utarbeidelse.

5.3.14 Lokale forhandlinger og ungdommens kommunestyre

Eksempelen er hentet fra Prosjekt Oppvekst - Kvæfjord kommune og Porsgrunn kommune.

Metoden er anvendt i forbindelse med kommuneplanens generelle overordnede del.

Målgruppen er barn og unge i alderen 6-18 år.

(Den økonomiske ressursbruken og antall ukeverk er iberegnet i arbeidsbokmetoden, se eget ark).

Fordeler og ulemper:

Konkrete strakstiltak iverksettes umiddelbart. Barn og unge må lære prioritering. De føler at de blir tatt på alvor, og det oppstår en dialog mellom de unge og politikerne. Ulempen er at det kan bli en for sterk fokusering på strakstiltakene.

Forarbeidet:

Forarbeidet har bestått i å få bevilget strakstiltaksmidler, lage et forhandlingsopplegg og gi skolene informasjon. I tillegg forbereder man ungdommens kommunestyre.

Gjennomføring:

I forbindelse med drøftingene i arbeidsbøkene foreslår elevene tiltak. Klassene utarbeider prioriteringslister over tiltak som de sender videre til elevrådet. Elevrådet lager samlet prioriteringsliste for skolen. Straktiltaksmidlene fordeles på ungdommens kommunestyre ut i fra elevrådenes prioriteringsliste. Ungdommens kommunestyre avsluttes med åpen spørretime.

Bearbeiding:

Prioriteringslistene brukes aktivt i forbindelse med barne- og ungdomstiltaksprioriteringen i kommunen.

Samarbeidspartnere har vært skolene, ordfører og andre politikere og etatssjefene/ lederne.

5.3.15 Drama - oppvekst i forset

Eksempelet er hentet fra Forset Auggedal skole, Gausdal kommune.

Metoden er anvendt i forbindelse med kommuneplanens generelle overordna del, tematisk.

Målgruppen har vært barn i alderen 6-13 år.

Denne metoden har vært ressurskrevende for skolen arbeidsmessig. Det er ikke foretatt økonomiske beregninger, heller ikke av hvor mye tid som er medgått.

Fordeler og ulemper:

Synliggjøring av stoffet, og erfaring med å fremlegge det, krever at elevene er vant til å arbeide med drama som metode. Dette er arbeidsmessig ressurskrevende.

Forarbeid:

Elevene arbeidet i vårsemesteret med å lage tekster om oppvekst før og nå, som sang, sketsjer og "rapping".

Gjennomføring:

Skoleavslutningen våren 1993 ble en stor festforestilling, der elever, foreldre og lærere framførte et program som belyste oppvekstkår før og nå. Fra "gårdsgutten på Evenstad" til rapping.

Det ble ikke foretatt noen aktiv bearbeiding fra prosjektleder.

Samarbeidspartnere var elever, foreldre og lærere.

5.3.16 Barne-/ungdomsmønstring

Metoden ble anvendt i forbindelse med kommuneplanens generelle overordna plan, den tematiske delen, Gausdal kommune.

Målgruppen var barn og unge i alderen 0-18 år.

Den økonomiske *ressursbruken* er beregnet til ca. kr 5000,-, og har gått med til møteromsleie, bevertning, aktører, utsmykning, kunngjøring (gjennom forhåndsamtale i lokalavis/ lokalradio, plakater, løpesedler ol). Det har vært mange ildsjeler i aksjon under planleggingen, men det er ikke beregnet hvor mange ukeverk som er medgått.

Fordeler og ulemper:

Det har medført en synliggjøring av prosjektene og av alt det barn og unge gjør i fritiden sin - gjennom aktiviteter, opptredner og utstillinger. Må betegnes som en gedigen suksess.

Forarbeidet har bestått av både mye planlegging og mye praktisk arbeid.

Gjennomføring:

Festdag hvor ca 1000 små og store var innom. Det ble gitt god pressedekning i for- og etterkant. Prosjektet var godt politisk forankret, og ordføreren "klippet snora". Det ble hornmusikk, is, sang, riding og mye mer.

Det ble ikke gjennomført noen bearbeiding av prosjektet.

Samarbeidspartnere var de frivillige lag og organisasjoner og politikerne.

5.3.17 Planleggingsdag i 8. klasse med gjennomføring av forbedringstiltak

Eksempelet er hentet fra Forset skole, Gausdal kommune.

Metoden er anvendt i forbindelse med kommuneplanens arealdel.

Målgruppen er unge i alderen 13-15 år.

Den økonomiske *ressursbruken*, og antall ukeverk er ikke beregnet.

Fordeler og ulemper:

Planlegging gir bedre styring, slik at man kan være sikre på at budskapet blir skikkelig formidlet. Det er nyttig med direkte impulser som man kan ta med seg tilbake på kontoret. Elevene fikk et avbrekk i ordinær undervisning.

Forarbeidet besto av planlegging av dagen og å lage/trykke opp gruppeoppgaver.

Gjennomføring:

Kommuneplanlegger, ungdomskonsulent og prosjektleder overtok undervisningen for 1 dag. De snakket generelt om planlegging, om arealplan, kart, fargebruk, om rikspolitiske retningslinjer for barn og unge, og om gruppeoppgavene. Disse oppgavene gjaldt skolens nærmiljø og sentrumsplan for Forset.

Bearbeiding:

Prosjektleder gjennomgikk gruppeoppgavene, og plasserte forslagene i kategorier. Hva kan skolen gjøre/hva kan prosjektet bidra med? - strakstiltak. Eleven drar på befaring - og tiltakene kan gjennomføres. For tiltak som ikke kan gjøres noe med øyeblikkelig, er det aktuelt med en redegjørelse for planutvalget, samt oversendelse av oppgavene.

Samarbeidsparter har vært skolen og politisk planutvalg.

5.3.18 Temakonferanser med elevråd og planleggere

Erfaringer fra Kristiansand kommune.

Offentlige planleggere ønsker ofte å få belyst hva barn og unge ønsker i forhold til en del sentrale temaer. Det kan være sentrumsutvikling, samferdsel, parker/grøntområder, offentlige tjenester etc. Ved å legge opp til temakonferanser med elevråd fra grunnskolene og de videregående skolene, kan en få fram de unges synspunkter på en systematisk og god måte. Dette krever at en på forhånd har forberedt konferansedeltakerne på hvilket mål en har med konferansen og hvilke rammer og forutsetninger som legges til grunn. En kan legge opp temakonferansen på følgende måte:

Forberedelser:

Barnerepresentanten må sørge for at de voksne som skal delta ikke blir styrende på konferansen slik at de legger svarene i munnen på de unge. Det må derfor avholdes et eget planleggingsmøte med alle de voksne, der en går gjennom målet med konferanse og hvilken rolle planleggerne skal ha. (Hvordan snakke med barn, om barn.) Alle elevrådsrepresentantene må få informasjon i god tid, med noe bakgrunnsstoff og spørsmål til diskusjon/drøfting i klassene. Det er viktig å klargjøre hva som er målet med konferansen, hvilke rammer en har og hvilke tidsperspektiv en forholder seg til. Dette er for å unngå at de unge blir skuffet over resultatet.

Temakonferansen:

Det er viktig at de unge er i flertall på konferansen, slik at de får følelsen av å være "dominerende", og derfor lettere tar til ordet. Man må avholde temakonferansen på samme sted som de andre "voksenkonferansene" i kommunen. Det skal ikke være noe mindre "verdt" å ha møte om barn/unge. Man må organisere dagen slik at det blir vekslet mellom gruppearbeid og plenum. I gruppearbeidet skal den voksne være referent og kunne spørres til råd, og en av de unge være ordstyrer og gruppeleder.

Dersom man tar opp temaer med geografisk tilknytning, vil det være naturlig at man bruker de elevrådene som kommer fra samme område. Planleggere som eventuelt skal være med i gruppearbeidet må fordeles på samme måte. Dette er for å åpne opp for en bedre dialog i forbindelse med andre saker i skolekretsen. Det er viktig at man på slutten av konferansen oppsummerer hva som videre skal skje, hvem som skal gjøre hva og hvilke tidsperspektiver man må forholde seg til. Det må sendes skriftlig referat fra konferansen til alle deltakere og aktuelle etater/hovedutvalg.

5.3.19 Ungdomsundersøkelsen ”oppvekst i egne øyne”

Eksempelet er hentet fra ”Oppvekst i egne øyne” - en spørreundersøkelse blant ungdom i Kristiansand 1992.

Metoden er anvendt i forbindelse med kommuneplanens generelle overordna del, den tematiske delen.

Målgruppen er unge i alderen 13-16 år.

Det har blitt brukt kr 45.000,- til prosjektet (1993), og benyttet et 1/2-årsverk til dette. Det er ikke spesifisert kostnadsfordelingen.

Fordeler og ulemper:

Stort utvalg ungdom deltar. Standardundersøkelse som er gjennomført i flere kommuner, slik at man kan finne tendenser fra landsdel mot landsdel. Innkomne data kan krysses på utallige måter. Dette er svært nyttig informasjon og kunnskap når man arbeider seriøst med bearbeidelsen av det innkomne materialet og gjør bruk av dette. Ulempen er at undersøkelsen kan medføre et ønske om å gi ”riktige svar”. Dette blir imidlertid tatt opp på forhånd, og man har henstilt til ærlighet.

Forarbeid:

Man har gjort bruk av Standard for kommunale ungdomsundersøkelser (Ungdata) - Deltaking og tilhørighet, modul 1,3 og 4. Gjennomført i Kristiansand i 1992. Tittel: Oppvekst i egne øyne.

Gjennomføring:

Utvalg for undersøkelsen: 55% av 7., 8. og 9. klassingene i kommunen, tilfeldig trukket ut. N=1243. Svarprosent: 95,2.

Bearbeiding:

Prosjektleder har foretatt grundig bearbeiding og tolkning av det innkomne materialet. Fagperson på Høgskolen i Agder har også tolket materialet i forhold til sitt spesialområder. Mange interessante ”krysskombinasjoner” er fortsatt ikke tatt ut. Datagrunnlaget er lagt ut på bydelsnivå. Har kjøpt 1 år ekstra tilgang til dataprogrammet/grunnlaget. Ellers ligger datagrunnlaget i database i Ungforsk (NOVA) og gir tilgang til hele landet.

Samarbeidspartner:

Undersøkelse gjennomført av Fritidsetaten.

Skolene i kommunen, NAVFs Program for Ungdomsforskning.

5.3.20 Råd og erfaringer fra medvirkningsprosjektet Barn og Plan i Oslo kommune

1. Barn og unge kan involveres på alle stadier i den kommunale offentlige planprosessen.
2. Barn og unge evner å sette seg inn i kommunale planer, tolke planenes innhold, analysere egne behov i plansammenheng og formidle disse på en forklarende måte.
3. Barn og unge har behov for lenger uttaletid til planer og prosjekter enn det som er vanlig i kommunal sammenheng.
4. Barn og unge kan trenge bistand til å sette seg inn i kommunale arealplaner og byggesaker.
5. Barn og unge søker større bevissthet og kjennskap til planer og byggesaker før de velger å uttale seg om disse.
6. Barn og unge er gode informanter om egne behov og om egne tanker de har til sitt fysiske nærmiljø.
7. Barn og unge er kreative til å finne løsninger på problemer de ser i sitt fysiske nærmiljø.
8. Barn og unge ser også andre gruppers behov når de vurderer egne behov i nærmiljøet.
9. Barn og unge gir ofte uttrykk for sitt psykososiale miljø samtidig som de omtaler sitt fysiske miljø.
10. Barn og unge er villige til å iverksette praktiske tiltak som de selv eller andre har foreslått for å forbedre nærmiljøet og å skape større sikkerhet.
11. Barn og unge har behov for tilbakemelding og respons på arbeider de utfører eller tiltak de foreslår.
12. Barn og unge vektlegger steders form og farge, individuelle variasjoner og stedenes forskjellige aktivitetsmuligheter.

Kilde: Prosjekt Barn og plan i Oslo
Sluttrapport v/Trond Gabrielsen

5.4 Kopiark for egen erfaringsoppsamling

Vedlagte skjema er tenkt å fungere som kopiark for registrering av gjennomførte medvirkningsopplegg som kommunen eller andre har brukt og utviklet og som kan være til nytte fremover.

_____	(tittel)
1. Anvendelse	kommuneplanens generelle del arealplan tematisk delplan geografisk delplan reguleringsplan..... bebyggelsesplan gjennomført vår / høst 19..... varighet.....
2. Målgruppe	0-6 år..... 6-13 år 13-15..... 15-18
3. Hvor mange barn har vært involvert	direkte..... som representanter
4. Ansvarlig etat	
5. Ressursbruk:	økonomisk: antall timer antall ukeverk
6. Arena:	kommunen skolen..... frivillig organisasjon nærmiljø annet.....

7. Forarbeid:

8. Samarbeidspartnere:

9. Gjennomføring:

10. Bearbeiding - tolking:

11. Tilbakemelding:

12. Fordeler og ulemper:

13. Disse opplysninger er hentet fra:

14. Kilde, litteraturhenvisninger:

6 Lover og forskrifter

6.1 Plan- og bygningsloven

<http://www.lovdata.no/cgi-wift/wiftldles?doc=/usr/www/lovdata/all/nl-19850614-077.html&button=s%d8k&dep=md>

6.2 Viktige paragrafer i plan- og bygningsloven

Plan- og bygningsloven av 14. juni 1985 med endringer sist ved lov av 09.01.1998 nr. 5.
§ 2 3. ledd: Formål

”Ved planlegging etter loven her skal det spesielt legges til rette for å sikre barn gode oppvekstkår”

Teksten er tatt inn for å styrke og synliggjøre barns posisjon i planprosessene etter pbl.

§ 9-1 Øverste planleggingsmyndighet i kommunen

”Kommunestyret skal ha ansvaret for og ledelsen av kommuneplanleggingen og arbeidet med reguleringsplaner i kommunen.”

§ 9-2 Planadministrasjonen i kommunen

Rådmannen har det administrative ansvaret for kommunens planleggingsoppgaver etter loven.

§ 10-1. Kommunens oppgaver og samarbeidsplikt.

“Plan- og bygningsmyndighetene skal søke samarbeid med andre offentlige myndigheter som har interesse i saker etter plan- og bygningsloven og innhente uttalelse i spørsmål som hører under vedkommende myndighets saksområde.”

Her er det viktig at barnerepresentanten sørger for at kommunen tar kontakt med andre offentlige organ som kan påvirke barns interesser i en positiv retning, f.eks. fylkesmann eller fylkeskommune.

§ 12-3. Samarbeidsplikt for andre offentlige organer

“Fylkeskommunen skal så langt det er mulig gi kommuner hjelp og veiledning med deres gjøremål etter denne loven.”

Dette gjelder på alle områder hvor fylkeskommunen har helt eller delvis ansvar.

§16 Samråd, offentlighet og informasjon

Her heter det i første avsnitt:

”Planleggingsmyndighetene i stat, fylkeskommune og kommune skal fra et tidlig tidspunkt i planarbeidet drive en aktiv opplysningsvirksomhet overfor planleggingsvirksomheten etter loven. Berørte enkeltpersoner og grupper skal gis anledning til å delta planprosessen.”

Her er det viktig at barnerepresentanten ser til at organisasjoner/grupper som kan fremme barns interesser blir tatt med i kommunens arbeide med planlegging.

§ 17-1 Rikspolitiske retningslinjer

Her står det:

"Kongen kan stille opp generelle mål og rammer og gi retningslinjer for den fysiske, økonomiske og sosiale utvikling i fylker og kommuner som skal legges til grunn for planleggingen etter denne lov."

De rikspolitiske retningslinjer for å styrke barn og unges interesser i planleggingen ble gitt ved Kgl. res. 1. september 1989 i medhold av denne paragraf. Retningslinjene er nærmere beskrevet i rundskriv T-1/95 Barn og planlegging

§ 20- 4 Arealdelen av kommuneplanen

Her bør en spesielt merke seg 2. ledd pkt. b og d hvoretter det kan gis utfyllende bestemmelser til arealdelen. Det heter:

b) *"For områder avsatt til utbyggingsformål kan det fastsettes at utbygging skal skje i bestemt rekkefølge, og at utbyggingen innenfor vedkommende områder ikke kan finne sted før tekniske anlegg og samfunnstjenester som elektrisitetsforsyning, kommunikasjon, herunder gang- og sykkelvegnett, helse- og sosialtjeneste, herunder barnehager, skoler og fritidshjem, mv. er etablert. I tilknytning til utbyggingsområder i landbruks-, natur- og friluftsområder der spredt utbygging er tillatt, kan det fastsettes bestemmelser om tillatt byggehøyde, grad av utnytting og andre former for styring av bygningers og anleggs størrelse, form mv. Det kan også gis nærmere kriterier for lokalisering av ulik utbygging og arealbruk innen byggeområdene."*

d) *"For byggeområder og landbruks-, natur- og friluftsområder der det er adgang til spredt utbygging av boliger, kan det stilles areal- og funksjonskrav til lekearealer og andre uteoppholdsarealer, herunder krav om samtidig ferdigstillelse av bolig og uteområde."*

Fordi bestemmelsene til kommuneplanen i mange tilfelle vil være av avgjørende betydning for hvilke tiltak som kan iverksettes i et aktuelt område, er det viktig at slike bestemmelser blir vedtatt i utbyggingsområder som å sikre barns interesser i forbindelse med utbygging av spesielt boliger. Å gi bestemmelser til kommuneplanens arealdel er et av de viktigste styringsredskaper for barns interesser.

§ 20-5 Behandling av kommuneplanen

Det heter bl.a. her:

"I god tid før utkast til kommuneplan behandles i kommunestyret skal kommunen sørge for å gjøre de mest aktuelle spørsmål i kommuneplanarbeidet kjent på en måte den finner hensiktsmessig, slik at de kan bli gjenstand for offentlig debatt."

Denne bestemmelsen henger sammen med § 16 om medvirkning. Oppfølging av bestemmelsen er av grunnleggende betydning for hvordan medvirkning etter § 16 skjer i praksis.

§ 23 Plikt til å utarbeide reguleringsplan - forholdet til overordnede planer

I pkt. 3 heter det:

”Rikspolitiske bestemmelser, fylkesplan og arealdelen av kommune planen skal være retningsgivende for utarbeiding av reguleringsplaner.”

Dette innebærer at man skal ta hensyn til uttalelser om barn og unges i fylkesplaner og kommuneplanens arealdel når man skal utarbeide reguleringsplaner. Det er gjennom reguleringsplanene at uttalelsene i fylkesplaner og kommuneplanen blir satt ut i livet i praksis.

§ 26 Reguleringsbestemmelser

Det heter bl.a. her:

”Ved reguleringsplan kan det i nødvendig utstrekning gis bestemmelser om utforming og bruk av arealer og bygninger i reguleringsområdet. Bestemmelsene kan sette vilkår for bruken eller forby former for bruk for å fremme eller sikre formålet med reguleringen. Det kan også påbys særskilt rekkefølge for gjennomføring av tiltak etter planen. Bestemmelser etter første ledd bør angi minste lekeareal pr. boenhet og nærmere regler for innhold og utforming av slike arealer.”

§ 27-1 Utarbeiding etter reguleringsplan

Her omhandles informasjonsplikt ved reguleringssaker, frist for merknader, offentlig ettersyn mv.

§ 27-3 Klage over reguleringsvedtak

Denne bør en kjenne til selv om barnerepresentanten ikke har klageadgang. Det kan være andre (f.eks. velforeningen) som kan benytte denne bestemmelse.

§ 30 Private forslag om regulering

Det er vanlig i mange kommuner at private utbyggere fremmer reguleringsforslag, og en bør derfor sette seg inn i denne bestemmelsen. Husk at private utbyggere må følge vedtatte utfyllende bestemmelser til kommuneplanens arealdel, og til evt. kommunedelplan som dekker det aktuelle området.

§ 33 Midlertidig forbud mot deling og byggearbeid

Dette er en bestemmelse som en bør merke seg. Vær oppmerksom på at et slikt vedtak gjelder kun for 2 år.

§ 67a. Krav om opparbeiding av fellesareal og av parkbelte i industriområde

Dette har med gjennomføring av planer å gjøre. Det står bl.a.:

”Hvor det i reguleringsplan eller i bebyggelsesplan er fastsatt felles avkjørsel, felles gårdsrom eller annet fellesareal for flere eiendommer, kan kommunen sette som vilkår for tillatelse etter § 93 at fellesarealet erverves, klausuleres og opparbeides i samsvar med planen.”

§ 69 Den ubebygde del av tomta, fellesareal

Her står det i pkt. 1, 2 og 3:

“1. Ved bebyggelse skal en så stor del av tomta holdes ubebygd at bebyggelsen får tilfredsstillende lysforhold og brannsikring. Det skal også i nødvendig utstrekning sikres areal for tilfredsstillende oppholdssted i det fri for beboerne, herunder lekeplass for barn, og for avkjørsel og parkering av biler, motorsykler og sykler for bebyggelsens behov. Hvor det finnes nødvendig for disse formål kan bygningsrådet kreve at trær og beplantning på tomta blir fjernet eller beskåret.

2. For å tilfredsstille formål som nevnt under nr. 1 kan bygningsrådet godta at fellesareal avsettes for flere eiendommer.

3. Ved vedtekt kan gis bestemmelser om utforming og opparbeiding av ubebygd del av tomt og av fellesareal.”

Dersom en kommune har vedtatt vedtekt til § 69 nr 3 har de automatisk et bedre styringsredskap - og mer styrke til å kunne forlange utomhusplaner i store bebyggelsesaker osv - før byggetillatelse gis.

§ 95 Behandling av søknaden i bygningsrådet

Bygningsrådet skal se til at arbeidet det gis byggetillatelse til ikke strider mot vedtatte planer og planbestemmelser.

6.3 Rundskriv om barn og planlegging

<http://odin.dep.no/md/norsk/regelverk/rundskriv/022001-250011/index-dok000-b-n-a.html>

6.4 Om dispensasjon fra reguleringsplan

§ 7 gir det faste utvalg for plansaker hjemmel til å dispensere fra planen. Det kan ikke gis dispensasjon uten at det foreligger særlige grunner. Dette innebærer at ingen har krav på dispensasjon.

Godkjent plan innebærer at arealbruken er vurdert gjennom en omfattende beslutningsprosess hvor de ulike interessene har hatt anledning til å delta. Det skal derfor ikke være enkelt å fravike reguleringsplan gjennom dispensasjon. En dispensasjon fra godkjent plan innebærer at der er godkjent et avvik fra planen uten at selve planen dermed er blitt endret. Dispensasjon vil dermed være mest aktuelt ved midlertidige og tidsbestemte unntak, men kan også gis ved varig unntak hvor det likevel ikke anses ønskelig å endre selve planen.

Vesentlige planforutsetninger må ikke fravikes ved bruk av dispensasjon. I slike tilfeller bør det i tilfelle reises forslag om endring av planen.

Vurdering av særlige grunner

Uttrykket "særlige grunner" må ses i forhold til de offentlige hensyn som skal ivaretas gjennom planleggingen. Dersom tiltaket umiddelbart strider mot disse hensyn, foreligger det ikke særlige grunner, og det er ikke adgang til å gi dispensasjon. Er det imidlertid overvekt av hensyn som taler for dispensasjon vil lovens krav til særlige grunner være oppfylt, og det faste utvalget for plansaker må da foreta en skjønnsmessig vurdering om dispensasjon bør gis.

Vedtak om dispensasjon skal begrunnes. Det faste utvalg for plansaker må i hvert enkelt tilfelle foreta en konkret og reell vurdering av alle relevante forhold. I vurderingen er det viktig å vektlegge hva det aktuelle området er utlagt til i planen og den begrunnelsen som er gitt for dette. Det bør for eksempel vises stor varsomhet med å dispensere i områder som er gitt et spesielt vern. Det sammen gjelder områder som er disponert til spesielle formål der andre myndigheters interesser er ivaretatt eller på annen måte er sikret for en spesiell bruk.

Kommunestyret kan i tilknytning til den enkelte plan klargjøre hvilke hensyn som ivaretas i planen, og som vil ha betydning for vurderingen om det foreligger "særlige grunner" for å dispensere. Imidlertid må vurderingen av særlige grunner alltid foretas konkret, og det kan ikke trekkes opp generelle retningslinjer for loven når lovens vilkår er oppfylt eller ikke. Imidlertid kan kommunene for de saker hvor lovkravet om "særlige grunner" er oppfylt gå lenger i å trekke opp retningslinjer ut fra lokalpolitiske forhold for den skjønnsmessige vurderingen av om dispensasjon skal/bør gis, jfr. lovens begrep "kan".

Saksbehandling

Spørsmålet om dispensasjon skal varsles til naboer før det faste utvalg behandler dispensasjonssaken.

Berørte sektormyndigheter hvis saksområde blir direkte berørt og fylkeskommunen skal gis anledning til å uttale seg. Kommunen må vurdere hvem som er berørte parter og aktuelle høringsinstanser. En gjennomgang av aktuelle innspill til planen kan gi holdepunkter for å vurdere hvilke interesser som berøres. Det kan for eksempel være fagmyndigheter som har stilt krav til saksbehandlingen ved sluttbehandling av arealdelen. Disse vil være naturlige høringsparter sammen med andre aktuelle interessenter i området.

Sektormyndighetene, fylkeskommunene og kommunene bør søke å finne praktiske rutiner for når sektormyndighetene og fylkeskommunene skal ha seg slike saker forelagt.

Dersom statlig eller fylkeskommunale etater går imot at det skal gis dispensasjon, bør det faste utvalg for plansaker ikke gi dispensasjon. Som alminnelig antakelse foreligger det da ikke særlige grunner. Det vises ellers til rundskriv T-5/84 om forholdet mellom dispensasjon og mindre vesentlig endring av reguleringsplan.

§ 15 Forholdet til forvaltningsloven og klage gir statlige etater og fylkeskommunen adgang til å påklage vedtak om dispensasjon. Spørsmålet om gyldigheten og holdbarheten av et dispensasjonsvedtak i strid med sektormyndighetenes eller fylkeskommunens interesser vil da kunne etter- og overprøves av Miljøverndepartementet (fylkesmannen).

6.5 Viktige paragrafer i forvaltningsloven

Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker (Forvaltningsloven)

§ 2 Definisjoner

Her beskrives hva loven mener med enkeltvedtak (pkt. b) og part (pkt. e).

“b) *enkeltvedtak, et vedtak som gjelder rettigheter eller plikter til en eller flere bestemte personer;*

e) *part, person som en avgjørelse retter seg mot eller som saken ellers direkte gjelder.”*

§ 17 Saksbehandlingsrutiner

I teksten heter det bl.a.:

”Forvaltningsorganet skal påse at saken er så godt opplyst som mulig før vedtak treffes ...”

Dette er en generell bestemmelse som gjelder for all offentlig forvaltning. Ved sin ordlyd setter den en standard for hvilke opplysninger som skal være kjent før vedtak blir truffet. I praksis betyr bestemmelsen at alle relevante opplysninger må være kommet på bordet for man treffer et vedtak.

§ 28 Vedtak som kan påklages

Første og andre ledd lyder:

“Enkeltvedtak kan påklages av en part eller annen med rettslige klageinteresser i saken

For enkeltvedtak som er truffet av forvaltningsorgan opprettet i medhold av lov om kommuner og fylkeskommuner, er klageinstansen kommunestyret eller fylkestinget, eller etter disses bestemmelse formannskapet eller fylkesutvalget eller en eller flere særskilte klagenemnder oppnevnt av kommunestyret eller fylkestinget. Departementet er likevel klageinstans når vedtak er truffet av kommunestyret eller fylkestinget. Vedkommende statlige organ er klageinstans når vedtak er truffet i henhold til myndighet delegert fra et statlig forvaltningsorgan.”

§ 35 Omgjøring av vedtak uten klage

Her heter det:

”Et forvaltningsorgan kan omgjøre sitt eget vedtak uten at det er påklaget dersom:

- a) endringen ikke er til skade for noen som vedtaket retter seg mot eller direkte tilgodeser, eller*
- b) underretning om vedtaket ikke er kommet fram til vedkommende og vedtaket heller ikke er offentlig kunngjort, eller*
- c) vedtaket må anses ugyldig. Foreligger vilkårene etter første ledd, kan vedtaket omgjøres også av klageinstans eller annet overordnet organ.”*

Ved bruk av denne bestemmelsen må en være oppmerksom på at det er tre ukers frist for varsling om omgjøring. Dette er en lovhjemmel som i enkelte saker kan være viktig for barnerepresentanten å kjenne til, da denne ikke har klageadgang.

6.6 Viktige paragrafer i offentlighetsloven

Lov om offentlighet i forvaltningen

Denne loven gjelder dokumentene i den offentlige forvaltningen, f.eks. det faste utvalg for plansaker. Dokumentene skal være tilgjengelige så sant det ikke er gjort lovlig unntak i medhold av § 5. Dersom du blir nektet innsyn i kommunale dokumenter det ikke er gjort unntak for, kan du klage innen tre uker. Klagen skal gå til nærmeste overordnede organ i forvaltningen. Du har rett til å få vite framgangsmåten.

§ 2 Forvaltningens saksdokumenter er offentlige

"Forvaltningens saksdokumenter er offentlige så langt det ikke er gjort unntak i lov eller i medhold av lov.

Enhver kan hos vedkommende forvaltningsorgan kreve å få gjøre seg kjent med det offentlige innholdet av dokumenter i en bestemt sak. Det samme gjelder journal og lignende register og møtekart til formannskap og fylkesutvalg.

Forvaltningsorganet skal vurdere om dokumentet likevel bør kunne gjøres kjent helt eller delvis, selv om det etter bestemmelser i loven kan unntas fra offentlighet."

§ 5 Unntatt fra offentlighet

Dokument som et forvaltningsorgan har utarbeidet for sin interne saksforberedelse kan unntas fra offentlighet.

Det samme gjelder dokument fra et organs interne saksforberedelse som er utarbeidet

a. av et underordnet organ

b. av særlige rådgivere eller sakkyndige

c. av et departement til bruk i et annet departement.

Unntaket omfatter også dokument som gjelder innhenting av slikt dokument. Det omfatter ikke dokument innhentet som ledd i den alminnelige høringsbehandling av lover, forskrifter eller lignende generelle saker."

§ 9 Saksbehandling og klage

Her heter det:

"Begjæring om innsyn etter § 2 annet ledd skal avgjøres uten ugrunnet opphold.

Avslår forvaltningsorganet en begjæring etter § 2 annet ledd, skal det vise til den bestemmelse som er grunnlag for avslaget, og opplyse om klageadgangen og klagefristen. Er grunnlaget for avslaget lovens § 5a, skal forvaltningsorganet også vise til den eller de bestemmelsene som er grunnlag for taushetsplikten.

Den som har fått avslag på en begjæring om innsyn kan påklage avslaget til det forvaltningsorgan som er nærmest overordnet det forvaltningsorgan som har truffet vedtaket. Fylkesmannen er klageinstans når avslaget er truffet av kommunalt eller fylkeskommunalt organ. Klagen skal avgjøres uten ugrunnet opphold. I tilknytning til klagebehandlingen kan klageorganet bestemme at dokumentet skal gjøres kjent helt eller delvis i samsvar med § 2 tredje ledd. Når Kongen er klageinstans, kan bare spørsmålet om det er adgang til å unnta dokumentet fra offentlighet, påklages.

Kongen kan gi bestemmelser om hvilke myndigheter som på de forskjellige saksområder skal kunne treffe avgjørelser etter denne paragrafen.

For øvrig gjelder reglene i forvaltningsloven kap IV om klage så langt de passer."

6.7 Kommentarer til kommuneloven samt utdrag fra heftet ”vilkår for folkevalgte”, pkt. 9 og 12, utgitt av kommunenes sentralforbund

Noen kommuner gir barnerepresentanten samme vilkår som folkevalgte/tillitsvalgte i kommunen.

Lov om kommuner og fylkeskommuner av 24 sept. 1992 nr 107

§10 Faste utvalg. Komiteer

Her står det i pkt. 1, 4 og 6:

”1. Kommunestyret og fylkestinget kan selv opprette faste utvalg for kommunale og fylkeskommunale formål eller for deler av den kommunale eller fylkeskommunale virksomhet. Slike utvalg skal ha minst tre medlemmer.

4. Utvalget kan gi lederen eller et arbeidsutvalg myndighet til å treffe vedtak i enkelt saker eller i typer av saker som ikke er av prinsipiell betydning, hvis ikke kommunestyret eller fylkestinget har bestemt noe annet.

6. Kommunestyret og fylkestinget kan selv når som helst omorganisere eller nedlegge faste utvalg og komiteer. En komite kan også omorganiseres eller nedlegges av det organ som har fått myndighet til å opprette vedkommende komite.”

§ 41 Dekning av utgifter og økonomiske tap

Her står det:

”1. Den som har et kommunalt eller fylkeskommunalt tillitsverv, har krav på skyss-, kost- og overnattingsgodtgjøring for reiser i forbindelse med vervet, etter nærmere regler fastsatt av kommunestyret eller fylkestinget selv.

2. Tap av inntekt og påførte utgifter som følge av kommunalt eller fylkeskommunalt tillitsverv erstattes opp til et visst beløp pr. dag, fastsatt av kommunestyret eller fylkestinget selv. Det skal fastsette ulike satser for legitimerede og ulegitimerede tap.”

Se også pkt. 9 i ”Vilkår for folkevalgte”/pkkt. 2.4.2 i ”Økonomiske vilkår for folkevalgte.

§ 42 Arbeidsgodtgjøring

Her står det:

”Den som har et kommunalt eller fylkeskommunalt tillitsverv, har krav på godtgjøring for sitt arbeid etter nærmere regler fastsatt av kommunestyret eller fylkestinget selv.”

Se også pkt. 12 i ”Vilkår for folkevalgte”/pkt. 2.11 i ”Økonomiske vilkår for folkevalgte.

§ 60 nr 2 Intern tilsyn og kontroll

”Kommunestyret og fylkestinget velger selv et kontrollutvalg til å forestå det løpende tilsyn med den kommunale og fylkeskommunale forvaltning på sine vegne. Utelukket fra valg er ordfører, fylkesordfører, varaordfører, medlem og varamedlem av formannskap og fylkesutvalg, medlem og varamedlem av kommunal eller fylkeskommunal nemnd med beslutningsmyndighet, medlem av kommuneråd eller fylkesråd og ansatte i kommunen eller fylkeskommunen.”

Vedlegg

Utdrag fra heftet "Økonomiske vilkår for folkevalgte" punkt 2.4.2 og 2.11

Punkt 2.4.2 Tapt arbeidsfortjeneste og vederlag for utlegg.

I kommunelovens § 41 heter det:

"1. Den som har kommunalt eller fylkeskommunalt tillitsverv, har krav på skyss-, kost- og overnattingsgodtgjøring for reiser i forbindelse med vervet, etter nærmere regler fastsatt av kommunestyret eller fylkestinget selv.

2. Tap av inntekt og påførte utgifter som følge av kommunalt eller fylkeskommunalt tillitsverv erstattes opp til et visst beløp pr. dag, fastsatt av kommunestyret eller fylkestinget selv. Det skal fastsettes ulike satser for legitimerede og ulegitimerede tap."

Tapt arbeidsfortjeneste

Kommuneloven § 41 omhandler rett til dekning av tapt arbeidsfortjeneste i forbindelse med kommunale verv.

Alle folkevalgte/tillitsvalgte har rett til dekning av tapt arbeidsfortjeneste og utgifter de har fått som følge av vervet/ombudet. Reglene for dekning av tapt arbeidsfortjeneste fastsettes av kommunestyret selv i den enkelte kommune.

Ved tap av arbeidsfortjeneste skilles det mellom:

- Legitimert tapt arbeidsfortjeneste
- Ulegitimert tapt arbeidsfortjeneste

Legitimert tapt arbeidsfortjeneste er den lønnen arbeidsgiveren bekrefter at arbeidstakeren taper ved å delta i møter i kommunale utvalg. Ulegitimert tapt arbeidsfortjeneste er tapt arbeidsfortjeneste som ikke kan legitimeres fra arbeidsgiver. Det vil være rimelig å legge til grunn at den som får fri i ordinær arbeidstid uten lønnstrekk for å utføre politiske verv, ikke har tapt arbeidsfortjeneste.

Når folkevalgte dokumenterer tapt arbeidsfortjeneste som er attestert av arbeidsgiver, skal denne omfatte trekk i lønn, tapte feriepenge og eventuelt tapt pensjonsgrunnlag. I tillegg til tap i ordinær lønn skal også tapt overtidslønn og annen ekstrasfortjeneste erstattes. Det må sannsynliggjøres at den samme inntekt ikke uten vesentlig ulempe vil kunne inntjenes på et annet tidspunkt. Selvstendig næringsdrivende legitimerer tapet ved å legge fram likningsattest eller annen dokumentasjon som kan godkjennes.

Godtgjørelse for tapt arbeidsfortjeneste ytes bare til dem som har et faktisk tap i arbeidsinntekten.

Både legitimert og ulegitimert tapt arbeidsfortjeneste dekkes inntil et nærmere fastsatt kronebeløp som kommunestyret bestemmer.

Vederlag for utlegg

I § 41 i kommuneloven er det bestemmelser om rett til dekning av utgifter i forbindelse med kommunale/fylkeskommunale verv.

I samsvar med det som er anført i Ot. prp. nr. 8 (1979-80), tolker KS kommuneloven § 41 nr. 2 ”påførte utgifter som følge av kommunalt verv” i heftet ”Vilkår for folkevalgte” (utg. 1993) på side 31, slik:

(Folkevalgte har rett til dekning av) enhver utgift som tillitsvervet nødvendiggjør, for eksempel utgifter til stedfortreder, barnepass, barnehageplass og til stell av syke og eldre. Kommunestyret/fylkestinget fastsetter nærmere regler innenfor rammen av lov og forskrifter.

Kommuneloven § 41 avgrenses ikke til utgifter i forbindelse med kun møter i kommunale/fylkeskommunale organ.

Medlemmer av kommunale utvalg, styrer, råd og komiteer m.v. har rett til skyss- og kostgodtgjørelse sam nattillegg fastsatt av kommunestyret selv.

Kommunestyret kan vedta at det kommunal reiseregulativ som gjelder for de ansatte, også skal gjelde for folkevalgte. Nærmere bestemmelser om kostgodtgjørelse, godtgjørelse for oppholdsutgifter samt godtgjørelse for reiseutgifter framgår av gjeldende kommunalt reiseregulativ.

Det tilrås dessuten at kommunestyret fastsetter regler for dekning av utgifter til telefon og aviser som vervet nødvendiggjør.

2.11 Godtgjørelse for spesielle verv

Kommunestyret foretar valg og oppnevnelser til en rekke verv/ombud av særskilt karakter. Noen av disse er til statlige oppdrag som likningsnemnd, overlikningsnemnd, meddommere i herredsrett etc. og tas ikke med her. I tillegg er det noen verv som framkommer automatisk som følge av særlover.

Her tas med de vanligste av slike verv/ombud som angår kommuneforvaltningen. Bestemmelsene om rett til godtgjørelser, dekning av tap av arbeidsinntekt og dekning av utgifter i forbindelse med vervet, gjelder som for andre kommunale ombud.

Kommunestyret oppnevner til bl.a. følgende verv: arbeidsmiljøutvalg, beredskapsråd, eldreråd, overformynderi og skatteutvalg (listen er ikke uttømmende).

Alle disse utvalgene kan sies å være av spesiell karakter. Noen har et møte i året, andre har et møte i valgperioden, mens andre har månedlige møter. For arbeidsmiljøutvalget gjelder særskilte bestemmelser. Overformynderiet har oppgaver av spesiell natur og har arbeid av annen art enn bare møter.

For disse utvalgene m.v. må det foretas særskilt vurdering av arbeidsmengde og arbeidsforhold eller når godtgjørelse skal fastlegges.

For en del kommunale utvalg er det i respektive lover gitt møte- og talrett, for noen også forslagsrett, men ikke møteplikt i utvalget. Hvorvidt disse skal tilkomme godtgjørelser, må kunne vurderes fritt av kommunestyret.

For noen utvalg er det lovbestemt møteplikt for møte- og taleberettigede på visse saks-områder. Bl.a. skal kommunestyret oppnevne en kommuneansatt (etatsjef eller tjenestemann) med særskilt ansvar for barns interesser i planutvalget (bygningrådet). Hvorvidt slike møte- og taleberettigede skal gis godtgjørelser, må vurderes ut fra lokale forhold og ses i forhold til den totale arbeidssituasjonen for dem det gjelder.

Noen steder yter kommunen/fylkeskommunen en fast, ekstra godtgjøring til gruppelederne i kommunestyret/fylkestingen.

6.8 Viktige paragrafer i lov om kontroll med produkter og forbrukertjenester (produktkontrollloven)

11. Juni 1976 nr. 79

Lov om kontroll med produkter og forbrukertjenester regulerer ansvarsforholdet til bl.a. bruker/leverandør. Loven krever at produktene skal være tilfredsstillende sikre. Leverandøren har et ansvar som er forpliktende. Også andre har ansvar, f.eks. kommuner som setter opp og vedlikeholder fotballmål.

Formålet med loven er å forebygge at produkter forårsaker helseskade eller miljøforstyrrelse (i form av forurensning, avfall, støy eller lignende).

Loven omfatter produksjon, import, omsetning, bruk og annen behandling, f.eks. etter-syn og vedlikehold, og kan som hovedregel gjøres gjeldende overfor ethvert produkt eller kjemisk stoff, inkludert råvare, hjelpestoff, halvfabrikata, emballasje og ferdigvare (produkt) av ethvert slag. Loven gjelder også sikkerheten med forbrukertjenester (f.eks. rafting, dykking, rådgivning).

§ 3 Aktsomhetsplikt

Den som tilvirker, innfører, bearbeider, omsetter, bruker eller på annen måte behandler produkt som kan medføre virkning som nevnt i § 1 (helseskade), skal vise aktsomhet og treffe rimelige tiltak for å forebygge og begrense slik virkning.

Denne loven, forskrift om sikkerhet på lekeplassutstyr, standarder for sikkerheten ved produkter, samt sikkerhetsfakta nr. 9 (Produkt- og Elektrisitetstilsynet) bør man kjenne til før man starter arbeidet med utforming av barns lekemiljø.

§ 3 Kunnskapsplikten

Den som tilvirker eller innfører produkt plikter å skaffe seg slik kunnskap som er nødvendig for å vurdere om det kan medføre virkning som nevnt i § 1 (helseskade).

§ 5 Opplysningsplikt

Produktkontrollmyndighetene mottar meldinger om farlige produkter og forbrukertjenester, og kan kreve at produsent, importør og andre legger fram opplysninger, slik at en kan vurdere hvilke skadevirkninger produktet eller tjenesten har. Denne hjemmelen

kan pålegges både private og offentlige organer, dvs. plikt til å opplyse om hvilke vurderinger de har gjort av sikkerheten samt å levere fra seg dokumentasjon og eventuelle vareprøve(r).

§ 6 Meldeplikt og tilbakekalling

Loven har hjemmel om tilbakekalling og meldeplikt.

Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontroll forsk.) - trådte i kraft 1.1.1997. Den er hjemlet i flere lover, bl.a. i Produktkontrollen. Bedrifter og institusjoner har plikt til å etablere et system med internkontroll for å fremme sikkerheten.

Internkontroll er å se til at virksomheter arbeider systematisk for å følge krav som er grunnet på lover og forskrifter.

Produkt- og Elektrisitetstilsynet og Statens forurensningstilsyn før tilsyn med at produktkontrollen (og tilhørende forskrifter) følges).

6.9 Viktige punkter i byggeforskriften for forebygging av hjemmeulykker

(Avsnittet er under utarbeidelse og vil bli ettersendt)

6.10 FNs konvensjon om barns rettigheter (kortversjon)

FNs konvensjon om barnets rettigheter

- forkortet utgave

1. ALDER 18 ÅR

Alle under 18 år er barn, dersom ikke en tidligere alder er lovfestet av staten.

2. INGEN DISKRIMINERING

Konvensjonens rettigheter gjelder for alle barn uten forskjellsbehandling og uten hensyn til barnet og dets foreldres rase, farge, kjønn, språk, religion, opprinnelse, eien-
dom, funksjonshemming eller oppfatninger. Staten skal sørge for at ingen diskrimi-
neres.

3. TIL BARNETS BESTE

Handlinger som angår barn som foretas av myndigheter og organisasjoner skal først og fremst ta hensyn til barnets beste. Staten skal sørge for at de institusjoner og tjenester som har ansvaret for omsorgen eller vernet av barn, har den standard som er fastsatt, særlig med hensyn til sikkerhet, helse, personalets antall og kvalifikasjoner så vel som overoppsyn.

4. STATENS ANSVAR

Det er statens ansvar å sette barnerettighetene ut i livet.

5. FORELDREANSVARET

Staten skal respektere de rettigheter og plikter foreldrene og andre foresatte har for å gi barnet veiledning og støtte slik at barnet skal kunne hevde konvensjonens rettigheter.

6. RETT TIL LIV

Staten plikter så langt som mulig å sørge for at barn overlever og får utvikle seg.

7. NAVN OG STATSborgerskap

Barnet har, umiddelbart etter fødselen, rett til navn og nasjonalitet, og så langt det er mulig, å kjenne til sine foreldre og få omsorg av dem.

8. IDENTITET

Staten skal respektere barnets rett til å bevare sin identitet, herunder nasjonalitet, navn og familieforhold. Dersom et barn ulovlig blir fratatt slik identitet skal staten hurtig bistå med gjenopprettelse.

9. HOLDE FAMILIEN SAMMEN

Barnet skal ikke adskilles fra sine foreldre mot sin vilje, unntatt når dette er nødvendig av hensyn til barnets beste.

10. GJENFORENE FAMILIEN

Søknader om familiegjenforening over landegrenser skal behandles på en positiv, human og rask måte. Barnet har rett til regelmessig kontakt med begge foreldre.

11. ULOVLIG BORTFØRING OG TILBAKEHOLD

Staten skal bekjempe at barn blir tatt ulovlig ut av et land eller hindret fra å vende tilbake, og skal inngå avtaler med andre land for å få til dette.

12. Å SI SIN MENING

Barnet har rett til å si sin mening i alt som vedrører det og barnets meninger skal tillegges vekt.

13. FÅ OG GI INFORMASJON

Barnet har rett til ytringsfrihet, til å søke, motta og spre informasjon og ideer av alle slag og på alle måter.

14. TANKE-, SAMVITTIGHETS- OG RELIGIONSFRIHET

Barnet har rett til tanke-, samvittighets- og religionsfrihet. Staten skal respektere foreldrenes retter og plikter til å opplyse barnet om sine rettigheter i slike spørsmål.

15. ORGANISASJONSFRIHET

Barnet har rett til organisasjons- og forsamlingsfrihet.

16. RETT TIL PRIVATLIV

Barnet skal ikke utsettes for vilkårlig eller ulovlig innblanding i sitt privatliv, i familien, i hjemmet eller i korrespondansen sin. Det skal beskyttes mot ulovlig angrep mot ære og omdømme.

17. MASSEMEDIA

Staten skal sikre barn tilgang til informasjon fra et mangfold av nasjonale og internasjonale kilder. Staten skal oppmuntre massemedia og forleggere til å spre informasjon som skaper forståelse, kunnskap sosiale ferdigheter og velvære, til å lage eget barne-stoff, også for minoritetsbarn. Staten skal beskytte barna mot skadelig informasjon.

18. FORELDREANSVARET

Begge foreldrene har et hovedansvar for barnets omsorg og utvikling etter hva som er best for barnet. Staten skal gi støtte og sikre utvikling av institusjoner, tjenester og tiltak for omsorg for barn, herunder også tatt hensyn til utarbeidende foreldre.

19. BESKYTTELSE MOT MISBRUK

Staten skal beskytte barnet mot fysisk eller psykisk mishandling, forsømmelse eller utnyttelse fra foreldre og andre omsorgspersoner.

20. BARN UTEN OMSORG FRA FAMILIEN

Barn som er uten familiemiljø, har særlig rett på beskyttelse og omsorg, for eksempel ved plassering i fosterhjem, eller om nødvendig, ved egnet institusjon eller ved adopsjon.

21. ADOPSJON

Nasjonal og internasjonal adopsjon skal bare finne sted i samsvar med loven, og skal være autorisert av myndighetene. Adopsjon utenlands skal ikke resultere i urettmessig økonomisk fortjeneste, og bør betraktes som et alternativ til omsorgstiltak i barnets opprinnelsesland.

22. FLYKTNINGEBARN

Barn som søker flyktningestatus eller som anses som flyktninger, skal få nødvendig vern og humanitær hjelp. Staten skal i samarbeid med internasjonale organer hjelpe et barn som er alene til å bli gjenforent med sine foreldre.

23. FUNKSJONSHEMMEDE BARN

Psykisk og fysisk funksjonshemmede barn har rett til å leve et fullverdig og anstendig liv under forhold som sikrer dets verdighet, fremmer selvtillit, og letter barnets aktive deltakelse i samfunnet. Et funksjonshemmet barn har rett til særskilt omsorg. Barnet skal få undervisning, opplæring, helsetjenester, rehabiliteringstjenester, forberedelse til arbeidslivet og rekreasjonsmuligheter for å oppnå best mulig integrering og individuell utvikling. Staten skal samarbeide med andre land om dette, og ta spesielt hensyn til utviklingslandenes behov.

24. HELSE

Barnet har rett til å få den best mulige medisinske behandling og hjelp til å komme seg etter sykdom. Staten skal arbeide for å redusere spedbarns- og barnedødelighet, sikre at alle barn får nødvendig legehjelp, gi god helsemessig omsorg til mødre etter fødselen, bekjempe sykdom og gi orientering og utdanning om helse og riktig ernæring. Staten skal også avskaffe helsefarlige tradisjoner, samarbeide med andre land og særlig ta hensyn til utviklingslandenes behov.

25. BARN UNDER OFFENTLIG OMSORG

Barn plassert i omsorgstiltak utenfor familiemiljøet har krav på regelmessig vurdering av behandlingen og oppholdet der.

26. SOSIALTJENESTER

Staten skal sikre at barnet får den sosiale hjelpen og den økonomiske støtten det har krav på etter landets lover.

27. LEVESTANDARD

Barnet har rett til en levestandard som er tilstrekkelig på alle områder. Foreldrene, eller andre som har ansvar for barnet, har det grunnleggende ansvaret for å sikre de livsvilkårene som er nødvendig for barnets utvikling. Staten har plikt til å støtte de foresatte.

28. UTDANNING

Barnet har rett til utdanning. Staten skal gjøre grunnskoleutdanningen gratis og obligatorisk og gjøre ulike former for videregående utdanning tilgjengelig for alle barn, og sette i verk tiltak for å redusere tallet på de som ikke fullfører skolegangen. Disiplin i skolen skal utøves på en måte som er forenlig med barnets menneskeverd. Staten skal også fremme internasjonalt samarbeid om utdanning, og særlig ta hensyn til utviklingslandenes behov.

29. MÅLET MED UTDANNING

Utdanningen skal fremme utvikling av barnets personlighet, og teoretiske og praktiske ferdigheter. Den skal skape respekt for menneskerettighetene og fremme holdninger om fred, toleranse, og vennskap mellom folk. Utdanningen skal skape respekt for naturen, og for barnets egen og andres kultur.

30. MINORITETER OG URBEFOLKNING

Barn som tilhører en minoritet eller urbefolkningen, har rett til sammen med andre i sin gruppe, å nyte godt av sin kultur, religion og eget språk.

31. LEK OG FRITID

Barnet har rett til hvile, fritid og lek, og til å delta i kunst og kulturliv.

32. BARNEARBEID

Barnet har rett til å bli beskyttet mot økonomisk utnyttning i arbeid, og mot å utføre arbeid som kan svekke utdannings- eller utviklingsmulighetene.

33. NARKOTIKA

Barnet har rett til å bli beskyttet mot ulovlig bruk, omsetting og produksjon av narkotiske stoffer.

34. SEKSUELL UTNYTTING

Barnet har rett til beskyttelse mot alle former for seksuell utnyttelse og misbruk. For å verne barn mot slik utnyttning skal staten sette i verk alle nødvendige tiltak, nasjonalt og internasjonalt.

35. BORTFØRING, PROSTITUSJON OG SALG

Staten har plikt til å gjennomføre nasjonale og internasjonale tiltak for å hindre kidnapping, bortføring eller salg av barn til ethvert formål og i enhver form.

36. ANNEN UTNYTTING

Staten har plikt til å beskytte barnet mot alle former for utnyttelse som er skadelig for barnets velferd.

37. FENGSEL, DØDSSTRAFF OG TORTUR

Barn skal ikke utsettes for tortur eller annen umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff. Dødsstraff eller fengsel på livstid uten mulighet for løslatelse er ikke tillatt hvis forbrytelsen ble utført før fylte 18 år. Barn som er i fengsel, skal holdes atskilt fra voksne, om ikke det motsatte anses å være best for barnet. Fengsling skal bare benyttes som en siste utvei og for et kortest mulig tidsrom. Pågrepelse og fengsling skal skje på lovlig måte, og barnet har rett til juridisk og annen aktuell hjelp og til å få en rask og uavhengig overprøving av sin sak.

38. BARN I KRIG

Staten skal sette i verk tiltak for å hindre at barn som ikke er fylt 15 år, tar direkte del i krigføring.

39. REHABILITERING OG REINTEGRERING

Staten er forpliktet til å iverksette alle hensiktsmessige tiltak for å sikre rehabilitering og samfunnsmessig tilbakeføring av barn som er offer for misbruk, utnyttelse, forsømmelse, tortur, væpnede konflikter eller annen umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff.

40. BEHANDLING I SAKER OM STRAFF

Barn som er anklaget eller dømt for straffbare handlinger har rett til en behandling som sikrer verdighet og fremmer dets respekt for menneskerettighetene. Målet er at barnet finner en konstruktiv plass i samfunnet. Staten skal fastsette en kriminell lavalder. Det skal være mulighet til å få overprøvet en straffedom av en høyere myndighet eller domstol. Barnet skal få gratis bistand av tolk hvis barnet ikke snakker det språket som blir brukt.

41. NÅR ANDRE LOVER ER BEDRE

Hvis andre nasjonale eller internasjonale lover som staten har vedtatt, sikrer barnet bedre enn med denne konvensjonen, gjelder disse lovene, og ikke konvensjonen.

42. KJENNSKAP TIL KONVENSJONEN SKAL SPRES

Staten er forpliktet til å gjøre konvensjonens innhold kjent for barn og voksne.

Utgitt av Barne- og familiedepartementet på norsk, engelsk, spansk, arabisk, serbo-kroatisk, urdu og vietnamesisk.

6.11 Andre aktuelle lover, forskrifter og rundskriv

- * Lov om vergemål for umyndige av 22. april 1927 nr. 23
- * Lov om friluftslivet av 28 juni 1957 nr. 16
- * Lov om psykisk helsevern av 28. april 1961 nr. 2
- * Vegtrafikklov av 18 juni 1965 nr. 4
- * Forvaltningsloven av 10 februar 1967

- * Lov om grunnskolen av 13 juni 1969 nr. 24
- * Lov om videregående opplæring av 21 juni 1974 nr. 55
- * Lov om produktkontroll av 11 juni 1976 nr. 79
- * Lov om arbeidervern og arbeidsmiljø av 4. februar 1977 nr. 4
- * Lov av 9 juni 1978 om kulturminner nr. 50
- * Lov om barneombud av 6. mars 1981 nr. 5
- * Lov om vern mot forurensninger og avfall av 13 mars 1981 nr. 6
- * Lov om merking av forbruksvarer av 18. desember 1981 nr. 90
- * Lov om helsetjenesten i kommunene av 19 november 1982 nr. 68
- * Lov om tilskot til private grunnskular og private skular som gjev vidaregående opplæring av 14. juni 1985 nr. 73
- * Lov om folkebibliotek av 20. desember 1985 nr. 108
- * Lov om anerkjennelse og fullbyrding av utenlandske avgjørelser om foreldreansvar og om tilbakelevering av barn av 8. juli 1988 nr. 72
- * Lov om sosial tjenester mv av 13. desember 1991 nr. 81
- * Lov om laksefisk og innlandsfisk av 15. mai 1992 nr. 47
- * Lov om barnevernstjenester av 17 juli 1992 nr. 100
- * Lov om kommuner og fylkeskommuner av 25 september 1992 nr. 107
- * Lov om barnehager av 5. mai 1995 nr. 19
- * Lov om Den norske kirke av 7. juni 1996 nr. 31
- * Forskrift om barnesikret emballasje for enkelte kjemiske stoffer og produkter som brukes i husholdningen av 25. mai 1988
- * Forskrift om rullebrett av 3. mai 1989
- * Forskrift om sikkerhet ved leketøy av 4. januar 1996
- * Forskrift om sikkerhet ved lekeplassutstyr av 19. juli 1996
- * Forskrift om barnehagens foreldreråd av 1. desember 1996
- * Forskrift om barnehagens samarbeidsutvalg av 1. desember 1996
- * Forskrift om familiebarnehager av 1. desember 1996
- * Forskrift om midlertidig og varig dispensasjon fra utdanningskravet til styrer av 1. desember 1996
- * Forskrift om midlertidig og varig dispensasjon fra utdanningskravet til pedagogisk leder av 1. desember 1996
- * Forskrift om pedagogisk bemanning av 1. desember 1996
- * Forskrift om politiattest i henhold til barnehageloven av 1. desember 1996
- * Forskrift om tilbud til 6-åringer i skolens lokaler av 1. desember 1996
- * Forskrift om rammeplan for barnehagen av 1. desember 1996
- * Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeide i virksomheter (internkontrollforskriften) av 6. desember 1996
- * Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v. 1-0848 B, 1995

- * Rundskriv T-5/79 Lov om kulturminner
- * Rundskriv T-7/86 Iverksetting av ny plan- og bygningslov
- * Rundskriv T-5/89 Ikraftsetting av endringer i Plan- og bygningsloven og visse andre arealdisponeringslover
- * Rundskriv T-1/95 Barn og planlegging

Litteraturliste

Alle barn er grønne. T-1137 Q-0922, Statens forurensningstilsyn (SFT)
tlf: 22 57 34 00 1996

Barn og unges interesser i samfunnsplanleggingen i Vestfold og fylkeskommunens engasjement innen dette fagfeltet 1997-1999. (Vedlegg til sak).
Eva Almhjell

Barna og hagen deres. Prosjektmal for barnehager i Trondheim kommune 1990

Barnas leke- og oppholdsarealer i barnehager. Rundskriv Q 0509
Familie- og forbrukerdepartementet 1990

Barnehagens uteområde. Temahefte 12. Å 0626/Q 0520 Forbruker- og administrasjonsdepartementet 1982

Barn i Natur. Referat fra landskonferanse i Bodø 25.- 27. August 1993

Barnas leke og oppholdsareal i barnehager. Rundskriv Q 0509, Familie- og forbrukerdep. 1990

Barn, fysisk aktivitet og fysiske omgivelser, Norsk senter for barneforskning, Rapport nr 46, 1977

Barnebiotop, fra teori til virkelighet.
Sigrid Egeland

Barnehagens uteområde. Temahefte 12. P 0626/Q 0520, Forbruker- og Administrasjonsdepartementet 1982

Barns Utemiljø – veileder om offentlige krav og retningslinjer.
Kommuneforlaget. 1998

Bomiljøplanlegging for utviklende lek.
Jorunn Kjøndal. Seminar i Loen "Barn, Leik, Leikemiljø" 1980

Bergen kommune, barnehager – utomhusanlegg. Generelle retningslinjer (kravspesifikasjoner) ved totalentreprise. Notat. FRI-88-4522-S
HR/AN 1988

Bomiljøplanlegging for utviklende lek.
Jorunn Kjøndal. Seminar i Loen "Barn, Leik, Leikemiljø" 1980

"Bygg barnehagene for barna"
Intervju med arkitekt Odd Sørhus.
Bergens Tidende 30.aug. 1991

Barkebåt og kongleku. Tradisjonelle barneleker med ville vekster. Høeg, Ove Arbo & Hjort, Helga,
Universitetsforlaget 1991

Barn i natur Referat fra idèdugnad 17.april 1991, Direktoratet for naturforvaltning - Notat 13-1991

Barn imellom - og de voksne. En bok om barns egen kultur. Selmer-Olsen, Ivar Gyldendal, Norsk Forlag 1990

Barn møter framtida. Halvorsen, Kirsti Vindal, Landbruksforlaget 1993

Barn og natur. Teoretiske perspektiver og empiriske studier av barns og unges adferd i, opplevelse av og holdninger til naturmiljøet. Bjerke, Tore.
Oppgdragsmelding 224 Norsk institutt for naturforskning 1993

Barn - Natur - Friluftsliv. En litteratur-oversikt. (nesten identisk med ovenstående)

Bjerke, Tore, Landbruksforlaget 1994

Barn og Natur. Dokument.

Miljøverndepartementet T-1008 1994

Barn oppdager naturen. Halvorsen, Kirsti Vindal & Tveit, Magnhild Mogstad, Landbruksforlaget 1991

Barnas bok om Friluftsliv. Berg, Øivind, Damms norske natur-hobby-bøker 1992

Barnas utemiljø. Tetlie, Ellen & Herlofsen, Astrid G. Blåbærlyngen Barnehage. Sentrum 1, pb.12, 3185 Horten. 1994

Barneleiker fra gard og grend.

Bondebladet og Landbruksforlaget 1983

“Barns glede ved å erobre naturen”.

Rapport fra utviklingsarbeid. Knøttet barnehage - Grimstad 1991-92

”Bedre planlegging - færre farer,

kriminalitetsforbyggende sjekkliste for planleggere”.

Kriminalitetsforbyggende råd 1997.

Besøg Naturen. Børn og forældre.

Andersen, Povl Egede, Komma & Clausen Bøger 1991

Bli med ut! Barn i naturen. Nyhus

Braute, Jorunn & Bang, Christofer, Universitetsforlaget 1994

Bruk naturen! Natur- og miljøorientering i barnehagen. Pettersen, John Roald Universitetsforlaget 1994

Børn, dyr & natur. Madsen, Bent

Leicht, Forlaget Børn & Unge 1988

Børn, dyr og planter. Rapport fra

Friluftsrådets 2. konference.

Friluftsrådet, Vejle, 1990

Børn ser på planter og dyr - en bog

for voksne. Engelbøl, Steen, Aschehoug

Dansk Forlag 1986

City Wildspace. Smyth, Bob. Hilary

Shipman Ltd. 1987

Ditt nærmiljø – vår klode.

Fylkesmannen i Telemark, miljøvern-avdelingen og Skoledirektøren i Telemark, 1991.

”Du må ikke komme her og bygge

der” NIBR, Rapport 1996:9

Den grønne liste. Verneverdige områder

i Oslo kommune. Oslo Helseråd 1986

En tryggere skoleveg. Handlingsplan

1997-1999 med særlig vekt på seks-åringene. Klepp kommune (teknisk etat, planavdelingen).

Friluftsansen i og nær tettsteder: Hva

slags og hvor mye? Et forprosjekt.

Bråtå, Hans Olav NIBR-notat 121 1990

Friluftsliv. Ny giv eller truet aktivitet.

Miljøverndepartementet 1992

Friluftsliv fra barnsben av. Rapport fra

prosjektet, Steiro, Magne Johan. Nesna Lærerhøgskole 19??

Friluftsliv fra barnsben av. Sandvin,

Johans T. & Nikolaisen, Roy

Arbeidnotat 1001/93

Nordlandsforskning 1993

Friluftsliv i nærmiljøet. Nordisk Ministerråd 1990. Friluftsliv i nærmiljøet - en håndbok for arrangører. Friluftslivets fellesorganisasjon 1993

Friluftaktiviteter i skolefritidsordningen. Rapport fra forsøksprosjekt på Vestli skole i Oslo. F-2968. Oslo og Omland Friluftsråd, 1992

Fylkesdelplan for friluftsliv i Hordaland. Høringsutkast. Hordaland fylkeskommune 1994

Forskrift om sikkerhet ved lekeplassutstyr. Produkt- og Elektrisitetstilsynet, 1996.

Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v. Sosial- og helsedepartementet.

Fra barnetråkk til ungdomsting. Medvirkning fra barn og ungdom i kommuner – erfaringer og eksempler, Barne- og familiedepartementet, Kommunenes sentralforbund, Q-0927

Fysisk planlegging og helse, NIBR, Rapport 1994:21

Frie barnehaver - Forlag & service ApS 1987

Gi naturen tilbake til barna. Debattserien for barnehagefolk 1, 1991

God lek må være litt "farlig". A. Flemmen. Norsk Førskolelærerblad 9, 1993

Green parenting. Solomon, Juliet. Macdonald OPTIMA 1990

Handlingsutvalget mot barneulykker HUMBU rapport 1-5 og HUMBU

notat 1-10. Forbruker- og administrasjonsdepartementet 1981-83

Infomasjonshefte Barn – Lek – Klima Q 0732. Forbruker- og administrasjonsdepartementet 1991

Indretning af udearealer. I: Børn, Dyr & Natur. Bent Leicht Madsen. Forlaget Børn og Unge 1988

Jeg gikk en tur på stien... Barn arbeider med materialer fra naturen. Norges Husflidslag 1994

Kommunalavdeling Skoles Hovedmål. Bergen Kommune, 1991

Lekepladsen. Indretning – materialer – sikkerhed. Svend Erik Laursen. Forlaget Børn og Unge 1995

Lærerveiledning for barnas kommunestyre. Øvre Eiker kommune.

Leik og læring i hundremeterskogen, Telemark distriktshøgskole. 1993

Leikeplass eller luftegard. Intervju med Odd Sørhus og Helge Jensen om barnehage. Bergens Tidende, 24.mai 1993

Lekeområdene kan bli bedre. Temahefte 13. Forbruker- og Administrasjonsdepartementet 1982

Medverknad - Barn og Unge, Rapport fra barnas kommunemøte 1997 - Klepp kommune

Miljøvennlig PLAN - BARNE- VENNLIIG miljø. Miljøverndep. 1991

Naturleikeplassen. C. Bang, J. Braute og B.Koen. Universitetsforlaget 1989

Når utelekeklassen sprenger budsjettet. J. R. Pettersen.
Debattserien for barnehagefolk 2, 1991

Kom ut! Uteaktiviteter hele året.
Ericson, F., Jovell, G. & Rådström, L.
Forlaget Tanum-Norli 1978

Leik og læring i “Hundremeterskogen”. Uteleiker -
Terrengleiker - O-aktiviteter for barn.
Fjørtoft, Ingunn. Telemark distrikthøg-
skole 1994

Leik - Natur (Temanummer). Kropps-
øving nr. 7/8 1993

Lek og læring i naturen. Grimeland,
Gisle. Cappelen 1982

Lekeområdene kan bli bedre.
Temahefte 13. Forbruker- og
Administrasjonsdepartementet 1982

Med barnen i Naturen. Brockstedt,
Håkan & Lundberg, Barbro. Liber
Läromedel 1986

**Miljøvennlig PLAN - BARNEVENN-
LIG miljø.** Miljøverndepartementet
1991

Natur i nærmiljø. Et verktøy for med-
virkning i planlegging av frilufts- og ak-
tivitetsområder. Miljøverndepartementet
T-698, 1989?

Natur og Friluftsliv i Barnehagen.
Haug, Arnfinn. Møreforskning, Rapport
nr. 9309, Volda 1993

Natur og Friluftsliv i Grunnskolen.
Repp, Gunnar. Møreforskning,
Rapport nr. 9308, Volda 1993

**Naturen som kvalitet i ‘90-årenes
barnehage.** Naturbarnehagen sett i et
samfunnsmessig perspektiv. Bryn,
Hildegunn & Høyerby, Lisa. Digranes
barnehage - Odda 1994

**Naturforvaltning og plan- og
bygningsloven.** T -2/87.
Miljøverndepartementet 1987

Naturmark i bystrøk. Lande Olsen,
M., Geelmuyden, A. K. & Dyring, A.-K.

Nycklar till naturen. Med barnen i när-
miljön. Ekström, Ulla & Szczepanski,
Anders Liber 1990

“Opplevelser i Naturen”. Barn/voksen
relasjonen. Rapport fra utvikl.arb.
Knøttet barnehage - Grimstad 1989/90
& 1990/91

Promoting nature in cities and towns.
A practical guide. Emery, Malcolm for
the Ecological Parks Trust. Croom Helm
Ltd. 1986

Rammeplan for barnehagen, en kort-
fattet presentasjon. Q-0917 B

**Retningslinjer for praktisering av
barnehagelovens formålsbestemmel-
ser.**

**II. Fortolkning og retningslinjer. 2.
Utviklings og aktivitetsmuligheter.**
P 0698, 1985

Rikspolitiske retningslinjer for å
styrke barn og unges interesser i
planleggingen. En gjennomgang av
evaluerings og forskning. Arbeidsrapport
nr. 27. Hanne Wilhjelm

Rundskriv vedrørende endringer i Plan- og bygningsloven. Kommunal- og regiondepartementet og Miljøvern-departementet.

Rollelek ute. Prosjekt 91 – 93
Labakken barnehage, 3142 Vestskogen - Tønsberg 1994

Rundt i naturen 1 & 2. Johansson, Stina. Ad Notam Gyldendal 1995 & 1996

Skovbørnehaveprojekt. Gladsaxe kommune 1988

Sharing the joy of nature. Nature activities for all ages. Cornell, Joseph. Dawn Publications 1989

Sharing Nature with children. A parents' and teachers' nature-handbook. Cornell, Joseph. Exley publications 1979

Skovbørnehaveprojekt. Gladsaxe kommune, Danmark 1988

Slik levde småbarna før. Tønnessen, Liv Kari. Universitetsforlaget 1982

Slip børnene løs i naturen!
Familieafdelingen, Blåbjerg kommune. Danmark 1992

“Ta vare på opplevelsen”. Barn, Natur og Fysisk utfoldelse. Maanum, Lars & Pedersen, Inger Johanne. Steinbråten barnehage, Mortensrudveien, 1283 Oslo. 1990

Temaarbeid i småskole og barnehage,
Høyskoleforlaget, 1997

Tampen brenn. Norske barneleiker.
Åse Enerstvedt. Det norske samlaget 1982

Tør du kysse frøen? -naturopplevelser med børn - en idèbok Hansen, Carsten Gottlieb

Under bladet ligger det en liten larve.
Artikkelsamling om opplevelser, utvikling og læring gjennom utelek. ISBN 82-992731-1-0, Barne- og familiedepartementet 1995

Ut i naturen. Friluftaktiviteter. Haugsjå, Sigmund. Universitetsforlaget 1981

Ut i naturen. del 2 - Temadager. Johansson, Stina. Förskolans Förlag 1981

Utearealer i boligområder - hvordan brukes de? NIBR arbeidsrapport 26/78 1979

Utearealer og lekeplasser. I Barnehager og nærmiljø. 13 Sambruk. Q 0626. Barne- og Familiedepartementet 1991

Uteboken Norèn-Björn, Eva, Mårtensson, Fredrika & Andersson, Inger. Liber utbildning 1993

Uteleik. A. Flemmens leiketeorier.
Haffner, Nina. Byggekunst nr. 2 1988
Utearealer og lekeplasser. I Barnehager og nærmiljø. 13 Sambruk. Q 0626 , Barne og Familiedep. 1991

Uteleik. A. Flemmens leiketeorier.
Nina Haffner. Byggekunst nr. 2 1988

Utelek i værharde strøk. Forbruker og Administrasjonsdepartementet 19??

Uteområdet - barnehagens luftegård.

Helge Jensen. I Barnehageforbundets blad: Sandkasseposten nr. 4 1990

Uteområdet i barnehager i Bergen. En registrering av utearealer.

Helge Jensen. Bergen Lærerhøgskole 1993

Utomhus

Barnehage/Standardkrav. Bydel Søndre Nordstrand. 199?

Veileder; kommuneplanens arealdel.

Miljøverndepartementet. T-1127

Veileder; Reguleringsplan og Bebyggelsesplan.

Miljøverndepartementet. T-1128

Vi har noe å si. Video. Produsert av

Norsk filminstitutt på oppdrag fra Barne- og familiedepartementet.

Hvem tenker på meg?. Barn og unges interesser i planleggingen. En håndbok for barnetalspersoner. Kommuneforlaget.

"Ikke sitt i voksenstolen". Barn og medvirkning. Kommuneforlaget.

Kommuner for barn. Politikk, forvaltning og organisering for bedre oppvekstkår. Kommuneforlaget.

Levende lokalsamfunn. Prinsipper og strategier for områdeforvaltning.

Oppveksthåndboka 1998. En sammenstilling av kunnskap for alle som arbeider med å utvikle gode oppvekstmiljø.

Oppveksthåndboka 1998. En sammenstilling av kunnskap for alle som arbeider med å utvikle gode oppvekstmiljø. Kommuneforlaget.

Oppvekstmiljøets puslespill.

Kommuneforlaget.

Tenke, ville, handle 1 - Administrasjon, ledelse og innhold i skolefritidsordningen. Kommunenes oppgaver ved planlegging, etablering og drift. Kommuneforlaget.

Barnerepresentantens *skjette* perm

BARNE- OG FAMILIEDEPARTEMENTET

KULTURDEPARTEMENTET

MILJØVERNDEPARTEMENTET

SAMFERDSELSDEPARTEMENTET

KIRKE, UTDANNINGS- OG
FORSKNINGSDEPARTEMENTET

SOSIAL- OG HELSEDEPARTEMENTET